UNIVERSITY OF HELSINKI

https://helda.helsinki.fi

Rikollisuustilanne 2024 : Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa

Kolttola, Ilari

2026-04-05

http://hdl.handle.net/10138/635794

Kolttola, I (Toimittaja) 2026, Rikollisuustilanne 2024 : Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia, Nro 76/2026, Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki.

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository. https://helda.helsinki.fi
This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.
Please cite the original version.

HELSINGIN YLIOPISTO

KATSAUKSIA 76/2026

HELSINGIN YLIOPISTO
VALTIOTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
KRIMINOLOGIAN JA OIKEUSPOLITIIKAN INSTITUUTTI

Rikollisuustilanne 2024

Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa

Ilari Kolttola (toim.)

Esipuhe

Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (Krimo) lakisääteisiin tehtäviin kuuluu rikollisuustilanteen ja rangaistusten seuranta. Vuonna 1975 aloitettu Rikollisuustilanne-katsausten sarja ilmentää tätä tehtävää. Käsillä oleva katsaus käsittelee rikollisuuden kehitystä; seuraamusjärjestelmän toiminnasta julkaistaan erillinen katsaus.

Julkaisussa korostuvat rikoslajikohtaisen tarkastelun ohella tutkimuksellisesti ja yhteiskunnallisesti ajankohtaiset teemat, jotka voivat vaihtua vuosittain. Tämän vuoden julkaisussa kappaleita on tiivistetty aiemmista, lisäksi lukujen näkökulmaa on painotettu enemmän ajankohtaisiin ilmiöihin. Tämän vuoden julkaisussa mukana on lisäksi luvut maahanmuuttajien.

Käsillä oleva Rikollisuustilanne-katsaus on usean kirjoittajan ja tekijän yhteistyön tulos. Teoksen on toimittanut Ilari Kolttola. Toimittamisessa on avustanut myös Tea Hatunen ja Outi Turunen. Katsauksen taiton ja graafisen ulkoasun on toteuttanut Unigrafia.

Helsingissä 25. päivänä helmikuussa 2026

Kriminologian yliopistonlehtori Matti Näsi

Suunnittelija Ilari Kolttola

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä

JULKAISIJA
Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
www.helsinki.fi/fi/kriminologian-ja-oikeuspolitiikan-instituutti

PL 16 (Snellmaninkatu 10)
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

SARJA
Katsauksia 76/2026

ISBN: 978-951-51-0732-9
ISSN: 2342-7779

Sisällys

Esipuhe **1**
Johdanto **7**
Ilari Kolttola

A RIKOSLAJIT **9**

1 Rikollisuuden rakenne ja kehitys **9**
Ilari Kolttola
Tiivistelmä 9
Rikollisuuden rakenteen ja kehityksen tarkasteleminen viranomaisten tilastojen pohjalta 11
Lähteet 14

2 Henkirikokset **15**
Miisa Törölä ja Anna Raeste
Tiivistelmä 15
2.1 Tietolähteet ja piilorikollisuus 16
2.2 Poliisin tietoon tullut rikollisuus 18
2.3 Henkirikollisuuden piirteitä 22
Ikä ja sukupuoli 22
Henkirikosten tekopaikat 24
Väkivallan tyypit, raakuus ja suunnitelmallisuus 25
Päihteet ja henkirikollisuus 27
Tekijöiden sosiaalinen asema ja rikoshistoria 28
2.4 Henkirikosten alueellinen jakautuminen 30
2.5 Kansainvälistä vertailua 31
Suomen henkirikollisuuden taso yleismaailmallisesti 32
Suomalaisen henkirikollisuuden erityispiirteet 33
Lähteet 35

3 Pahoinpitely- ja ryöstörikokset **37**
Matti Näsi
Tiivistelmä
3.1 Tietolähteet 38
3.2 Väkivaltarikollisuuden kehitys 39
Poliisin tietoon tullut rikollisuus 40
Uhritutkimukset 42
3.3 Väkivaltarikosten piirteitä 43
Ikä ja sukupuoli 44

Osapuolten suhde 48
Väkivallan tapahtumapaikat 49
Väkivalta ja alkoholi 52
Väkivaltarikosten selvitysaste ja ilmoitusalttius 55
3.4 Väkivaltarikosten alueellinen jakautuminen 56
3.5 Väkivallan pelko 59
3.6 Väkivaltaan liittyvät terveydenhuollon rekisterimerkinnät 61
Ampuma-aseisiin liittyvät hoitoilmoitusjärjestelmän merkinnät 66
Lähteet 67

4 Seksuaalirikokset 69
Tiina Malin & Tea Hatunen
Tiivistelmä 69
4.1 Raiskaus 70
Rikollisuuden kehitys 71
Raiskausten piirteitä 73
4.2 Lapsiin ja varhaisnuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset 78
Rikollisuuden kehitys 78
Ilmi tulleen rikollisuuden piirteitä 83
4.3 Muut seksuaalirikokset 88
Lähteet 92

5 Omaisuusrikokset 95
Ilari Kolttola
Tiivistelmä 95
5.1 Rikollisuuden kehitys 96
Varkausrikokset 96
Moottoriajoneuvoihin kohdistuneet omaisuusrikokset 100
Kavallus, Petos ja vahingontekorikokset 102
Yrityksen omaisuusrikosten uhreina 109
5.2 Omaisuusrikosten piirteitä 110
Taustatekijät 110
Varkausrikollisuuden rakenne 113
Rikosvahingot 115
Omaisuusrikosten ilmitulo ja selvittäminen 116
5.3 Varkausrikosten alueellinen jakautuminen 119
Lähteet 121

6 Talousrikokset 123
Anna Raeste & Ilari Kolttola
Tiivistelmä 123
6.1 Rikollisuuden kehitys 124

Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikokset 124
Arvopaperimarkkinarikokset 128
Rahanpesurikokset (RL 32:6–10) 129
6.2 Talousrikosten piirteitä 131
Lähteet 136

7 Kyberrikollisuus 138
Matti Näsi
Tiivistelmä 138
7.1 Tietolähteet 140
7.2 Poliisin tietoon tullut rikollisuus 141
7.3 Kyberrikollisuus kokonaisrikollisuuslähteiden valossa 145
Yritysten ja julkisen sektorin tietomurrot 147
Nuorten häirintä ja kiusaaminen 148
Laiton nettilataaminen 149
Lähteet 150

8 Liikennerikokset 152
Mika Sutela
Tiivistelmä 152
8.1 Johdanto 153
8.2 Liikennerikollisuuden kehitys 153
Törkeät liikenteen vaarantamisrikokset 153
Rattijuopumusrikokset 154
8.3 Nuoret liikennerikoksista epäiltyinä 157
8.4 Liikennevirhemaksuun johtaneet rikkomukset 159
Lähteet 161

B Rikollisuuden piirteitä 162

1 Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus 162
Ilari Kolttola, Aaro Beuker ja Outi Turunen
Tiivistelmä 162
1.1 Johdanto 163
1.2 Ulkomaalaistaustaisten rikollisuus 2015–2024 164
1.3 Ulkomaalaistaustaisten rikollisuuden piirteitä 170
Ulkomaalaistaustaisten osuus eri rikoslajeissa 170
Ulkomaalaistaustaiset uhreina 173
Ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien rikollisuus taustamaan mukaan 175
Lähteet 178

2 Naiset rikoksen tekijöinä ja uhreina.....179
Tea Hatunen & Outi Turunen
Tiivistelmä.....179
2.1 Johdanto.....180
2.2 Naiset rikoksen tekijöinä.....180
Nuorten tyttöjen rikollisuus.....184
2.3 Naiset väkivallan uhreina.....185
Henkirikokset.....185
Naisten osuus poliisin tietoon tulleista väkivallan uhreista.....186
Naisiin kohdistuva väkivalta kyselytutkimusten valossa.....186
Tytöt rikosten uhreina.....189
Lähisuhdeväkivalta.....190
Lähteet.....193

3 Miten rikoksia tilastoidaan Suomessa.....194
Kimmo Haapakangas
3.1 Uhri vai asianomistaja.....195
3.2 Tilastokeskuksen tilastointiperiaatteet.....195
Henkilöiden kokonaismäärä.....197
Kansainväliset ohjeistukset.....199
Eroja ICCS luokituksen ja kansallisen luokituksen välillä..... 200

Johdanto

Ilari Kolttola

Rikollisuustilanne-julkaisun tarkoituksena on antaa kokonaiskuva suomalaisen rikollisuuden tasosta, rakenteesta ja kehityslinjoista. Julkaisussa pureudutaan eri rikoslajien ominaispiirteisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin hyödyntämällä erilaisia tietolähteitä. Tarkastelun kohteena on laajasti erilaisia rikostyyppejä, mukaan lukien keskeiset omaisuus- ja väkivaltarikokset, mutta myös ajankohtaisia rikostyyppejä, kuten kyberrikollisuus. Lisäksi julkaisussa tarkastellaan säännöllisesti erilaisia ajankohtaisia rikollisuuteen liittyviä teemoja. Käsillä olevassa Rikollisuustilanne 2024 -julkaisussa erityisteemoina ovat ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien rikollisuus sekä naiset rikoksen tekijöinä ja uhreina. Lisäksi julkaisussa on kappale rikoksien tilastoinnista.

Rikollisuuden kokonaiskuvaa muodostettaessa on ensiarvoinen tärkeää hyödyntää laajasti erilaisia tietolähteitä. Rikollisuustilanne-julkaisussa hyödynnetään tietolähteenä sekä viranomaislähteitä että kyselytutkimuksia. Viranomaislähteet ovat pääosin luonteeltaan rekisteritietoja, jotka syntyvät osana viranomaisten toimintaa ja käytänteitä. Pääasiallisena lähteenä on Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto, joka kattaa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen kirjaamat rikosepäilyt. Tietoja, jotka on kirjattu viranomaisten rekistereihin, kutsutaan *ilmirikollisuudeksi*. Viranomaislähteiden ongelmana on kuitenkin se, että kaikki rikollisuus ei syystä tai toisesta tule viranomaisten tietoon. Rikollisuutta, joka jää viranomaisten rekistereiden ulkopuolelle, kutsutaan puolestaan *piilorikollisuudeksi*. Toisaalta viranomaislähteiden ongelmana on myös se, että lainsäädännöllisillä muutoksilla ja viranomaiskontrollin suuntautumisella voi olla vaikutuksia viranomaisten kirjaamien rikosten määrään, vaikka rikosten tosiasiallisessa määrässä ei olisi tapahtunut olennaisia muutoksia.

Rikollisuuden kokonaiskuvan muodostamisessa voidaan viranomaislähteiden lisäksi hyödyntää myös erilaisiin kyselymenetelmiin pohjautuvia tietolähteitä. Kyselymenetelmiin pohjautuvilla tutkimuksilla voidaan tarkastella *kokonaisrikollisuutta,* siis sekä piiloon jäävää että ilmi tulevaa rikollisuutta, ja niiden perusteella voidaan arvioida myös piiloon jäävän rikollisuuden osuutta kokonaisrikollisuudesta. Kyselyt mahdollistavat myös sellaisten rikollisuuteen liittyvien ilmiöiden kartoittamisen, joista on lähes mahdotonta saada tietoa viranomaislähteistä. Tällainen ilmiö on esimerkiksi rikollisuuden pelko. Tässä julkaisussa hyödynnettäviä kyselylähteitä ovat esimerkiksi Kansallinen rikosuhritutkimus, Nuorisorikollisuuskysely sekä Yritysuhritutkimus. Ne kaikki ovat laajaan, kansallisesti edustavaan

otokseen perustuvia kyselytutkimuksia, joiden perusteella voidaan luotettavasti arvioida sekä aikuisväestön että nuorten kokeman rikollisuuden yleisyyttä ja piirteitä, mutta myös yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tasoa. On kuitenkin huomattava, että myös kyselymenetelmien tuottamassa tiedossa on katvealueita, esimerkiksi törkeimmät rikokset ja harvinaiset rikokset sekä syrjäytyneeseen väestönosaan yhdistyvät rikokset. Siten kyselymenetelmä täydentää, muttei korvaa, rekisterilähteitä rikollisuuden kuvaamisessa ja tutkimuksessa.

Rikollisuustilanne-julkaisu on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan rikollisuuden määrää, piirteitä ja kehitystä keskeisissä rikoslajeissa. Tarkastelu kattaa rikollisuuden kokonaiskuvan vakavimmista väkivaltarikoksista omaisuusrikoksiin, mukaan lukien seksuaalirikokset, talousrikokset sekä kyberrikokset. Luvuissa on pyritty yhdenmukaiseen rakenteeseen siten, että rikostyypeistä esitetään tietoja rikollisuuden kehityksestä, keskeisistä piirteistä, kuten ikä- ja sukupuolijakaumasta, sekä alueellisista eroista. Tämän vuoden Rikollisuustilanne-julkaisu on edellisvuoden tapaan tiivis kuvaus rikollisuuden ajankohtaisista ilmiöistä. Rikollisuuden vakaampiin, hitaasti muuttuviin kehityslinjoihin lukija voi tutustua mm. aikaisempien vuosien rikollisuustilannekatsauksissa.

A Rikoslajit

1 Rikollisuuden rakenne ja kehitys

Ilari Kolttola

Tiivistelmä

- Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tuli 539 719 rikosta ja rikkomusta, joista 522 044 oli rikoslakirikoksia. Rikoslakirikosten määrä pysyi pitkälti ennallaan vuoteen 2023 verrattuna (522 764 kpl).
- Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrät pysyivät lähes ennallaan vuoteen 2023 verrattuna. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset muodostivat kahdeksan prosenttia kaikista rikoksista.
- Vuonna 2024 Suomessa tehtiin 100 uhrin kuolemaan johtanutta väkivaltarikosta. Valtaosa näistä oli tappoja tai murhia. Henkirikostaso oli 1,8 rikosta 100 000 asukasta kohti.
- Seksuaalirikoslainsäädäntö muuttui vuoden 2023 alussa laajentaen rikosten tunnusmerkistöjä ja ankaroittaen rangaistuksia. Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tulleet seksuaalirikokset kasvoivat, niitä tehtiin 9 608.
- Omaisuusrikosten määrä nousi noin 4 prosenttia vuoteen 2023 nähden. Ne muodostivat rikosten kokonaismäärästä hieman alle puolet, ja liikennerikokset noin neljänneksen.
- Petosrikosten määrä jatkoi edelleen kasvuaan ja vuonna 2024 viranomaisten tietoon tulleiden petosten määrä oli 20 vuoden tarkastelujakson korkein.
- Ulkomaalaistaustaisten ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajien osuus muista rikoksista kuin liikennerikoksista epäillyistä oli 19 prosenttia ja liikennerikoksista ja -rikkomuksista epäillyistä 17 prosenttia.
- Vuonna 2024 poliisin tietoon tulleista lähisuhdeväkivallan uhreista noin 70 prosenttia oli naisia. Erityisesti parisuhteissa tapahtuva väkivalta kohdistui merkittävän usein naisiin, mutta lähisukulaisten tekemässä väkivallassa uhrien sukupuolijakauma oli tasaisempi.

Rikollisuuden rakennetta ja kehitystä tarkastellaan seuraavassa viranomaisten tilastoiman rikollisuuden pohjalta. Pääosa rikoksista on poliisin tilastoimaa. Myös Tulli ja Rajavartiolaitos kirjaavat rikoksia.

Vuonna 2024 poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tuli 539 719 rikosta ja rikkomusta, joista rikoslakirikoksia oli 522 044 (taulukko 1). Omaisuusrikokset muodostivat rikosten ja rikkomusten kokonaismäärästä vajaa puolet (48 %), pelkästään varkausrikokset neljänneksen (25 %). Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ja seksuaalirikokset muodostivat yhteensä noin kahdeksan prosenttia kaikista rikoksista ja rikkomuksista. Valtaosan tästä muodostivat pahoinpitelyrikokset. Liikennerikokset muodostivat rikoksista ja rikkomuksista noin viidenneksen (22 %), ja liikennerikoksista rattijuopumukset muodostivat noin 13 prosenttia. Muita mainittavia rikosryhmiä olivat huumausainerikokset (5 %), rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan (3 %) sekä yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamiset (3 %).

Rikollisuuden rakenteen ja kehityksen tarkasteleminen viranomaisten tilastojen pohjalta

- Rikollisuustilanne katsauksessa rikosten määrän kehitystä kuvataan mm. tietoon tulleiden rikosten avulla. Tämä Tilastokeskuksen tuottama tilasto kertoo Poliisin, Tullin ja Rajavartioston tietojärjestelmiin rikoksena tallennetuista rikoksista. Rikokset tilastoidaan tässä tapauksessa rikosperustaisesti. Tämä tilasto kertoo yksittäisten rikosten, ei tekijöiden tai uhrien määrää. Onkin syytä huomioida, että yksi uhriin kohdistunut teko voi pitää sisällään useampia rikoksia. Esimerkkinä tilaston kuvaustavasta voi nostaa vuoden 2020 Vastaamon tietomurtotapauksen (useita tuhansia uhreja), joka näkyy mm. kahtena eri tietomurtona, tuhansina kiristysrikoksina, tuhansina kiristyksen yrityksinä ja tuhansina yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisinä.

- Tässä katsauksessa rikosten piirteitä kuvataan myös tekijöiden ja uhrien näkökulmasta. Tekijäpohjaisista tilastoista on syytä huomioida, että tiedot ovat usein ns. bruttolukuja. Yksi henkilö voi näkyä tilastossa useampaan kertaan, mikäli hän on epäiltynä useasta rikoksesta. Lisäksi yhtä rikosta kohden voi olla useampi epäilty. Samalla tavalla myös yksittäinen uhri voi olla uhrina useammassa rikoksessa. Epäilty tai uhri on siis tilastossa rikoskohtaisesti, ei henkilöperustaisesti. Nämä tekijät on syytä ottaa huomioon erityisesti eri taustatekijöihin/-ryhmiin liittyvissä analyyseissä, kuten epäiltyjen sosioekonomiseen asemaan, ikään tai taustamaahan liittyvissä johtopäätöksissä. Huomiointi on erityisen tärkeää, mikäli tarkasteltava ryhmä on henkilömäärältään pieni ja mikäli tarkasteltavia rikoksia tapahtuu kokonaisuudessa vähän. Yksi useamman rikoksen tehnyt henkilö voi siis periaatteessa nostaa koko ryhmän keskiarvoa merkittävästi (ks. alla oleva esimerkki).

- Rikokset jaotellaan tilastoissa pääsääntöisesti omina tapahtuminaan. Epäilty voi esimerkiksi pahoinpidellä samaa uhria eri ajankohtina kuusi kertaa. Tämä näkyy tietoon tulleissa rikoksissa kuutena pahoinpitelynä, tekijäpohjaisessa tilastossa taas kuutena epäiltynä. Pelkästään näistä tiedoista ei siis voi suoraan päätellä uhrien tai tekijöiden nettomäärää. Osa rikoksista, ns. tapahtumakertarikokset, poikkeavat kuitenkin tästä tilastoinnista. Esimerkiksi kavallus kirjataan yhtenä rikoksena, vaikka itse rikokseen liittyviä tapahtumakertoja olisi useampia. (ks. lisätietona esim. Haapakangas 2021.)

- Ajallisesti tilastotiedot kuvaavat pääsääntöisesti rikosten tietoontuloaikaa eli aikaa, jolloin rikos tulee poliisiin tietoon. Esimerkkinä voidaan nostaa Vastaamon tietomurrot, jotka on arvioitu tapahtuneen vuosina 2018–2019. Tilastoissa nämä rikokset näkyvät kuitenkin tietoontulovuonna 2020. Selvitetyt rikokset kuvataan taas rikosten selvitysvuoden mukaan, ei tietoontulovuoden mukaan.

- Tilastoidun rikollisuuden ulkopuolelle jäävät rikokset, joita ei ole ilmoitettu poliisille tai jotka muusta syystä eivät ole tulleet viranomaisten tietoon. Suuri osa kaikista lainvastaisista teoista ei tule viranomaisten tietoon. Rikosten ilmituloaste vaihtelee paljon rikoslajeittain. Eräiden rikosten ilmitulo riippuu miltei kokonaan poliisin ja muiden kontrolliviranomaisten toiminnasta. Piiloon jäänyttä rikollisuutta pyritään selvittämään mm. Uhritutkimuksin (ks. esim. kpl 3).

- Tämän katsauksen kappaleiden alussa kerrotaan kappaleen kannalta relevanteista tietolähteistä ja niihin olennaisesti liittyvistä ongelmista. Lisätietoa rikosten tilastoinnista löytyy tämän katsauksen B3 kappaleesta *Miten rikoksia tilastoidaan Suomessa*.

Lähde: Haapakangas 2021; Tilastokeskus 2020.

Taulukko 1 Poliisin tietoon tulleet rikokset, liikenteeseen liittyvät rikkomukset ja muut rikkomukset vuonna 2024

Rikoslaji	Lukumäärä		Osuus (%)	
Omaisuusrikokset	**254 315**		**48 %**	
...varkausrikokset		131 023	...	25 %
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	**44 246**		**8 %**	
...pahoinpitelyrikokset		41 498	...	8 %
...murhat, tapot ja surmat (pl. yritykset)		89	...	0 %
Seksuaalirikokset	**9 608**		**2 %**	
...raiskaukset, törkeät raiskaukset		253	...	0 %
Huumausainerikokset	**25 618**		**5 %**	
...törkeät huumausainerikokset		1 986	...	0 %
Liikennerikokset	**118 425**		**22 %**	
...rattijuopumukset		14 472	...	3 %
Muut rikokset ja rikkomukset (pl. liikennerikkomukset)	**82 488**		**15 %**	...
...rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia, ym. vastaan		14 283	...	3 %
...järjestysrikkomukset		1 552	...	...
...yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen		17 419	...	3 %
...alkoholirikokset ja -rikkomukset		978	...	...
Yhteensä**	**534 699**		**100 %**	
...joista rikoslakirikoksia		522 044	...	98 %
Liikennerikkomukset ym.*	**5 020**	...	1 %	...
Rikokset ja rikkomukset yhteensä	**539 719**	...	...	...

* Liikennerikkomus (TLL 103 §), tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkominen (TLL 105a §/laki liikenteen palveluista 267 §), ajoneuvorikkomus (ajoneuvolaki 96 §), ajokorttirikkomus (ajokorttilaki 93 §).

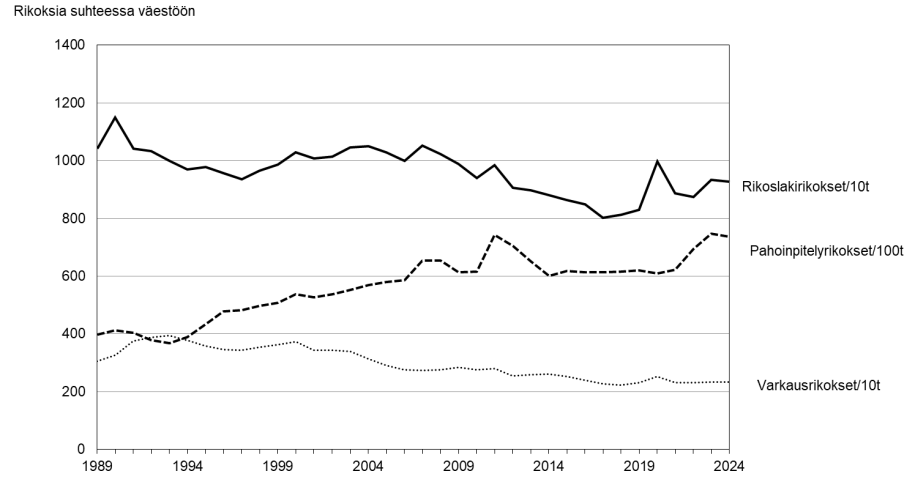
** Pyöristyksestä johtuen prosenttiosuuksien summat voivat poiketa sadasta.

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Eri rikoslajien kehitys riippuu paitsi rikollisuuden todellisesta lisääntymisestä tai vähenemisestä, myös siitä, miten aktiivisesti rikosten uhriksi joutuneet ilmoittavat niistä poliisille. Poliisilta piiloon jäävien rikosten osuus on usein suurempi niin sanotuissa massarikoksissa, kun taas vakavammat rikokset tulevat herkemmin poliisin tietoon. Ilmitulleiden rikosten määrään vaikuttaa myös viranomaisten valvonnan tehokkuus ja se, miten valvontaa suunnataan. Tilastoituun rikollisuuteen vaikuttavat lisäksi lainsäädännön muutokset ja rikosten kirjaamisessa tapahtuneet muutokset.

Kuvio 1 näyttää kaikkien rikoslakirikosten sekä varkausrikosten ja pahoinpitelyrikosten kehityksen viimeisen 30 vuoden aikana. Vertailun

helpottamiseksi kaikkien rikosten ja varkausrikosten määrä esitetään väestön 10 000 asukasta kohden, pahoinpitelyrikokset väestön 100 000 asukasta kohden. Taulukossa 2 esitetään myös eräiden muiden rikosten väkilukuun suhteutettu määrä viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Kuvio 1 Poliisin tietoon tulleet rikokset vuosina 1989–2024. Kaikki rikoslakirikokset ja varkausrikokset 10 000 asukasta kohti, pahoinpitelyrikokset 100 000 asukasta kohti. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025b).

Kaikkien rikosten kokonaismäärä on ollut pääosin laskusuuntainen vuoden 1990 jälkeen. Vuonna 1990 rikosten määrä oli 1 150 rikosta väestön 10 000 asukasta kohti, kun taso vuonna 2024 oli 926. Viimevuosina rikosten väheneminen on kuitenkin katkennut ja rikoslakirikosten määrä on kääntynyt lievään nousuun.

Varkausrikoksien määrässä ei ole viimevuosina tapahtunut juurikaan muutosta, kun taas kavallus- ja petosrikokset sen sijaan ovat lisääntyneet merkittävästi. Vuonna 2024 ryöstörikokset laskivat hieman vuodesta 2023, ollen kuitenkin tarkastelujakson toiseksi korkein, 46 rikosta 100 000 asukasta kohden (taulukko 2).

Pahoinpitelyrikosten väestöön suhteutettu määrä lisääntyi lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2011 asti. Kasvun katsotaan johtuneen ainakin osittain alkoholin kulutuksen samanaikaisesta kasvusta, osin myös lisääntyneellä ilmoitusalttiudella sekä rikosten tilastointiin liittyvillä seikoilla. Vuonna 2011 poliisin kirjaamat pahoinpitelyt lisääntyivät huomattavan paljon. Tätä selittää lainmuutos, jonka myötä lähisuhteissa tapahtuneista lievistä pahoinpitelyistä tuli yleisen syytteen alaisia. Viime vuosina pahoinpitelyrikollisuuden taso on pysynyt vuoden 2011 tasoon nähden selvästi matalampana, kunnes vuonna 2022 taso rupesi nousemaan lähelle 2010-luvun alun

korkeita lukemia. Vuonna 2024 pahoinpitelyrikoksia tapahtui jo 736, 100 000 asukasta kohti. Määrä on lähes sama, kun huippuvuonna 2011 (740).

Taulukko 2 Poliisin tietoon tulleet rikokset väestön 100 000 asukasta kohti 2015–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tappo, murha, surma (pl. yritykset)	1,7	1,4	1,3	1,6	1,3	1,6	1,5	1,4	1,0	1,6
Ryöstörikokset	28	30	30	31	33	36	34	42	49	46
Pahoinpitelyrikokset	617	614	614	615	620	609	622	694	746	736
Varkausrikokset	2520	2388	2279	2230	2305	2524	2313	2319	2333	2325
Vahingonteko	686	639	610	555	557	612	581	566	555	562
Kavallus- ja petosrikokset[1]	727	783	622	639	724	845	872	987	1127	1245
Rattijuopumus	321	315	321	345	335	366	314	290	284	257

[1](ei sis. veropetoksia)

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025b).

Lähteet

Tilastokeskus. 2025a. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/til/rpk/

Tilastokeskus. 2025b. Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/vaerak

Haapakangas, Kimmo. 2021. Yksi rikos, monta osatekoa – miten rikoksia tilastoidaan? Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2021/yksi-rikos-monta-osatekoa-miten-rikoksia-tilastoidaan/.

2 Henkirikokset

Miisa Törölä ja Anna Raeste

Tiivistelmä

- Vuonna 2024 Suomessa tehtiin 100 uhrin kuolemaan johtanutta väkivaltarikosta. Valtaosa näistä oli tappoja tai murhia. Henkirikostaso oli 1,8 rikosta 100 000 asukasta kohti.

- Kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten määrä nousi merkittävästi edellisestä, henkirikosten määrältä poikkeuksellisen matalasta vuodesta (+56 %), joskin ero vuosien 2015-2022 keskiarvoon oli kuitenkin maltillisempi (+10 %). Vaikuttaisi täten siltä, että edellisen vuoden lasku oli vain yksittäinen poikkeus ja henkirikollisuus on palannut Suomessa aiemmalle tasolleen.

- Suurin osa henkirikoksista tapahtuu yksityisasunnoissa. Väkilukuun suhteutettuna henkirikoksia tehdään eniten Etelä-Savossa, Kainuussa ja Lapissa.

- Suomalaista henkirikollisuutta hallitsee syrjäytyneiden ja päihdeongelmista kärsivien miesten keskinäinen väkivalta. Huumaavien aineiden vaikutus on myös lisääntynyt alkoholin käytön vähentyessä, etenkin nuorten kohdalla. Henkirikoksesta epäillyillä on tyypillisesti aikaisempaa rikoshistoriaa sekä matala koulutus, ja heikko sidos työmarkkinoihin.

- Asukaslukuun suhteutettu henkirikostaso on Suomessa matalampi kuin Venäjän ja Baltian maiden, mutta korkeampi kuin läntisten naapurimaiden. Ero muihin Pohjoismaihin muodostuu pääosin syrjäytyneiden ja päihdeongelmista kärsivien miesten alkoholisidonnaisista rikoksista. Työssä käyvän väestön henkirikostaso ei Suomessa juurikaan eroa muista Pohjoismaista.

Yksiselitteisin väkivaltarikosten vakavuutta erittelevä piirre on uhrin kuolema: vain uhrin kuolemaan johtaneita tekoja voidaan pitää henkirikoksina. Kuolemaan johtanutta väkivaltaa koskevat tilastotiedot ovat verraten luotettavia, koska niiden kohdalla piilorikollisuuden ja teon oikeudellisen määrittelyn aiheuttamat ongelmat ovat pienempiä kuin muissa väkivaltarikoksissa. Muussa kuin kuolemaan johtaneessa väkivallassa tilastoidun rikollisuuden määrään vaikuttavat muun muassa uhrien ja sivullisten ilmoitusalttius, poliisin tutkinta- ja kontrollitoiminta sekä lainsäädännön muutokset. Tässä luvussa tarkastellaan kuolemaan johtanutta väkivaltaa, seuraavassa luvussa muita väkivaltarikoksia.

2.1 Tietolähteet ja piilorikollisuus

Suomen rikoslaissa on viisi rikosnimikettä, joiden tunnusmerkistö sisältää tahallisen väkivallan seurauksena aiheutetun toisen ihmisen kuoleman: tappo (RL 21:1), murha (RL 21:2), surma (RL 21:3), lapsensurma (RL 21:4) sekä rikosnimikeyhdistelmä pahoinpitelyrikos (RL 21:5–7) ja kuolemantuottamusrikos (RL 21:8–9). Kuolemaan johtavan väkivallan tärkeimmät tilastolähteet ovat:

A. *Poliisin ja oikeuslaitoksen tilastot*. Tilastokeskuksen vuosittain julkaisema rikos- ja pakkokeinotilasto sisältää tietoja poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Tilasto perustuu pääosin poliisin keräämistä tiedoista, joten sitä voidaan jatkossa nimittää **poliisitilastoksi**. Tilasto on aluepohjainen, se sisältää vain Suomen viranomaisten tutkimat eli enimmäkseen vain Suomessa tehdyt henkirikokset. Niin ikään Tilastokeskuksen julkaisema syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto kertoo henkirikoksesta vuosittain tuomittujen henkilöiden määrän sekä antaa tietoja henkirikoksista tuomituista rangaistuksista. Tilasto pohjautuu oikeuslaitoksen toimittamiin tietoihin, ja sitä voidaan jatkossa nimittää **oikeustilastoksi**.

B. *Kuolemansyytilasto*. Terveydenhuoltoviranomaisten tietoihin pohjautuvasta kuolemansyytilastosta ilmenee vuoden aikana tahallisen väkivallan aiheuttamiin vammoihin kuolleiden määrä. Tilasto on väestöpohjainen, siihen kirjataan Suomessa vakinaisesti asuvien henkilöiden kuolemantapaukset riippumatta siitä, missä henkilö on kuollut. Kirjauksen edellytyksenä on, että vainajasta on kirjoitettu kuolinsyytodistus. Jos esimerkiksi uhrin ruumis on hävitetty tai sitä ei ole löytynyt, todistusta ei voi kirjoittaa.

C. *Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä*. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin sekä Poliisihallituksen yhteistyössä ylläpitämään Henkirikollisuuden seurantajärjestelmään kirjataan poliisitilaston tavoin poliisin tietoon tulleet henkirikokset (sisältäen myös tahallisiin pahoinpitelyrikoksiin liittyvät kuolemantuottamusrikokset). Seurantajärjestelmä on perustettu vuonna 2002. Poliisitilastosta seurannan erottaa se, että rikokset kirjataan pääsääntöisesti vasta kun esitutkinta on päättynyt. Tiedot kerätään erillisellä sähköisellä lomakkeella suoraan rikostutkijoilta. Järjestelmä sisältää huomattavasti enemmän tietoa tekojen piirteistä ja osapuolista kuin muut edellä mainitut tietolähteet.

Eri tilastolähteiden tiedot henkirikosten määrästä poikkeavat suhteellisen paljon toisistaan. Kuolemansyytilaston ilmoittama henkirikoksiin kuolleiden vuotuinen määrä on viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut keskimäärin 24 henkilöä pienempi kuin poliisitilaston antama. Syitä eroon on kolme: erot kirjaamisperusteissa, kirjaamisvirheet ja epäselvät väkivaltaiset kuolemantapaukset. Viimeksi mainitut selittävät suurimman osan erosta. Poliisitilastoon kirjautuu henkirikoksina kunkin vuoden loppupuolelta huomattava määrä tutkinnassa olevia epäselviä kuolemantapauksia, jotka myöhemmin todetaan tapaturmiksi, itsemurhiksi tai luonnollisiksi kuolemiksi. Nyrkkisääntönä voi pitää, että poliisitilaston osoittama henkirikosten vuotuinen kokonaismäärä on tosiasiallista viranomaisten tietoon tulleiden rikosten määrää korkeampi, kuolemansyytilaston antama puolestaan sitä pienempi. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän mukaan Suomessa on vuosina 2015–2024 surmattu vuosittain keskimäärin 76 ihmistä; poliisitilaston mukaan uhreja oli vuosittain keskimäärin 90 (+ 18 %) ja kuolemansyytilaston mukaan 67 (- 12 %). On huomioitava, että eroavuudet *tasossa* eivät välttämättä johda eroavuuksiin *trendissä*. Toisin sanoen eri lähteet voivat antaa samanlaisen ja yhtä luotettavan kuvan kehityksen suunnasta, vaikka ne antaisivat keskenään poikkeavan kuvan ilmiön yleisyydestä (ks. kohta 2.2). Vuosittaista henkirikosten määrää ei tosiasiassa voida selvittää täydellisellä tarkkuudella. Pääsyinä ovat epäselviksi jäävät alkoholisidonnaiset väkivaltakuolemat ja kokonaan ilmi tulematta jäävät henkirikokset. Ensin mainittuja on joka vuosi useita. Niissä itse kuolemantapaus tulee viranomaisten tietoon, mutta väkivaltaisesti kuolleen henkilön vammojen syntytapaa ei jälkikäteen kyetä selvittämään. Silminnäkijöitä ei useinkaan ole ja jos on, he eivät yleensä muista tapahtuman yksityiskohtia. Myös ulkoisen väkivallan aiheuttamien vammojen lopullinen vaikutus uhrin kuolemaan on näissä tapauksissa usein epäselvä uhrin jo ennestään heikon terveydentilan johdosta. Pääosassa tapauksia rikostutkinta päätetään, koska rikoksen tapahtumisesta ei saada riittävää näyttöä.

Varsinainen *piilorikollisuus* – rikokset, jotka eivät tule lainkaan rikosepäilynä viranomaisten tietoon – on nykykäsityksen mukaan Suomen

henkirikollisuudessa vähäistä. Viranomaiset ja tutkijat arvioivat, että joka vuosi vain muutama tahallinen henkirikos jää tulematta ilmi. Kyse on yleensä kadonneista henkilöistä, joita ei löydetä ja joiden katoamisen syytä ei voida varmuudella selvittää.

Lisäksi on esitetty, että hoitohenkilöstön tekemillä, huonokuntoisiin potilaisiin kohdistuneilla henkirikoksilla saattaa olla muuta henkirikollisuutta suurempi riski jäädä piilorikoksiksi kuolemansyyntutkintajärjestelmään ja terveydenhuollon valvontajärjestelmiin liittyvien puutteiden vuoksi (Lehti 2020). On siis mahdollista, että arviot saattavat vähätellä piilorikollisuuden määrää henkirikollisuudessa.

Vuosittain tulee ilmi ja tilastoidaan niin ikään muutamia henkirikoksia, jotka on tehty jo vuosia aikaisemmin. Sekä kuolemansyytilasto että poliisitilasto sisältävät lisäksi yksittäisiä rikoksia, jotka on tehty Suomen rajojen ulkopuolella (Lehti 2002, 11–14; Pajuoja & Salminen 1996).

Vähäisen piilorikollisuuden ohella myös henkirikosten selvitysaste on varsin korkea, myös kansainvälisesti vertaillen (Liem ym. 2019). Poliisin tietoon tulevista henkirikoksista 99 prosenttia kyetään selvittämään ilmituloa seuraavan kalenterivuoden aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että henkirikosten osalta myös tekijöistä saadaan luotettavaa tietoa.

2.2 Poliisin tietoon tullut rikollisuus

Viime vuoden aikana poliisin tietoon tulleiden murhien ja tappojen yhteenlaskettu määrä oli 89 (taulukko 1). Surmia tai lapsensurmia ei tilastoitu yhtään. Edellisten lisäksi poliisin tietoon tuli 11 pahoinpitelyrikoksen yhteydessä tehtyä kuolemantuottamusta. Näin ollen uhrin kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten kokonaismäärä oli 100, merkittävästi enemmän kuin edellisenä vuonna (+56 %). Vuosi 2023 oli kuitenkin poikkeuksellisen matala henkirikosten määrältään: nousu vuoteen 2022 verrattuna oli maltillisempi (+20 %), joskin silti selkeä. Kuten suomalaiselle henkirikollisuudelle on tyypillistä, yleisin rikosnimike oli tappo (53 %).

Viimeisen kymmenen vuoden aikana kaikkien kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten vuosittainen määrä on vaihdellut 64:n ja 116:n välillä ja vuosittainen keskiarvo on ollut 90. Viime vuoden rikosten määrä oli siis selkeästi kymmenvuotisjakson keskiarvoa korkeampi. Yksittäisten vuosien välisen vertailun selkiyttämiseksi poliisitilastosta on poistettu vuosilta 2015 ja 2016 turvapaikanhakijoiden ennen Suomeen tuloaan tekemät, mutta Suomen viranomaisten tutkimat henkirikokset. Luvuissa on kuitenkin epävarmuustekijöitä: esimerkiksi vuoden 2017 tilastotieto, jonka mukaan pahoinpitelyrikoksen yhteydessä tehtyjä kuolemantuottamusrikoksia olisi ollut

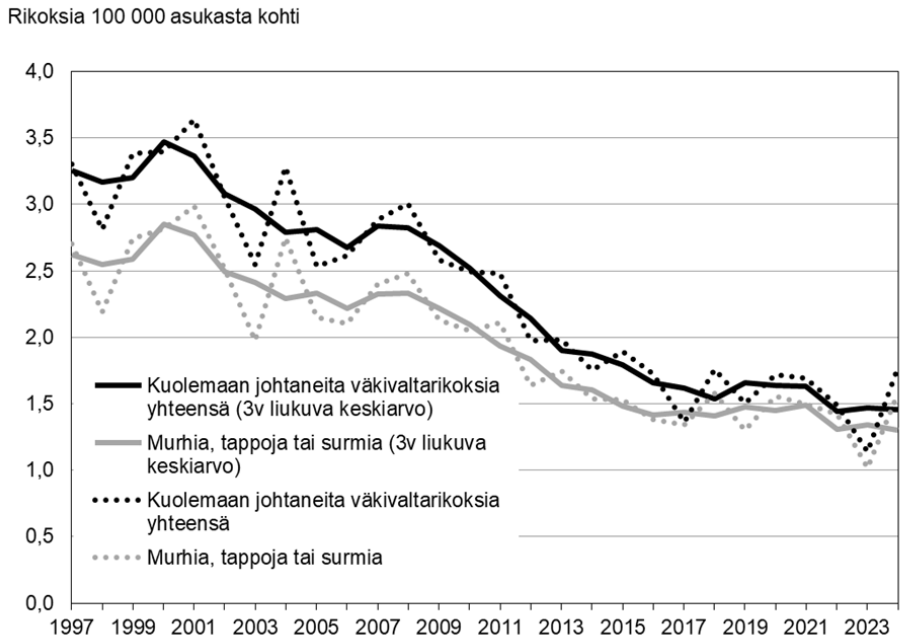
vuonna 2017 vain yksi, on luultavasti tilastoinnin epätarkkuudesta johtuva aliarvio. Sama voi koskea vuoden 2022 tilastotietoa.

Taulukko 1 Poliisin tietoon tulleet kuolemaan johtaneet väkivaltarikokset 2015–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A. Surmattuja poliisitilaston mukaan										
Murha	36	21	29	28	27	33	36	26	19	36
Tappo	48	55	45	59	45	53	47	52	38	53
Surma	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Edellisiä yhteensä	**84**	**76**	**74**	**87**	**72**	**86**	**83**	**79**	**57**	**89**
Lapsensurma	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Pahoinpitelyrikos ja kuolemantuottamus	19	19	1	10	11	9	10	4	7	11
Kuolemaan johtaneita väkivaltarikoksia yhteensä										
	104	**95**	**75**	**97**	**83**	**95**	**94**	**83**	**64**	**100**
Muutos %	*–8*	*–9*	*–21*	*+29*	*–14*	*+14*	*-1*	*-12*	*-23*	*+56*
C. Surmattuja kuolemansyytilaston mukaan										
	70	**63**	**61**	**68**	**65**	**75**	**68**	**62**	**50**	**..**
Muutos %	*–10*	*–10*	*–3*	*+11*	*–4*	*+15*	*–9*	*–9*	*–19*	**..**
D. Surmattuja Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän mukaan										
	79	**73**	**66**	**86**	**88**	**95**	**73**	**72**	**52**	**..**
Muutos %	*–9*	–8	–10	+30	+2	+8	–23	–1	–28	**..**

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, kuolemansyytilasto (Tilastokeskus 2025b); Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä (21.8.2025).

Kuten edellä todettiin, eri tilastolähteet antavat hieman toisistaan poikkeavan kuvan henkirikosten lukumäärästä. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän ja kuolemansyytilaston tuoreimmat käytettävissä olevat tiedot ovat vuodelta 2023. Tasoerosta huolimatta kuolemansyytilasto ja Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä antavat vakavimman väkivallan *ajallisesta kehityksestä* samanlaisen kuvan kuin poliisitilasto, jonka tietoihin seuraavat tarkastelut perustuvat.

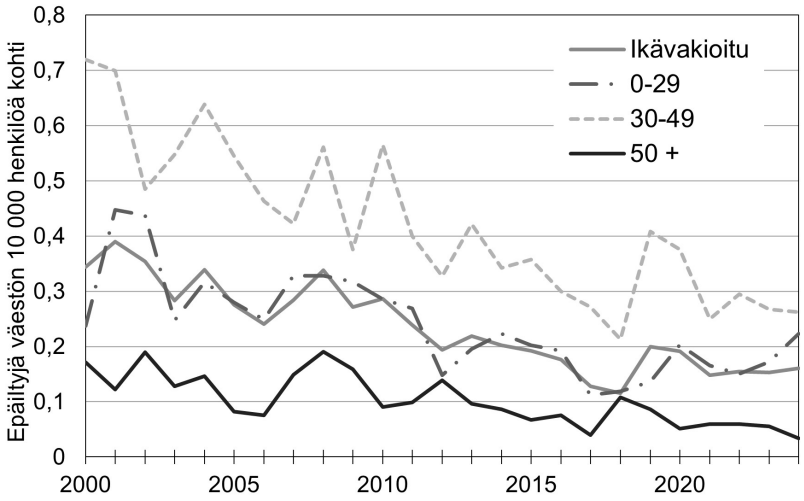

Kuvio 1 Kuolemaan johtaneita väkivaltarikoksia 100 000 asukasta kohti vuosina 1997–2024, kolmen vuoden liukuva keskiarvo. Viranomaisten tietoon tulleet tapaukset. Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c).

Kuviossa 1 on esitetty kaikkien kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten (musta pisteviiva) sekä murhien, tappojen ja surmien (vaalea pisteviiva) asukaslukuun suhteutettu määrän kehitys vuosina 1997–2024. Sarjojen välinen tasoero muodostuu pääosin rikoksista, joita on tutkittu kuolemantuottamuksina pahoinpitelyrikoksen yhteydessä. Ajallisen muutoksen hahmottamiseksi kehitys on esitetty myös kolmen vuoden liukuvana keskiarvona sekä kaikille uhrin kuolemaan johtaneille väkivaltarikoksille (musta yhtenäinen viiva) että murhille, tapoille ja surmille (vaalea yhtenäinen viiva). Vaikka yksittäisten vuosien välillä havaitaan vaihtelua, henkirikokset ovat keskimäärin vähentyneet 1990-luvulta alkaen. Samankaltaista positiivista kehitystä on havaittu useimmissa muissakin länsimaissa (Global Study on Homicide 2023, 52; Suonpää ym. 2022; Lappi-Seppälä ja Lehti 2014).

Asukaslukuun suhteutettuna Suomessa tehtiin viime vuonna 1,6 murhaa, tappoa tai surmaa ja yhteensä 1,8 kuolemaan johtanutta väkivaltarikosta 100 000 asukasta kohti. Taso oli korkeampi kuin viime vuosina, mutta vastaa viime vuosikymmenen vaihteen tasoa.

Henkirikollisten määrän väheneminen pitkällä aikavälillä on vahva havainto, mutta ilmiön taustalla vaikuttavista syistä ei ole täyttä yksimielisyyttä. Tutkijat ovat pohtineet, missä määrin laskusuunta johtuu väestön vanhenemisesta ja mistä määrin aidosta käyttäytymisen muutoksesta. Kuviossa 2 on kuvattu henkirikoksista epäiltyjen määrän ajallista kehitystä väestön 10 000 henkilöä kohti. Ensinnäkin kuvio osoittaa mittavaa satunnaisvaihtelua vuosien välillä. Toiseksi ikävakioitujen lukujen tarkastelu paljastaa, että henkirikollisuuden vähenemisessä ei ole kyse pelkästään ikäluokkien pienenemisestä vaan henkirikoksesta epäiltyjen määrä on pienentynyt myös ikäluokan kokoon suhteutettuna. Eniten henkirikoksia tekevät nuoret aikuiset (alle 29-vuotiaat, erityisesti 18–29-vuotiaat) ja työikäiset (30–49-vuotiaat). Myös henkirikosten väheneminen on ollut pitkällä ajanjaksolla voimakkainta näissä ikäryhmissä, joskin nuorten aikuisten määrä on kääntynyt viime vuosina hieman nousuun. Alaikäisten keskuudessa havaitaan merkittävää vaihtelua vuosien välillä, mutta ei systemaattista lasku- tai noususuuntaa (ei esillä kuviossa 2). Tosin tämän ryhmän osalta henkirikosten tekeminen on jo valmiiksi verrattain harvinaista eikä niitä tapahdu vuosittain. Yli 50-vuotiaiden kohdalla henkirikosten tekeminen on selvästi harvinaisempaa ja vähentynyt entisestään seurannan aikana.

Kuvio 2 Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt vuoden törkeimmän rikoksen mukaan vuosina 2000–2024. Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c).

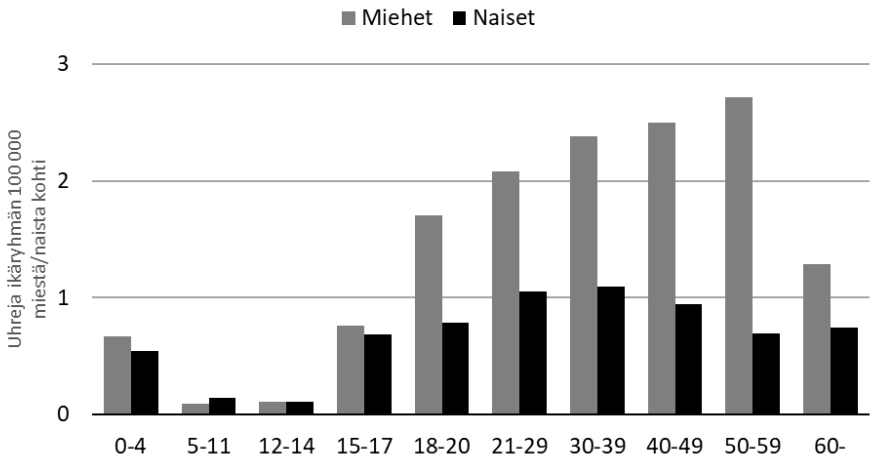
2.3 Henkirikollisuuden piirteitä

Henkirikollisuus on Suomessa korostuneesti heikosti koulutettujen, työelämän ulkopuolella olevien, päihdeongelmista kärsivien työikäisten miesten keskinäistä rikollisuutta. Suurin osa henkirikoksista kohdistuu tuttaviin tai perheenjäseniin, ja täysin tuntemattomiin kohdistuvat teot ovat melko harvinaisia. Vaikka henkirikosten määrä on viime vuosikymmeninä vähentynyt, tekojen piirteet ovat muuttuneet hitaammin. Seuraavassa tarkastellaan muutamia suomalaisen henkirikollisuuden piirteitä ja riskitekijöitä hyödyntäen sekä Tilastokeskuksen ylläpitämiä tilastoja[1] että Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän lukuja. Henkirikollisuuden piirteitä on kuvattu tarkemmin vuonna 2025 ilmestyneessä Henkirikoskatsauksessa (Törölä & Raeste 2025).

Ikä ja sukupuoli

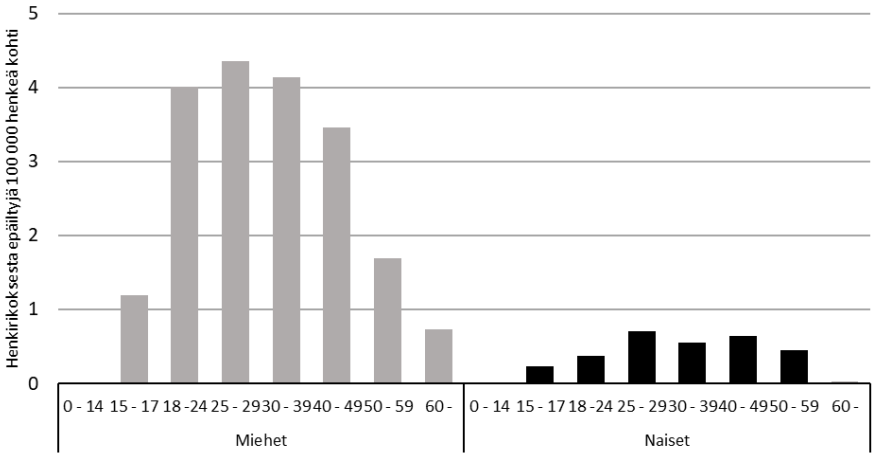
Valtaosa henkirikoksista on miesten välistä rikollisuutta niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän tietojen avulla tarkasteltuna 69 prosenttia henkirikosten uhreista oli miehiä ja 31 prosenttia naisia vuosina 2014–2023. Naisten osuus uhreista on henkirikosten kohdalla pienempi kuin poliisin tietoon tulevissa lievemmissä väkivaltarikoksissa. Lisäksi henkirikosten uhrit ovat keskimäärin vanhempia kuin lievempien väkivaltarikosten uhrit. Kuviossa 3 on tarkasteltu eri-ikäisiin kohdistuvien tappojen, murhien ja surmien määriä suhteessa kunkin ikäryhmän kokoon. Molemmilla sukupuolilla riski kuolla henkirikoksen uhrina on ensimmäisinä neljänä elinvuonna korkeampi kuin myöhemmin lapsuudessa. Naisten kohdalla väkilukuun suhteutettu henkirikostaso kohoaa jälleen teini-iässä, jääden melko samalle tasolle aina 60 ikävuoteen saakka. Miesten kohdalla henkirikostaso sen sijaan on korkeimmillaan keski-iässä ja pienenee selvästi vanhemmissa ikäluokissa.

1 Kirjoitushetkellä kuolemansyytilaston tuoreimmat tiedot päättyvät vuoteen 2023 ja poliisi- ja oikeustilaston tiedot vuoteen 2024. Käytämme kunkin tilastolähteen tuoreimpia tietoja. Siltä osin, kun tiedot pohjaavat vuonna 2021 *selvitettyihin* rikoksiin, luvuista on poistettu Liberian sisällissotaan liittyvät murhat, jotka on kirjattu poliisitilastossa vuonna 2021 selvitettyjen rikosten joukkoon.

Kuvio 3 Henkirikoksen uhreja ikäryhmän 100 000 miestä/naista kohti vuodessa vuosina 2014–2023. *Lähteet:* Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä; Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c).

Henkirikosten tekijöiden keskuudessa miesten yliedustus on vielä uhritilastojakin suurempi: viimeisen kymmenen vuoden aikana 88 prosenttia epäillyistä oli miehiä ja 12 prosenttia naisia. Henkirikoksiin syyllistyvät ovat keskimäärin uhrejaan nuorempia. Rikollisuustaso on miehillä korkeimmillaan 20 ja 40 ikävuoden välillä ja naisilla 25 ja 50 ikävuoden välillä (kuvio 4).

Kuvio 4 Henkirikoksesta epäiltyjä ikäryhmän 100 000 miestä/naista kohti vuodessa vuosina 2014–2023. *Lähteet:* Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä; Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c).

Henkirikosten tekopaikat

Valtaosa tapoista, murhista ja surmista tapahtuu yksityisasunnoissa. Vuonna 2024 tietoon tulleista henkirikoksista 62 prosenttia tehtiin yksityisasunnoissa. Jos myös muut yksityiset paikat lasketaan mukaan, yksityisissä tiloissa tapahtui 72 prosenttia tapoista, murhista ja surmista (taulukko 2). Osuus on pysynyt melko tasaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2024 yksityisissä tiloissa tapahtuneiden henkirikosten osuus oli kymmenvuotisjakson keskiarvoa matalampi, kun julkisissa tiloissa tehdyt henkirikokset olivat hieman kohonneet.

Taulukko 2 Tietoon tulleiden tappojen, murhien ja surmien tekopaikat vuosina 2015–2024 (surmattuja).

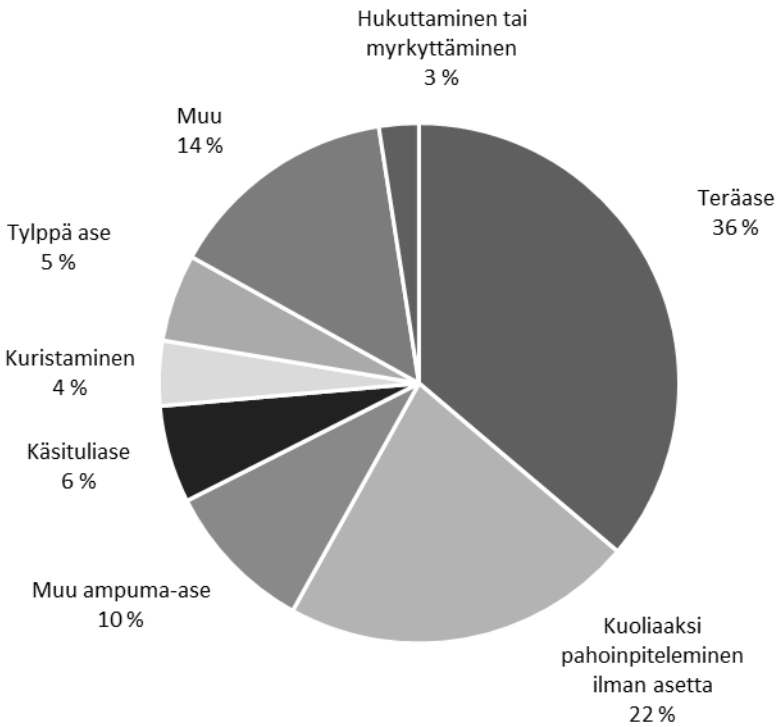
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Yksityisasunto	41	45	49	52	46	60	60	50	34	55
Muu yksityinen paikka	18	14	6	14	11	16	13	8	11	9
Yksityiset paikat, %	70	78	76	76	79	88	88	73	79	72
Liikekeskus	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Yleinen tilaisuus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ravitsemusliike	5	0	0	1	0	0	0	1	0	3
Muu yleinen paikka	20	17	17	20	15	10	10	20	11	22
Yleiset paikat, %	30	22	24	24	21	12	12	27	21	28

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a). Pyöristyksestä johtuen prosenttiosuuksien summat voivat poiketa sadasta.

Pitkällä aikavälillä yksityisissä tiloissa tehtyjen henkirikosten suhteellisen osuuden kasvu on ollut voimakasta. Vielä 1960-luvulla alle puolet henkirikoksista tehtiin yksityisasunnoissa (Kivivuori 1999). Muutoksen taustalla on ollut kaupungistuminen ja syrjäytyneen, henkirikosalttiin väestönosan asuntotilanteen asteittainen koheneminen, mutta myös henkirikollisuuden ikärakenteen muuttuminen, keski-ikäistyminen. Nuorten henkirikoksista edelleenkin huomattavasti suurempi osa tapahtuu julkisilla paikoilla kuin vanhempien ikäryhmien rikoksista. (Kivivuori ym. 2023.)

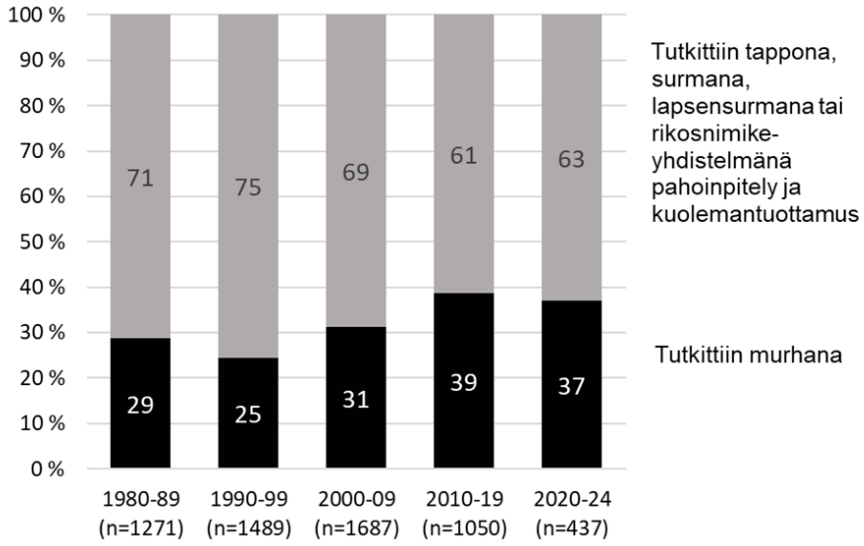
Väkivallan tyypit, raakuus ja suunnitelmallisuus

Pääosa henkirikoksista tehdään jotakin asetta tai muuta välinettä käyttäen. Yleisin surmaamisväline on teräase, jolla tehdään 36 prosenttia kaikista Suomen henkirikoksista (kuvio 5). Ampuma-aseen käyttö on sen sijaan harvinaisempaa: 16 prosenttia henkirikoksista oli tehty ampuma-asetta käyttämällä. Hieman vajaa neljäsosa uhreista on pahoinpidelty kuoliaaksi ilman asetta.

Kuvio 5 Henkirikosten tekovälineet vuosina 2014–2023. Lähde: Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä.

Väkivallan raakuuden mittaamiseen ei ole olemassa yksiselitteistä tapaa. Ainoa poliisitilaston sisältämä mittari henkirikollisuuden raakuudesta ja suunnitelmallisuudesta on murhina tutkittujen tekojen osuus kokonaishenkirikollisuudesta. Murhan tunnusmerkistö täyttyy, jos tappo on tehty vakaasti harkiten, erityisen raa'alla tai julmalla tavalla tai vakavaa yleistä vaaraa aiheuttaen. Murhaksi tapon tekee myös se, että uhrina on ollut järjestystä ylläpitävä virkamies ja hänet on surmattu virkatoimensa johdosta. Lisäksi teon tulee olla kokonaisuutena arvostellen törkeä (RL 21:2). Tunnusmerkistön monijakoisuus tekee murhien osuudesta varsin vaikeasti tulkittavan osoittimen väkivallan piirteiden suhteen.

Kuvio 6 Murhien osuus selvitetyistä henkirikoksista vuosina 1980–2024 (%). *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

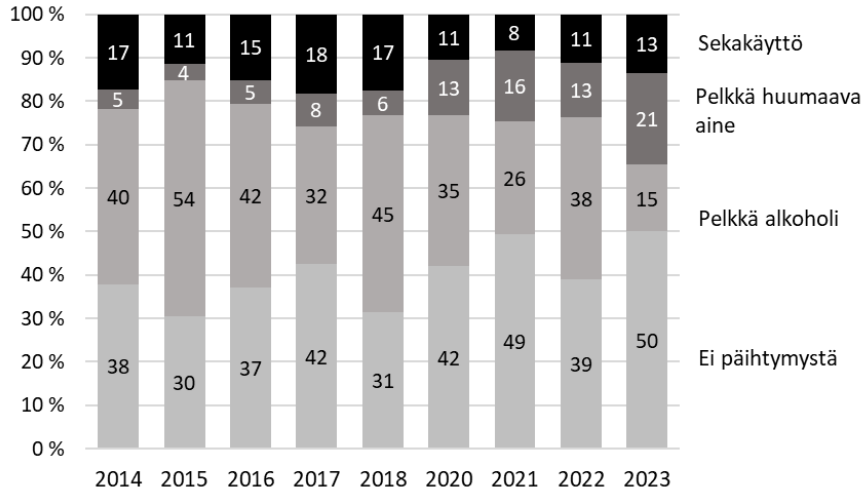
Kuviosta 6 käy ilmi murhasta epäiltyjen osuus kaikista henkirikosepäillyistä vuosina 1980–2024. Murhanimikkeen käyttö oli 1980-luvulla hieman yleisempää kuin 1990-luvulla. Kuluvalla vuosituhannella murhasta epäiltyjen suhteellinen osuus on sen sijaan kasvanut. Alle 18-vuotiaiden epäiltyjen tekemissä henkirikoksissa murhien osuus on vielä suurempi; viimeisen 15 vuoden aikana lähes joka toista (44 %) alaikäisten tekemistä henkirikoksista on tutkittu murhanimikkeellä.

Murhanimikkeen käytön vaihtelut ja yleistyminen kuluvalla vuosikymmenellä 1990-lukuun verrattuna voivat heijastaa useampaa muutosta. Ensinnäkin *tekojen piirteissä* saattaa olla vaihtelua eli poikkeuksellisen julmien ja/tai suunnitelmallisten tekojen osuus kokonaishenkirikollisuudesta voi kasvaa tai vähentyä. Osin tämä saattaa liittyä rikostyyppien *yleistrendien* erilaisuuteen, sillä suunnitelmallisen rikollisuuden määrälliset muutokset eivät välttämättä noudata impulsiivisen väkivallan muutoksia. Murhasta tuomittujen suhteellisen osuuden kasvu on kuluvalla vuosituhannella liittynyt alkoholisidonnaisen henkirikollisuuden huomattavaan määrälliseen vähenemiseen. Muutoksiin voivat vaikuttaa myös *tutkintakäytännön* muutokset – tekoa, jota ennen olisi tutkittu tappona, saatetaan tutkia murhana. Tutkintakäytännön muutosten taustalla on monenlaisia syitä, mutta ne voivat liittyä myös rikollisuudessa tapahtuviin määrällisiin muutoksiin. Törkeän väkivallan määrän väheneminen saattaa vaikuttaa siten, että väkivaltaa kohtaan ollaan aiempaa sensitiivisempiä (Kivivuori 2014). Tällöin kynnys määritellä väkivaltainen teko määritellään erityisen raa'aksi tai törkeäksi madaltuu.

Päihteet ja henkirikollisuus

Suomalaiset henkirikokset liittyvät vahvasti alkoholiin. Huomattava osa henkirikosten osapuolista kärsii päihdeongelmista. Päihteiden merkityksen viimeaikaista kehitystä on mahdollista tarkastella Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän tietojen avulla. Tiedot perustuvat uhrien osalta tutkinnan osana toteutetuissa kuolemansyytutkimuksissa ilmenneisiin tietoihin ja epäiltyjen osalta tutkivan viranomaisen arvioon sekä mahdollisiin tilanteessa tehtyihin mittauksiin.

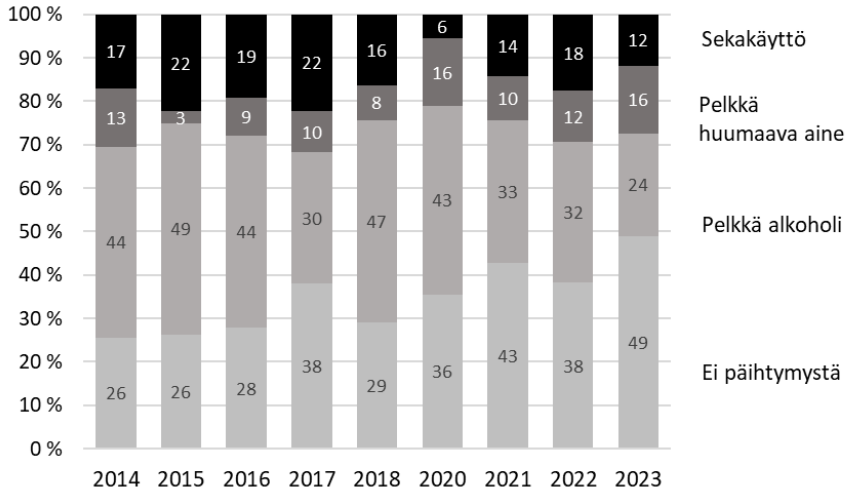
Viimeisen kymmenen vuoden aikana uhrien päihtymystilassa näkyy muutos alkoholin käytöstä myös muihin päihteisiin. Samanaikaisesti päihteettömien uhrien osuus on kasvanut. Uhrin on todettu olleen tekohetkellä päihtyneenä alkoholista, huumeista tai lääkkeistä yli joka toisessa (60 %) uhrin kuolemaan johtaneessa väkivaltatilanteessa (kuvio 7). Niiden uhrien osuus, jotka olivat ainoastaan alkoholin vaikutuksen alaisina, on laskenut. Huumaavien aineiden tai alkoholin ja huumaavien aineiden sekakäytön osuus on sen sijaan kasvanut. Muutos näkyy erityisesti nuorten kohdalla (Törölä ym. 2024).

Kuvio 7 Uhrin päihtymystila henkirikostapahtumissa vuosina 2014–2023 (%). *Lähde:* Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä.

Tekijöiden päihtymystilan ajallista kehitystä voidaan niin ikään tarkastella Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän avulla. Tiedot perustuvat henkirikosten tutkinnanjohtajien havaintoihin ja käsitykseen siitä, kuinka moni syylliseksi epäilty oli tekohetkellä alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena. Vaihtelevien kirjaamiskäytäntöjen vuoksi tiedot voivat olla puutteellisia, joten tulkintoja alkoholisidonnaisen henkirikollisuuden määrästä ja kehityksestä tulee tehdä varoen.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana noin kaksi kolmesta (66 %) henkirikoksesta epäillyistä on ollut tekotilanteessa päihtynyt. Yli kolmanneksessa (39 %) tapauksista päihde oli pelkkä alkoholi. Keskeisin muutos on pelkästään alkoholihumalassa olleiden tekijöiden osuuden väheneminen ja vastaavasti ei-päihtyneiden osuuden kasvu (kuvio 8).

Kuvio 8 Henkirikoksesta epäiltyjen päihtymystila vuosina 2014–2023 (%). Selvitetyt rikokset. *Lähde:* Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä.

Tekijöiden sosiaalinen asema ja rikoshistoria

Suomalainen henkirikollisuus liittyy vahvasti syrjäytymiseen. Taulukossa 3 on kuvattu henkirikoksista epäiltyjen jakauma sosioekonomisen aseman mukaan ja lisäksi epäiltyjen määrä kussakin sosioekonomisessa ryhmässä kunkin ryhmän 100 000 henkilöä kohden. Vain pieni osuus henkirikoksen tekijöistä on toimihenkilöitä (6 %) ja suurempi osuus on sosiaaliselta asemaltaan tuntemattomia (26 %), eläkkeellä (16 %) tai muuten työvoiman ulkopuolella (21 %). Työvoiman ulkopuolella ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät. Niin ikään väestöön suhteutettuna selvästi korkein henkirikostaso on ryhmään ”muut” kuuluvilla ja matalin ylemmillä toimihenkilöillä.

Taulukko 3 Selvitettyihin henkirikoksiin syylliseksi epäiltyjen sosioekonominen asema 2014–2024 (%)

Sosioekonominen asema	Osuus epäillyistä (%)	Epäiltyjen määrä / 100 000 henk.
Ylemmät toimihenkilöt	1,7	2,2
Alemmat toimihenkilöt	3,9	3,9
Työntekijät	10,2	12,5
Yrittäjät	3,3	10,5
Opiskelijat	8,9	25,7
Eläkeläiset	16,1	12,1
Muut (pitkäaikaistyöttömät, asevelvolliset, yms.)	20,6	58,8
Tuntematon	26,2	-

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, työssäkäynti (Tilastokeskus 2025e). Sosioekonomista asemaa kuvaavat väestötiedot ovat vuosilta 2014–2023.

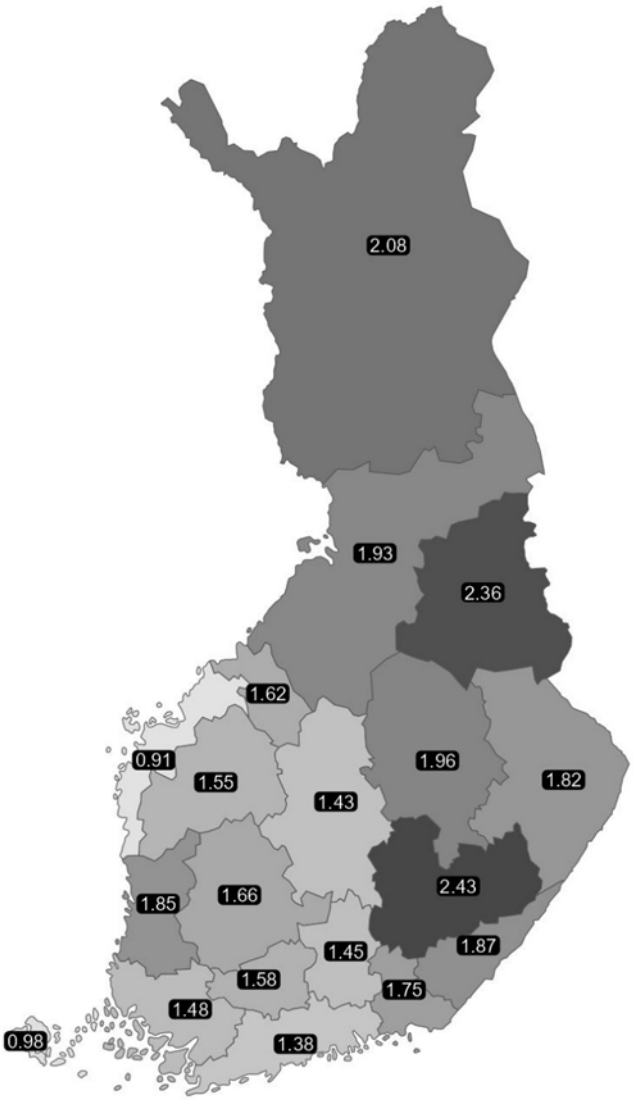
Epäiltyjen sosiaalista asemaa on mahdollista tarkastella myös Tilastokeskuksen tilastoiman pääasiallisen toiminnan mukaan. Vuosina 2015–2024 vajaa viidennes (17 %) henkirikoksen tekijöistä oli työssäkäyviä. Valtaosa tekijöistä oli työvoiman ulkopuolella (59 %), työttömiä (20 %) tai eläkeläisiä (17 %). Tekijöiden heikko sosiaalinen asema tulee ilmi myös koulutustasoa tarkasteltaessa: yli joka toinen (54 %) epäillyistä oli kokonaan vailla perusasteen jälkeistä koulutusta, ja 40 prosentilla oli enintään toisen asteen tutkinto.

Suurimmalla osalla henkirikoksentekijöistä on jo aiempaa rikoshistoriaa. Tilastokeskuksen ylläpitämän oikeustilaston mukaan yli puolet (59 %) vuosina 2014–2023 tapon, murhan tai surman tehneistä tai niitä yrittäneistä oli tehnyt jonkin tuomioon johtavan rikoksen kolmen henkirikosta edeltävän vuoden aikana (Tilastokeskus 2025d). Tilasto ei mahdollista toteutuneesta henkirikoksesta tuomittujen erottelemista henkirikosta yrittäneistä, mutta aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että henkirikoksen yrityksestä tuomitut muistuttavat rikoshistoriansa osalta henkirikoksen tekijöitä (Suonpää 2021).

Henkirikosseurannan perusteella vuosina 2013–2023 henkirikoksesta epäillyistä miehistä 81 prosentilla ja naisista 68 prosentilla oli ainakin yksi aikaisempi rikostuomio jostakin rikoslakirikoksesta ennen kyseistä henkirikosta. Miesepäillyistä 41 prosenttia ja naisepäillyistä 30 prosenttia oli esitutkinnassa käytössä olleiden tietojen perusteella syyllistyneet aikaisemmin väkivaltarikokseen. (Törölä & Raeste 2025).

2.4 Henkirikosten alueellinen jakautuminen

Henkirikollisuuden alueelliset erot ovat Suomessa merkittäviä. Korkean väkivallan alueilla rikollisuustaso on ollut yleensä korkea kuntatyypistä riippumatta, matalan henkirikollisuuden alueilla vastaavasti maan keskiarvon alapuolella niin kaupungeissa kuin maaseudullakin.

Kuvio 8 Henkirikollisuuden taso 100 000 asukasta kohti maakunnittain vuosina 2015–2024. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c).

Jos viitteellisenä vertailukynnyksenä käytetään länsieurooppalaista henkirikollisuustasoa, karkeasti alle kaksi henkirikosta vuodessa 100 000 asukasta kohti, Suomen maakunnista 16 alitti tason vuosina 2015–2024[2]. Perinteisiä matalan henkirikollisuuden alueita ovat toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä olleet Ahvenanmaa ja Länsi-Suomi. Kummallakin alueella henkirikollisuuden taso on myös viime vuosina ollut alle maan keskitason. Korkean rikollisuustason alueita ovat perinteisesti olleet Itä- ja Pohjois-Suomi. Vuosina 2015–2024 henkirikollisuuden taso oli matalin Pohjanmaalla (0,91) ja korkein Etelä-Savon maakunnassa (2,43) (kuvio 8).

2.5 Kansainvälistä vertailua

Rikollisuuden kansainvälinen vertailu on hankalaa, koska rikoslait ja niiden rikostunnusmerkistöt eroavat maittain. Esimerkiksi kategoriat ”henkirikoksen yritys” ja ”pahoinpitely” voivat eri maissa merkitä hyvinkin eriasteista väkivaltaa. Kuolemaan johtaneen väkivallan kohdalla vertailuongelma on vähäisempi. Kuitenkin myös täytettyjä henkirikoksia koskevia rikostilastotietoja vertailtaessa on muistettava, että henkirikoksia tilastoidaan hyvinkin monenlaisilla ja kirjavilla rikosnimikkeillä, joista aina ei suoraan ilmene, onko kyseessä uhrin kuolemaan johtava väkivaltarikos. Ongelmia tuottaa myös rajanveto tahallisten ja tuottamuksellisten tekojen välille.

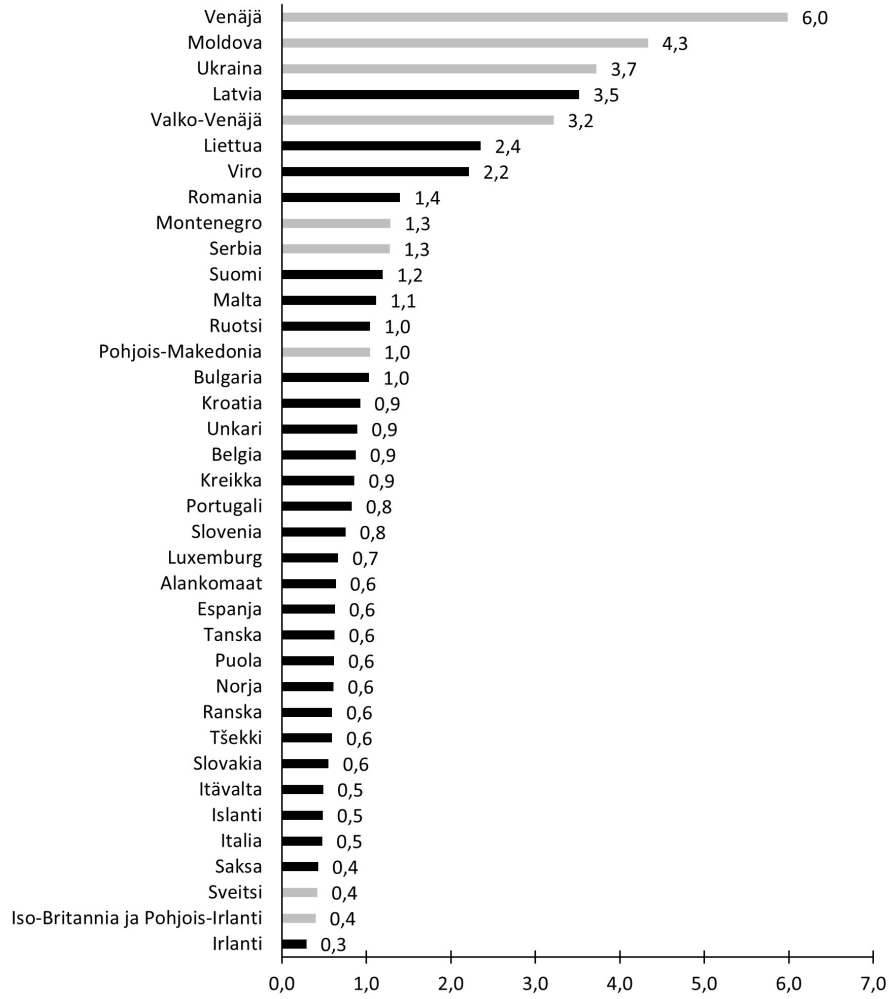
Yksiselitteisin tahallisen väkivallan kansainvälisesti kattava ja vertailukelpoinen tilastollinen lähde on Maailman terveysjärjestön WHO:n keräämät kuolemansyytilastot, vaikkakin maakohtaiset erot terveydenhoitojärjestelmän ja poliisin toimintakyvyssä vaikuttavat myös niiden sisältämien tietojen vertailukelpoisuuteen. Kuolemansyytilastoissa henkirikoksen aiheuttamiksi kuolemantapauksiksi kirjataan ne, joissa kuolemaan johtaneet vammat aiheuttanut väkivalta on kyetty selvittämään tahalliseksi ja uhrista on voitu kirjoittaa kuolinsyytodistus. Kuolemansyytiedot ovat pääsääntöisesti väestöpohjaisia. Toisin sanoen esimerkiksi Suomen kuolemansyytilastoon kirjataan Suomessa vakituisesti asuvien henkilöiden henkirikoskuolemat riippumatta siitä missä maassa ne ovat tapahtuneet. Vastaavasti Suomessa surmattujen ulkomaalaisten kuolemantapaukset kirjataan heidän kotimaidensa tilastoihin.

2 Kaikkialla Euroopassa henkirikollisuudessa esiintyy alueellisia tasoeroja. Useimmissa Länsi-Euroopan maissa henkirikollisuus on keskittynyt suurkaupunkeihin, joissa rikollisuustaso on selvästi kansallisen yleistason yläpuolella ja niinpä esimerkiksi pääkaupunkiseudulla rikollisuustaso ei eroa tällä hetkellä olennaisesti muista eurooppalaisista metropolialueista, vaikka onkin länsieurooppalaisen yleistason yläpuolella.

Suomen henkirikollisuuden taso yleismaailmallisesti

Eurooppa on tahallisen henkirikoskuolleisuuden tasolla mitaten yksi maailman väkivallattomimmista alueista. Yhtä vähäistä henkirikollisuus on vain osassa Itä-Aasiaa, Kanadassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa (Törölä & Raeste 2025).

Perinteisesti Euroopan on voinut jakaa henkirikollisuuden tason perusteella neljään vyöhykkeeseen. Läntisessä ja eteläisessä Euroopassa henkirikollisuus on pitkään ollut matalampi kuin idässä ja kaakossa. Lännessä henkirikoskuolleisuus laski nykytasolle viime vuosisadan alkuun tultaessa, etelässä toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä. Suomi kuului tässä jaossa 1800-luvulta alkaen korkean henkirikollisuuden itäiseen vyöhykkeeseen. Tilanne on kuitenkin muuttunut olennaisesti viimeisten kahden vuosikymmenen aikana. Rikollisuustasot Euroopan unionin alueella näyttäisivät kauttaaltaan olevan yhtenäistymässä. Samalla myös Suomen erityisasema Pohjoismaiden ryhmässä saattaa olla katoamassa. 2010-luvun puolivälin jälkeen Suomen henkirikoskuolleisuus on ollut vain hieman korkeampi kuin Ruotsissa (World Health Organization 2025; kuvio 9). Islannissa, Tanskassa ja Norjassa henkirikollisuuden taso on matalampi kuin Suomessa tai Ruotsissa. Myös Baltian maissa rikollisuustaso on normalisoitumassa 1990-luvun väkivalta-aallon jälkeen. Virossa henkirikoskuolleisuus on Baltian maiden matalin, mutta edelleen Suomeen verrattuna lähes kaksinkertainen. Euroopan maista Venäjällä tehdään eniten henkirikoksia asukasta kohti.

Kuvio 9 Tahallisen väkivallan seurauksena kuolleiden vuotuinen määrä Euroopan maissa väestön 100 000 henkeä kohden (EU-maat mustalla). Vuosien 2015–2019 keskiarvo. Laskettu WHO:n ja kansallisten tilastojen pohjalta. *Lähde:* World Health Organization (2024).

Suomalaisen henkirikollisuuden erityispiirteet

Minkä tyyppisistä rikoksista ja minkä tyyppisten henkilöiden tekemistä rikoksista henkirikollisuuden tasoero Suomen ja Länsi-Euroopan maiden välillä muodostuu? Yksi olennainen ero on rikosten taustaryhmässä. Länsi-Euroopan maissa ja myös muissa Pohjoismaissa henkirikollisuus on tällä hetkellä huomattavalta osin siirtolaisyhteisöjen rikollisuutta. Suomessa henkirikollisuus on sitä vastoin edelleenkin nimenomaan syntyperäisten suomalaisten keskinäistä rikollisuutta, ja siirtolaisten osuus sekä rikosten

tekijöistä että uhreista on pieni vastaten väestöosuutta. Tämä ei merkitse sitä, että Suomessa maahanmuuttajien henkirikollisuustaso olisi poikkeuksellisen matala. Todellisuudessa se on selvästi korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa Norjaa lukuun ottamatta, ero syntyperäisen väestön henkirikollisuustasossa on vain vieläkin suurempi (Lehti ym. 2019).

Verrattaessa Pohjoismaita keskenään on havaittavissa, että henkirikollisuuden kokonaistason ero Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä aiheutuu lähes kokonaisuudessaan työikäisen, mutta työvoiman ulkopuolella olevan väestön alkoholisidonnaisista rikoksista. Alkoholisidonnaisen henkirikollisuuden (joku osapuolista humalassa) taso oli Suomessa vuosina 2007–2016 kolme ja puoli -kertainen Ruotsiin ja Islantiin verrattuna, alkoholista riippumattoman väkivallan (kaikki osapuolet selviä) taso sen sijaan vain kolmanneksen korkeampi (muista Pohjoismaista ei ole saatavissa vertailukelpoista tietoa). Työttömien rikollisuustaso on Suomessa kaksi ja puoli -kertainen Ruotsiin verrattuna, työssä olevan väestön rikollisuustasossa erot ovat vähäisiä (Lehti ym. 2019).

Kaikissa Pohjoismaissa pääosasta alkoholisidonnaista henkirikollisuutta vastaavat henkilöt, joilla on päihdeongelmia. Suomessa päihdeongelmista kärsivien henkilöiden osuus rikososapuolista, erityisesti tekijöistä, vaikuttaisi kuitenkin olevan muita Pohjoismaita korkeampi (ks. Lehti & Sirén 2020). Vuosina 2007–2016 henkirikoksiin Suomessa syyllistyneistä miehistä 56 prosentilla arvioitiin olevan päihdeongelmia. Ruotsissa vastaava osuus oli 38 prosenttia ja Tanskassa 30 prosenttia (Lehti ym. 2019).

Kaiken kaikkiaan henkirikollisuuden yleiskuva maassamme on selvästi sosiaalisesti syrjäytyneempi kuin läntisissä naapurimaissa. Työvoiman ulkopuolisen väestön ja päihdeongelmista kärsivien osuus rikososapuolista on meillä Pohjolan korkein.

Lähteet

Global Study on Homicide (4th edition). 2023. Homicide Trends and Patterns. United Nations. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/GSH23_Chapter_2.pdf

Kivivuori, Janne. 1999. *Suomalainen henkirikos. Teonpiirteet ja tekojen olosuhteet vuosina 1988 ja 1996.* Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 159. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Kivivuori, Janne. 2014. "Understanding Trends in Personal Violence: Does Cultural Sensitivity Matter?" *Crime and Justice* 43: 289–340. https://doi.org/10.1086/677664.

Lappi-Seppälä Tapio, Martti Lehti. 2014. Cross-comparative perspectives on global homicide trends. Crime and Justice 43(1): 135–230.

Lehti, Martti. 2002. *Henkirikokset 1998–2000. Tutkimus poliisin tietoon vuosina 1998–2000 tulleista henkirikoksista*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 194. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/242579.

Lehti, Martti. 2020. Henkirikoskatsaus 2020. Katsauksia 41/2020. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Lehti, Martti, Guðbjörg S. Bergsdóttir, Sven Granath, Jónas O. Jónasson, Janne Kivivuori, Mikkel M. Okholm, Mona Rautelin & Karoliina Suonpää. 2019. *Nordic Homicide Report. Homicide in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, 2007–2016*. Research Briefs 37/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/306217

Lehti, Martti & Sirén, Reino. 2020. The impact of alcohol consumption on homicide: A time-series analysis of three Nordic countries. European Journal of Criminology 17(3): 352–369.

Liem, Marieke, Karoliina Suonpää, Martti Lehti, Janne Kivivuori, Sven Granath, Simone Walser & Martin Killias. 2019. Homicide Clearance in Western Europe. *European Journal of Criminology* 16(1): 81–101.

Pajuoja, Jussi & Markku Salminen. 1996. *Kadonneet henkilöt.* Helsinki: Keskusrikospoliisi.

Suonpää, Karoliina. 2021. Pathways to Homicide: Social Disadvantage and Criminal Careers of Lethal and Non-Lethal Violent Offenders. Väitöskirja. Katsauksia 7/2021. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/335778

Suonpää, K., Kivivuori, J., Aarten, P., Ahven, A., Granath, S., Markwalder, N., Skott, S., Thomsen, A. H., Walser, S., & Liem, M. (2022). Homicide drop in seven European countries: General or specific across countries and crime types? European Journal of Criminology, 0(0). https://doi.org/10.1177/14773708221103799

Tilastokeskus. 2025a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto.* Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/til/rpk/

Tilastokeskus. 2025b. *Kuolemansyytilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/ksyyt/

Tilastokeskus. 2025c. *Väestörakenne*. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/vaerak/

Tilastokeskus. 2025d. *Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset*. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/tilasto/syyttr

Tilastokeskus. 2025e. *Työssäkäynti*. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/tilasto/tyokay

Törölä, Miisa & Anna Raeste. 2025. Henkirikoskatsaus 2025. Katsauksia 73/2025. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/599937

Törölä, Miisa, Raeste, Anna & Malinen, Sofia. 2024. Henkirikoskatsaus 2024. Katsauksia 60/2024. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

World Health Organization. 2025. https://www.who.int/data/data-collection-tools/who-mortality-database ”WHO Mortality Database.” (viitattu 12.9.2025).

3 Pahoinpitely- ja ryöstörikokset

Matti Näsi

Tiivistelmä

- Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli 41 498 pahoinpitelyrikosta ja 381 henkirikoksen yritystä. Poliisin kirjaamien pahoinpitelyrikosten määrä pysyi samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna.

- Poliisin tietoon tuli 2 593 ryöstörikosta vuonna 2024. Tilastoitujen ryöstörikosten määrä laski hieman edellisvuoteen verrattuna.

- Tilastoidun väkivallan määrään ja kehitykseen vaikuttaa paitsi väkivaltatapausten määrä myös väestön ilmoitusalttius, poliisikontrollin kohdistaminen ja teho sekä lainmuutokset.

- Vuoden 2023 kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan 3,9 prosenttia aikuisista joutui vuoden aikana vammaan johtaneen väkivallan kohteeksi. Vähintään läimäisyn sisältävää väkivaltaa oli kokenut 5,5 prosenttia 15–74-vuotiaista. Fyysistä väkivaltaa kokeneiden osuus pysyi samalla tasolla kuin vuoden 2021 tutkimuksessa.

- Nuoret ovat vanhempia ikäryhmiä useammin epäiltynä väkivaltarikoksista. Epäillyt ovat useimmiten miehiä. Nuoret joutuvat myös väkivaltarikoksen uhriksi selvästi vanhempia ikäryhmiä useammin sekä kyselytutkimusten että poliisitilastojen mukaan.

- Uhritutkimusten mukaan naiset kokevat kokonaisuutena tarkastellen väkivaltaa ja uhkailua miehiä enemmän. Vakavassa poliisin tietoon tulleessa väkivallassa uhrit sen sijaan ovat useammin miehiä.

- Vuonna 2024 pahoinpitelyrikosten taso oli korkein Helsingin ja Itä-Uudenmaan poliisilaitosalueilla ja matalin Pohjanmaalla ja Ahvenanmaalla. Kaikkiaan pahoinpitelyrikosten taso on hieman korkeampi kaupunkimaisissa kunnissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Edellisessä luvussa tarkasteltiin henkirikoksia. Tässä luvussa aiheena ovat pahoinpitelyrikokset, henkirikoksen yritykset ja ryöstörikokset. Tahallista fyysistä väkivaltaa esiintyy myös esimerkiksi virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen ja raiskausrikosten yhteydessä. Rajanveto perinteisen väkivaltarikollisuuden ja muiden tahallisten henkeä ja terveyttä vaarantavien tekojen välillä on osin sopimuksenvarainen.

3.1 Tietolähteet

Seuraavassa tarkastellaan osoittimia, joihin jakson tiedot pahoinpitely- ja ryöstörikollisuudesta perustuvat. Pahoinpitely- ja ryöstörikollisuuden tärkeimmät osoitinjärjestelmät ovat:

A. Rekisteritiedot. Keskeisimpänä tietolähteenä käytetään Tilastokeskuksen julkaisemaa rikos- ja pakkokeinotilastoa, joka sisältää tietoja poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Tilasto perustuu pääosin poliisin keräämiin tietoihin, joten sitä voidaan jatkossa nimittää ”poliisitilastoksi”. Lisäksi käytetään eräitä muita tietolähteitä kuten rikosten teonpiirteiden seuranta- ja tutkimusrekisteriä sekä henkirikollisuuden seurantajärjestelmää. Osion lopussa esitellään väkivaltaan liittyviä terveydenhuollon rekisterimerkintöjä terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisterin (Terveys-Hilmo) ja perusterveydenhuollon avohoidon käynteihin liittyvän hoitoilmoitusrekisterin (Avohilmo) perusteella.

B. Uhritutkimukset. Kattavimman kuvan väestön uhrikokemuksista tarjoaa Kansallinen rikosuhritutkimus, joka on kohdistettu 15–74-vuotiaille Suomessa asuville henkilöille. Tutkimuksessa selvitetään väestön joutumista väkivallan, uhkailujen ja omaisuusrikosten kohteeksi. Nykymuotoinen kysely on ollut käytössä vuodesta 2012 lähtien, ja kysely on toteutettu vuosittain vuoteen 2021 asti, jonka jälkeen se toteutetaan joka toinen vuosi. Tätä edeltävältä ajalta tietolähteenä ovat kansalliset uhritutkimukset, joita toteutettiin vuosina 1980–2009. Nykymuotoinen ja ennen vuotta 2012 kerätty uhritutkimustieto eivät ole suoraan vertailukelpoisia menetelmällisten erojen takia, ja tämä on pidettävä mielessä erityisesti aikasarjoja tarkasteltaessa (ks. Sirén 2011). Lisäksi viime vuosikymmeninä on tehty valtakunnallisia erityisryhmiin suunnattuja kyselytutkimuksia väkivallasta. Niissä on käsitelty lasten ja nuorten kokemaa väkivaltaa sekä naisiin kohdistunutta väkivaltaa.

Osoitinjärjestelmien väkivallan yleisyyttä koskevien tietojen vertailtavuutta vaikeuttaa se, että mittausyksiköt ovat toisistaan poikkeavat: poliisitilasto mittaa poliisin tietoon tulleiden väkivallantekojen määrää, kyselytutkimukset puolestaan pääsääntöisesti mittaavat väkivallan uhriksi joutuneiden osuutta väestötasolla. Osin tästä syystä myös lähteiden pahoinpitelyrikollisuuden *trendistä* antamat tiedot saattavat poiketa. Vertailtavuutta vaikeuttavat myös muut tekijät, joista tärkein on piilorikollisuus.

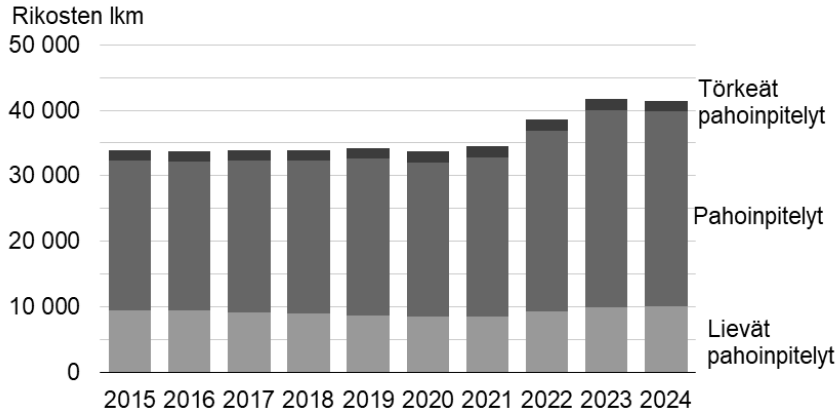
Piilorikollisuuden muodostavat kaikki ne rikokset, jotka eivät päädy poliisin tai muiden viranomaisten tietoon eivätkä tästä syystä näy viranomaistilastoissa. Tosiasiallinen rikollisuus (kokonaisrikollisuus) on sekä pahoinpitely- että ryöstörikollisuudessa tuntuvasti suurempaa kuin poliisin tietoon tuleva rikollisuus. Uhritutkimusten mukaan sekä pahoinpitelyrikoksista että ryöstörikoksista pääosa jää tulematta ilmi. Viranomaistilastojen ulkopuolelle (piilorikollisuus) jää sitä suurempi osa teoista, mitä lievemmästä väkivallasta on kyse.

3.2 Väkivaltarikollisuuden kehitys

Seuraavassa kuvataan poliisin tietoon tulleen rikollisuuden määrällistä kehitystä vuosina 2015–2024. Väkivaltarikollisuuden piirteitä tarkastellaan jaksossa 3.5.

Poliisin tietoon tullut rikollisuus

Pahoinpitelyrikokset. Tilastoitujen pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä vuonna 2024 oli 41 498 (taulukko 1). Poliisin kirjaamien pahoinpitelyrikosten määrä pysyi samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna (kuvio 1). Viimeisen noin viidentoista vuoden tarkastelujaksolla merkittävin aiempi tasomuutos poliisin tilastoimassa väkivallassa tapahtui vuonna 2011 väkivallan syyteoikeuden muutosten myötä. Silloisen muutoksen myötä kasvua tapahtui erityisesti perusmuotoisina ja lievinä pahoinpitelyinä tutkituissa teoissa. Vuonna 2011 kasvua nähtiin poliisin tietoon tulleissa rikoksissa, mutta myös syylliseksi epäiltyjen määrä kasvoi silloin selvästi. Vuoden 2022 jälkeen kasvun taustalla on myös lisääntyneet ilmoitukset erityisesti perusmuotoisten ja lievien pahoinpitelyjen kohdalla. Tarkempi tarkastelu paljastaa, että kasvun taustalla on erityisesti alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrän selkeä lisääntyminen.

Kuvio 1 Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Vammantuottamus. Poliisitilastossa on vuodesta 1980 lähtien eritelty tapaukset, joissa pahoinpitelyrikokseen on liittynyt yksin teoin tehty kuolemantuottamus tai vammantuottamus. Edellistä kategoriaa tarkasteltiin jo henkirikoksia käsittelevässä luvussa. Taulukossa 1 on esitetty vuosilta 2015–2024 pahoinpitelyrikosten määrät, joihin on liittynyt vammantuottamus. Kysymys on tapauksista, joissa tekijä on tahallisen pahoinpitelyrikoksen yhteydessä aiheuttanut uhrille ruumiinvamman tai sairauden, joka ei kuitenkaan ole suoraa seurausta itse rikoksesta ja jota tekijä ei ole aiheuttanut tahallaan, vaan tuottamuksellisesti. Tällaisia rikoksia oli vuonna 2024 yhteensä 67. Pahoinpitelyrikosten kokonaismäärästä tämän tyyppiset väkivallanteot muodostavat vain pienen osan, viime vuosina alle prosentin kaikista pahoinpitelyrikoksista.

Henkirikoksen yritykset. Henkirikoksen yrityksinä tilastoitujen rikosten määrä vuonna 2024 oli 381 (taulukko 1), joka on käytännössä samalla tasolla aiempiin vuosiin verrattuna. Henkirikoksen yritysten tilastoja tarkasteltaessa tulkittaessa on huomioitava, että rajanveto tapon yrityksen ja törkeän pahoinpitelyn välillä on kirjaamisvaiheessa usein tulkinnanvarainen, joten sillä voi olla vaikutuksia lopullisiin tilastoihin (ks. tarkemmin Rikollisuustilanne 2009).

Ryöstörikokset. Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli 2 593 ryöstörikosta (RL 31:1–2) (taulukko 1). Tilastoitujen ryöstörikosten määrä hieman laski edellisvuoteen nähden. Poliisin tietoon tulleiden törkeiden ryöstöjen määrä on kasvanut suhteessa perusmuotoisia ryöstöjä hieman voimakkaammin viimeisten vuosien osalta. Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto mahdollista poliisin tietoon tulleen rikollisuuden tarkastelun aina vuodesta 1980 lähtien. Taulukon ulkopuolelta voidaankin todeta, että kokonaisuudessaan poliisin tietoon tulleiden ryöstörikosten määrä vuonna 2023 on mittaushistorian korkeimmalla tasolla.

Taulukko 1 Eräät poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset vuosina 2015–2024

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Henkirikoksen yritys	299	311	348	355	330	388	376	350	356	381
Lievä pahoinpitely	9 493	9 377	9 190	8 988	8 696	8 435	8 552	9 279	9 850	10 078
Pahoinpitely	22 818	22 800	23 072	23 347	23 957	23 513	24 300	27 591	30 164	29 764
Törkeä pahoinpitely	1 563	1 592	1 585	1 616	1 594	1 762	1 671	1 733	1 801	1 656
Pahoinpitely-rikokset yhteensä	33 874	33 769	33 847	33 951	34 247	33 710	34 523	38 603	41 815	41 498
Pahoinpitely ja vammantuottamus	124	100	106	106	108	81	88	71	73	68
Ryöstö	1 284	1 396	1 379	1 404	1 465	1 553	1 456	1 879	2 173	2 015
Törkeä ryöstö (ml. valmistelu)	266	277	264	304	347	448	446	457	560	578
Ryöstörikokset yhteensä	1 550	1 673	1 643	1 708	1 812	2 001	1 902	2 336	2 733	2 593

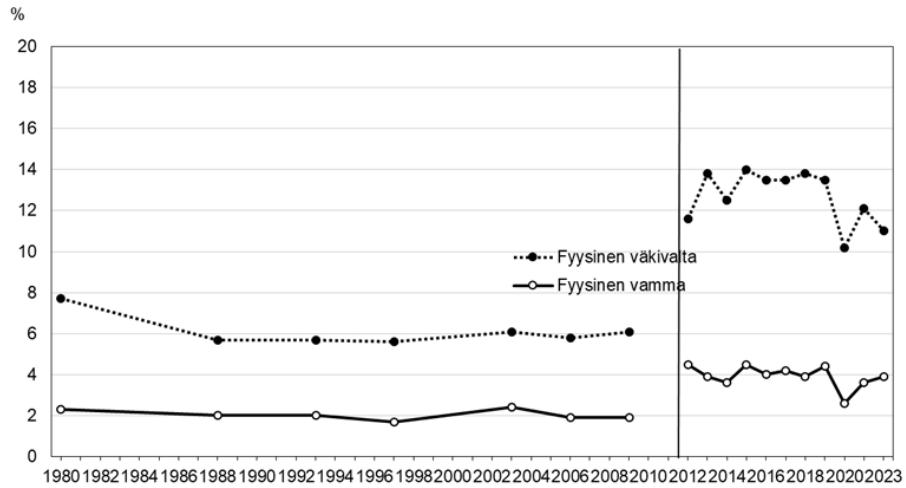
Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Uhritutkimukset

Kansallinen rikosuhritutkimus (KRT) tuottaa vuosittain tietoa suomalaisten kokemasta väkivallasta. Vuoden 2023 kyselyn mukaan 5,5 prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista oli vuoden aikana joutunut läimäisyn tai sitä vakavamman väkivallan kohteeksi. Uhkailua oli kokenut noin joka kymmenes. Sellaista väkivaltaa, josta aiheutui vamma eli vähintään mustelma tai ruhje, oli vuoden aikana kokenut 3,9 prosenttia (Beuker & Näsi 2024). Seuraava, vuotta 2025 koskeva Kansallinen rikosuhritutkimus toteutetaan vuoden 2026 alussa.

Väkivaltakokemuksissa tapahtuneista pidemmän aikavälin muutoksista saadaan tietoa Kansallisista uhritutkimuksista (1980–2009) ja Kansallisesta rikosuhritutkimuksesta (2012–2023). Tässä yhteydessä fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan erilaisia tekomuotoja, joista osa on varsin lieviä – tarkastellut väkivallan muodot vaihtelevat tönimisestä lyömiseen ja asetta käyttäen tehtyyn väkivaltaan. Fyysistä väkivaltaa kokeneiden osuus pysyi 1988–2009 välisenä aikana lähes samana, samoin vamman aiheuttanutta väkivaltaa kokeneiden osuus (kuvio 2) (Sirén ym. 2010; Sirén & Honkatukia 2005).

Vuosien 2012–2023 luvut ovat uudesta Kansallisesta rikosuhritutkimuksesta eikä niitä voi suoraan verrata vuoden 2009 ja sitä edeltäviin lukuihin. Uusi, vuodesta 2012 kerätty KRT-järjestelmä näyttää tuottavan selvästi korkeamman, noin kaksinkertaisen, arvion väkivallan yleisyydestä. Tämä johtunee vaihtuneesta tiedonkeruumenetelmästä: vuotta 2012 edeltäneet uhritutkimukset toteutettiin puhelinhaastatteluilla ja uusi rikosuhritutkimus postikyselyllä, jonka on todettu antavan puhelinkyselyjä korkeampia estimaatteja uhrikokemusten yleisyydestä (Heiskanen 1998; Siren 2011; Laaksonen & Heiskanen 2014). Vuosina 2012–2019 vamman aiheuttanut väkivalta pysyi varsin samalla tasolla, mutta laski selvästi vuonna 2020; kuitenkin vuodesta 2021 eteenpäin palattiin koronapandemiaa edeltävälle tasolle. Myös fyysisen väkivallan yleisyys laski selvästi vuonna 2020, mutta sen jälkeen väkivaltaa kokeneiden osuus on jäänyt kuitenkin pandemiaa edeltäneitä vuosia alhaisemmalle tasolle. Vaikuttaa siis siltä, että aiempaa pienempi osuus vastaajista on joutunut väkivallan uhriksi. Muutos näkyy kuitenkin ennen kaikkea lievemmän väkivallan laskuna, ei niinkään vamman aiheuttaneen väkivallan osalta.

Kuvio 2 Väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneita 1980–2023 (% 15–74-vuotiaista). *Lähteet:* Sirén ym. 2010 ja KRT 2012–2024. Vuodesta 2012 eteenpäin tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempiin tutkimuksiin nähden.

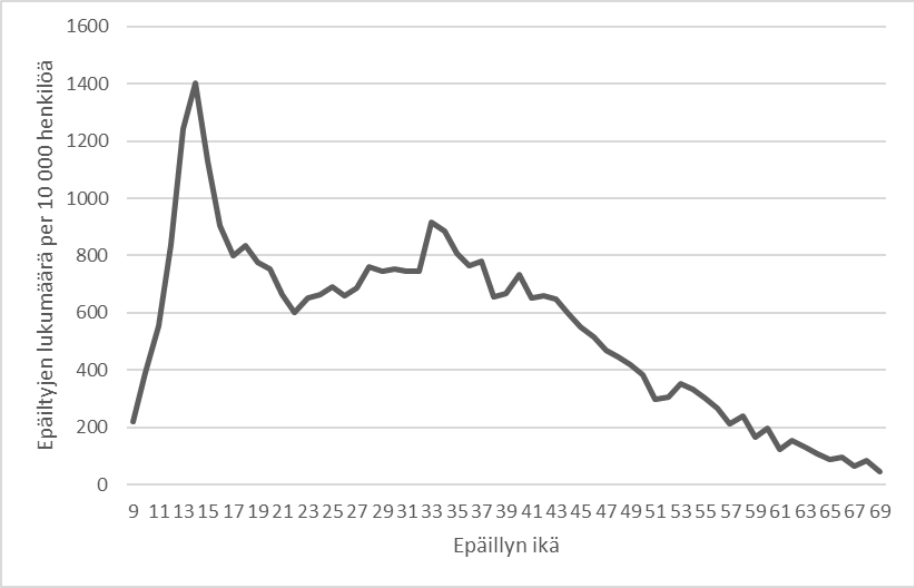
On kuitenkin huomioitava, että väkivaltarikollisuus ja erityisesti törkeä väkivaltarikollisuus keskittyy suhteellisen pieneen sosiaalisesti syrjäytyneiden päihteiden väärinkäyttäjien ryhmään, jossa myös riski joutua väkivallan uhriksi on moninkertainen valtaväestöön nähden (Lehti 2020; Smolej 2014). Uhritutkimuksilla ei juurikaan saada tietoa tämän ryhmän väkivaltakokemuksissa tapahtuvista muutoksista. Paras tietolähde väkivallan ongelmaryhmässä tapahtuvasta kehityksestä on törkeää väkivaltaa (henkirikoksen yrityksiä ja törkeitä pahoinpitelyitä) koskevat viranomaistilastot. Törkeimmässä väkivallassa vammojen laadun takia ilmituloaste on yleensä suhteellisen korkea, eikä ilmitulossa ole suuria eroja väestöryhmien välillä.

3.3 Väkivaltarikosten piirteitä

Seuraavat tarkastelut perustuvat sekä poliisin tietoon tulleeseen rikollisuuteen (Tilastokeskuksen poliisin tietoon tullutta väkivaltaa kuvaavat tilastot), että kokonaisrikollisuustutkimukseen (vuosien 1980–2009 Kansallisten uhritutkimusten aineistot ja vuosina 2012–2023 toteutetun Kansallisen rikosuhritutkimuksen aineistot).

Ikä ja sukupuoli

Väkivalta ja ikä. Sekä väkivallan tekeminen että sen uhriksi joutuminen painottuvat nuoriin ikäryhmiin. Tästä yleiskuvasta poikkeavat jossain määrin henkirikokset, joissa sekä tekijöiden että uhrien keskimääräinen ikä on muuta väkivaltarikollisuutta korkeampi. Koska ikäryhmien koot vaihtelevat, tekijöiden ja määrä on suhteutettu saman ikäisen väestöryhmän kokoon. Kuvioissa 3 ja 4 on tarkasteltu pahoinpitelyrikoksista epäiltyjä iän mukaan väestön 10 000 henkeä kohti. Tarkasteluun on otettu 9–69-vuotiaat. Rajauksena perusteena on se, että alle 10-vuotiaita ja yli 70-vuotiaita epäiltyjä on erittäin vähän.

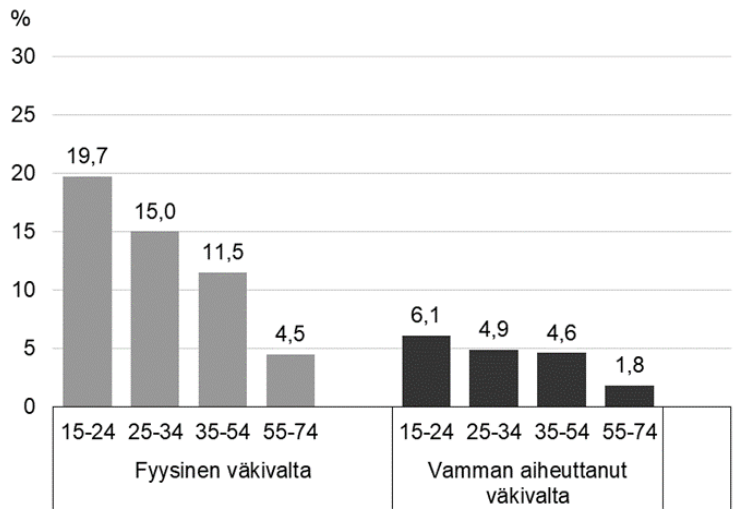

Kuvio 3 Pahoinpitelyrikoksista epäiltyjä epäillyn iän mukaan (9–69-vuotiaat) 10 000 henkeä kohti, viranomaisten tietoon vuonna 2024 tulleet rikokset. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Kuvion 3 perusteella havaitaan, että pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäilty on todennäköisimmin 14-vuotias. Näin oli myös jo muutamina edeltävinä vuosina. Viime vuosien muutos on kuitenkin merkittävä, sillä aiempien vuosikymmenten tarkastelu paljastaa, että yleisimmin pahoinpitelyrikoksista epäilty on ollut noin 20-vuotias. Näin ollen viimeiset neljä vuotta ovat näyttäytyneet varsin poikkeuksellisina poliisin tietoon tulleen väkivallan osalta.

Uhritutkimusten mukaan eniten väkivaltakokemuksia on nuorimmilla vastaajilla. Kuviosta 4 ilmenee vuoden aikana fyysistä väkivaltaa kokeneiden osuus sekä fyysisen haitan aiheuttanutta väkivaltaa kokeneiden osuus ikäryhmittäin edeltävän vuoden aikana vuoden 2023 kyselyssä. Tässä

yhteydessä fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan kiinni tarttumista, tönimistä, lyömistä tai tätä vakavampaa väkivaltaa. Kuviosta havaitaan, että mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kysymys, sitä harvinaisempia väkivaltakokemukset ovat. Vuoden 2023 tutkimuksessa noin 20 prosenttia 15–24-vuotiaista ilmoitti joutuneensa fyysisen väkivallan kohteeksi vuoden aikana, kun vastaava osuus 55–74-vuotiaiden ryhmässä oli noin viisi prosenttia. Jos tilannetta verrataan vuoden 2021 kyselyyn, niin väkivaltaa kokeneiden vastaajien osuus laski selvästi nuorimmassa ikäryhmässä noin viisi prosenttiyksikköä, mutta muiden ikäryhmien osalta uhriosuudet olivat varsin samalla tasolla kuin edeltävässä, vuoden 2021 kyselyssä. Vamman aiheuttaneen väkivallan osalta muutoksia havaittiin 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa vuoden 2023 uhriosuus kasvoi kolme prosenttiyksikköä verrattuna vuoden 2021 kyselyn tuloksiin. Muiden ikäryhmien osalta ei havaittu juurikaan muutoksia.

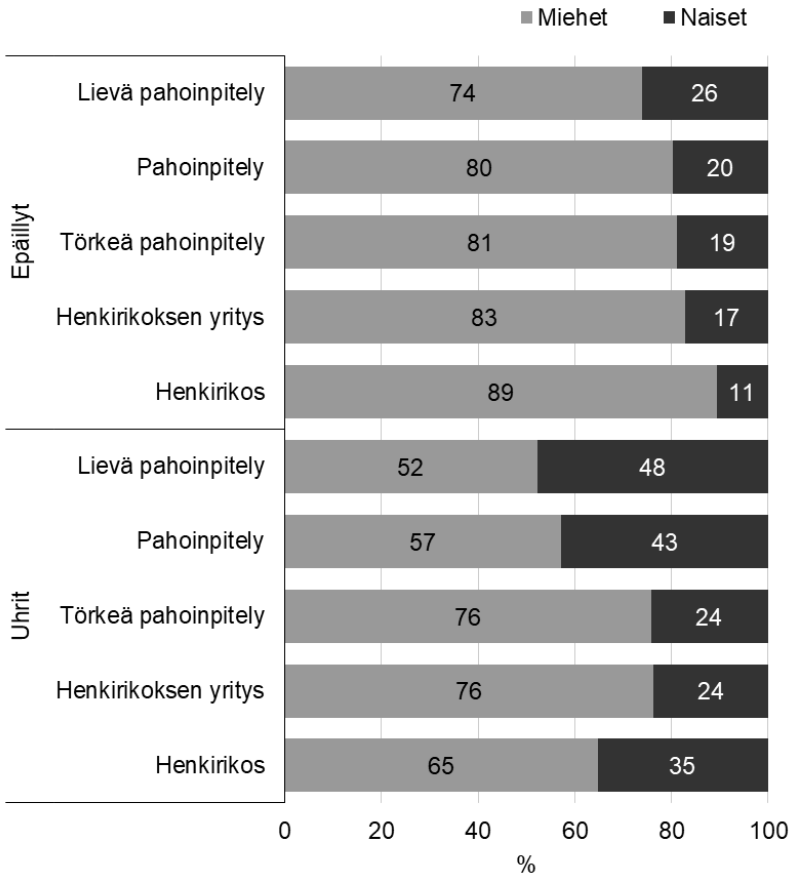
Kuvio 4 Väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneet 15–74-vuotiaat ikäryhmän mukaan vuonna 2023 (%). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Beuker & Näsi 2024)

Kuten pahoinpitelyrikollisuudessa myös viranomaisten tietoon tulleessa ryöstörikollisuudessa tekijät ja uhrit ovat tyypillisimmin nuoria henkilöitä. Vuonna 2024 ryöstöistä syylliseksi epäillyistä 77 prosenttia oli alle 30-vuotiaita. Alle 30-vuotiaiden osalta havaitaan myös se, että puolet syylliseksi epäillyistä oli alle 18-vuotiaita. Vuonna 2024 alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrä oli 388, mikä on noin 15 prosenttia vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Kokonaisuudessaan alle 15-vuotiaiden epäiltyjen osuus kaikista ryöstörikoksista oli 14 prosenttia vuonna 2024. Myös uhreista enemmistö oli alle 30-vuotiaita: vuonna 2024 alle 30-vuotiaiden uhrien osuus oli 57

prosenttia. Uhreista 11 prosenttia oli alle 15-vuotiaita. Kokonaisuudessaan ryöstörikoksista epäiltyjen ikärakenne painottuu hieman voimakkaammin nuorempiin ikäryhmiin kuin ryöstörikosten uhrien ikärakenne.

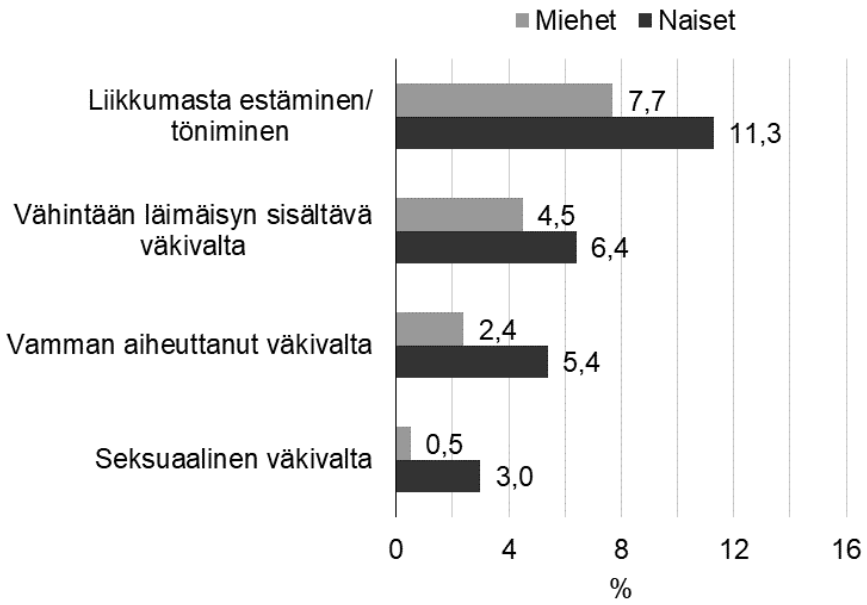
Väkivalta ja sukupuoli. Suurin osa poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten tekijöistä on miehiä (kuvio 5). Vuonna 2024 poliisin tietoon tulleissa perusmuotoisissa pahoinpitelyrikoksissa 80 prosenttia syyllisiksi epäillyistä oli miehiä. Osuus oli 74 prosenttia lievissä pahoinpitelyissä ja 81 prosenttia törkeissä pahoinpitelyissä. Miesten osuus oli vielä suurempi henkirikoksen yrityksissä (83 %) sekä henkirikoksissa (89 %).

Myös väkivaltarikosten uhreista suurempi osa on miehiä, sukupuolten välinen ero on pienempi kuin epäiltyjä koskevassa tarkastelussa. Vuonna 2024 perusmuotoisten pahoinpitelyrikosten uhreista 57 prosenttia oli miehiä. Lievissä pahoinpitelyissä mies- ja naisuhreja oli lähes yhtä paljon, mutta vakavammissa väkivaltarikoksissa miesten osuus uhreista oli huomattavasti suurempi.

Kuvio 5 Eräiden väkivaltarikosten epäiltyjen ja uhrien sukupuolijakauma vuonna 2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

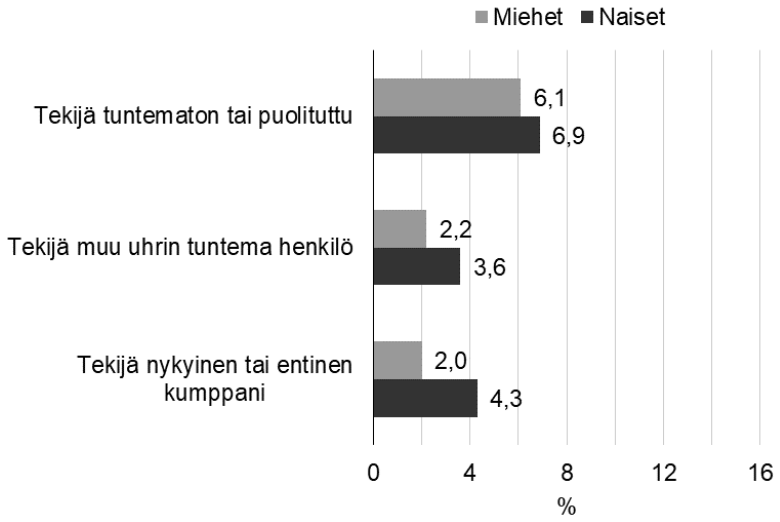
Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan väkivaltakokemukset olivat yleisempiä naisilla kuin miehillä. (kuvio 6). Vuoden 2023 kyselyssä ero oli tilastollisesti merkitsevä. Vamman aiheuttaneesta väkivallasta ilmoitti noin viisi prosenttia naisista ja kaksi prosenttia miehistä. Seksuaalisen väkivaltaa oli kokenut kolme prosenttia naisista ja yksi prosenttia miehistä (Beuker & Näsi 2024). Ero poliisin tietoon tulleen väkivaltarikollisuuden sukupuolijakaumaan selittyy sillä, että uhritutkimukset kuvaavat kokonaisuutena tarkastellen lievempää väkivaltaa kuin poliisin tilastoima väkivalta.

Kuvio 6 Väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneet 15–74-vuotiaat sukupuolen mukaan vuonna 2023 (%). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Beuker & Näsi 2024)

Osapuolten suhde

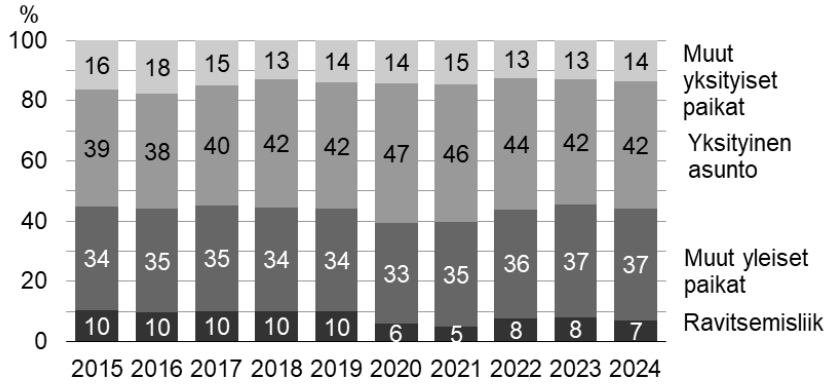
Uhritutkimusten mukaan (kuvio 7) sekä miehiin että naisiin kohdistuneessa fyysisessä väkivallassa tyypillisin tekijä on tuntematon tai puolituttu henkilö (Beuker & Näsi 2024). Havainto koskee niin lievempiä tekomuotoja kuin vammankin aiheuttanutta väkivaltaa.

Kuvio 7 Vuoden aikana fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaat sukupuolen ja väkivallan tekijän mukaan vuonna 2023 (%). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Beuker & Näsi 2024)

Väkivallan tapahtumapaikat

Yksityisissä tiloissa tehtyjen rikosten osuus ilmi tulevista pahoinpitelyistä on pysynyt melko vakaalla tasolla kuluneiden kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2024 yksityisissä tiloissa tehtiin enemmän poliisin kirjaamia pahoinpitelyrikoksia kuin julkisilla paikoilla (kuvio 8). Vuonna 2024 yksityisasunnoissa tehtyjen rikosten osuus oli 42 prosenttia.

Kuvio 8 Pahoinpitelyrikosten tekopaikkojen osuudet kaikista pahoinpitelyrikosten tekopaikoista 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a). Pyöristyksen takia kaikki luvut eivät summaudu sataan. Tarkastelusta on poistettu tuntemattomassa paikassa tapahtuneet teot, joiden määrä on hyvin vähäinen.

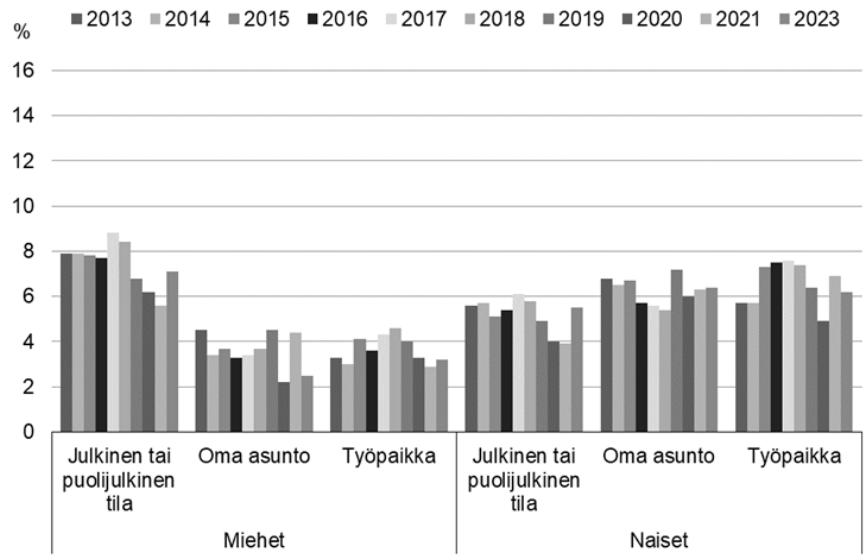
Yleisten paikkojen osalta pitkän ajan kehityksenä on ollut liikekeskuksissa ja yleisissä tilaisuuksissa tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrän väheneminen. Tämä heijastanee vartioinnin ja kameravalvonnan tehostumista, mikä on johtanut päihtyneiden henkilöiden aiempaa nopeampaan poistamiseen kyseisistä tiloista. Ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tekojen absoluuttinen määrä ja osuus kaikista pahoinpitelyrikoksista on laskenut viime vuosina. Vuoden 2020 muutokset yksityisasuntojen ja ravitsemisliikkeiden osalta sen sijaan heijastelevat koronapandemian vaikutuksia. Ravitsemisliikkeiden aukioloa rajoitettiin, ja sosiaalinen kanssakäyminen rajoittui normaalia enemmän yksityisasuntoihin.

Taulukossa 2 puolestaan tarkastellaan poliisin kirjaamien pahoinpitelyjen ajallista sijoittumista viikonpäivien ja vuorokaudenaikojen mukaan. Siitä havaitaan, että valtaosa pahoinpitelyistä ajoittuu viikonloppuiltoihin ja aamuyön tunteihin. Tämä on myös alkoholipainotteisen yöelämän aktiivisinta aikaa. Arkipäivien osalta yleisin kirjaamisaika on klo 12 ja klo 15 välinen aika, johon vaikuttaa varsinkin koulujen tekemät ilmoitukset.

Taulukko 2. Pahoinpitelyt tapahtumaviikonpäivän ja kellonajan mukaan vuonna 2024.

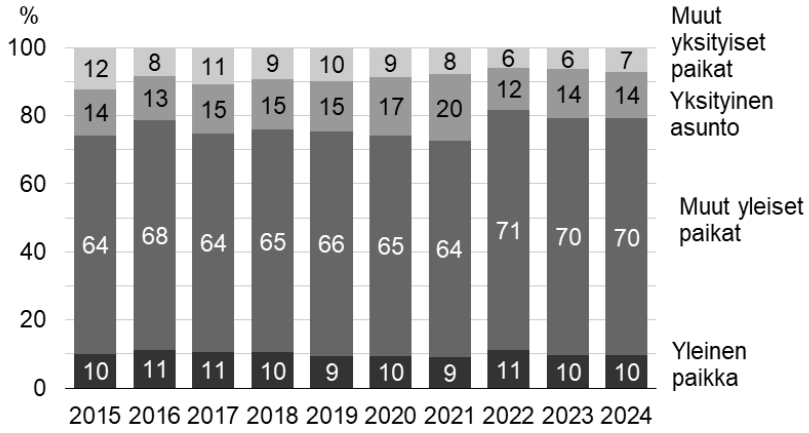
	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
00:00–02:59	1,2	0,9	1,1	1,0	1,3	5,0	4,5
03:00–05:59	0,6	0,4	0,6	0,6	0,7	3,3	3,2
06:00–08:59	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6
09:00–11:59	1,8	1,4	1,4	1,6	1,6	1,0	0,9
12:00–14:59	2,4	2,0	2,2	2,2	2,2	1,6	1,2
15:00–17:59	2,0	1,9	1,9	1,8	2,1	2,0	1,7
18:00–20:59	2,1	1,8	2,0	2,0	2,6	2,7	1,8
21:00–23:59	1,6	2,0	1,6	1,7	3,9	3,5	1,3
Tuntematon	1,1	0,6	0,5	0,6	0,6	0,4	0,4

Kuviossa 9 on tarkasteltu uhritutkimusten (Kansallinen rikosuhritutkimus 2012–2024) valossa väkivallan yleisyyttä sen tapahtumapaikan mukaan. Mittausten mukaan naisten väkivaltakokemukset tapahtuvat yleisimmin omassa asunnossa tai työpaikalla. Miesten osalta puolestaan korostuvat julkiset ja puolijulkiset tilat, mukaan lukien ravintolat ja baarit. Miesten kohdalla omassa asunnossa tapahtuneiden väkivaltakokemusten osalta palattiin vuonna 2023 vuoden 2020 tasolle. Naisten kohdalla vuonna 2023 uhriksi jouduttiin aiempia vuosia yleisemmin julkisessa tai puolijulkisessa tilassa.

Kuvio 9 Eri ympäristöissä uhkailun ja väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneet 15–74-vuotiaat sukupuolen mukaan vuosina 2013–2023, %. *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus 2012–2024

Kuviossa 10 on esitetty poliisin tilastoiman ryöstörikollisuuden tapahtumapaikat vuosina 2015–2024. Vuonna 2024 kaikkiaan 80 prosenttia ryöstöistä tapahtui yleisillä paikoilla. Yksityisasunnoissa tapahtuneiden ryöstöjen osuus oli 14 prosenttia ja liikekeskuksissa tapahtuneiden ryöstöjen osuus 10 prosenttia kaikista teoista. Näin ollen yleisillä paikoilla tapahtuneiden ryöstöjen osuus pysyä edeltävän vuoden tasolla. Samalla kuitenkin näyttää siltä, että kolmen viime vuoden osalta ryöstöjä tapahtuu aiempia vuosia hieman enemmän julkisissa tiloissa.

Kuvio 10 Ryöstörikostenrikosten tekopaikkojen osuudet kaikista ryöstörikosten tekopaikoista 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

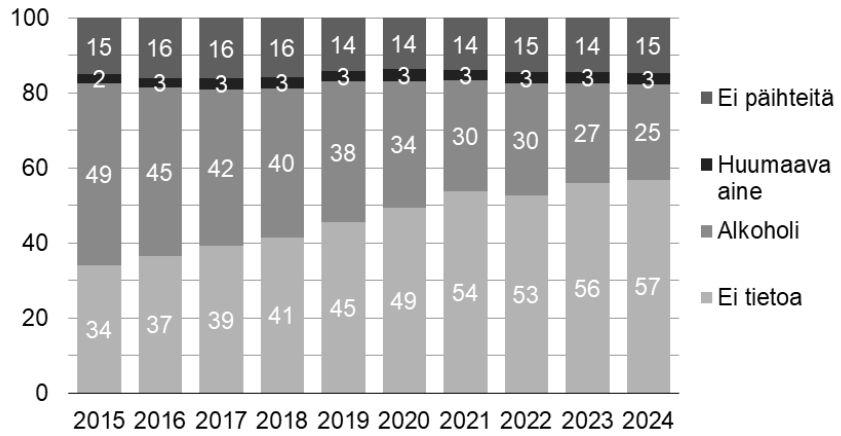
Väkivalta ja alkoholi

Seuraavassa tarkastellaan alkoholin tai muiden päihteiden vaikutuksen alaisena olleiden määrää ja osuutta väkivaltarikoksissa. Erittelyt perustuvat poliisitilaston tietoihin siitä, kuinka moni selvitettyyn rikokseen syylliseksi epäilty oli tekohetkellä alkoholin tai muun päihteen vaikutuksen alaisena. Muu päihde viittaa huumeisiin ja lääkkeisiin. Muun päihteen vaikutuksen alaisina olleet sisältävät myös tekijät, jotka olivat tekohetkellä sekä alkoholin että muun päihteen vaikutuksen alaisina. Ilmaisun selkeyden vuoksi käytämme tilastokategoriasta ”muu päihde” myös lyhyttä ilmausta ”huume”.

Epäiltyjen päihtymystilaa koskevat tiedot perustuvat poliisien kentällä tekemiin havaintoihin. Kirjaamiskäytännöt vaihtelevat, joten tiedot voivat olla hyvinkin puutteellisia. Tästä syystä poliisitilastojen alkoholitietojen perusteella tehtäviin johtopäätöksiin alkoholisidonnaisen väkivallan määrästä ja kehityksestä tulee suhtautua varauksella varsinkin, kun voidaan havaita,

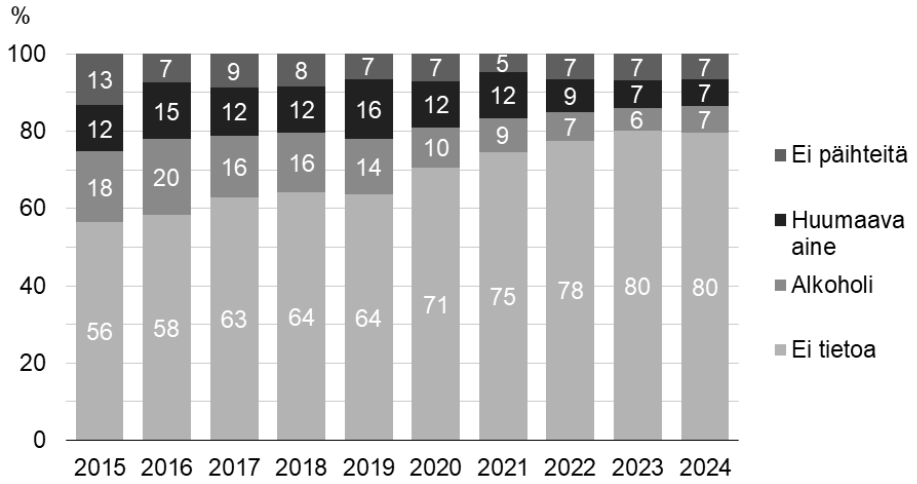
että niiden tapausten määrä, joissa päihdetietoa ei ole käytössä, on kasvanut selvästi viimeisten vuosien aikana.

Pahoinpitelyrikokset ja alkoholi. Alkoholihumalassa tekohetkellä olleiden pahoinpitelyrikoksesta epäiltyjen määrä kasvoi voimakkaasti 1990-luvun puolivälissä, jonka jälkeen tilanne vakiintui uudelle tasolle (ks. tarkemmin Rikollisuustilanne 2012). Muun päihteen vaikutuksen alaisena olleiden tekijöiden osuus on pysynyt alhaisena – noin 2–3 prosenttia epäillyistä on ollut muun huumaavan aineen kuin alkoholin vaikutuksen alaisena (kuvio 11). Tilastojen valossa alkoholisidonnaisten rikosten osuus kaikista pahoinpitelyrikoksista on ollut selvästi laskusuuntainen viimeisten vuosien aikana. Kuten todettua, muutosta on ohjannut ennen kaikkea niiden tapausten määrä, joissa päihdetietoa ei ole käytettävissä. Samaan aikaan niiden tapausten osuus, joissa kirjattuna, että epäilty ei ollut päihteiden käytön alaisuudessa, on pysynyt samalla tasolla koko tarkastelujakson ajan.

Kuvio 11 Päihteiden osuus pahoinpitelyrikosten tekotilanteissa: selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt vuosina 2015–2024 (%). *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Ryöstörikokset ja alkoholi. Alkoholin vaikutuksen alaisena ryöstön tehneiden määrä on poliisin tilastojen valossa vähentynyt viimeisen 10 vuoden aikana (kuvio 12). Myös huumausaineiden alaisena tehdyt teot vaikuttaisivat vähentyneen kahden viime vuoden aikana. Kuten edellä, myös ryöstöjen osalta muutosta on ohjannut varsinkin niiden tapausten määrä, joissa päihdetietoa ei ole käytettävissä. Samaan aikaan voidaan myös todeta, että niiden tapausten osuus, joissa kirjattuna, että epäilty ei ollut päihteiden käytön alaisuudessa, on pysynyt samalla tasolla viimeiset vuodet.

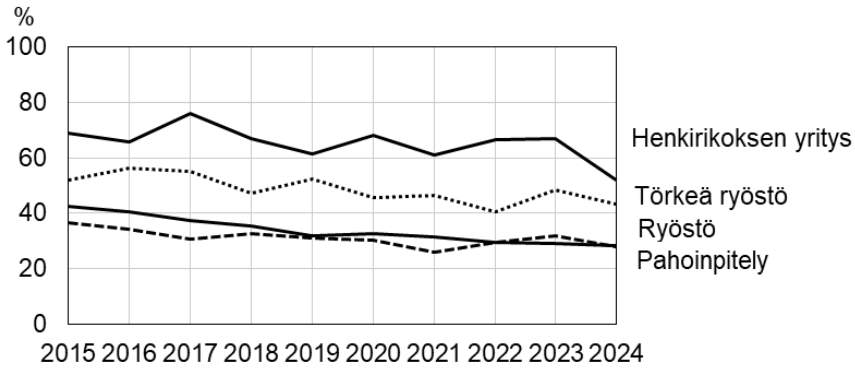

Kuvio 12 Päihteet ryöstörikosten tekotilanteissa: selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt vuosina 2015–2024 (%). *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Ryöstörikosten kohdalla muun päihteen kuin alkoholin vaikutuksen alaisina olleiden epäiltyjen määrä kasvoi selvästi 2000-luvun alkuvuosina, mikä oli luultavasti yhteydessä niin sanottuun toiseen huumeaaltoon (Hakkarainen & Metso 2001). Huumeriippuvaiselle henkilölle ryöstö on rikoslajina houkutteleva, koska mahdollinen saalis on usein rahaa tai helposti muutettavissa rahaksi (Kinnunen 2001, 18). Viime vuosina huumausaineiden alaiset teot ovat kuitenkin vähentyneet, muutosta selittänee osin myös se, että aiempaa suurempi osuus ryöstörikosten epäillyistä on alle 15-vuotiaita.

Väkivaltarikosten selvitysaste ja ilmoitusalttius

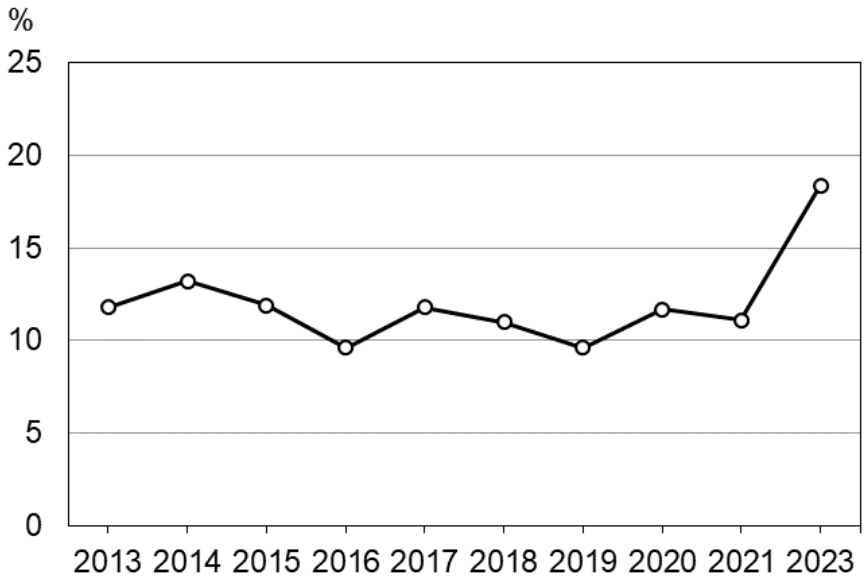
Selvitysaste. Henkirikoksen yrityksistä on viime vuosina selvitetty 60–80 prosenttia tilastointivuoden aikana tapahtuneiden tapausten osalta (kuvio 13), mutta vuonna 2024 selvitysaste laski ensimmäistä kertaa kuluneen kymmenen vuoden aika alle 60 prosenttiin. Lopullinen selvitysprosentti on kuitenkin korkeampi, sillä osa loppuvuoden rikoksista selviää vasta seuraavan vuoden aikana.

Kuvio 13 Eräät väkivaltarikokset: selvitettyjä rikoksia (%) vuoden aikana poliisin tietoon tulleista rikoksista vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Myös ryöstörikosten ja pahoinpitelyjen selvitysprosentti on hieman laskusuuntainen kuluneen kymmenen vuoden tarkastelujaksolla. Lopullinen selvitysaste on kuitenkin korkeampi kuin oheisen kuvion näyttämä kirjaamisvuoden aikana selvitettyjen rikosten osuus kirjatuista rikoksista. On mahdollista, että osa laskusta selittyy poliisin käsittely- ja tutkintaprosessien pitkittymisellä.

Ilmoitusalttius. Vuoden 2023 kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan vähintään läimäisyn käsittävää väkivaltaa kokeneista 18 prosenttia kertoi jonkin heihin kohdistuneen väkivallanteon tulleen poliisin tietoon (Beuker & Näsi 2024). Tämä on selkeästi enemmän kuin aiempina vuosina, sillä vuoden 2012 jälkeen vähintään läimäisyn sisältäneissä tapauksissa ilmoitusprosentti vakiintui pitkälti 10–13 prosentin tuntumaan.

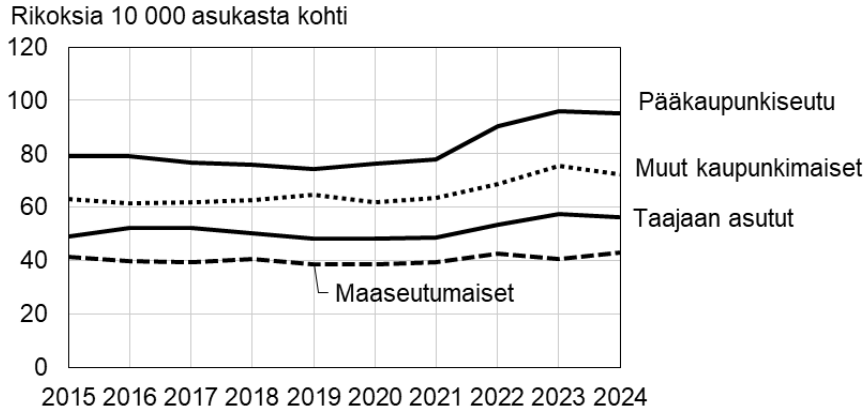

Kuvio 14 Poliisille ilmoitettujen tapausten osuus kaikista sellaisista väkivaltatapauksista, joihin on liittynyt vähintään läimäisy (% 15–74-vuotiaista väkivallan uhreista). *Lähde:* KRT 2013–2024.

3.4 Väkivaltarikosten alueellinen jakautuminen

Pahoinpitelyrikosten alueellista jakautumista tarkastellaan seuraavassa poliisitilastotietojen pohjalta. Vaikka piilorikollisuuden osuus kokonaisrikollisuudesta todennäköisesti vaihteleekin kuntatyyppien ja maakuntien välillä, on epätodennäköistä, että pahoinpitelyrikollisuuden kaltaisessa massarikollisuudessa erot olisivat niin merkittäviä, että ne olennaisesti vääristäisivät poliisitilaston antamaa yleiskuvaa rikollisuuden alueellisesta jakautumisesta.

Tilastoitu pahoinpitelyrikollisuus on viimeisten kymmenen vuoden aikana kehittynyt pääpiirteittäin samansuuntaisesti kaikissa kuntatyyppiryhmissä (kuvio 15). Rikollisuustaso on korkein pääkaupunkiseudulla ja matalin maaseutumaisissa kunnissa. Vuosien 2014 ja 2021 välisenä aikana poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten taso oli varsin vakaa kaikissa kuntatyyppiryhmissä, kunnes vuonna 2022 ja 2023 nähtiin jälkeen kasvua kuntatyyppien kohdalla. Tosin kasvu ei ole jatkunut enää vuoden 2023 jälkeen.

Kuvio 15 Pahoinpitelyrikokset 10 000 asukasta kohti kuntaryhmän mukaan vuosina 2015–2024. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c)

Seuraavassa tarkastellaan pahoinpitelyrikoksia poliisilaitosalueittain (taulukko 3). Poliisilaitosalueet noudattelevat maakuntarajoja; kuitenkin niin, että yksittäiset poliisilaitosalueet (pääkaupunkiseutua lukuun ottamatta) muodostuvat useista maakunnista. On syytä huomioida, että Helsinki poikkeaa muista alueista siinä, että alue muodostuu kokonaisuudessaan kaupunkimaisesta ympäristöstä. Uudenmaan osalta huomionarvoista on, että Itä-Uudenmaan poliisilaitosalue ei vastaa vuonna 1997 lakkautettua Itä-Uudenmaan maakuntaa, vaan pitää sisällään myös Vantaan.

Poliisilaitosalueittain tarkasteltuna vuonna 2024 korkeimmat pahoinpitelyrikostasot olivat Helsingin, Itä-Suomen ja Lapin poliisilaitosalueilla. Eri poliisilaitosalueiden pahoinpitelyrikostasot vaihtelevat vuosittain, eivätkä alueiden väliset erot Helsinkiä lukuun ottamatta ole kovinkaan suuria. Helsingissä pahoinpitelyrikollisuuden taso on ollut selkeästi muita alueita korkeampi jokaisena tilastovuonna. Tämä selittyy todennäköisesti sillä, että Helsinki, toisin kuin muut poliisilaitosalueet, muodostuu kokonaisuudessaan kaupunkimaisesta ympäristöstä. Lisäksi on huomioitava, että rikokset kirjataan niiden tapahtumapaikan mukaan, ei epäillyn kotipaikkakunnan

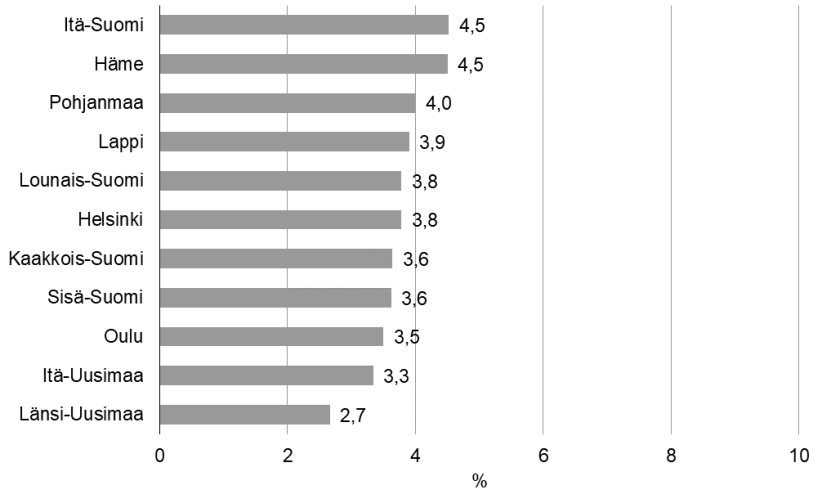
mukaan. Näin ollen kyse voi joiltakin osin olla myös siitä, että Helsingissä tapahtuvissa pahoinpitelyrikoksissa tekijät (ja uhrit) tulevat muualta kuin Helsingistä.

Taulukko 3 Pahoinpitelyrikokset 100 000 asukasta kohti poliisilaitosalueittain 2015–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Helsinki	957	939	878	874	847	868	879	965	1009	1015
Itä-Uusimaa	562	572	589	579	573	617	638	792	821	821
Lappi	641	651	677	608	646	578	614	652	715	722
Lounais-Suomi	547	581	530	552	567	584	620	673	778	707
Sisä-Suomi	583	622	628	641	635	639	596	590	615	693
Länsi-Uusimaa	486	482	556	555	533	575	558	590	706	759
Itä-Suomi	573	562	572	589	579	573	617	638	792	821
Oulu	589	626	554	615	555	584	585	576	640	621
Ahvenanmaa	567	680	602	675	457	599	680	537	583	550
Pohjanmaa	502	493	489	488	583	524	535	531	569	586
Häme	531	519	531	535	547	552	504	525	553	610
Kaakkois-Suomi	530	569	534	536	553	609	544	521	622	709

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c).

Vuosien 2018–2024 Kansallisessa rikosuhritutkimuksissa (Danielsson & Näsi 2019; Danielsson & Näsi 2020; Näsi & Kolttola 2021; Kolttola & Näsi 2022; Beuker & Näsi 2024) on tarkasteltu vamman aiheuttaneen väkivallan yleisyyttä niin ikään poliisilaitosalueen mukaan (kuvio 16). Tarkastelussa vuosien 2018–2023 aineistot on yhdistetty. Estimaatit olivat korkeimpia Itä-Suomen, Hämeen ja Pohjanmaan poliisilaitosalueilla ja matalimpia Itä- ja Länsi-Uudenmaan ja Oulun poliisilaitosalueilla. Alueiden välillä ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevää eroa, joten voidaan sanoa, että uhrikyselyiden mukaan väkivaltakokemukset olivat eri poliisilaitosalueilla verrattain samalla tasolla. Kuten edellä on todettu, eivät poliisilaitosalueiden väliset erot myöskään viranomaisten tietoon tulleessa pahoinpitelyrikollisuudessa ole kovin suuria. Kyselypohjaisessa indikaattorissa, jossa väkivaltakokemukset tilastoituvat asuinkunnan mukaan, Helsinki ei myöskään eroa olennaisesti muista alueista. Sekä kyselylähteet että viranomaislähteet siis osoittavat, että poliisilaitosalueiden välillä ei Helsingin tilastoitua pahoinpitelyrikollisuutta lukuun ottamatta ole olennaisia eroja väkivallan esiintyvyydessä. Erot kuitenkin korostuvat maakunta- ja kuntatasolla.

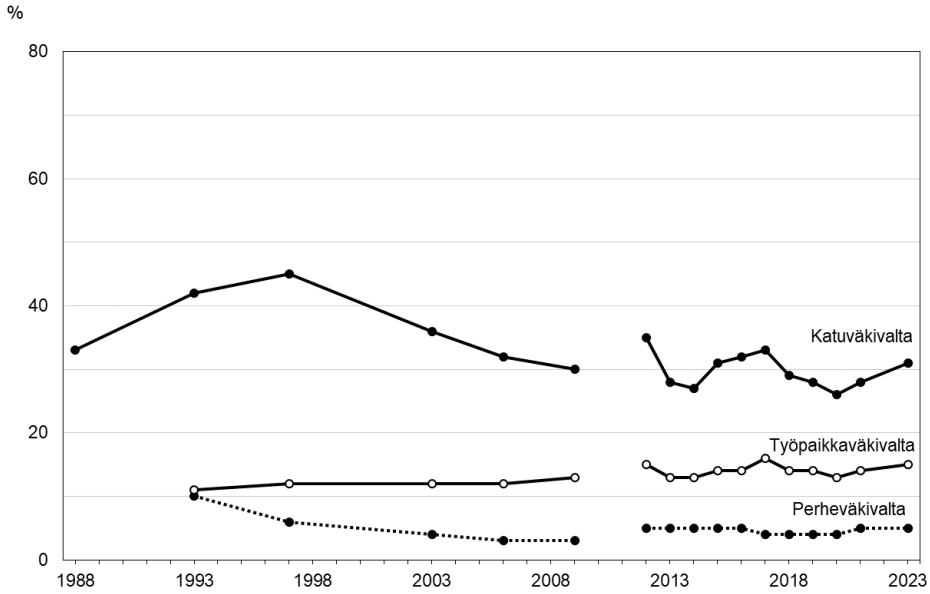
Kuvio 16 Vamman aiheuttaneen väkivallan kohteeksi joutuneet poliisilaitosalueen mukaan vuosina 2018–2023 (% 15–74-vuotiaista). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus 2018–2024.

3.5 Väkivallan pelko

Uhritutkimuksissa on vuodesta 1988 alkaen kysytty, onko vastaaja huolissaan siitä, että joutuu väkivallan kohteeksi. Vuoden 2023 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan 13 prosenttia 15–74-vuotiaista vältti jotakin kodin lähellä olevaa turvattomaksi kokemaansa aluetta (Beuker & Näsi 2024). Naisista näin teki selvästi useampi (17 %) kuin miehistä (10 %). Mitä kaupunkimaisemmasta ympäristöstä oli kysymys, sitä tyypillisempää oli turvattomaksi koettujen alueiden välttäminen.

Väkivallan kohteeksi joutumisen pelosta kysyttiin kolmen eri tekomuodon osalta (perheväkivalta, työpaikkaväkivalta ja väkivalta kodin ulkopuolella iltaisin). Kysytyistä pelon muodoista selvästi yleisintä oli pelkääminen kodin ulkopuolella iltaisin. Tällaisesta huolesta raportoi 31 prosenttia vastaajista. Noin joka seitsemäs (15 %) vastaajista ilmoitti pelänneensä väkivallan kohteeksi joutumista työpaikalla tai työtehtävissä. Harvinaisinta oli perheväkivallan pelko: viisi prosenttia oli pelännyt joutuvansa väkivallan kohteeksi perheenjäsenen taholta. Naiset kantoivat miehiä enemmän huolta väkivallan kohteeksi joutumisesta kaikissa kysytyissä ympäristöissä (Beuker & Näsi 2024).

Kuviosta 17 ilmenee, miten väkivallan pelko on muuttunut viimeisen lähes kolmen vuosikymmenen aikana. Kuvioita tarkasteltaessa on jälleen pidettävä mielessä uhritutkimusten tiedonkeruumenetelmän vaihtuminen vuoden 2012 mittauksesta alkaen, joka on todennäköisesti vaikuttanut estimaattien tasoon. Huolessa joutua väkivallan kohteeksi illalla kodin ulkopuolella liikkuessa on tapahtunut selviä muutoksia tarkastelujaksolla. Jaksolla 1988–1997 pelko ja huolestuneisuus lisääntyivät, mutta vähenivät jaksolla 1997–2006. Tämän jälkeen pelon yleisuus näyttää vakiintuneen jokseenkin nykytasolle noin 30 prosenttiin (26–35 prosenttia vuosina 2012–2023).

Kuvio 17 Väkivallan kohteeksi joutumisesta jokseenkin tai erittäin huolestuneita (1988–2009) ja väkivaltaa pelänneet (2012–2023), % 15–74-vuotiaista. *Lähteet:* Sirén ym. 2010 ja KRT 2012–2024.

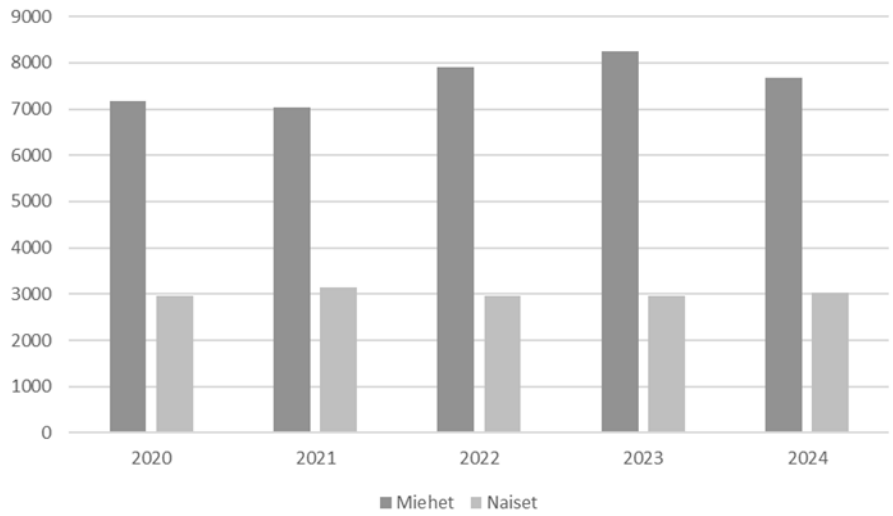
Uhritutkimuksissa on myös kysytty erikseen perheväkivallan ja työpaikkaväkivallan pelkoa. Huoli siitä, että joutuu perheväkivallan kohteeksi, vähentyi 1990-luvulla ja sen jälkeen vakiintui nykyiselle, verrattain alhaiselle tasolle. Työpaikkaväkivallan pelko on pysynyt kokonaisuutena arvioiden samalla tasolla (Sirén ym. 2010; Beuker & Näsi 2024).

3.6 Väkivaltaan liittyvät terveydenhuollon rekisterimerkinnät

Väkivaltaan liittyviä terveydenhuollon rekisterimerkintöjä voidaan tarkastella terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisterin (Terveys-Hilmo) ja perusterveydenhuollon avohoidon käynteihin liittyvän hoitoilmoitusrekisterin (Avohilmo) perusteella. Tässä esiteltävät hoitoilmoitusrekisterin tiedot sisältävät tiedot julkisen erikoissairaanhoidon avohoidon käynneistä ja alkaneista vuodeosaston hoitojaksoista. Avohilmo sen sijaan sisältää tiedot perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä, ja nämä raportoidaan tässä osiossa erikseen. Lisäksi lopussa tarkastellaan ampuma-aseisiin liittyvää väkivaltaa hoitoilmoitusrekisterin perusteella.

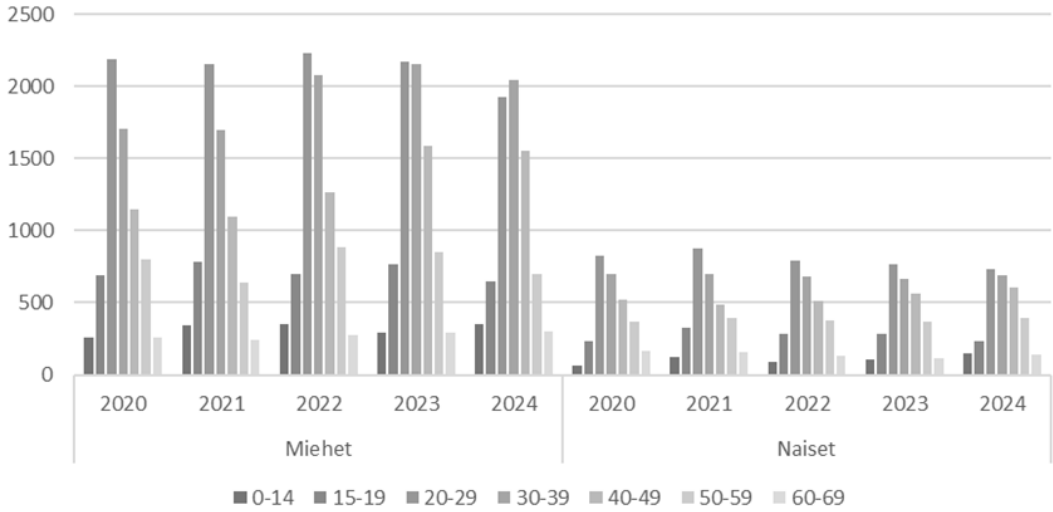
Käyntien tai yhteydenottojen yhteydessä tietoihin merkitään käynnin syyksi ICD10-koodien mukainen primaaridiagnoosi, joka kuvaa terveydenhuollon piiriin hakeutumisen pääasiallista syytä. Väkivaltaan liittyvät ICD-10-koodit (X85-Y09) merkitään sekundaaridiagnooseina, jotka edellyttävät myös primaaridiagnoosin (THL 2011, s. 785). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hoitoon hakeutumisen primaaridiagnoosi on väkivallasta seurannut vamma, jonka lisäksi vamman syy (esim. väkivalta) merkitään sekundaaridiagnoosina. Tämä diagnoosien merkitsemisen järjestys voi johtaa siihen, että sekundaaridiagnooseissa on jonkin verran aliraportointia.

Erikoissairaanhoidon käyntikertojen perusteella miehet joutuvat väkivallan takia huomattavasti naisia useammin terveydenhuollon piiriin (kuvio 18). Miehillä väkivaltaan liittyviä erikoissairaanhoidon avohoidon käyntikertoja oli vuonna 2024 hieman edellisvuotta vähemmän (7681), naisilla 3041. Miesten käyntimäärissä on jonkin verran vuositasoista vaihtelua, kun taas naisten osalta vuosittaiset käyntimäärät ovat olleet melko tasaisia vuodesta 2020 eteenpäin.

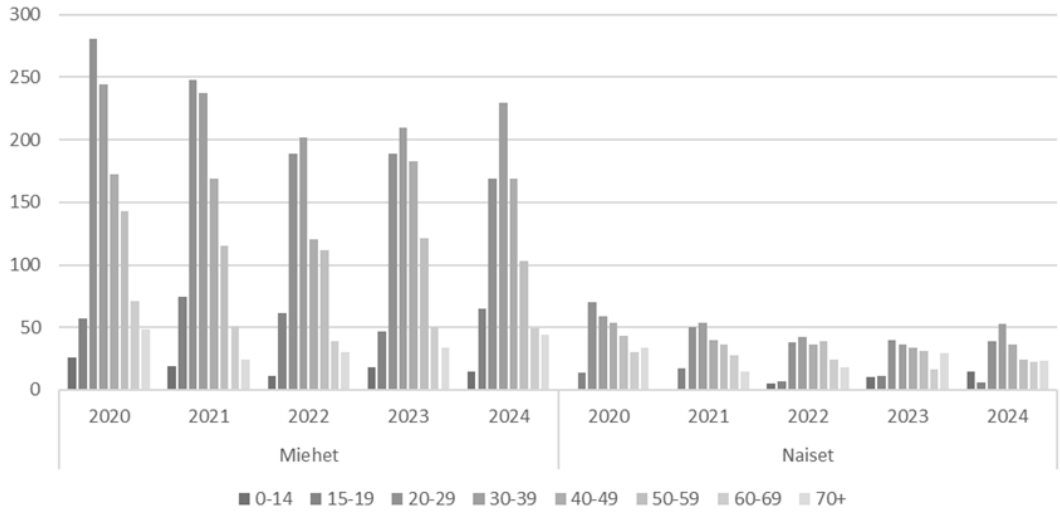
Kuvio 18 Väkivaltaan liittyvät erikoissairaanhoidon käyntikerrat sukupuolen mukaan 2020–2024.

Väkivallan takia erikoissairaanhoidon piiriin hakeutuvien ikäjakauma muistuttaa muista viranomaistilastoista saatavia tietoja väkivaltarikollisuuden uhreista (kuviot 19). Nuoret aikuiset ovat tyypillisimpiä väkivallan uhreja hoitoilmoitusjärjestelmän tietojen mukaan. Sekä erikoissairaanhoidon että avohoidon osalta yleisimmät ikäryhmät sekä miesten että naisten osalta ovat 20–39-vuotiaat. Erikoissairaanhoidossa 20–29- ja 30–39-vuotiaiden välinen ero käyntimäärissä on tasaantunut viime vuosien aikana.

Kuvio 19 Väkivaltaan liittyvät erikoissairaanhoidon käyntikerrat sukupuolen ja iän mukaan 2020–2024.

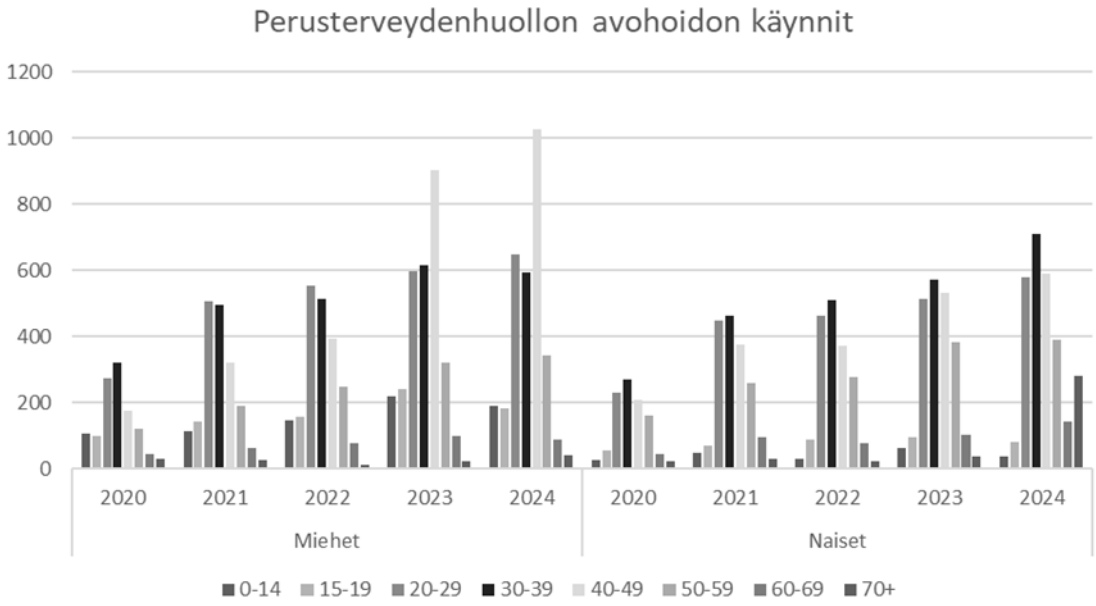
Alkaneiden vuodeosaston hoitojakson suhteen tilanne näyttää sekä sukupuolten välisten erojen että ikäryhmien suhteen samalta kuin erikoissairaanhoidon käynneissä (kuvio 20). Miehillä väkivallasta johtuvia vuodeosaston hoitojaksoja oli 844 vuonna 2024, naisilla 218. Naisten osalta ikäryhmien väliset erot vuodeosaston hoitojaksoissa ovat miehiin verrattuna tasaisempia.

Kuvio 20 Väkivaltaan liittyvät vuodeosaston hoitojaksot sukupuolen ja iän mukaan 2020–2024.

Perusterveydenhuollon avohoidon käyntikerroissa (Avohilmo) sukupuolten välinen ero on tasaisempi kuin hoitoilmoitusjärjestelmän kokonaiskuvassa (kuvio 21). Hoitoilmoitusjärjestelmän käyntikerroissa on mukana esimerkiksi erikoissairaanhoidon käyntikerrat, kun taas Avohilmon tiedot sisältävät ainoastaan perusterveydenhuollon avohoidon käynnit. Avohilmon merkinnät voivat kertoa siitä, että miesten ja naisten välinen ero lievemmän väkivallan uhrikokemuksissa on vakavaa väkivaltaa pienempi myös terveydenhuollon rekisteritietojen perusteella.

Perusterveydenhuollon avohoidon ilmoitusjärjestelmästä (Avohilmo) saatiin väkivallan ICD10-merkintöihin liittyvät tiedot vuodesta 2017 alkaen[3], jonka jälkeen väkivaltaan liittyvät merkinnät ovat lisääntyneet joka vuosi. Vuonna 2020 väkivaltaan liittyviä käyntejä merkittiin Avohilmoon 2953 kpl, joka on lähes kaksi kertaa pienempi määrä kuin vuonna 2024 (5916 kpl). Vielä vuonna 2020 merkintöjen määrät olivat melko matalia, mutta viime vuosina niiden lukumäärä on tasaantunut.

Kuvio 21 Väkivaltaan liittyvät perusterveydenhuollon avohoidon (Avohilmo) käynnit sukupuolen ja iän mukaan 2020–2024.

3 Avohoidon hoitoilmoitusrekisterin tiedot pitäisi olla saatavissa vuodesta 2011 alkaen, mutta ennen vuotta 2017 merkintöjä ei ole THL:n toimittamien tietojen perusteella.

Ampuma-aseisiin liittyvät hoitoilmoitusjärjestelmän merkinnät

Hoitoilmoitusjärjestelmässä on eroteltavissa ampuma-aseisiin liittyvät käyntikerrat vuosien 2015 ja 2024 välillä (taulukko 4 ja 5). Ampuma-aseisiin liittyvien hoitoilmoitusjärjestelmän merkintöjen suhteen tarkastellaan vuodesta 2015 alkavaa aikasarjaa, koska näin vakaviin tapauksiin voi olettaa liittyvän vähemmän merkitsemiskäytäntöihin liittyviä muutoksia ja eroja. Ampuma-aseisiin liittyvät hoitoilmoitusjärjestelmän merkinnät on poimittu ICD-10-koodien X93-X95 (Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely aseella), Y22-Y24 (Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä) ja X74 (Tahallinen itsensä ampuminen) perusteella.

Tilastojen perusteella havaitaan selvä ero sukupuolten välillä, sillä vuonna 2024 miesten kohdalla merkintöjä oli yhteensä 746 ja naisten kohdalla 128. Vuonna 2024 käyntikertojen määrä oli kymmenen vuoden tarkastelussa selvästi korkein. Vuosien 2015–2024 osalta käyntikertojen määrissä havaitaan jonkin verran vuosittaista vaihtelua, mutta mitään selkeämpää trendiä ei ole havaittavissa. On kuitenkin syytä huomioida, että sama henkilö voi esiintyä tilastossa useita kertoja. On esimerkiksi todennäköistä, että ampuma-aseisiin liittyvä väkivalta voi vaatia useita käyntikertoja, jos väkivalta ei johda kuolemaan. Näin ollen tässä raportoitavat tilastot kuvaavat terveydenhuollon kuormitusta ampuma-aseisiin liittyen. Kyse ei siis ole ampuma-aseisiin liittyvän väkivallan takia terveydenhuoltoon vuosittain hakeutuvien henkilöiden määristä.

Taulukko 4 Ampuma-aseisiin liittyvän väkivallan merkinnät hoitoilmoitusjärjestelmässä 2015–2024 (miehet).

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0–14	17	11	*	12	6	*	7	*	7	*
15–29	91	127	139	143	168	138	140	135	149	259
30–64	289	372	347	413	367	270	281	250	278	402
65+	45	37	33	51	53	36	30	64	61	81
Yhteensä	442	547	523	619	594	447	458	452	495	746

Taulukko 5 Ampuma-aseisiin liittyvän väkivallan merkinnät hoitoilmoitusjärjestelmässä 2015–2024 (naiset).

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0–14	*	*	*	9	*	*	22	0	*	22
15–29	35	35	47	26	35	22	32	18	19	15
30–64	20	11	32	63	56	40	34	46	64	88
65+	6	5	*	8	*	5	*	*	*	*
Yhteensä	62	52	84	106	95	67	90	66	83	128

Lähteet

Aaltonen, Mikko. 2010. Nuorten aikuisten koulupudokkuus, työttömyys ja väkivaltarikollisuus – väkivallan tekijät ja uhrit kansallisesti edustavan rekisteriaineiston valossa. Oikeus 2010(3): 220–247 https://www.edilex.fi/oikeus/7375.

Aaltonen, Mikko. 2013. *Socioeconomic differences in crime and victimization. A register-based study*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 263. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152463.

Beuker, Aaro & Näsi, Matti. 2024. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 61 / 2024. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Danielsson, Petri & Näsi, Matti. 2019. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2018 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 35/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/305388.

Danielsson, Petri & Näsi, Matti. 2020. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2019 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 43/2020. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Näsi, Matti & Ilari Kolttola. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2020 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 48 / 2021. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Hakkarainen, Pekka & Leena Metso. 2001. Onko huumeiden käytön yleisyys taittumassa? Vuoden 2000 huumekyselyn tulokset. *Yhteiskuntapolitiikka* 66(3): 277–283.

Heiskanen, Markku. 1998. *En fråga, tre metoder*. Helsingfors: Statistikcentralen.

Kinnunen, Aarne. 2001. *Huumausainerikoksiin syyllistyneiden rikosura ja sosioekonominen asema*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 182. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Kivivuori, Janne, toim. 2009. *Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus. Suomessa tehdyn tutkimuksen ja sen katvealueiden kartoitusta*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 94. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152521.

Kolttola, Ilari & Matti Näsi. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 51 / 2022. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Laaksonen, Seppo & Markku Heiskanen. 2014. Comparison of Three Modes for a Crime Victimization Survey. *Journal of Survey Statistics and Methodology* 2(4): 459–483. https://doi.org/10.1093/jssam/smu018.

Lehti, Martti. 2020. *Henkirikoskatsaus 2020*. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia: 41/2020

Rikollisuustilanne 2014. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/164434

Sirén, Reino. 2011. Uuden rikosuhritutkimuksen kehittäminen. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 109. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152504.

Sirén, Reino, Mikko Aaltonen & Juha Kääriäinen. 2010. *Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152511.

Sirén, Reino & Päivi Honkatukia, toim. 2005. *Suomalaiset väkivallan uhreina. Tuloksia 1980–2003 kansallisista uhrihaastattelututkimuksista*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 216. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Smolej, Mirka. 2014. *Kenelle väkivaltarikokset kasautuvat Suomessa? Poliisin tietoon tullut toistuva väkivalta ja sen uhrit*. Yhteiskuntapolitiikka 79 (2014):1

THL – Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2011. Tautiluokitus ICD-10. Saatavilla verkossa: https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085423

Tilastokeskus. 2025a. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/til/rpk/

Tilastokeskus. 2025b. Työssäkäynti. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/tyokay/

Tilastokeskus. 2025c. Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/vaerak/

4 Seksuaalirikokset

Tiina Malin & Tea Hatunen

Tiivistelmä

- Seksuaalirikoslainsäädäntö muuttui vuoden 2023 alussa laajentaen rikosten tunnusmerkistöjä ja ankaroittaen rangaistuksia. Keskeisimpiä muutoksia olivat raiskauksen suostumusperusteisuus sekä lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten erottaminen aikuisiin kohdistuvista. Raiskausten ohella vapaaehtoisuuden puutetta korostetaan nyt enemmän myös muiden seksuaalirikosten tunnusmerkistöissä.
- Raiskauksia tuli viranomaisten tietoon 2 162 rikosta vuonna 2024. Raiskausrikosten määrä viranomaisrekistereissä on ollut nousussa 2010-luvun ajan.
- Joiltakin osin nousua selittävät esimerkiksi lainsäädännölliset muutokset. Kuitenkin myös Kansallisen rikosuhritutkimuksen tulokset ovat antaneet viitteitä lievästä noususta raiskausuhrikokemusten määrässä.
- Viranomaisten tietoon tulleiden lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten määrä kasvanut viimeisten 10 vuoden aikana. Vuonna 2024 lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia tuli viranomaisten tietoon 3 545. Tapausten määrä kasvoi 50 prosentilla edellisestä vuodesta.
- Pitkällä aikavälillä viranomaisten tietoon tulleiden hyväksikäyttöjen määrän lisääntyminen johtunee ainakin osittain ilmoitusalttiuden kasvusta ja viranomaiskontrollin tehostumisesta sekä lainsäädäntömuutoksista.
- Toisaalta yhä nuorempien lasten tavoitettavuus internetin ja sosiaalisen median sovellusten kautta on lisännyt rikoksentekomahdollisuuksia lapsiin ja nuoriin kohdistuvassa seksuaalirikollisuudessa.
- Lapsille toteutettujen kyselyjen pohjalta nähdään erityisesti verkossa tapahtuneen seksuaalisen häirinnän lisääntyneen viimeisenä vuosikymmenenä (Lapsiuhritutkimukset 2013 ja 2022 sekä Kouluterveyskyselyt 2017, 2019, 2021 ja 2023). Kuitenkin tuoreimman, vuoden 2025, Kouluterveyskyselyn mukaan tyttöjen seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat laskussa myös verkossa tapahtuneiden tekojen osalta.
- Muita rikoslain 20 luvun seksuaalirikoksia tuli vuonna 2024 viranomaisten tietoon 3 922. Rikosten määrän kasvu tasaantui vuodesta 2023, jolloin määrä kaksinkertaistui vuoteen 2022 verrattuna. Vuoden 2023 merkittävä kasvu selittyi pitkälti seksuaalisen ahdistelun tapausmäärien kasvulla, jonka taustalla ovat oletettavasti tunnusmerkistöä laajentaneet lainsäädäntömuutokset.

Tässä luvussa tarkastellaan seksuaalirikoksia, jotka on listattu rikoslain 20 luvussa. Tarkastelun pääpaino on raiskausrikoksissa (RL 20:1–2) sekä lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa (RL 20:12–16), joiden osalta esitellään rikosten määrällistä kehitystä sekä piirteitä. Luvun lopussa kuvataan vielä rikoslain 20 luvun muiden nimikkeiden sekä joidenkin rikoslain 17 luvun rikosten määriä.

Vuoden 2023 alusta tuli voimaan lainmuutos, joka uudisti rikoslain 20 luvun (ks. HE 13/2022 vp.). Tiivistetysti muutoksen myötä rikosten tunnusmerkistöt laajentuivat ja rangaistukset ankaroituivat. Yksi keskeisimmistä muutoksista on ollut raiskauksen suostumusperusteisuus. Lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset on erotettu kokonaan omiksi nimikkeikseen. Suostumusperusteisuus koskee myös lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia, joista sukupuoliyhteyden sisältäneet arvioidaan uuden lain mukaan lähtökohtaisesti aina lapsenraiskauksena (perusmuotoinen ja törkeä tekomuoto). Muut teot arvioidaan seksuaalisena kajoamisena lapseen tai sen törkeänä tekomuotona. Edelleen kuitenkin myös lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö voi tulla kyseeseen olosuhteista riippuen. Edellisiin vaikuttaa keskeisesti myös sukupuoliyhteyden määritelmän laajentaminen kattamaan myös sukuelimen tai peräaukon koskettelun suulla tai sukuelimellä (RL 20:23).

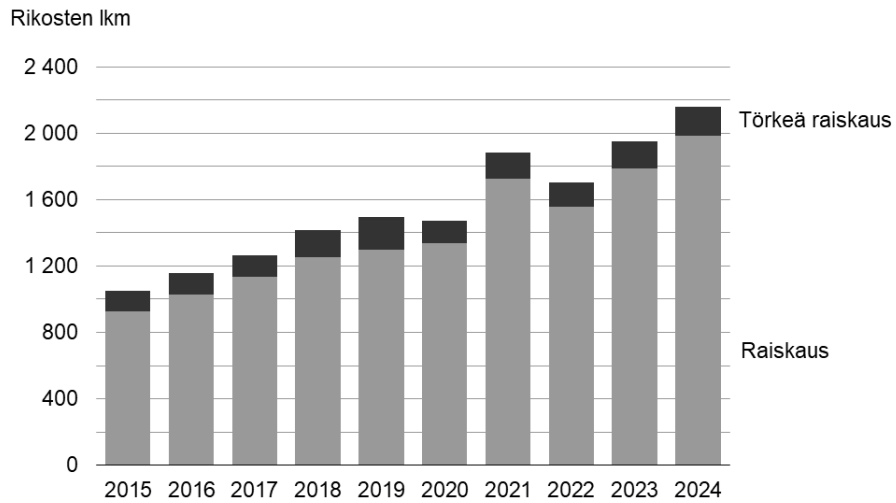
Muutokset, jotka koskevat muita kuin raiskausrikoksia ja lapsiin kohdistuvia rikoksia, käsitellään tarkemmin alaluvussa 4.3. Näistä keskeisimpiä ovat seksuaalisen ahdistelun laajeneminen koskemaan muitakin kuin koskettelua sisältäviä tekoja sekä seksuaalisen kuvan luvatta levittämisen kriminalisointi.

4.1 Raiskaus

Raiskausrikokset on porrastettu törkeysasteeltaan kahteen tekomuotoon, raiskaukseen (RL 20:1) ja törkeään raiskaukseen (RL 20:2). Raiskausrikosten kehitystä kuvataan tässä raportissa sekä viranomaisten tietoon tulleiden rikosten että kokonaisrikollisuuden osalta. Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten lähteenä käytetään Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastoa, joka kuvaa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tullutta rikollisuutta. Kuitenkin oletettavasti vain pieni osa seksuaalirikoksista tulee viranomaisten tietoon ja viranomaistilastojen tueksi tarvitaankin kyselypohjaisia tietolähteitä. Kokonaisrikollisuuden kuvaamiseen käytetään kansallista rikosuhritutkimusta, joka on 15–74-vuotiaille suunnattu, kansallisesti edustava kysely (tarkemmin ks. kohta A.3.1).

Rikollisuuden kehitys

Raiskausrikoksilla tarkoitetaan seuraavissa tarkasteluissa raiskausta ja törkeää raiskausta (RL 20:1–2), mukaan lukien näiden yritykset. Näitä tuli viranomaisten tietoon yhteensä 2 162 rikosta vuonna 2024. Lukumäärä oli korkeampi kuin edellisenä vuonna, ja rikosten määrä onkin ollut pääosin noususuhtainen koko tarkasteltavan kymmenvuotiskauden. Vuonna 2024 raiskausrikoksista yhdeksän prosenttia oli tekomuodoltaan *törkeitä*. Törkeiden raiskausten määriä tarkasteltaessa on huomioitava, että törkeän lapsenraiskauksen säännöksen voimaantulon (vuonna 2019) jälkeen osa aiemmin törkeän raiskauksen nimikkeellä viranomaisten tietoon tulleista rikoksista on siirtynyt uuden nimikkeen alle, eivätkä sisälly enää törkeiden raiskausten tarkasteluun. Lisäksi vuodesta 2023 eteenpäin kaikki alle 16-vuotiaisiin kohdistuneet raiskaukset arvioidaan ainoastaan lapsenraiskauksina (RL 20:12 tai 20:13), kun aiemmin ne on kirjattu myös perusmuotoisina tai törkeinä raiskauksina. Kuvion 1 luvut sisältävät myös ne teot, joita poliisi on tutkinut raiskausrikoksen *yrityksenä*. Raiskausrikoksen yritykseksi nimettyjen tekojen osuus vuonna 2024 oli viisi prosenttia kaikista tietoon tulleista raiskausrikoksista.

Kuvio 1 Viranomaisten tietoon tulleet raiskausrikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Edellä esitetyt tiedot perustuvat rikosten, ei tekijöiden määriin; sama tekijä on voinut syyllistyä useaan rikokseen vuoden aikana. Jos tarkastelu rajataan niin, että yksi henkilö voi esiintyä vuoden aikana vain kerran rikoksen tekijänä törkeimmän rikoksensa mukaan, raiskausrikoksesta epäiltyjen määrä on vuodesta 2015 vuoteen 2024 kasvanut 536 henkilöstä 1 051 henkilöön.

Tekijäpohjaisen laskennan kuvaaman muutoksen suunta ja mittaluokka ovat pääosin samanlaiset kuin rikoksia laskettaessa. Raiskausrikosten määrän nousua pidemmällä aikavälillä selittänevät ainakin osittain tekojen määritelmiä laajentaneet lainmuutokset. Tuoreimman muutoksen lisäksi rikosten määritelmiä on laajennettu vuosina 2011 ja 2014. Lisäksi on syytä huomioida, että lainmuutoksen ollessa tekeillä raiskausrikokset ja seksuaalirikokset olivat vahvasti esillä julkisessa keskustelussa. Tämä on osaltaan saattanut lisätä ihmisten tietoisuutta siitä, minkälaiset teot täyttävät rikosen tunnusmerkit tai lisätä ilmoitusalttiutta.

Seksuaalirikokset, joihin liittyy uhrin kuolemaan johtanutta väkivaltaa, ovat verraten harvinaisia. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän mukaan vuosina 2013–2023 henkirikoksista 0,9 prosentissa tapahtui oheisrikoksena raiskaus ja 0,4 prosentissa muu seksuaalinen teko (Törölä & Raeste 2025.)

Kansalliseen uhritutkimukseen liitettiin vuonna 1997 kysymyksiä koskien seksuaaliseen kanssakäymiseen pakottamisen ja sen yrityksen uhriksi joutumista. Vuosina 2013–2023 (pois lukien vuosi 2022, jolloin kyselyä ei toteutettu) kysely on toteutettu nimellä Kansallinen rikosuhritutkimus (KRT) ja näiden vuosien tulokset ovat olleet myös sekä kysymysmuotoilujen että kyselymenetelmän suhteen vertailukelpoisia keskenään. Tuoreimman, vuonna 2023 toteutetun, kyselyn vastauksissa edeltävässä kyselyssä havaittu nousu on tasaantunut. Tulosten osalta on syytä huomioida, etteivät vuositasojen muutokset ole olleet tilastollisesti merkitseviä[1]. Vuoden 2023 kyselyssä 3 prosenttia naisista ja 0,5 prosenttia miehistä ilmoitti joutuneensa sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen pakottamisen (ml. yritys) kohteeksi kyselyä edeltäneen 12 kuukauden aikana (taulukko 1).

Taulukko 1 Sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen pakottaminen tai pakottamisen yritys viimeisen 12 kuukauden aikana, % 15–74-vuotiaista

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2023
Naiset	2,3	1,6	2,2	2,2	2,2	2,5	2,8	2,8	3,2	3,0
Miehet	0,4	0,4	0,3	0,7	0,5	0,6	0,3	0,5	1,0	0,5

Lähde: Kansallinen rikosuhritutkimus 2013–2023 (ks. Beuker & Näsi 2024).

1 On syytä huomata, että estimaatteihin liittyy esimerkiksi otannasta johtuvaa epävarmuutta. Käytännössä estimaatin 95 prosentin luottamusväli esimerkiksi naisilla on viime vuosina ollut yli prosenttiyksikön verran.

Kysely sisältää myös jatkokysymyksen siitä, kuinka moni sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen pakotetuksi joutuneista (pl. yritykset) ilmoitti rikoksesta viranomaisille. Matalan vuosittaisen vastaajamäärän johdosta tarkastelussa on kolmen edellisen kyselyn (2020, 2021 ja 2023) vastaukset. Näinä vuosina sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen pakotetuiksi joutuneista valtaosa (81 prosenttia) ei ilmoittanut asiasta viranomaiselle.

Vaihtoehtoisen tarkastelukulman uhrikokemuksiin tuo Rikosuhripäivystyksen (RIKU:n) asiakasdata. RIKU on tuki- ja neuvontapalvelu rikoksen uhrille, tämän läheiselle ja rikosasian todistajalle. RIKU tilastoi asiakkuuksien määrän osin anonyymisti, eli tilastoista ei voida täysin erottaa päällekkäisiä asiakkuuksia. Kuitenkin raiskausrikoksiin liittyvien asiakkuuksien määrä on huomattavan suuri. RIKU:ssä oli vuonna 2024 keskimäärin 988 raiskausrikoksiin liittyvää asiakkuutta kuukaudessa, kun esimerkiksi viranomaisten tietoon tulleen rikollisuuden määrä samana vuonna oli keskimäärin 180 ilmoitusta kuukaudessa. RIKU:n mukaan vuonna 2024 seksuaalirikokset olivat toiseksi yleisin syy asiakkuuteen lähisudeväkivallan jälkeen (Rikosuhripäivystys 2025).

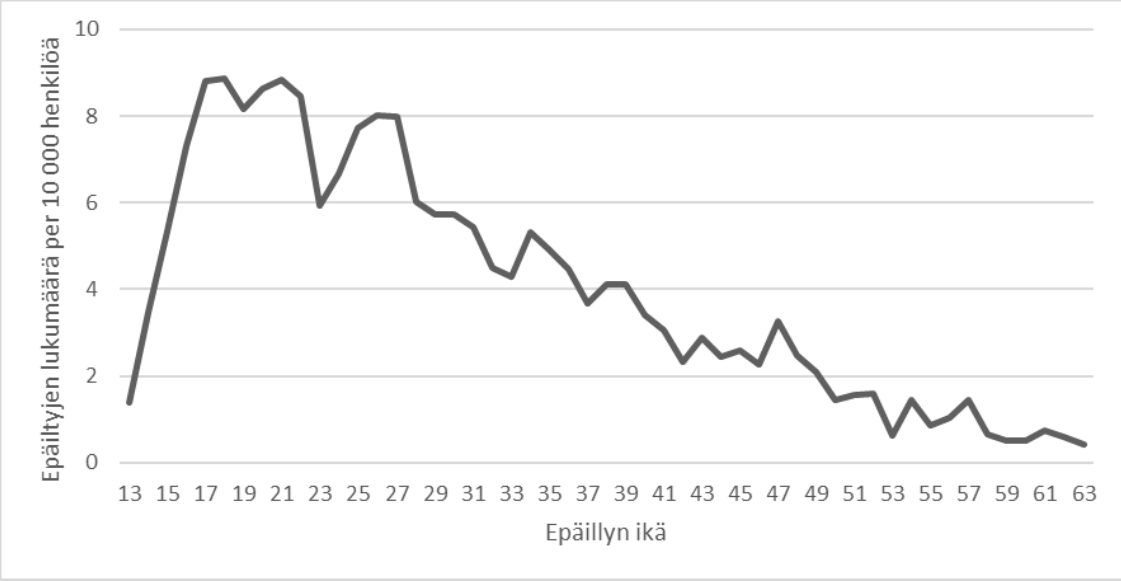
Raiskausten piirteitä

Raiskausrikosten teonpiirteitä on seuraavassa kuvattu pääosin (ja mikäli erikseen ei mainita muuta) Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston pohjalta. Tarkastelussa on monin paikoin hyödynnetty kolmen viimeisimmän vuoden (2022–2024) tietoja, koska rikosepäilyjen lukumäärä eri ryhmissä voi vaihdella yksittäisinä vuosina melko voimakkaastikin. Tilastokeskuksen tilastoissa kuvatut rikokset koskevat osin kaikkia viranomaisten tietoon tulleita ja osin selvitettyjä rikoksia, joiden kokonaismäärät vaihtelevat hieman. Koska viranomaislähteissä ei juuri kuvata rikosten teonpiirteitä, lähteenä on hyödynnetty myös selvitystä, jossa on tarkasteltu vuosina 2014–2016 viranomaisten tietoon tulleiden raiskausten teonpiirteitä (Vauhkonen ym. 2021)[2]

Sukupuoli. Vuosina 2022–2024 selvitettyjen raiskausrikosten tekijöistä 98,1 prosenttia oli miehiä ja 1,9 prosenttia naisia. Uhrien sukupuolijakauma oli pitkälti päinvastainen: 95,9 prosenttia naisia ja 4,1 prosenttia miehiä. Myös kyselytutkimusten mukaan sukupuolten välinen ero on huomattava (ks. Taulukko 1), mutta niissä ero on hieman vähäisempi kuin viranomaisten tietoon tulleissa raiskausrikoksissa.

2 Kyseinen aineisto koostettiin poimimalla satunnaisesti 200 rikosilmoitusta kyseisiltä vuosilta rikosnimikkeittäin, tässä tarkastelussa hyödynnämme tietoja raiskausten ja törkeiden raiskausten osalta.

Ikä. Kuviossa 2 on tarkasteltu raiskausrikoksista epäiltyjä iän mukaan suhteessa kunkin ikäryhmän kokoon vuosina 2022–2024. Tarkasteluun on otettu 13–63-vuotiaat. Rajauksena perusteena on se, tätä nuorempia ja vanhempia epäiltyjä on erittäin vähän. Kuviosta havaitaan, että raiskausrikoksista epäiltyjen ikäjakauma painottuu vahvasti nuorimpiin ikäluokkiin: ikäryhmän kokoon suhteutettuna eniten rikoksista epäiltyjä on 17–22-vuotiaiden keskuudessa, suurimman epäiltyjen ikäryhmän kokoon suhteutettuna ollessa 18-vuotiaat.

Kuvio 2 Raiskausrikoksista epäiltyjä epäillyn iän mukaan (13–63-vuotiaat) 10 000 henkeä kohti, viranomaisten tietoon vuosina 2022–2024 tulleet rikokset. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025b).

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastosta ilmenee, että vuosina 2022–2024 raiskausrikosten uhreista 25,9 prosenttia oli alle 18-vuotiaita ja 47,3 prosenttia 18–29-vuotiaita. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa. Vuoden 2023 kyselyssä 9,7 prosenttia 15–24-vuotiaista naisista ilmoitti, että häneen oli edeltävän vuoden aikana kohdistunut pakottamista (ml. yritys) sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen. 25–34-vuotiaiden naisten ryhmässä osuus oli 4,3 prosenttia, 35–54-vuotiaiden ryhmässä 1,9 prosenttia ja tätä vanhemmissa ikäryhmissä 0,4 prosenttia. Miesten osalta vastaavat osuudet olivat 1,1 prosenttia 15–24-vuotiaista, 1,2 prosenttia 25–34-vuotiaista sekä alle prosentin vanhemmissa ikäryhmissä. Vuoden 2023 lainmuutoksen myötä alle 16-vuotiaiden lukumäärän raiskausrikosten uhreina odotetaan

laskevan. Tämän suuntaista kehitystä on jo havaittavissa rikos- ja pakkokeinotilastossa, jossa alle 18-vuotiaiden raiskausrikosten uhrien osuus on laskenut neljä prosenttiyksikköä vuodesta 2023 ja lähes kahdeksan prosenttiyksikköä vuodesta 2022.

Tekopaikka. Valtaosa raiskausrikoksista tapahtuu yksityisissä tiloissa. Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tulleista raiskausrikoksista 77,7 prosentissa tekopaikkana oli yksityinen asunto ja 11,1 prosentissa muu yksityinen paikka. Kaikkiaan siis 88,9 prosenttia raiskausrikoksista tapahtui yksityisissä tiloissa. Osuus on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut 79 ja 90 prosentin välillä. Muualla tapahtuneissa raiskausrikoksissa oli valtaosin kyse tilastokategoriasta ”muu yleinen paikka”.

Päihteiden rooli. Vuosina 2022–2024 selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyistä 23 prosenttia oli alkoholin, muun päihteen tai näiden yhdistelmän vaikutuksen alaisena. Näistä valtaosa tapahtui vain alkoholin vaikutuksen alaisena. Kuitenkin suuressa osassa tapauksia päihtymystila jäi selvittämättä: 68 prosentissa tapauksista päihtymystila oli kirjattu tuntemattomaksi. Uhrien osalta rikosilmoituksiin perustuvan tarkastelun mukaan 57 prosenttia raiskauksen ja 36 prosenttia törkeän raiskauksen uhreista olivat päihtyneitä (Vauhkonen ym. 2021).

Osapuolten suhde. Rikos- ja pakkokeinotilastossa ei eritellä osapuolten suhdetta. Tilastokanta pitää kuitenkin sisällään poliisin rikosepäilyihin perustuvan Tilastokeskuksen luokitteleman tietokantataulukon perhe- ja lähisuhdeväkivallasta, jonka pohjalta voidaan tarkastella puolisoiden tai entisten puolisoiden välillä tapahtuneiden rikosten lukumääriä. Parisuhteessa tai entisessä parisuhteessa tapahtuneita raiskausrikoksia (RL 20:1–2) on raportoitu 187 vuonna 2024, 182 vuonna 2023 ja 120 vuonna 2022. Rikosilmoituksiin pohjautuvan selvityksen mukaan noin puolessa raiskaustapauksissa tekijä ja uhri ovat olleet tuttuja keskenään (Vauhkonen ym. 2021).

Tekijän kansalaisuus. Vuonna 2024 ulkomaan kansalaisten osuus selvitettyjen raiskausrikosten epäilyistä oli 28 prosenttia (404 epäiltyä). Kymmenen edeltävän vuoden aikana osuus on vaihdellut 21 ja 38 prosentin välillä. Vuonna 2024 (vakituisesti Suomessa asuvia) ulkomaan kansalaisia oli epäiltynä 5,8 henkilöä 10 000 asukasta kohti, kun vastaava luku Suomen kansalaisilla oli 1,5 henkilöä[3].

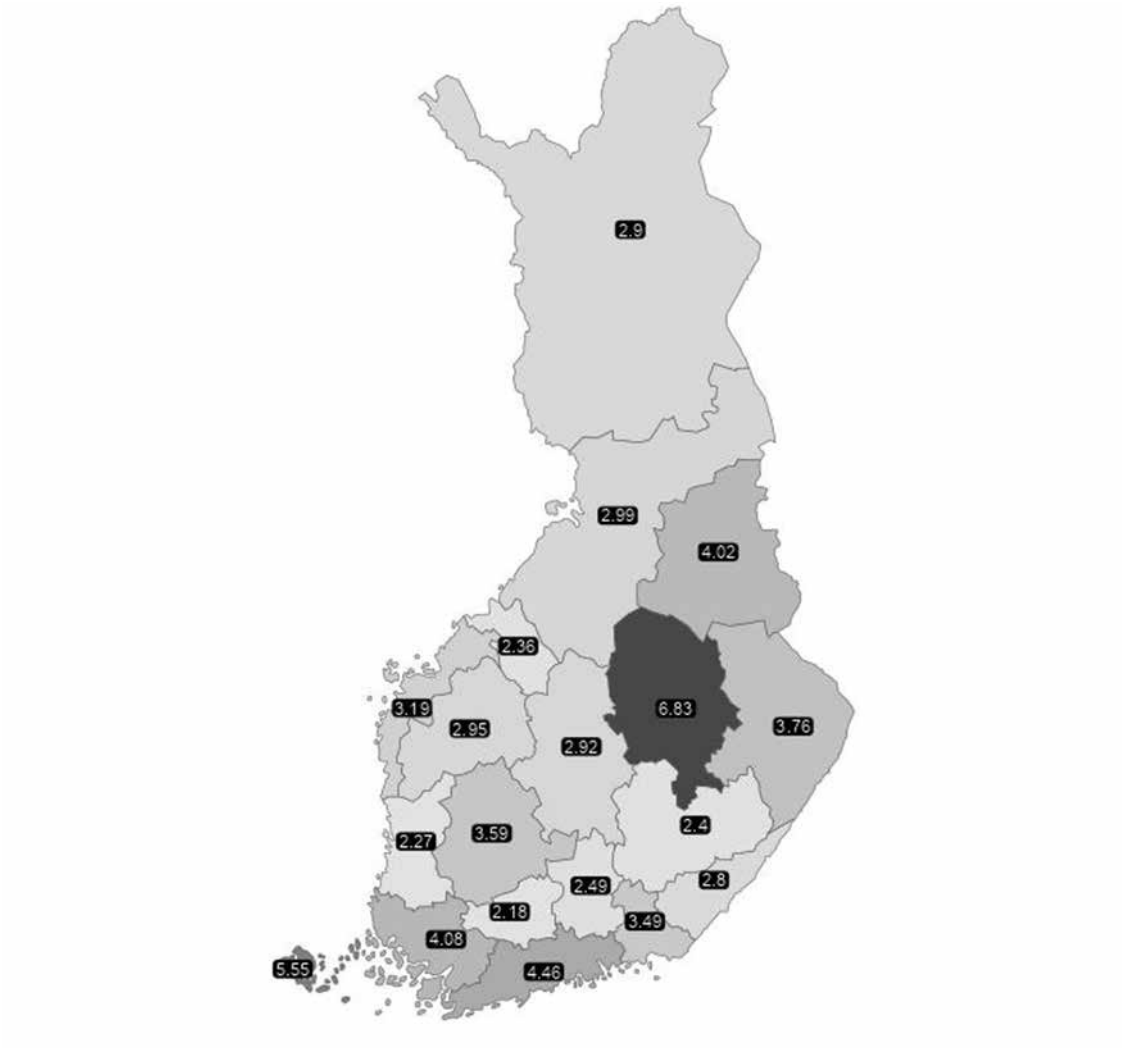
Joiltakin osin ulkomaalaistaustaisten yliedustusta raiskausrikoksista epäillyissä selittää väestön nuori ikärakenne. Laajan maahanmuuttajien rikollisuutta käsitelleen tutkimuksen (Lehti ym. 2014) mukaan vuosina 2010–2011 maahanmuuttajien rikostaso oli syntyperäisiä suomalaisia korkeampi lähes kaikissa maahanmuuttajaryhmissä. Tilastokeskuksen vuosia

3 Tilastokeskus raportoi epäiltyjen määrän väestöä kohti erikseen vanhan ja uuden lainsäädännön mukaan kirjatuilla teoilla. Valtaosan tapauksista ollessa uuden lain mukaan kirjattuja, raportoimme tässä sen tunnusluvun.

2017–2018 koskevassa selvityksessä ulkomaan kansalaisten ikä- ja sukupuolivakioitu suhteellinen riski joutua raiskausrikoksesta epäillyksi oli noin kuusinkertainen Suomen kansalaisiin nähden. Irakin kansalaisilla osuus oli noin 16-kertainen, Somalian kansalaisilla kuusinkertainen ja Viron kansalaisilla kolminkertainen (Tilastokeskus 2019).

Selvitysprosentti. Selvitysprosentilla tai selvitysasteella kuvataan selvitettyjen rikosten osuutta tilastointivuonna tietoon tulleista rikoksista. Selvitysprosentin lasku on haastavaa, sillä rikokset eivät useinkaan tule viranomaisten tietoon, että selvitetyksi saman kalenterivuoden aikana. Siksi luku voidaan laskea kahdella eri tavalla, koostamalla selvitetyt rikokset joko sellaisista rikoksista, jotka ovat sekä tulleet ilmi että selvitetty kyseisenä tilastovuonna tai laskemalla mukaan kaikki kyseisenä vuonna selvitetyt rikokset (sisältäen myös aiempina vuosina ilmitulleita rikoksia). Tässä katsauksessa on perinteisesti käytetty ensimmäistä laskutapaa, jonka mukaan vuonna 2024 tietoon tulleista raiskausrikoksista selvitettiin vuoden loppuun mennessä 16,9 prosenttia. Selvitysaste on ollut viitenä viimeisenä vuotena (2020–2024) keskimäärin 21,5 prosenttia. Selvitysprosentti on lähes kymmenen yksikköä pienempi kuin jaksoa edeltäneen viiden vuoden (2015–2019) selvitysprosentti (32 %). Raiskausrikosten pidentyneet esitutkinta-ajat vaikuttavat tämän laskutavan mukaisen selvitysprosentin laskuun (ks. Fagerlund & Toivonen 2021).

Rikosten alueellinen jakautuminen. Kuviossa 3 on esitetty viranomaisten tietoon tulleet raiskausrikokset vuonna 2024 maakunnittain alueen 10 000 asukasta kohti. Eniten rikoksia suhteessa asukaslukuun on raportoitu Pohjois-Savossa (6,83 raiskausrikosta 10 000 asukasta kohti) ja vähiten Kanta-Hämeessä (2,18 rikosta 10 000 asukasta kohti). Vaihtelua kuitenkin oletettavasti osittain selittävät rikosten eroavat kirjaamiskäytännöt esimerkiksi tekokokonaisuuksien osalta.

Kuvio 3 Viranomaisten tietoon tulleet raiskausrikokset (RL 20:1–2) 10 000 asukasta kohti maakunnittain 2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

4.2 Lapsiin ja varhaisnuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset

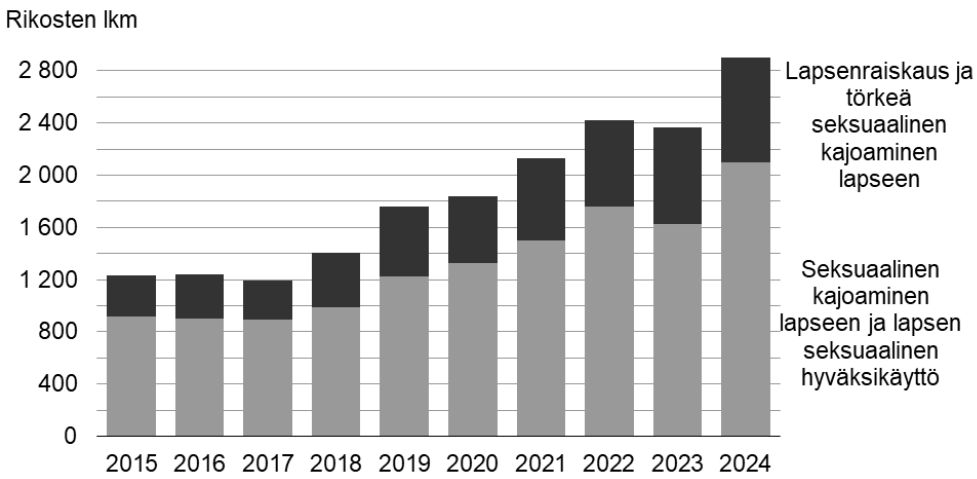
Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset on vuoden 2023 lainmuutoksen jälkeen täysin erotettu aikuisiin kohdistuneista seksuaalirikoksista. Uuden lainsäädännön keskeinen ero aiempaan on se, että sukupuoliyhteyden sisältäneet teot arvioidaan nyt aina lähtökohtaisesti lapsenraiskauksina (perusmuotoinen ja törkeä, RL 20:12–13). Aiemmin nämä teot olisi tuomittu törkeinä tai perusmuotoisina lapsen seksuaalisina hyväksikäyttöinä ja osa, pakottamista tai uhkaamista sisältäneet teot, myös raiskauksina. Uusi lainsäädäntö kuitenkin pohjautuu ajatukselle, ettei alle 16-vuotias voi antaa suostumustaan sukupuoliyhteyteen. Laki sisältää edelleen rajoitussäännöksen (RL 20:17), ja olosuhteiden arvioinnin myötä rikoksia on mahdollista tuomita myös muilla nimikkeillä. Seksuaalinen kajoaminen lapseen ja törkeä seksuaalinen kajoaminen lapseen (RL 20:14–15) vastaavat entisiä lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä muiden kuin sukupuoliyhteyden kattavien tekojen osalta. Rangaistusasteikko on noussut törkeän seksuaalisen kajoamisen osalta niin, että minimirangaistus on kahden vuoden vankeus ja maksimi kymmenen vuoden vankeus. Edelleen teot, jotka ovat lapsen ja tekijän ikä ja kypsyys, osapuolten suhde sekä muut teko-olosuhteet huomioon ottaen rikoksen vakavuutta vähentävien seikkojen vallitessa tehty, voidaan arvioida lapsen seksuaalisina hyväksikäyttöinä (RL 20:16).

Rikollisuuden kehitys

Viranomaisten tietoon tullut rikollisuus. Lainsäädäntö muuttui vuoden 2023 alusta, mutta koskee tekoja, jotka ovat tapahtuneet uuden lain voimassaollessa. Tästä syystä viranomaiset ovat uuden lain voimassaolon jälkeenkin kirjanneet vanhentuneilla rikosnimikkeillä tapahtuneita rikoksia. Tässä katsauksessa viranomaisten tietoon tulleita rikoksia pyritään tarkastelemaan mahdollisimman vertailukelpoisesti aiempiin vuosiin nähden, vaikka rikosten määritelmien muututtua tämä ei olekaan täysin mahdollista.

Alla olevassa kuviossa 4 on esitetty viranomaisten tietoon tulleet lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten lukumäärät vuosina 2015–2024. Aiemman perusmuotoisen lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rinnalla esitellään uuden seksuaalisen kajoamisen lapseen lukumäärät. Aiempien törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja törkeän lapsenraiskauksen rinnalle on otettu kaikki lapsenraiskaukset sekä törkeä seksuaalinen kajoaminen lapseen. Vuonna 2024 kirjattiin 2 099 seksuaalista kajoamista lapseen tai lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, ja 1 446 lapsenraiskausta, törkeää

seksuaalista kajoamista lapseen tai törkeää lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, eli rikosten yhteenlaskettu määrä oli 3 545. Vuotta aiemmin näitä rikoksia tuli viranomaisten tietoon yhteensä 2 365.

Kuvio 4 Viranomaisten tietoon tulleet seksuaaliset kajoamiset lapseen, lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt ja lapsenraiskaukset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

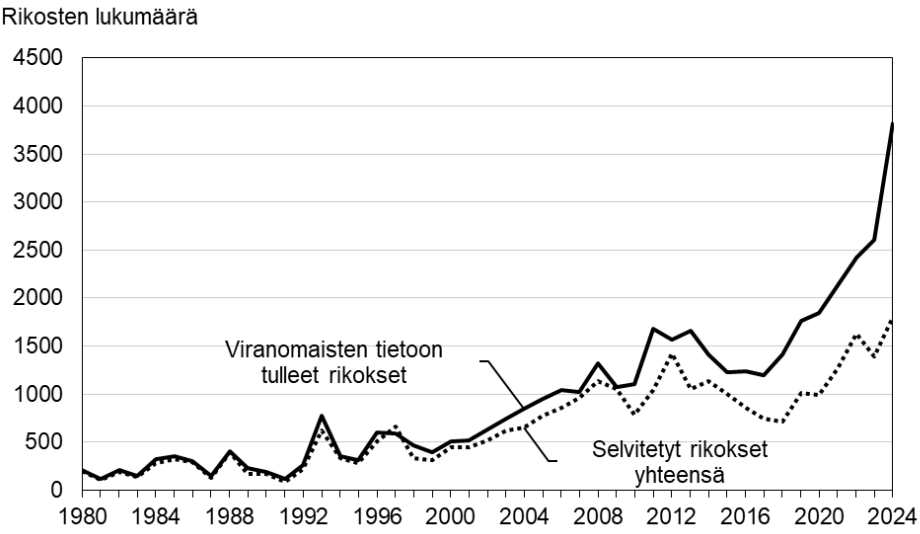
Viimeisten 10 vuoden aikana viranomaisten tietoon tulleiden lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten määrä on ollut nousussa. Vuonna 2024 lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten määrä nousi merkittävästi: rikosten yhteenlaskettu määrä nousi noin 50 % vuodesta 2023 ja törkeiden tekomuotojen ja lapsenraiskausten määrä kaksinkertaistui edellisestä vuodesta. Törkeinä arvioitujen tapausten määrän kasvua voisi selittää vuoden 2023 lainmuutos, joka kiristi sukupuoliyhteyden sisältäneiden tekojen arviointia. Kuitenkaan perusmuotoiset teot eivät ole vastavuoroisesti vähentyneet, vaan niidenkin määrässä on kasvua. Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten piirteistä kaivattaisiinkin lainmuutosta seuraavalta ajalta tarkempaa tutkimusta.

Poliisin selvitetyksi merkitsemiä lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia oli vuonna 2024 yhteensä 1 800 (1 394 vuonna 2023). Kuviossa 5 on esitetty kaikkien näiden ilmoitettujen ja selvitettyjen rikosten määrät vuosittain, mutta koska osa merkitään selvitetyiksi eri vuonna kuin rikosilmoitus on kirjattu, koskevat saman vuoden luvut ilmoitetuista ja selvitetyistä rikoksista osin eri tapauksia.

Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna havaitaan, että vuosittain ilmoitettujen tapausten määrä on moninkertaistunut vuodesta 1980 (kuvio 5). Tilastoitujen rikosten määrän kasvu ei kuitenkaan yksiselitteisesti viittaa pelkästään siihen, että lasten seksuaalinen hyväksikäyttö olisi ilmiönä lisääntynyt, vaan taustalla on muun muassa viranomaiskontrollin tehostuminen ja

kiinnijäämisriskin kasvu (ks. myös Hinkkanen 2009, 12). Lisäksi rikossarjat voivat vaikuttaa huomattavasti vuosittain tilastoitujen rikosten määrään. Rikosten kirjaamiskäytäntö on epäyhtenäinen erityisesti silloin, kun sama henkilö on joutunut toistuvasti hyväksikäytön uhriksi. Toisinaan rikossarja kirjataan yhtenä ja toisinaan useana rikoksena.

Toisaalta esimerkiksi lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö internetin välityksellä sekä lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin eli niin sanottu grooming ovat olleet laajamittaisemmin mahdollisia vasta 2000-luvun alun tienoilta, ja viimeksi mainittu lisättiin rikoslakiin vuonna 2011.

Kuvio 5 Seksuaalinen kajoaminen lapseen, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsenraiskaus 1980–2024, viranomaisten tietoon tulleet rikokset ja selvitetyt rikokset vuosittain. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Tekojen arkaluontoisuuden vuoksi lapsiin kohdistuneita seksuaalisia hyväksikäyttöjä ei läheskään aina ilmoiteta poliisille tai muille viranomaisille. Lapsi voi salata asian vanhemmiltaan, ja vanhemmatkaan eivät aina halua tehdä hyväksikäytöstä rikosilmoitusta. Jos hyväksikäyttäjänä on lapsen vanhempi tai muu perheenjäsen, rikoksen poliisille ilmoittaminen on paljolti riippuvainen siitä, tuleeko epäily ilmi muuta kautta esimerkiksi päiväkodissa, koulussa tai sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteydessä.

Vuoden 2013 lapsiuhritutkimuksessa kysyttiin, oliko lapsi tai nuori kertonut seksuaalikokemuksesta aikuisen tai vähintään viisi vuotta vanhemman kanssa ja jos kyllä, kenelle (Fagerlund ym. 2014, 119–120). Niistä, joilla seksuaalikokemuksia oli ja jotka vastasivat kysymykseen kokemuksesta kertomisesta (247 vastaajaa), kuusi prosenttia oli kertonut poliisille.

Terveydenhoitajalle, koulukuraattorille ja/tai sosiaalityöntekijälle oli kertonut 2–5 prosenttia vastaajista. Lähes puolet oli kertonut seksuaalikokemuksesta aikuisen kanssa kaverille, ja 19 prosenttia ei ollut kertonut kenellekään. Ruotsissa on arvioitu, että lasten seksuaalisista hyväksikäytöistä noin 3–12 prosenttia tulee poliisin tietoon (Brå 2007)

Rikosten ilmoitusalttiudessa tapahtuneet muutokset ovat voineet vaikuttaa ilmi tulleiden rikosten määrän kehitykseen. Osa uutisoiduista seksuaalirikostapauksista on herättänyt suurta mediahuomiota, ja kampanjointi sekä julkinen keskustelu seksuaalisesta häirinnästä ja hyväksikäyttörikoksista on voinut laskea ilmoituskynnystä vanhempienkin tekojen osalta (esim. Haapakangas 2020). Viranomaisten ilmoitusvelvollisuuksiin ja tiedonvaihtoon on tehty viime vuosien aikana lainsäädännöllisiä muutoksia, mikä myös lisää lapsiin kohdistuvien rikosten ilmituloa (Mathews ym. 2016). Suomessa lastensuojelussa ja poliisissa on lisäksi 2000-luvun aikana panostettu lapsiin kohdistuneiden rikosten tunnistamiseen ja tutkimiseen erityisesti viranomaisia kouluttamalla (esim. Ellonen & Rantaeskola 2016; Fagerlund & Toivonen 2021).

Kokonaisrikollisuus. Kokonaisrikollisuuden näkökulmasta lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyyttä on selvitetty lapsille ja nuorille suunnattujen lapsiuhritutkimusten avulla. Kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisille suunnatut laajat kyselytutkimukset väkivaltakokemuksista toteutettiin vuosina 2008 (Ellonen ym. 2008), 2013 (Fagerlund ym. 2014) ja 2022 (Mielityinen ym. 2023). Yhdeksäsluokkalaisten osalta tuloksia voidaan verrata Sariolan (1990) vuonna 1988 toteuttamaan koululaiskyselyyn. Lähes kokonaiset ikäluokat tavoittavissa Kouluterveyskyselyissä (esim. Ikonen & Helakorpi 2019) on puolestaan eri vuosina kysytty vaihtelevin kysymyksenasetteluin seksuaalisesta väkivallasta ja häirinnästä.

Uhritutkimuksissa seksuaalinen väkivalta on yleensä pyritty määrittelemään siten, että se vastaisi mahdollisimman tarkoin rikoslaissa määriteltyjä tekoja. Kysymyksiä voidaan kuitenkin asettaa myös neutraalimmin esimerkiksi lasten seksuaalikokemuksista aikuisten kanssa. Näin on menetelty lapsiuhritutkimuksissa, jolloin vastaajan ei tarvitse määritellä kokemuksiaan suhteessa rikoslakiin kytkeytyvään sanastoon. Nuorten seksuaalikokemukset heitä vähintään viisi vuotta vanhempien eli tavallisesti aikuisten kanssa ovat pitkällä aikavälillä vertailtuna vähentyneet niin tytöillä kuin pojillakin (taulukko 3). Kuitenkin tyttöjen osalta kokemusten määrän lasku vaikuttaa tasaantuneen ja jopa kääntyneen tuoreimmassa tutkimuksessa. Kokemusten kasvu lapsiuhritutkimuksesta 2013 vuoteen 2022 ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä (Mielityinen ym. 2023). Pidemmällä ajalla vähentymistä on tapahtunut erityisesti sukupuoliyhteyteen johtaneissa teoissa (Ellonen & Sariola 2008; Fagerlund ym. 2014; Mielityinen ym. 2023).

Taulukko 2 Seksuaalikokemukset aikuisten ja vähintään 5 vuotta vanhempien kanssa, %

	1988	2008	2013	2019	2022
Tytöt	17	13	8	8	11
Pojat	6	3	3	2	2
Yhteensä	12	8	5	5	7

Lähteet: Lapsiuhritutkimukset 1988, 2008, 2013 ja 2022 (9 lk.) (Mielityinen ym. 2023, liitetaulukko 59); Kouluterveyskysely 2019 (8–9 lk.) (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

Edellä taulukossa 2 esiteltyä kysymystä seksuaalikokemuksista vähintään viittä vuotta vanhemman kanssa ei ole vuoden 2019 jälkeen sisällytetty Kouluterveyskyselyyn. Kuitenkin tuoreemmat, vuosien 2021, 2023 ja 2025, kyselyt ovat sisältäneet kysymykset seksuaaliväkivallasta, häiritsevästä seksuaalisesta ehdottelusta ja ahdistelusta sekä seksuaalisen häirinnän kokemuksista puhelimessa ja internetissä sekä julkisessa tilassa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Seksuaalisen häirinnän indikaattori kuvaa niiden osuutta, jotka ovat vastanneet kokeneensa viimeisen vuoden aikana häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua eri paikoissa. Vuoden 2025 kyselyssä 31 prosenttia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ja 12 prosenttia pojista raportoi vähintään yhdestä seksuaalisen häirinnän kokemuksesta. Vastaavat luvut olivat 45 ja 12 vuonna 2023 ja 48 ja 11 vuonna 2021 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2025). Kokemukset ovat siis tuoreessa kyselyssä vähentyneet merkittävästi tyttöjen osalta.

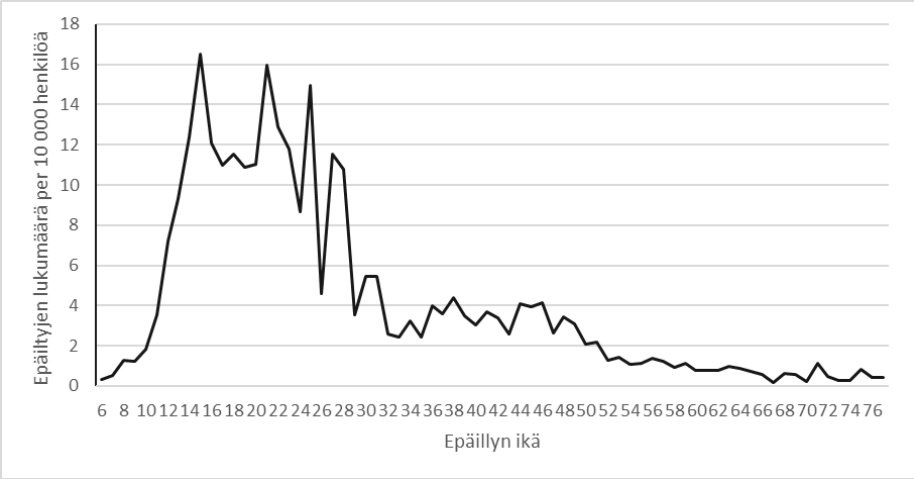
On katsottu, että internetin, älypuhelinten ja sosiaalisen median sovellusten käytön yleistyminen on lisännyt mahdollisuuksia hyväksikäyttöön (esim. Broome, Izura & Lorenzo-Dus 2018; Kloess ym. 2019). Kontakteja potentiaalisiin uhreihin voidaan tehdä internetin välityksellä suuria määriä, jolloin tekijöiden on mahdollista löytää itselleen helpoimmat uhrit. Lapsiuhritutkimuksen tulosten mukaan verkossa tapahtunut seksuaalinen häirintä on ollut pidemmällä aikavälillä kasvussa. Tuoreimman, vuonna 2022 toteutetun kyselyn mukaan 34 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ja 18 prosenttia pojista oli viimeisen vuoden aikana kokenut seksuaalista häirintää verkossa (Mielityinen ym. 2023). Aiemmassa, vuoden 2013, kyselyssä vastaavat luvut olivat 16 prosenttia tytöistä ja seitsemän prosenttia pojista (Fagerlund ym. 2014). Muutos on tilastollisesti merkitsevä. Tuorein Kouluterveyskysely näyttää kuitenkin verkkovälitteisen seksuaalisen häirinnän kokemusten vähentyneen. Puhelimen tai netin välityksellä häiritsevää seksuaalista ahdistelua ilmoitti vuonna 2025 kokeneensa 23 prosenttia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ja seitsemän prosenttia saman ikäisistä pojista. Aiemmissa kyselyissä vastaavat luvut olivat 38 ja yhdeksän

vuonna 2023 sekä 42 ja yhdeksän vuonna 2021. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2025.).

Ilmi tulleen rikollisuuden piirteitä

Lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomituista ja tuomioista on tehty erityiset selvitykset vuosina 2009 ja 2020 (Hinkkanen 2009; Malin 2020). Näiden perusteella voidaan tarkastella joitakin mahdollisia muutoksia ilmi tulleen rikollisuuden piirteisiin sekä uhreihin ja tekijöihin liittyen. Tuorein selvityksistä on toteutettu Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutissa ja sen aineisto sisältää vuosina 2017–2018 lainvoimaisiksi tulleet käräjä- ja hovioikeuksien tuomiot lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten osalta (Malin 2020). Uhrien ja rikoksista epäiltyjen ikään ja sukupuoleen liittyvät tiedot on kerätty Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastosta.

Ikä ja sukupuoli. Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tulleista lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista 96,2 prosentissa epäilty tekijä oli mies. Kuviosta 6 nähdään, että vuosina 2022–2024 tietoon tulleissa tapauksissa epäillyt painottuvat alle 30-vuotiaisiin. Eri ikäryhmien välillä on suurtakin vaihtelua ja isommat piikit aineistossa saattavat liittyä suurempiin tekokokonaisuuksiin. Kuvion tarkastelu rajoittuu 6–77-vuotiaisiin johtuen nuorempien ja vanhempien ikäluokkien esiintyvyyksien mataluudesta. Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tulleiden lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten (perusmuotoinen ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, perusmuotoinen ja törkeä lapsenraiskaus, perusmuotoinen seksuaalinen kajoaminen lapseen) uhreista vajaa kolme neljäsosaa (73 %) oli tyttöjä. Iältään uhrit painottuivat 12–14-vuotiaisiin, jotka muodostivat 49 prosenttia uhreista.

Kuvio 6 Lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista[4] epäiltyjä epäillyn iän mukaan (6–77-vuotiaat) 10 000 henkeä kohti, viranomaisten tietoon vuosina 2022–2024 tulleet rikokset. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025b)

Osapuolten välinen suhde. Tuomituista rikoksentekijöistä 12 prosenttia oli uhrin vanhempia tai vanhempien kumppaneita, yhteensä perheensisäisiä tapauksia oli vajaa viidesosa. Seurustelukumppanien osuus tekijöistä oli 10 prosenttia ja uhrin kaverien tai tuttavien osuus neljäsosa. Ennalta tuntemattomien tekemiä hyväksikäyttöjä oli 13 prosenttia (Malin 2020).

Tekijöiden aikaisempi rikollisuus. Vuosien 2017 ja 2018 tuomioaineistoissa suurinta osaa rikoksentekijöistä (72 %) ei ollut hyväksikäyttörikosta edeltävän viiden vuoden aikana tuomittu rikoksesta (Malin 2020). 24 prosentilla oli rikoshistoriaa, mutta ainoastaan neljä prosenttia oli tuomittu edeltävän viiden vuoden aikana seksuaalirikoksesta. Seksuaalirikoksen uusimisriski onkin tuomioiden perusteella melko vähäinen. Vuonna 2009 julkaistun selvityksen mukaan kaksi prosenttia tekijöistä sai uuden tuomion kolmen vuoden kuluessa ja 9 vuoden seurantajaksolla 5,6 prosenttia (Hinkkanen 2009). Vaikka tämän tyyppisten rikosten uusiminen tai niistä toistuvasti kiinni jääminen ei ole yleistä, uhrien osalta on puolestaan havaittavissa kokemusten kasautumista.

4 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, lapsenraiskaus, törkeä lapsenraiskaus, seksuaalinen kajoaminen lapseen, korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta, lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin.

Fyysisen väkivallan käyttö. Rikosilmoitustietojen mukaan lapsen seksuaalisissa hyväksikäyttötapauksissa (25 %) ja törkeissä lapsen seksuaalisissa hyväksikäyttötapauksissa (27 %) fyysistä väkivaltaa (seksuaalisen väkivallan lisäksi) kuvattiin joka neljännessä tapauksessa (Vauhkonen ym. 2021).

Tekijöiden piirteitä nuorten ilmoittamana. Nuorisorikollisuuskyselyn tietojen mukaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvassa seksuaaliväkivallassa tekijöitä on yleensä vain yksi. Tekijä oli uhrin mukaan yleensä taustaltaan suomalainen, mutta aikuisten tekemässä seksuaalisessa väkivallassa tekijä oli hieman useammin ulkomaalaistaustainen kuin nuorten tekemässä väkivallassa. Seksuaalisen väkivallan tekijät ovat usein nuorille tuttuja henkilöitä. Tekijä on useammin tuntematon aikuisen kuin toisen nuoren tekemässä seksuaalisessa väkivallassa. Tekijä on vain harvoin henkilö, joka on tavattu vain verkossa. (Vauhkonen ym. 2021)

Verbaalinen ja fyysinen seksuaaliväkivalta. Nuorisorikollisuuskyselyn tietojen mukaan aikuisten tekemissä teoissa seksuaalinen kommentointi ja seksuaaliset teot sekä niihin suostutteleminen tai painostaminen olivat yleisempiä kuin toisten nuorten tekemässä väkivallassa. Toisten nuorten teot sisälsivät yleisemmin ahdistelevia viestejä, kuvien ja juorujen levittämistä ja fyysistä väkivaltaa. Tuntemattoman tekijän seksuaalinen väkivalta oli yleisemmin seksuaalissävytteistä kommentointia ja sisälsi harvemmin suostuttelua seksuaaliseen tekoon. Tuntemattoman nuoren tekemä seksuaalinen väkivalta taas käsitti useammin ahdistelevien viestien lähettelyä ja harvemmin häiritsevää koskettelua tai fyysistä väkivaltaa. (Vauhkonen ym. 2021)

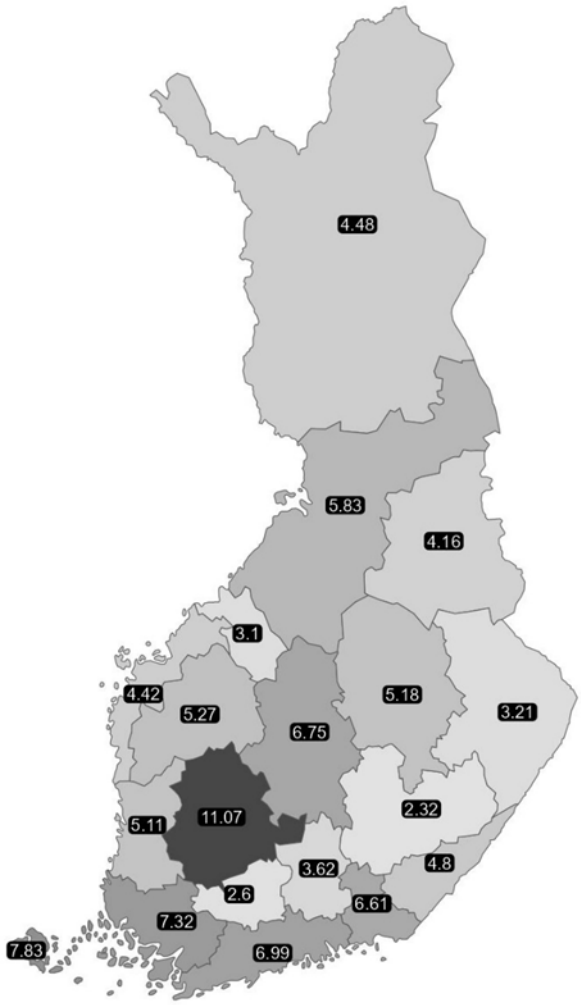
Muita teonpiirteitä. Vuonna 2011 sukupuoliyhteyden sisältävät teot siirtyivät törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistöön. Muutoksen jälkeen sukupuoliyhteyden osuus perusmuotoisena tuomituissa teoissa on pudonnut 50 prosentista viidesosaan teoista ja törkeissä teoissa noussut kahdesta kolmasosasta tekoja 86 prosenttiin (16 prosenttia sisältää pakottamisen elementtejä) (Malin 2020; Hinkkanen 2009). Vastaavasti koskettelua sisältäneiden tekojen osuus lisääntyi perusmuotoisissa teoissa ja väheni törkeissä teoissa.

Vuosina 2017–2018 käräjä- ja hovioikeuksissa lainvoimaisiksi tulleista lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista 16 prosenttia tapahtui verkkoympäristössä ja 21 prosenttia nettituttujen toteuttamina (Malin 2020). Netin kautta uhriin tutustuneen tekijän onnistui reilussa puolessa tapauksista sopia tapaaminen uhrin kanssa kasvotusten. Näiden tekojen osuus oli aineistossa huomattavasti suurempi kuin aiemmassa kyselytutkimuksessa (esim. Fagerlund ym. 2014). Osasyy tähän on luultavasti se, että vakavampia tekoja päätyy tuomittaviksi asti lievempiä tekoja enemmän, jolloin niitä esiintyy tuomioistuinaineistossa yleisemmin kuin kyselyaineistossa.

Selvitysprosentti. Selvitysprosentti lasketaan perustuen poliisin esitutkinnan päätteeksi tekemiin merkintöihin, jolloin tapaus merkitään selvitetyksi ja se voidaan siirtää syyttäjälle syyteharkintaan. Selvitysprosentti raportoidaan tässä julkaisussa laskemalla tilastovuonna ilmoitetut ja samana vuonna selvitetyt rikokset prosentteina kaikista vuoden aikana ilmoitetuista rikoksista. Vuonna 2024 tietoon tulleista lapsen seksuaalisista hyväksikäytöistä selvitettiin vuoden loppuun mennessä 20 prosenttia (14 prosenttia vuonna 2023). Koska rikoslaji pitää sisällään välillä suuriakin tekokokonaisuuksia, saattaa selvitysprosentti jäädä hyvinkin alhaiseksi, kun rikokset tulevat viranomaisten tietoon ja selvitetyiksi usein eri vuosina. Tähän vaikuttavat myös rikosprosessin kestoajat. Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten käsittelyajat koko rikosprosessissa poliisin esitutkinnasta käräjäoikeuden ratkaisuun asti ovat myös pidentyneet vuosina 2014–2019 (Fagerlund & Toivonen 2021). Rikossarjojen kirjaamiskäytäntöjen epäyhtenäisyys ja selvittämiseen kuluva aika vaikuttavat siten, että vuosittaiset vaihtelut selvitysprosentissa voivat olla hyvinkin suuria.

Rikosten alueellinen jakautuminen. Kuviossa 7 on esitetty viranomaisten tietoon tulleet lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset vuonna 2024 maakunnittain 10 000 asukasta kohti. Tilastokeskuksen ryhmittelykäytännön takia kuvattuna on seuraavat rikosnimikkeet: lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen kajoaminen lapseen, korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta sekä lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin.

Kuvio paljastaa, että maakuntien välillä on eroavaisuuksia lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten ilmoitusmäärissä. Asukaslukuun suhteutettuna rikoksia on raportoitu eniten Keski-Suomessa ja Ahvenenmaalla. On hyvä huomioida, että mahdolliset eroavaisuudet raportointikäytännöissä sekä rikoskokonaisuudet voivat aiheuttaa suuriakin vuosittaisvaihteluita.

Kuvio 7. Viranomaisten tietoon tulleet lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset (RL 20:14–16, 20:18) 10 000 asukasta kohden maakunnittain 2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

4.3 Muut seksuaalirikokset

Tämä luku sisältää tietoja muista seksuaalirikoksista kuin raiskausrikoksista ja lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Tähän joukkoon sisältyvät loput rikoslain 20 lukuun kuuluvat säännökset sekä rikoslain 17 lukuun kuuluvia nimikkeitä. Taulukossa 4 on kuvattu kaikki luvussa esiteltävät rikosnimikkeet sekä niiden lukumäärä kolmena edeltävänä vuonna. Taulukosta käyvät ilmi myös uudet, vuoden 2023 alusta voimassa olleet rikosnimikkeet. Rikosnimikkeitä kuvataan hieman tarkemmin seuraavassa kahdessa alaluvussa.

Taulukko 4 Viranomaisten tietoon tulleet muut rikoslain 20 ja 17 lukujen seksuaalirikokset 2022–2024

	2022	2023	2024
Muut rikoslain 20 luvun rikokset			
Seksuaalinen kajoaminen (ent. pakottaminen seksuaaliseen tekoon)	175	358	471
Seksuaalisen kajoamisen yritys (ent. seksuaaliseen tekoon pakottamisen yritys)	34	8	10
Törkeä seksuaalinen kajoaminen	..	18	10
Törkeän seksuaalisen kajoamisen yritys	..	0	0
Seksuaalinen hyväksikäyttö	107	105	60
Seksuaalisen hyväksikäytön yritys	9	3	7
Seksuaalinen ahdistelu	776	1283	1526
Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen	..	145	156
Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö	0	3	4
Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön yritys	0	0	0
Korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta (ent. seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta)	138	210	99
Korvauksen tarjoamisen yritys nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta (ent. seksuaalipalvelujen ostamisen yritys nuorelta)	74	48	51
Paritus	7	17	18
Parituksen yritys	1	0	1
Törkeä paritus	10	6	5
Törkeän parituksen yritys	0	0	0
Lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin	118	261	122
Lapsen seksuaalisiin tarkoituksiin houkuttelemisen yritys	22	32	24
Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen	..	321	660
Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen yritys	..	0	7
Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (ent. törkeä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen)	60	7	20

	2022	2023	2024
Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen yritys (ent. sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan törkeän levittämisen yritys)	0	2	0
Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito (ent. sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito/hallussa pitäminen)	537	419	669
Lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraaminen (ent. sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen)	1	2	2
Lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraamisen yritys (ent. sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraamisen yritys)	0	0	0
Rikoslain 17 luvun rikokset			
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen	400	127	89
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisen yritys	2	2	0
Kuvaohjelman laiton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle	1	1	0
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaava markkinointi	0	0	0
Sukupuolisiveellisyyden julkinen loukkaaminen	199	159	152
Sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken	28	17	9

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

.. Säännös ei voimassa

Muut rikoslain 20 luvun rikokset. Rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan muita seksuaalirikoksia (RL 20:3–11, 20:18–22) tuli viranomaisten tietoon 3 922 tapausta vuonna 2024 (3 248 tapausta vuonna 2023 ja 1 472 vuonna 2022). Ilmi tulleiden tapausten määrät ovat vaihdelleet vuositasolla jonkin verran, mutta pääpiirteittäin tapausten yhteenlaskettu määrä on noussut melko tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden ajan. Nousuun ovat vaikuttaneet myös uudet kriminalisoinnit, vuoden 2023 lisäksi esimerkiksi seksuaalinen ahdistelu (nyk. RL 20:6) tuli voimaan 1.9.2014. Lisäksi vuoden 2023 alusta tuli voimaan useita uusia nimikkeitä, ja osan jo olemassa olevien rikosten määritelmät laajenivat kattamaan enemmän tekomuotoja. Vuoden 2023 alussa osa aiemmin rikoslain 17 luvussa olleista nimikkeistä myös siirtyi rikoslain 20 luvun alle.

Aiempi RL 20:4, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, on korvattu nimikkeellä seksuaalinen kajoaminen (RL 20:3). Uusi määritelmä pohjautuu suostumuksen puutteeseen aiemman väkivallan käytön tai sillä uhkaamisen sijaan ja siitä on olemassa myös törkeä tekomuoto (RL 20:4). Vuonna 2024 seksuaalisia kajoamisia (RL 20:3 ja 20:4) kirjattiin yrityksineen yhteensä 491 kappaletta (384 vuonna 2023 ja pakottamisia seksuaaliseen tekoon 209 vuonna 2022). Seksuaalisesta hyväksikäytöstä (RL 20:5) rangaistaan henkilöä, joka asemaansa hyväksikäyttäen pakottaa henkilön sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan

seksuaaliseen tekoon. Vuonna 2024 poliisi kirjasi 67 seksuaalista hyväksikäyttöä tai sen yritystä.

Lainmuutos laajensi seksuaalisen ahdistelun (RL 20:6) määritelmän kattamaan koskettelemalla tehtyjen seksuaalisten tekojen lisäksi tekoja, jotka vakavuudeltaan vastaavat koskettelua. Rikosnimike tuli alun perin voimaan 2014 ja sen tapausmäärät ovat nousseet huomattavasti tämän jälkeen. Vuonna 2024 seksuaalisia ahdisteluja tuli viranomaisten tietoon 1 526 tapausta (1 283 tapausta vuonna 2023 ja 776 vuonna 2022).

Uuden lainsäädännön myötä kriminalisoitiin myös seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen (RL 20:7). Kuvan esittäminen tai levittäminen toisen itsemääräämisoikeutta loukkaavasti on kielletty, vaikka kuvan ottamiseen olisi ollut suostumus. Mikäli suostumusta on rikottu kuvaa ottaessa, teko voi täyttää seksuaalisen kajoamisen tai seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Vuonna 2024 rikosnimikettä (RL 20:7) tuli viranomaisten tietoon 156 tapausta.

Prostituutio ei ole Suomessa kategorisesti rangaistavaa. Seksuaalipalvelujen ostaminen parituksen tai ihmiskaupan kohteena olevalta henkilöltä on kuitenkin rangaistavaa rikosnimikkeellä seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö (RL 20:8). Viime vuosina näitä rikoksia on tullut varsin vähän viranomaisten tietoon: vuonna 2024 neljä, vuonna 2023 kolme ja vuonna 2022 ei yhtään. Rangaistavaa on myös seksuaalipalvelujen ostaminen 18 vuotta nuoremmalta henkilöltä. Vuodesta 2023 rikosnimikkeenä on ollut korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta (aiemmin seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta). Näitä rikoksia (RL 20:9) tai rikoksen yrityksiä tuli viranomaisten tietoon 150 rikosta vuonna 2024, 258 vuonna 2023 ja 212 vuonna 2022.

Rikoslain 20 luku pitää sisällään rikosnimikkeet myös parituksesta (RL 20:10) sekä törkeästä parituksesta (RL 20:11). Kriminalisoinnin keskeinen tarkoitus on suojata prostituoituja heitä hyväkseen käyttäviltä parittajilta. Viimeisen vuosikymmenen aikana ilmitulleiden paritusrikosten määrät ovat vaihdelleet vuositasolla melko paljon. Viimeisenä kolmena vuotena rikoksia yrityksineen on ilmoitettu 24 vuonna 2024, 23 vuonna 2023 ja 18 vuonna 2022. Tapausmäärien suurta vaihtelua voivat selittää esimerkiksi poliisin paritustoimintaan kohdistaman kontrollin intensiteetin vaihtelu sekä suuret tekokokonaisuudet, jotka paljastuessaan voivat nostaa vuosittaista määrää huomattavasti.

Vuonna 2011 rikoslakiin lisättiin rangaistussäännös, jolla kriminalisoitiin lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:18). Rangaistavaa on ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että tarkoituksena on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai lasta sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti esittävien kuvien valmistaminen. Tällaisia rikoksia (yrityksineen) tuli viranomaisten tietoon yhteensä 146 vuonna

2024 (293 vuonna 2023 ja 140 vuonna 2022). Samaan aikaan edellisen kanssa kriminalisoitiin sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen, jonka nimi vaihtui 2023 lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraamiseksi (RL 20:22). Tällaiset teot eivät kuitenkaan vaikuta tulevan usein viranomaisten tietoon, sillä näitä rikoksia kirjattiin vuonna 2024 vain kaksi tapausta, 2023 kaksi tapausta ja 2022 yksi tapaus.

Vuoden 2023 lainmuutoksessa aiemmin rikoslain 17 luvussa olleet lapsiin kohdistuneet rikokset siirtyivät luvun 20 alle ja niiden nimikkeet muuttuivat hieman. Näitä ovat törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (RL 20:20, ent. RL 17:18a) yrityksineen, sekä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito (RL 20:21, ent. RL 17:19). Lisäksi otettiin käyttöön uusi rikosnimike, lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (RL 20:19) yrityksineen. Uuden, perusmuotoisen lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon, nimikkeen myötä haluttiin kriminalisoida myös yksittäisten kuvien tai tallenteiden levittäminen, jonka todettiin lain esitöissä olevan myöskin tuomittavaa sen vuoksi, että ne saattavat myöskin saavuttaa laajan levinneisyyden.

Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä (RL 20:19) yrityksineen tuli viranomaisten tietoon 667 tapausta vuonna 2024. Vastaavasti rikoksen törkeää tekomuotoa (RL 20:20) tuli viranomaisten tietoon yrityksineen 20 kappaletta vuonna 2024 (9 vuonna 2023 ja 60 vuonna 2022). Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa (RL 20:21) ilmoitettiin 669 vuonna 2024, 419 vuonna 2023 ja 537 vuonna 2022.

Rikoslain 17 luvun rikokset. Pornografisen aineiston levittäminen on säädelty rikoslain 17 luvussa nimikkeillä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18), ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaava markkinointi (RL 17:20). Lisäksi luvussa on oma säännöksensä kuvaohjelman laittomasta esittämisestä tai levittämisestä alaikäisille (RL 17:18b). Kuvaohjelman esittämisessä ja levittämisessä voi olla kyse muustakin kuin pornografisesta materiaalista. Viranomaisten tietoon edellä lueteltuja rikoksia tuli yhteensä 89 vuonna 2024 (130 vuonna 2023 ja 403 vuonna 2022).

Muun muassa itsensäpaljastajiin sovellettua sukupuolisiveellisyyden julkista loukkaamista (RL 17:21) tuli viranomaisten tietoon 152 rikosta vuonna 2024 (159 vuonna 2023). Lähisukulaisten eli vanhempien ja lapsensa tai sisarusten väliset seksisuhteet ovat rangaistavia rikoslain 17 luvun 22 § perusteella. Lapseen kohdistuva teko voi olla rangaistava sekä lapsenraiskauksena tai lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä että sukupuoliyhteytenä lähisukulaisten kesken. Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten lukumäärä (sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken) on vaihdellut viiden ja 28 rikoksen välillä vuosina 2015–2024 (9 vuonna 2024).

Lähteet

Beuker, Aaro & Matti Näsi. 2024. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023 - Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 61/2024. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/577626

BRÅ (Brottsförebyggande rådet). 2007. *Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet*. Omfattning, karaktär, åtgärder. Rapport 2007:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Broome, Laura Jay, Christina Izura & Nuria Lorenzo-Dus. 2018. "A systematic review of fantasy driven vs. contact driven internet-initiated sexual offences: Discrete or overlapping typologies?" *Child Abuse & Neglect* 79(2018): 434–444. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.02.021.

Ellonen, Noora, Juha Kääriäinen, Heikki Sariola & Venla Salmi. 2008. *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu; Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201501291732.

Ellonen, Noora & Satu Rantaeskola, toim. 2016. *Lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyjen tutkinta*. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 24. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-315-6.

Ellonen, Noora & Heikki Sariola. 2008. "Seksuaalinen hyväksikäyttö." Teoksessa *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset,* toimittajat Noora Ellonen, Juha Kääriäinen, Venla Salmi & Heikki Sariola, 81–114. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008; Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedoksiantoja 87/2008. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu; Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152529.

Fagerlund, Monica, Marja Peltola, Juha Kääriäinen, Noora Ellonen & Heikki Sariola, 2014. *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-270-8.

Fagerlund, Monica & Virve-Maria Toivonen. 2021. *Rikosprosessin kesto lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021/3. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Haapakangas, Kimmo. 2020. "Voiko vanhojen rikosten ilmoittaminen selittää esitutkinnan pitkää kestoa?" *Tieto & Trendit*. https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/voiko-vanhojen-rikosten-ilmoittaminen-selittaa-esitutkinnan-pitkaa-kestoa.

HE 13/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi.

Helenius, Jenni, Hanne Kivimäki & Pauliina Luopa. 2025. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2025. Tilastoraportti 44/2025. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hinkkanen, Ville. 2009. *Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö: Tutkimus rangaistuskäytännöstä ja seksuaalirikosten uusimisesta*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 92. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152523.

Ikonen, Riikka & Satu Helakorpi. 2019. *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019*. Tilastoraportti 33/2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281.

Kloess, Juliane A., Catherine E. Hamilton-Giachritsis & Anthony R. Beech. 2019. "Offense processes of online sexual grooming and abuse of children via internet communication platforms." Sexual Abuse 31(1): 73–96. https://doi.org/10.1177%2F1079063217720927.

Lappi-Seppälä, Tapio, Tiina-Liisa Autio & Anna Karjala. 2012. *Selvityksiä raiskausrikoksista*. Oikeusministeriön selvityksiä 13/2012, Helsinki: Oikeusministeriö. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-186-9.

Lehti, Martti, Venla Salmi, Mikko Aaltonen, Petri Danielsson, Ville Hinkkanen, Reino Sirén, Hannu Niemi & Karoliina Suonpää. 2014. Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 265. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152441.

Malin, Tiina. 2020. *Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistuskäytäntö*. Katsauksia 44/2020. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/320556.

Mathews, Ben, Xing Lee & Rosanna Norman. 2016. "Impact of a new mandatory reporting law on reporting and identification of child sexual abuse: A seven year time trend analysis." *Child Abuse & Neglect* 56(2016): 62–79. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.04.009.

Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. 2023. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022. Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988-2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Rikosuhripäivystys. 2025. Tiedotteet. Rikosuhripäivystyksen asiakkaina ennätysmäärä lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten uhreja. https://www.riku.fi/rikun-asiakkaina-ennatysmaara-lahisuhdevakivallan-ja-seksuaalirikosten-uhreja/ luettu 26.6.2025.

Salmi, Venla. 2008. "Väkivalta sähköisten viestimien kautta." Teoksessa Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset, toimittajat Noora Ellonen, Juha Kääriäinen, Venla Salmi & Heikki Sariola, 81–114. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008; Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedoksiantoja 87/2008. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu; Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152529.

Sariola, Heikki. 1990. *Lasten väkivalta- ja seksuaalikokemukset*. Lastensuojelun keskusliiton julkaisuja 85. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. *Seksuaalikokemukset aikuisen kanssa. Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia.* Sähköpostitiedonanto 9.8.2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2025. Kouluterveyskyselyn tulokset tilastokuutio: Kouluterveyskyselyn aikasarjat perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol, 2006–2025. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/nuoret/fact_ktk2_nuoret?row=952513L&row=952810L&column=alue-886778.&column=vuosi-952479.&column=ka-987089&column=taustatekija-888288&column=sp-888243&fo=1#

Tilastokeskus. 2019. *Ulkomaalaiset suomalaisia useammin epäiltynä rikoksista.* Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/til/rpk/2018/13/rpk_2018_13_2019-05-16_tie_001_fi.html.

Tilastokeskus. 2021. *Rikos- ja pakkokeinotilasto.* Erillispoiminta. Helsinki: Tilastokeskus

Tilastokeskus. 2025a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto.* Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tilasto/rpk.

Tilastokeskus. 2025b. *Väestörakenne.* Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tilasto/vaerak.

Törölä, Miisa, & Anna Raeste. 2025. Henkirikoskatsaus 2025. Katsauksia 73/2025. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/599858

Vauhkonen, Teemu, Markus Kaakinen & Tommi Hoikkala (2021) Seksuaalirikosten tekijät, tekotilanteet ja ennaltaehkäisyn mahdollisuudet. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:56

5 Omaisuusrikokset

Ilari Kolttola

Tiivistelmä

- Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli 131 023 varkausrikosta. Vuoteen 2023 verrattuna rikosten määrä pysyi lähes ennallaan. Viime vuosina varkausrikosten määrä on pysynyt suhteellisen vakaana.
- Useiden omaisuusrikosten määrä on selvästi laskenut 1990-luvun alusta. Toisaalta omaisuusrikokset ovat siirtyneet enemmän verkkoon. Petosten ja erityisesti maksuvälinepetosten määrä on kasvanut runsaasti viimeisten vuosien aikana.
- Varkausrikoksista vajaa neljännes tehtiin tunkeutumalla luvatta kohteeseen. Pidemmällä aikavälillä erityisesti automurtojen määrä on vähentynyt 2000-luvun alusta, mutta myös liikemurroissa on huomattavaa laskua.
- Polkupyörävarkaudet ovat yleisin kotitalouksiin ja yksityishenkilöihin kohdistuva varkaustyyppi. Vuonna 2024 polkupyörävarkauksien määrä näyttää kuitenkin sekä poliisin että vakuutusyhtiöiden tietojen mukaan laskeneen 2010-luvun alun tasolle.
- Vuoden 2018 yritysuhritutkimuksen mukaan vähittäiskaupan toimipaikkoihin kohdistuvista rikoksista huomattava osa oli varkauksia, joiden tekijänä oli useimmiten asiakas. Majoitus- ja ravitsemistoimialalla suurimmat rikosvahingot aiheutuivat työntekijöiden kavalluksista.
- Myymälävarkauksien osuus on noin puolet varkausrikoksista. Nämä rikokset ovat kasvaneet lähes 50 prosentilla 2000-luvun alkuun verrattuna.
- Varkausrikokset ovat yleisempiä kaupunkimaisissa ympäristöissä. Uudellamaalla varkausrikosten esiintyvyys on moninkertainen muuhun Suomeen nähden. Pääkaupunkiseudulla varkausrikosten taso on korkeampi kuin muissa kaupunkimaisissa kunnissa ja olennaisesti korkeampi kuin taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa.

Tässä luvussa tarkastellaan varkausrikoksia ja luvattomia käyttöjä, kavalluksia ja petoksia sekä vahingontekoja. Ne voivat kohdistua sekä yksityisiin ihmisiin ja kotitalouksiin että yrityksiin ja yhteisöihin. Erityisesti liike- ja yritystoimintaan liittyviä talousrikoksia käsitellään luvussa 6. Tässä kappaleessa omaisuusrikollisuutta tarkastellaan sekä virallisten rekisterien että uhritutkimuksen tietoja hyödyntäen.

Luvussa käytetyt viralliset rekisteritiedot perustuvat pitkälti Tilastokeskuksen julkaisemaan rikos- ja pakkokeinotilastoon. Tämä ”poliisitilastonakin” tunnettu tilasto sisältää tietoja poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten yksikkönä on yleensä rikosten eli tekojen määrä.

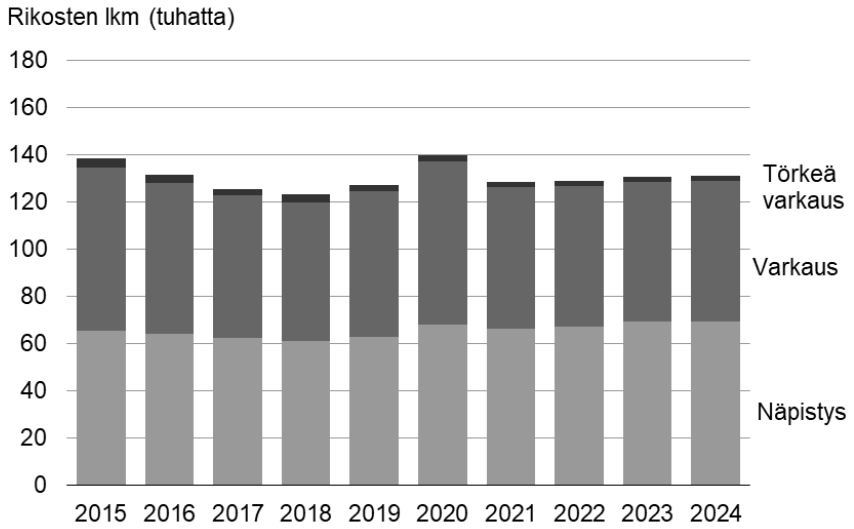
Virallisten tilastojen lisäksi tässä luvussa tarkastellaan omaisuusrikoksia Kansallisen rikosuhritutkimuksen pohjalta. Uhritutkimukset kertovat erityisesti vähemmän arvokkaaseen irtaimeen omaisuuteen kohdistuvien rikoksien yleisyydestä. Nämä kyselytutkimukset selvittävät rikosten kohteeksi joutuneiden määrää (yleensä henkilöiden tai kotitalouksien). Omaisuusrikokset ovatkin tosiasiallisesti paljon yleisempiä kuin mitä virallisista tilastoista ilmenee. Väestökyselyillä toteutettavien uhritutkimuksien avulla voidaan mitata sekä ilmi- että piilorikollisuutta. Karkealla tasolla eri tietolähteiden pitäisi kuitenkin osoittaa yhdenmukaisesti rikollisuuden kehityssuuntaa.

Kokonaisrikollisuuden seuranta ja tarkastelu on oleellista etenkin omaisuusrikollisuuden kehityksen tarkastelun suhteen, sillä poliisin tietoon tulleissa rikoksissa ei aina eritellä selvästi verkon välityksellä tapahtuvaa omaisuusrikollisuutta muusta omaisuusrikollisuudesta.

5.1 Rikollisuuden kehitys

Varkausrikokset

Varkausrikokset. Varkausrikokset muodostavat suuren osan viranomaisten tietoon tulleesta rikollisuudesta. Miltei kolmannes tilastoiduista rikoksista (pois lukien mm. liikennerikkomukset) ovat varkausrikoksia tai moottoriajoneuvon käyttövarkauksia.

Kuvio 1 Poliisin tietoon tulleet varkausrikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli 131 023 varkautta, törkeää varkautta ja näpistystä (kuvio 1). Varkausrikosten kokonaismäärä pysyi lähes ennallaan edellisvuodesta (nousua noin 0.2 prosenttia). Törkeät varkaudet lisääntyivät lähes kymmenen prosenttia, kun taas näpistykset ja perusmuotoiset varkaudet pysyivät vuoden 2023 tasossa. Näpistysten osuus oli hieman yli puolet kaikista varkausrikoksista.

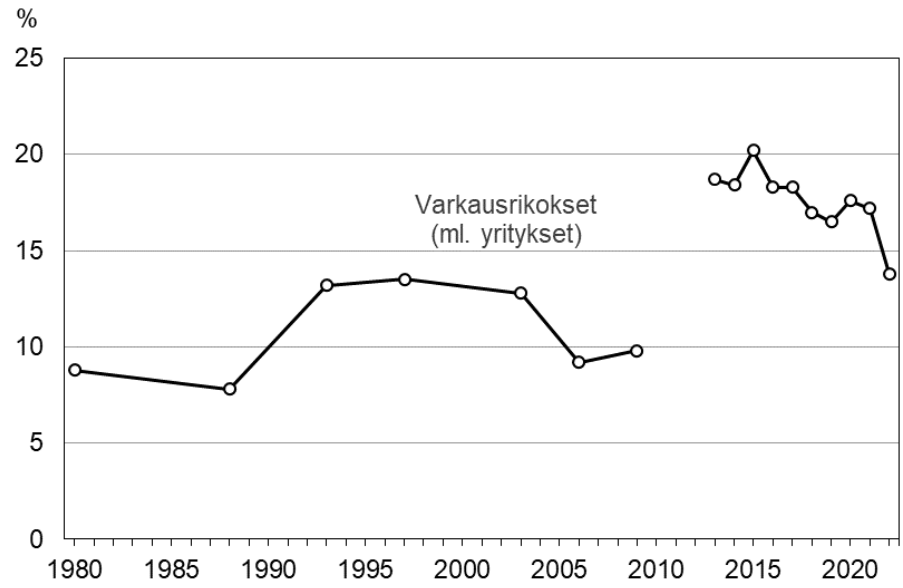
Varkausrikollisuuden määrä vähentynyt merkittävästi 1990-luvusta. Esimerkiksi vuonna 1993 poliisin tietoon tuli yli 200 000 varkausrikosta. Varkausrikollisuuden määrä on kehittynyt pitkälti vastaavasti myös muissa Pohjoismaissa (Brottsförebyggnade rådet 2017; von Hofer ym. 2012). Ruotsissa esim. asuntomurrot ja autoon kohdistuvat omaisuusrikokset ovat vähentyneet merkittävästi viimeisten 30 vuoden aikana (Brottsförebyggnade rådet 2022). 2000-luvulla varkausrikosten määrä laski Suomessa lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2018 asti. Viime vuosina rikollisuuden taso on pysynyt vakaana, lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin omaisuusrikosten määrä oli normaalia korkeammalla tasolla.

Rajat ylittävän liikkuvuuden lisääntyminen toi Suomeen ammattimaisesti toimivia ulkomaalaisia rikollisryhmiä ja ulkomaalaisten osuus varkausrikoksista olikin 2010-luvun alkupuolella lähes 15 prosenttia. Vuonna 2023 varkausrikoksiin syylliseksi epäillyistä henkilöistä 12 prosenttia oli muun maan kuin Suomen kansalaisia. Ulkomaalaisten, erityisesti niiden ulkomaalaisten, joilla ei ole vakinaista asuinpaikkaa Suomessa, osuus varkausrikoksista on kuitenkin laskenut selvästi viime vuosina. Kun

vuonna 2010 vuonna yli puolella rikoksista epäillyistä ulkomaalaisista ei ollut vakinaista asuinpaikkaa Suomessa, vuonna 2024 vastaava osuus oli 32 prosenttia.

Kuviossa 2 esitetään varkauksien ja vahingontekojen kohteeksi joutuneiden vastaajien osuus vanhojen kansallisten uhritutkimusten mukaan vuosina 1980–2009 sekä varkauksien kohteeksi joutuneiden osuus uudistetun Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan vuosina 2013–2023.

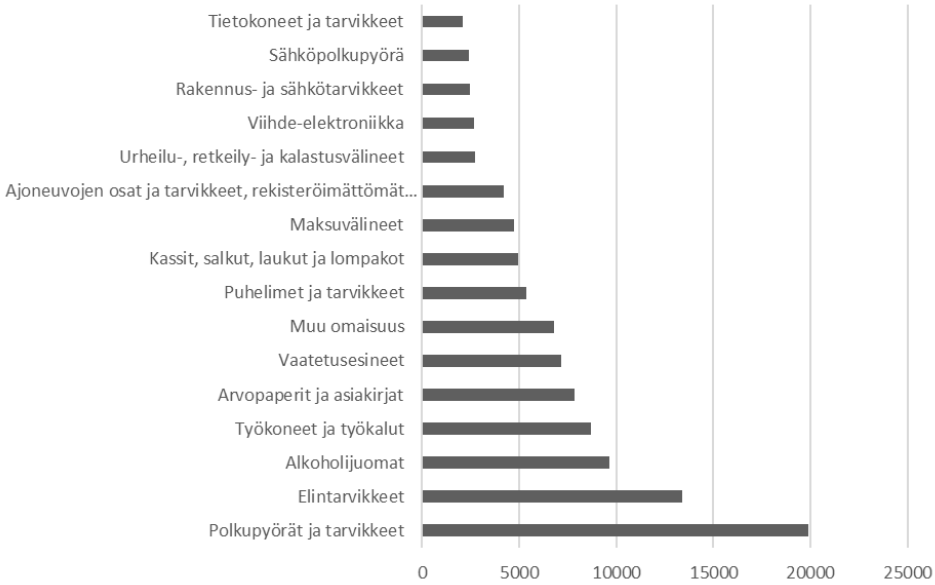
Varkausrikosten kohteeksi joutuminen oli yleisintä 1990-luvun puolivälissä, mutta vähentyi 2000-luvulla, jolloin noin joka kymmenes vastaaja ilmoitti joutuneensa varkausrikosten kohteeksi. Kehitys vastaa suurin piirtein tilastoitua varkausrikollisuutta, joka kääntyi myös laskuun 1990-luvulla. Eri kyselymenetelmään perustuvassa Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa varkausrikoksista ilmoittaneiden osuus on vuosina 2013–2021 ollut noin 17–20 prosenttia. Vuonna 2023 noin 14 prosenttia ilmoitti varkausrikoksista[5], tämä on Kansallisen rikosuhritutkimusten alhaisin lukema. Varkausrikoksista ilmoittaneiden osuus on pysynyt kuitenkin muuten melko vakaana viimeisten kymmenen vuoden aikana. Tasomuutos eri kyselyjärjestelmien välillä voi olla seurausta kyselymenetelmässä tapahtuneesta muutoksesta tai kysyttyjen omaisuusrikosten lisääntymisestä. Eri kyselyjen perusteella laskettuja rikollisuuden tasoja ei voi suoraan verrata toisiinsa.

Kuvio 2 Varkausrikosten tai vahingontekojen kohteeksi joutuneita 15–74-vuotiaista (%). *Lähteet:* Sirén 2008; vuoden 2009 uhritutkimuksen ja vuosien 2013–2023 Kansallisten rikosuhritutkimusten perusaineistot

5 Lisätietoja vuoden 2023 tuloksia löytyy julkaisusta Beuker & Näsi (2024) Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023: Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia.

Kuviossa 3 esitetään vuonna 2024 yleisimmät varastetuksi ilmoitetut omaisuusluokat (varastettu yli 2 000 kpl) poliisitilaston mukaan. Omaisuusluokissa on tapahtunut vuosittaista vaihtelua: esimerkiksi varastetun viihde-elektroniikan määrä on vähentynyt merkittävästi viimeisten 20 vuoden aikana. Kaikki varastettu omaisuus ei kuitenkaan tule poliisin tietoon, ja varsinkin vähemmän arvokkaaseen irtaimeen omaisuuteen kohdistuneet varkaudet jäävät usein ilmoittamatta.

Kuvio 3 Yleisimmät Poliisin tietoon tulleet varastetuksi ilmoitetut omaisuuserät vuonna 2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

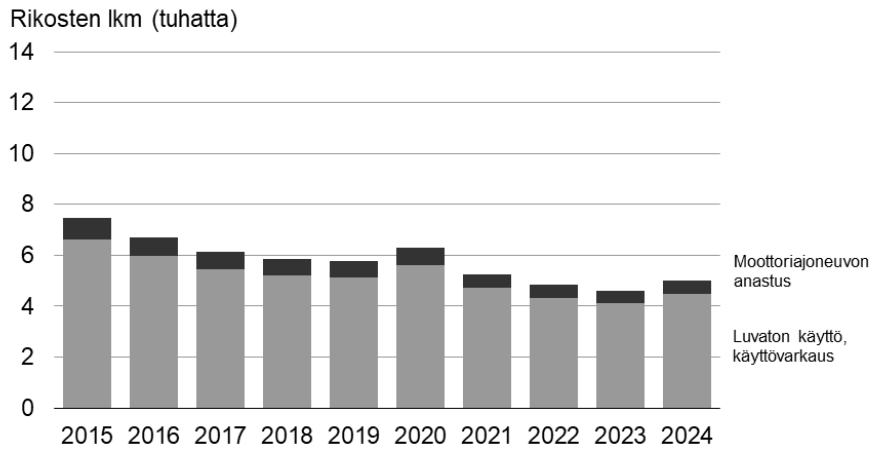
Polkupyörä on pitkään ollut yleisin varastettu esine. Vuosien 2014–2023 Kansallisissa rikosuhritutkimuksissa noin 10–14 prosenttia kotitalouksista oli ilmoittanut polkupyörävarkaudesta. Kokonaisuutena uhritutkimusten tulokset ovat viime vuosina olleet pitkälti samankaltaisia kuin poliisin ja vakuutuslaitosten tilastoimissa polkupyörävarkauksissa: Polkupyörävarkauksien määrä kasvoi vuoteen 2015 asti, jonka jälkeen se kääntyi lievään laskuun, kunnes vuosina 2019 ja 2020 polkupyörävarkauksien määrä jälleen nousi sekä poliisin että vakuutuslaitosten tilastoimissa varkauksissa (Finanssiala ry 2025). Vuoden 2020 jälkeen sekä poliisin ja vakuutuslaitosten tilastojen että kyselytutkimusten mukaan polkupyörävarkauksien määrä on laskenut. Vuonna 2024 sekä poliisin että vakuutuslaitosten tilastoimat polkupyörävarkauksien määrät jatkoivat laskuaan ja ne ovatkin laskeneet 2010-luvun alkuvuosien lukemiin (Finanssiala ry 2025). Vuoden 2023

Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan noin 10 prosenttia polkupyörän omistavista kotitalouksista ilmoitti polkupyörävarkaudesta.

Korvausmäärät polkupyörävarkauksissa ovat jatkuvasti nousseet, mikä johtuu pitkälti uusien polkupyörien arvon nousemisesta, esimerkiksi sähköpyörien osuus on poliisin tietoon tulleista varastetuista pyöristä lähes 15 prosenttia (Finanssiala ry 2025).

Moottoriajoneuvoihin kohdistuneet omaisuusrikokset

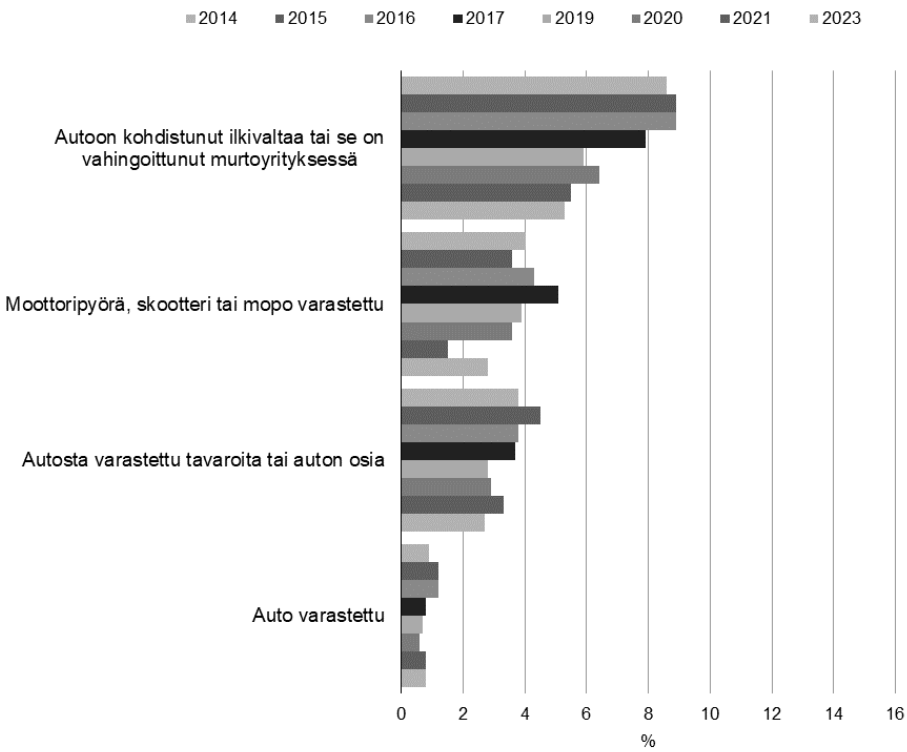
Rikoslaissa erotetaan moottorikulkuneuvon varastaminen, käyttövarkaus ja luvaton käyttö. Varkaudesta on kyse silloin, kun ajoneuvo anastetaan ja tarkoituksena on esimerkiksi myydä se edelleen – sellaisenaan tai osiin purettuna. Rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä ja toiminta voi olla pitkälle organisoitua. Ns. ”autovarkauksista” vain vähemmistö on tällaisia rikoksia. Tavallisimmin on kyse käyttövarkaudesta, jolloin ajoneuvo viedään ilman lupaa omistajaltaan, sillä ajetaan lyhyen aikaa ja se hylätään käytön jälkeen. Astetta vakavampia käyttövarkauksia ovat ne, joissa samalla anastetaan autosta irtainta omaisuutta tai autoa käytetään muun rikoksen tekemisessä ns. keikka-autona. Luvallisesti käyttöön saadun (esim. vuokratun) auton palauttamatta jättäminen ei yleensä ole käyttövarkaus vaan luvaton käyttö.

Kuvio 4 Poliisin tietoon tulleet ajoneuvon anastukset, käyttövarkaudet ja luvattomat käytöt vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli 5 007 moottoriajoneuvon anastusta, käyttövarkautta tai luvatonta käyttöä, mikä oli lähes yhdeksän prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Pidemmällä aikavälillä rikosten määrä

on kuitenkin ollut merkittävässä laskussa, 2000-luvun alkuun verrattuna moottoriajoneuvojen anastukset ja käyttövarkaudet ovat laskeneet noin neljäsosaan. Viimeisten vuosien aikana rikollisuus on tasaantunut noin viiteen tuhanteen rikokseen (kuvio 4). Vuonna 2024 moottoriajoneuvoihin kohdistuneista omaisuusrikoksista kolme neljäsosaa oli käyttövarkauksia (ml. törkeä tekomuoto), noin kymmenen prosenttia anastuksia ja 14 prosenttia luvattomia käyttöjä (ml. törkeä tekomuoto). Ajoneuvojen varastamisen ja käyttövarkauksien vähenemiseen on voinut vaikuttaa esimerkiksi erilaisten rikoksentekoa vaikeuttavien ajonestolaitteiden ja muun varastamista vaikeuttavan tekniikan yleistyminen autokannassa. Moottoriajoneuvosta varastetut tavarat eivät näy kuviossa 4, mutta näiden varkausrikosten määrä on pysynyt noin 7000–9000 tuntumassa viimeisen vuosikymmenen aikana. Rikosten määrä on vähentynyt selvästi vuosikymmenten aikana, esimerkiksi 2000-luvun alkupuolella näitä varkausrikoksia tapahtui lähes kolme kertaa enemmän.

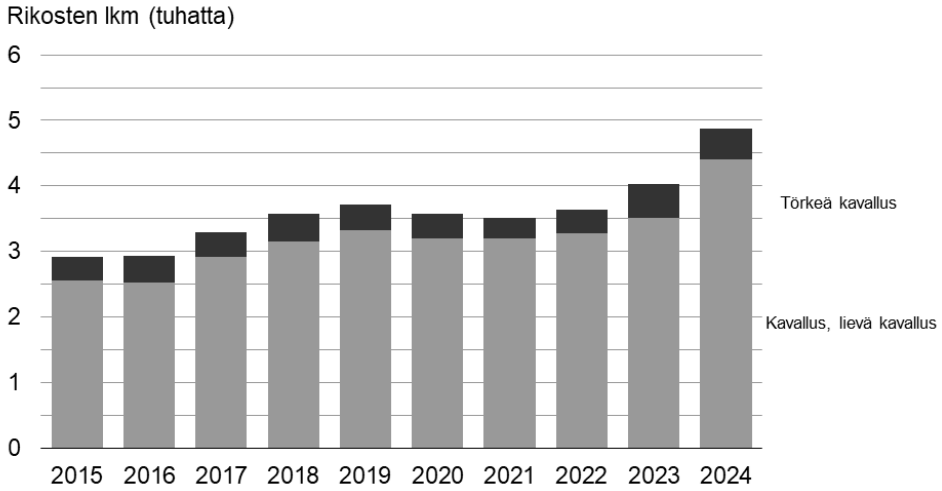
Kuvio 5 Ajoneuvoon kohdistuneen omaisuusrikoksen kohteeksi vuoden aikana joutuneet kotitaloudet rikoksen tekotyypin mukaan vuosina 2014–2021 ja 2023 (% kotitalouksista). (osuus laskettu vain siinä joukossa, jolla ko. omaisuus oli käytössään). *Lähteet:* vuosien 2014–2021 ja 2023 Kansallisten rikosuhritutkimusten perusaineisto.

Vuosien 1989–2009 uhritutkimuksien mukaan keskimäärin neljä prosenttia auton omistaneista suomalaisista kotitaloudesta kertoi autonsa tahallisesta vahingoittamisesta viimeksi kuluneen vuoden aikana. Vuosien 2014–2021 ja 2023 kyselyissä auton vahingoittamisesta on ilmoittanut noin 6–9 prosenttia auton omistavista kotitalouksista (kuvio 5). Moottoriajoneuvojen varkaudet ovat tarkastelujaksolla olleet hyvin harvinaisia sekä uusien että vanhojen tietolähteiden mukaan. Auton varastamisesta on kertonut vuosien 2014–2021 ja 2023 tutkimuksissa noin prosentti vastaajista. Kaksipyöräisten moottoriajoneuvojen varkaudet ovat olleet noin 3–4 prosentin tuntumassa[6]. Poliisitilaston mukaan käyttövarkaudet kaksipyöräisten osalta ovat laskeneet tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana (Tilastokeskus 2024a). Noin 3–4 prosenttia vastaajista on vuosien 2014–2023 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan raportoinut autosta varastetuista tavaroista tai varastetuista auton osista. Auton osat ovatkin yksi yleisimmistä varastetuista omaisuusluokista (ks. kuvio 3).

Kavallus, Petos ja vahingontekorikokset

Kavallusrikokset. Kavallusrikoksia koskevat säännökset ovat rikoslain luvussa 28 ”Varkaudesta, kavalluksesta ja luvattomasta käytöstä”. Kavallus eroaa varkausrikoksesta siinä, että anastaminen kohdistuu varoihin tai muuhun irtaimeen omaisuuteen, joka on uskottu tekijän haltuun. Kavallukseen syyllistyy esimerkiksi yhdistyksen rahastonhoitaja, joka käyttää yhdistyksen varoja omiin tarkoituksiinsa, tai esimerkiksi omaishoitaja, joka kavaltaa omaishoidettavan varoja.

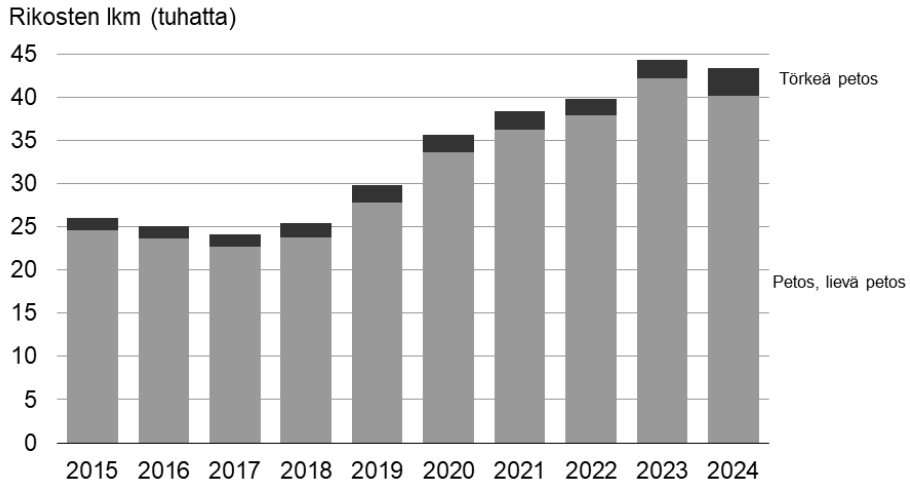
6 Vuoden 2021 luku 1,5 prosenttia on poikkeuksellinen lasku aiemmasta trendistä, joka johtuu melko varmasti ainakin osittain kyselytutkimukseen liittyvästä satunnaisvaihtelusta.

Kuvio 6 Poliisin tietoon tulleet kavallusrikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Kavallusrikosten määrä pysyi pitkään samalla tasolla, yli kolmessa tuhannessa tapauksessa vuosittain (kuvio 6), mutta viime vuosina kavallusrikokset ovat jälleen nousseet. Vuonna 2024 kavallusrikoksia kirjattiin 4 412 kappaletta, mikä oli lähes neljännes enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoteen 2022 verrattuna kavallusrikokset ovat kasvaneet yli kolmekymmentä prosenttia. Kavallusrikoksista noin kymmenen prosenttia tutkittiin törkeinä kavalluksina.

Petosrikokset. Tässä osiossa petosrikoksilla tarkoitetaan rikoslain 36 luvun 1–3 pykälissä kriminalisoituja tekoja ja rikoslain 37 luvun 8–11 pykälissä määriteltyjä maksuvälineiden käyttöön liittyviä petoksia. Petoksia koskevia säännöksiä on myös muualla rikoslaissa. Rikoslain 29 luvussa säädetään rangaistukset veropetoksista ja avustuspetosrikoksista. Velallisen petoksia koskevat säännökset ovat rikoslain 39 luvussa. Näitä rikoksia on käsitelty laajemmin vuoden 2019 Rikollisuustilannekatsauksessa. Vuonna 2003 tehdyn rikoslain muutoksen mukaan petoksena voidaan tuomita myös teko, jossa oikeudettoman taloudellisen hyödyn saamiseksi ja toiselle vahinkoa aiheuttaen puututaan tietojärjestelmän toimintaan tai muutetaan tai tuhotaan siinä olevia tietoja (514/2003).

Kuvio 7 Poliisin tietoon tulleet petosrikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

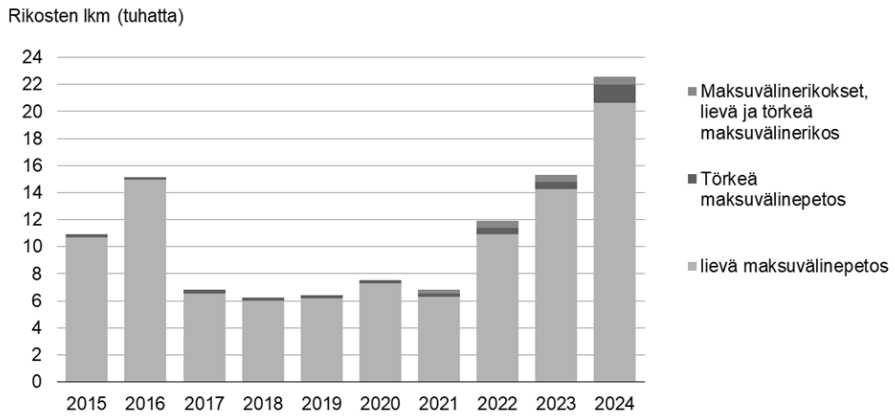
Petosrikokset lisääntyivät selvästi 2010-luvun alkupuoliskolla, mutta rikosten kasvu taittui ja lähti lievään laskuun vuosina 2015–2017 (kuvio 7). Vuosikymmenen puolivälin lasku kuitenkin pysähtyi jo vuonna 2018 ja vuosikymmenen lopulla petosrikokset rupesivat jälleen lisääntymään. Petosrikosten nousu on ollut varsin jyrkkää viime vuosien aikana. Petosrikosten määrä on yli kaksinkertaistunut 2010-luvun alusta. Nousua on tapahtunut sekä perusmuotoisten ja lievien petosten, että törkeiden petosten määrässä. Vuonna 2023 viranomaisten tietoon tulleiden petosrikosten määrä nousi yli kymmenen prosenttia edellisvuodesta, ollen koko tarkastelujakson korkein. Vuonna 2024 petosrikokset kokonaisuudessaan laskivat noin kaksi prosenttia vuodesta 2023, joskin törkeiden petosten määrä nousi lähes 50 prosenttia. Vuonna 2024 petosrikoksia tilastoitiin 40 140 kappaletta, joista noin seitsemän prosenttia oli tekomuodoltaan törkeitä.

Petosrikosten kasvun eräänä syynä on verkkoasioinnin voimakkaasti laajentunut käyttö tuotteiden ostamisessa ja pankkiasioiden hoidossa. Verkkoasioinnin yleistymien kasvattaa rikosten kohderyhmää ja helpottaa suuren kohderyhmän tavoittamista. Internetin tarjoama anonyymiyden mahdollisuus puolestaan vähentää kiinnijäämisen riskiä. Etenkin verkkokaupan ja verkkovertaiskaupan lisääntymisen katsotaan lisänneen juuri petosten kasvua (Tanttari & Alanko 2017). Teknologian kehitys mahdollistaa yhä edistyneemmät huijausten toteutustavat, joita ihmisten on entistä vaikeampi tunnistaa verkkohuijauksiksi.

Maksuvälinepetokset RL 37:8–11 ja maksuvälinerikokset (RL 37:12–13). Maksuvälinepetoksella tarkoitetaan pankki-, maksu- tai luottokortin, sekin

tai näihin rinnastettavan maksuvälineen käyttöä ilman laillista oikeutta, tai sen muunlaista väärinkäyttöä. Maksuvälinepetoksena voidaan rangaista myös tilin katteen tai sovitun enimmäisluottorajan ylittäminen. Maksuvälinepetoksiin liittyvä lainsäädäntö uudistui heinäkuussa 2021 ja maksuvälinerikoksia koskevat nimikkeet lisättiin rikoslakiin. Maksuvälinerikokset kattavat rikokset, joissa esimerkiksi anastetaan, väärennetään tai pidetään hallussa laittomasti hankittua maksuvälinettä. Laittomasti hankitun tai väärennetyn hallussapito tai luovuttaminen maksuvälinepetoksen tekemistä varten tuomitaan maksuvälinerikoksena. Uusi rikosnimike säädettiin muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennösten torjuntaa varten (HE 52/2021 vp).

Kuviossa 8 on eritelty erikseen kolme kategoriaa: lievät ja perusmuotoiset maksuvälinepetokset, törkeät maksuvälinepetokset sekä maksuvälinerikokset. Vuonna 2021 rikoslakiin lisätty maksuvälinerikos ei ainakaan toistaiseksi ole merkittävästi lisännyt maksuvälineisiin liittyvien rikosten määrää, vaan lievät ja perusmuotoiset maksuvälinepetokset ovat selvästi tyypillisempiä.

Kuvio 8 Poliisin tietoon tulleet maksuvälinepetokset ja -rikokset vuosina 2015–2024
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli 22 587 Suomessa tapahtunutta maksuvälinepetosta ja -rikosta (kuvio 8), joista 20 662 oli perusmuotoisia tai lieviä maksuvälinepetoksia (91 prosenttia), 523 oli tekomuodoltaan törkeitä maksuvälinepetoksia (noin kuusi prosenttia). Maksuvälinerikoksia (mukaan luettuna lievät, perusmuotoiset ja törkeä maksuvälinerikokset) tapahtui 612 eli noin 3 prosenttia maksuvälineisiin liittyneistä rikoksista. Kokonaisuudessaan maksuvälinepetosten ja -rikosten määrä nousi noin 50 prosenttia edellisvuoteen nähden.

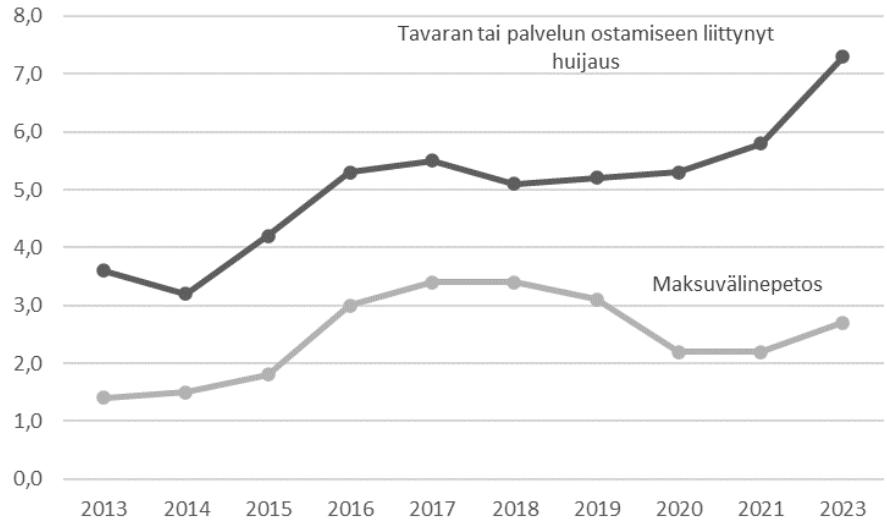
Maksuvälinepetosten ja -rikosten määrä on vaihdellut vuositasolla suuresti viimeisten kymmenen vuoden aikana. Esimerkiksi vuonna 2015 ja 2016 rikosten määrä kasvoi merkittävästi, mutta vähentyi vuonna 2017 56 % edellisvuoteen verrattuna. Maksuvälinerikoksien tasoon liittyvät huomattavat vaihtelut eri vuosien välillä saattavat liittyä esimerkiksi laajempiin rikossarjoihin, joissa samalla huijauksella on paljon uhreja. Joka tapauksessa laajalle levitetyt verkon välityksellä tehdyt maksuvälinerikokset ja petokset saattavat selittää rikosten lukumäärän nousu viimeisten vuosien aikana.

Vuonna 2024 noin neljäsosassa kaikissa maksuvälinepetoksista (31 122) tekopaikka oli joko ulkomaat (18 %) tai tuntematon (10 %). Ulkomailla tehdyt maksuvälinepetokset ja -rikokset voivat olla esimerkiksi luottokorttitietojen kopiointeja tai tietomurron seurauksena väärille teille päätyneiden korttitietojen käyttöjä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa tehdyt tietomurrot ovat pysyneet suhteellisen tasaisen 70- ja 80 prosentin välillä.

Uhritutkimukset tukevat poliisin tietoon tulleita tietoja maksuvälinepetosten ja petosten osalta. Kuviossa 9 esitetään vuosina 2013–2021 ja 2023 maksuvälinepetoksen tai tavaran tai palvelun ostamiseen liittyneen huijauksen kohteeksi joutuneiden vastaajien osuus Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan.

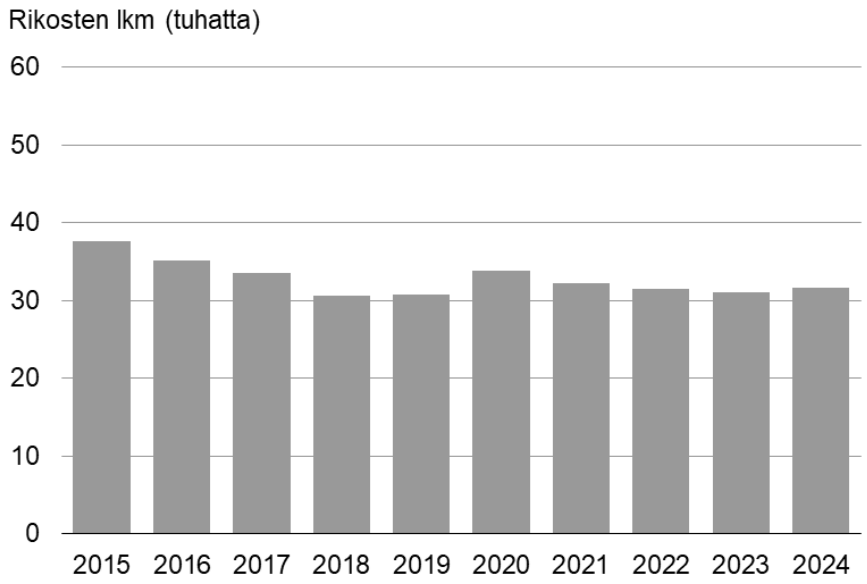
Maksuvälinepetoksen kohteeksi joutuneiden osuus nousi vuoden 2013 1,4 prosentista 3,4 prosenttiin vuonna 2018. Tämän jälkeen maksuvälinepetoksen kohteeksi joutuneiden osuus on hieman laskenut 2,7 prosenttiin. Valtaosa maksuvälinepetoksista tapahtuu nykyään verkossa. Vuonna 2021 noin kaksi prosenttia ilmoitti joutuneensa maksukorttipetoksen kohteeksi nimenomaan verkossa (Kolttola & Näsi 2022, 30). Tavaran tai palvelun ostamisen huijauksen uhriksi joutuneiden määrä on kasvanut 2013 vuoden 3,6 prosentista yli 7 prosenttiin vuonna 2023. Kyselytutkimuksiin liittyy aina satunnaisvaihtelua, ja vuosittaiset prosenttimuutokset eivät välttämättä todellisuudessa ole merkittäviä. Voidaan kuitenkin todeta, että sekä maksuvälinepetoksen että huijauksen uhreiksi joutuneiden määrä on lisääntynyt 2010-luvun alkupuolesta myös kyselytutkimusten mukaan.

Vuoden 2023 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan noin kahdeksan prosenttia vastaajista oli menettänyt rahaa verkkohuijauksessa elämänsä aikana. Huijauksissa menetetty rahallisen arvon mediaani oli noin 100 euroa. Vuoden 2021 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan yleisin kohdattu huijausyritys verkossa oli ns. postihuijaus, josta ilmoitti noin 55 prosenttia vastaajista. Vain hyvin harva, noin 2 prosenttia, raportoi kuitenkin menettäneensä rahaa tässä huijauksessa. (Kolttola & Näsi 2022, 31–32). Tarkempia tietoja verkkorikosten uhreista löytyy vuosien 2023, 2021 ja 2018 Kansallisen rikosuhritutkimuksen raporteista (Beuker & Näsi 2024; Kolttola & Näsi 2022; Danielsson & Näsi 2019).

Kuvio 9 Viimeisen 12kk:n aikana tavaran tai palvelun ostamiseen liittyneeseen huijaukseen tai maksuvälinepetoksen kohteeksi joutuneita 15–74-vuotiaista (%). *Lähteet:* 2013–2021 ja 2023 Kansallisten rikosuhritutkimusten perusaineistot.

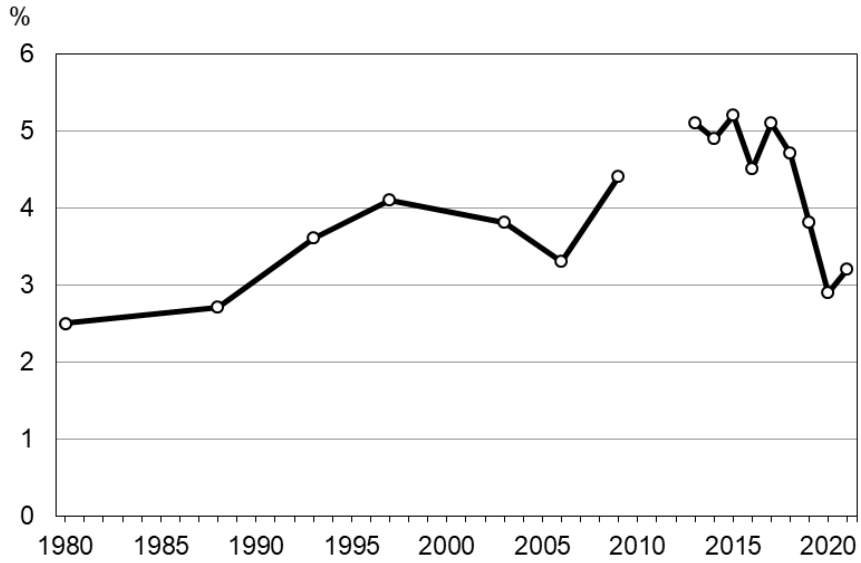
Vahingontekorikokset (RL 35:1–3). Vuonna 2024 vahingontekorikosten nousi noin kaksi prosenttia vuodesta 2023, joka oli matalin taso vuosikymmeniin (kuvio 10). Vuonna 2024 poliisin tietoon tuli 31 664 vahingontekoa. Törkeät vahingonteot lisääntyivät noin kahdeksan prosenttia. Törkeät vahingonteot ovat kuitenkin harvinaisia ja vain murto-osa kaikista vahingonteoista, vuonna 2024 noin yksi prosentti vahingontekorikoksista.

Kuvio 10 Poliisin tietoon tulleet vahingontekorikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Vuonna 2024 poliisin tietoon tulleista tapauksista noin 55 prosenttia tapahtui julkisella paikalla ja 40 prosenttia tapahtui yksityisellä paikalla (joista neljäsosa yksityisasuinnoissa). Ravintolassa tai liikekeskuksessa tapahtui vain noin viisi prosenttia kaikista vahingontekorikoksista. Kaikkiaan vahingontekorikokset tapahtuvat siis yleisimmin tiloissa, joissa valvonta on vähäistä.

Kuviossa 11 esitetään vahingontekojen kohteeksi joutuneiden vastaajien osuus vanhojen kansallisten uhritutkimusten mukaan vuosina 1980–2009 sekä vahingontekojen osalta uusimuotoisen Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan vuosina 2013–2023.

Kuvio 11 Vahingontekojen kohteeksi joutuneita 15–74-vuotiaista (%) viimeisen 12kk:n aikana. *Lähteet:* Sirén 2008; vuoden 2009 uhritutkimuksen ja vuosien 2013–2021 ja 2023 Kansallisten rikosuhritutkimusten perusaineistot.

Kyselytutkimusten mukaan vahingontekojen kohteeksi joutuminen lisääntyi 1990-luvulla ollen yleisintä 2010-luvun lopulla. Kehitys vastaa suurin piirtein tilastoitua vahingontekorikollisuutta, joka lähti nousemaan 1990-luvun alussa ja yltyi korkeimmilleen 2010-luvun alun tienoilla (Tilastokeskus 2024a). Vuodesta 2018 lähtien vahingontekorikosten määrä näyttää Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan vähentyneen noin viidestä prosentista kolmeen prosenttiin. Kuviosta on huomioitava kyselymenetelmässä tapahtuneet muutokset, jotka voi vaikuttaa vuosien 1980–2009 ja 2013–2023 väliseen vertailuun.

Yrityksen omaisuusrikosten uhreina

Yrityksiin kohdistuvaa rikollisuutta on selvitetty vuosina 2010 ja 2018 toteutetuissa yritysuhritutkimuksissa. Vuoden 2010 tutkimus kohdistui vähittäiskaupan ja teollisuuden toimialoille, kun taas vuoden 2018 kyselyssä kohdejoukkona olivat vähittäiskauppa sekä majoitus- ja ravitsemistoimiala. Tutkimuksissa on kartoitettu toimipaikkoihin kohdistuneiden omaisuusrikosten (varkaudet, petokset, kavallukset, vahingonteot, murrot) lisäksi muun muassa työntekijöiden kokemaa väkivaltaa, tietojärjestelmiin kohdistuneita hyökkäyksiä, yritysvakoilua sekä lahjonta- ja kiristysrikoksia.

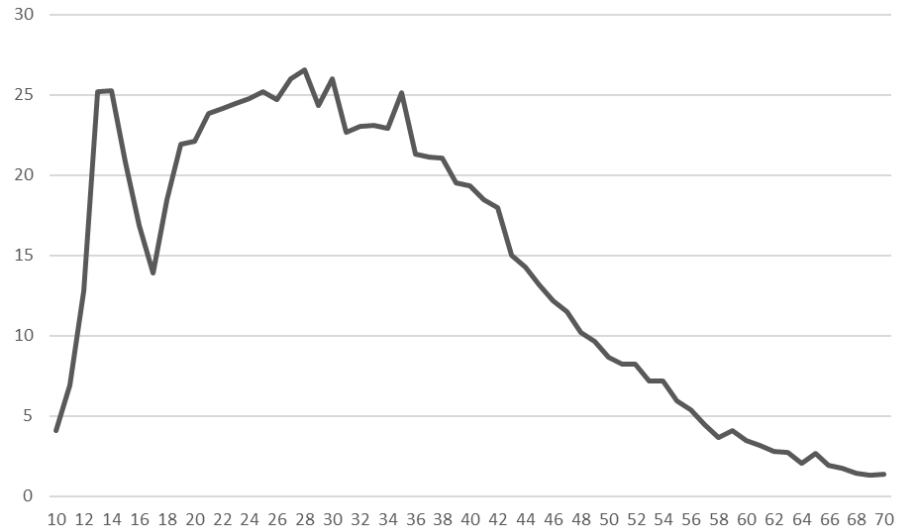
Vuoden 2010 tutkimuksen mukaan 69 prosenttia kaupan toimipaikoista ja 26 prosenttia teollisuustoimipaikoista oli joutunut vähintään yhden rikoksen kohteeksi kyselyä edeltäneen vuoden aikana (Salmi ym. 2011). Vuoden 2018 kyselyssä kysyttyjä tekotyyppejä oli kaksi enemmän. Tulosten mukaan 71 prosenttiin vähittäiskaupan toimipisteitä ja 65 prosenttiin majoitus- ja ravitsemisalan toimipisteitä oli kohdistunut vähintään yksi rikos vuoden aikana. Yleisimpiä rikoksia olivat varkausrikokset sekä henkilökuntaan kohdistunut väkivalta ja uhkailu (Saarikkomäki ym. 2019). Teollisuustoimipaikkojen vähäisempi altistuminen rikollisuudelle näyttäisi johtuneen ennen kaikkea vähäisestä asiakaskontaktien määrästä ja kontaktien luonteesta, mutta myös toimipaikkojen suojauksesta ja toiminnan muista järjestämiseen liittyvistä tekijöistä (Salmi ym. 2011). Vähittäiskaupan alalla korkean riskin toimipaikkoja olivat valintamyymälät, huoltoasemat ja elintarvikemyymälät. Majoitus- ja ravitsemistoimialalla korkean riskin toimipaikkoja olivat puolestaan hotellit, olut- ja drinkkibaarit sekä kahvilaravintolat. Molemmilla toimialoilla kohonnut riski näyttäisi liittyvän olennaisesti päihteiden, erityisesti alkoholin ja tupakan vähittäiskauppaan ja anniskelutoimintaan (Saarikkomäki ym. 2019). Tarkempia tietoja yrityksiin kohdistuvista rikoksista on esitetty Rikollisuustilanne 2018 -katsauksessa (Lehti ym. 2019) ja Kansallisen yritysuhritutkimuksen raporteissa (Salmi ym. 2011; Saarikkomäki ym. 2019).

5.2 Omaisuusrikosten piirteitä

Taustatekijät

Ikä ja sukupuoli. Monien muiden rikoslajien tavoin myös omaisuusrikokset ovat yleisempiä nuoremmissa ikäryhmissä, joskaan keskittyminen ei ole yhtä voimakasta kuin esimerkiksi väkivaltarikoksissa. Kuviossa 12 tarkasteltu varkausrikoksia epäiltyjä iän mukaan suhteessa kunkin ikäryhmän kokoon vuonna 2024 poliisin kirjaamien rikosten osalta. Tarkasteluun on otettu 10–70-vuotiaat. Rajauksena perusteena on se, tätä nuorempia ja vanhempia epäiltyjä on erittäin vähän. Kuviosta havaitaan, että varkausrikoksista epäiltyjen ikäjakauma painottuu vahvasti nuorimpiin ikäluokkiin. Yhteensä 18–29-vuotiaiden ikäryhmissä varkausrikosten taso oli noin 22 varkausrikosta 1 000 henkilöä kohden, tason laskiessa melko voimakkaasti vanhemmissa ikäryhmissä. Nuorissa myös 13–14-vuotiaat tulevat esiin korkeina varkausrikosten tasoina. Vahingontekorikoksissa nuoremmat ovat varkausrikoksiakin enemmän yliedustettuina, 13–16-vuotiaiden ikäryhmissä vahingontekorikosten ollen noin 8 vahingontekoa 1 000 henkilö kohden, kun vanhemmissa ikäryhmissä taso oli huomattavasti alhaisempi

noin 1–3 vahingontekoa 1 000 henkilöä kohden. Petosrikokset painottuvat hieman vanhempiin ikäryhmiin, 21–24-vuotiaiden taso oli korkein: 21 petosrikosta 1 000 henkilöä kohden.

Kuvio 12 Varkausrikoksista epäiltyjä iän mukaan 1 000 henkeä kohti, viranomaisten tietoon vuonna 2024 tulleista rikoksista. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Vuonna 2024 kirjatuissa varkausrikoksissa valtaosa (71 %) epäillyistä oli miehiä, naisten osuuden ollessa 29 prosenttia epäillyistä. Miesten yliedustus oli vielä suurempaa vahingontekorikoksissa, jossa heidän osuutensa oli noin 86 prosenttia. Muissa omaisuusrikoksissa naisten osuus on kuitenkin tätä suurempi: petosrikoksissa naisten osuus oli 36 prosenttia ja kavallusrikoksissa 36 prosenttia. Rikoslajikohtaisesti tarkasteltuna naisten osuus rikoksesta epäillyistä onkin erityisen korkea petos- ja kavallusrikoksissa (Näsi & Danielsson 2018).

Moottoriajoneuvon anastamiset ja luvattomat käytöt ovat ennen olleet tyypillisesti nuorten rikollisuutta. Vielä 1990-luvun alussa syylliseksi epäillyistä noin joka kuudes oli alle 15-vuotias ja yli puolet alle 18-vuotiaita. Viime vuosina tilanne on muuttunut. Vuonna 2024 käyttövarkauksiin syylliseksi epäillyistä enää alle viisi prosenttia oli alle 15-vuotiaita ja noin 20 prosenttia alle 20-vuotiaita. Epäiltyjen ikärakenteen vanheneminen osoittaa, että autorikosten luonne on muuttunut. Satunnaisen käyttöönoton sijaan yleisempää nykyjään on suunnitelmallinen rikoshyötyyn tähtäävä anastaminen.

Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan varkausrikosten kohteeksi joutumisessa ei vuonna 2023 ollut olennaisia ikäryhmittäisiä tai sukupuolittaisia eroja. 15–74-vuotiaista naisista 1,8 prosenttia ja miehistä 2,6

prosenttia ilmoitti joutuneensa kodin ulkopuolella tapahtuneen varkauden kohteeksi. Tavaran tai palvelun ostamiseen liittyneen huijauksen uhriksi oli joutunut 8,1 prosenttia naisista ja noin 6,5 prosenttia miehistä. Ikäryhmittäin tarkasteltuna vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat, 55–74-vuotiaat vastaajat, olivat joutuneet hieman muita ikäryhmiä harvemmin kyseisen petoksen kohteeksi. 55–74-vuotiaiden ikäryhmässä huijauksesta ilmoittaneiden osuus oli noin 4,7 prosenttia, kun osuus muissa ikäryhmissä vaihteli noin seitsemän ja kymmenen prosentin välillä. Maksuvälinepetoksen uhriksi viimeisen 12kk:n aikana oli joutunut 2.5 prosenttia naisista ja lähes 3 prosenttia miehistä. Ikäryhmien osalta 35–54 v. olivat joutuneet yleisemmin maksuvälipetosten uhreiksi (noin 3,9 prosenttia), joskaan ikäryhmittäiset erot eivät olleet huomattavia. Vuonna 2023 tavaran tai palvelun ostamiseen liittyvät huijauksien määrä kasvoi melko selvästi, verrattuna vuoden 2021 kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksiin. Myös kodin ulkopuolella tapahtuneet henkilökohtaisen omaisuuden varkaudet lisääntyivät jonkin verran. Pitkään jatkunut laskeva trendi näyttääkin näiden tulosten osalta päättyneen näiden rikosten osalta (Beuker & Näsi 2024).

Pääasiallinen toiminta. Tilastokeskus julkaisee rikostilastoja rikoksista epäiltyjen pääasiallisen toiminnan mukaan. Taulukossa 1 raportoidaan varkausrikoksista ja petosrikoksista (huom. törkeä petokset eivät ole mukana) epäiltyjen jakauma pääasiallisen toiminnan mukaan, ja lisäksi rikosten määrä kussakin ryhmässä väestön 1000 henkilöä kohden.

Sekä varkausrikokset että petokset ovat huomattavasti yleisempiä työttömien tai työvoiman ulkopuolella olevien parissa. Nämä tiedot viittaavat siihen, että sosiaalinen syrjäytyminen on merkittävä omaisuusrikollisuuteen vaikuttava taustatekijä (ks. myös Aaltonen 2013). Petoksissa suhteelliset erot ryhmien välillä ovat hieman pienempiä kuin varkausrikoksissa, mutta erot ovat silti huomattavia. Eläkeläisten osalta on huomioitava, että vain pieni osa epäillyistä on ollut vanhuuseläkkeellä.

Taulukko 1 Varkausrikoksista ja petosrikoksista epäillyt pääasiallisen toiminnan mukaan vuonna 2024.

	Varkausrikokset		Petosrikokset (petos, lievä petos)	
Pääasiallinen toiminta	**Osuus epäillyistä (%)**	**Rikosten määrä/ väestön 1000 kohden**	**Osuus epäillyistä (%)**	**Rikosten määrä/ väestön 1000 kohden**
Työlliset	6,34	1,52	2,04	20,4
Työttömät	32,90	64,64	29,57	295,7
Työvoiman ulkopuolella olevat (yhteensä)	55,26	11,05	4,08	40,8
0–14 -vuotiaat	7,77	5,40	0,55	5,5
Opiskelijat, koululaiset	10,13	13,83	8,78	87,8
Eläkeläiset	10,81	4,33	1,29	12,9
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	26,55	80,04	30,00	300,0
Tuntematon	5,50		0,00	0,0
Yhteensä		10,32		4,69

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a);

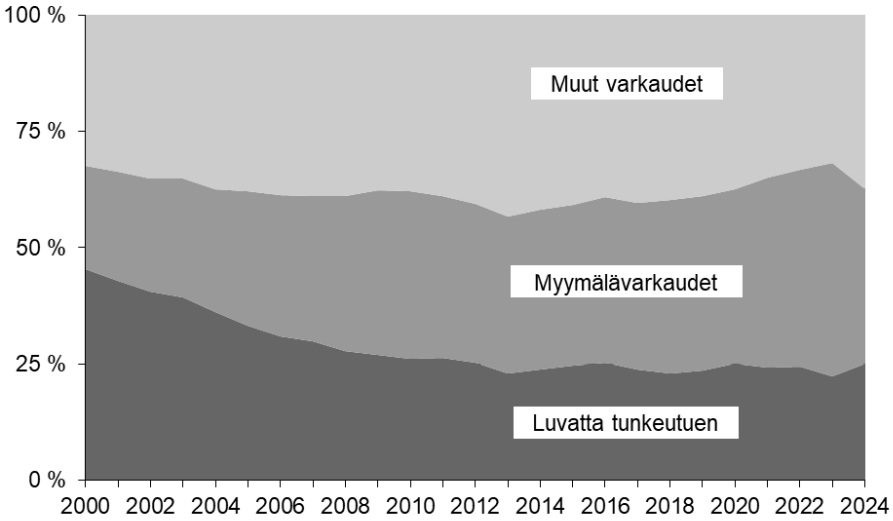
Varkausrikollisuuden rakenne

Rikosnimikkeittäin tarkastellen poliisin tietoon tulleen varkausrikollisuuden rakenteessa on tapahtunut viimeisten vuosikymmenten aikana huomattava muutos. Parikymmentä vuotta sitten varkausrikoksista pääosa (70 %) kirjattiin perusmuotoisiksi varkauksiksi. Siitä lähtien näpistyksiksi määriteltyjen tekojen osuus on kasvanut, ja viimeisen kymmenen vuoden aikana varkausrikoksista onkin kirjattu näpistyksiksi noin puolet.

Törkeiksi varkauksiksi luokiteltuja tekoja on vain noin 1,5 prosenttia kaikista varkausrikoksista. Rikosnimikkeen valinta perustuu anastetun omaisuuden arvoon, uhrille aiheutettuun vahinkoon, uhrin tilaan, vaarallisen välineen käyttöön ja asuntoon murtautumiseen (RL 28:2).

Alkuperäisessä hallituksen esityksessä törkeänä tuomittavassa varkaudessa varastettavan omaisuuden arvon on oltava 10 000–15 000 markkaa (HE 66/1988 vp s. 37). Omaisuuden arvoon liittyvää ankaroittamisperustetta on sittemmin käsitelty Korkeimmassa oikeudessa (KKO 2019:46), jolloin tuomiossa on huomioitu paitsi lainkohdan säätämisen jälkeen tapahtunut inflaatio, myös samalla aikavälillä tapahtunut ansiotason muutos. Selvää alarajaa törkeänä tuomittavan varkauden omaisuuden arvolle ei ole, mutta 10 000 euron arvoista varastettua omaisuutta ei ole katsottu riittävän arvokkaaksi, jotta törkeän varkauden perusteet täyttyisivät.

Sisällöllisesti paremmin varkausrikollisuuden rakennetta kuvaa poliisitilaston ryhmittely, jossa rikokset jaetaan luvatta tunkeutuen tehtyihin varkauksiin, myymälävarkauksiin ja muihin varkausrikoksiin (kuvio 13).

Kuvio 13 Varkausrikokset tekotavan mukaan vuosina 2000–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a).

Myymälävarkauksien määrä on kasvanut viime vuosina kaikkein eniten. Niiden osuus onkin vuonna 2024 lähes puolet varkausrikoksista. Vuonna 2024 tehtiin miltei 50 prosenttia enemmän myymälävarkauksia, 2000-luvun alkuun verrattuna. Tämä kertookin jo aiemmin mainittujen näpistysten yleistymisestä. Alkoholijuomat, elintarvikkeet ja vaatteet ovat yleisimpiä varastettuja omaisuuseriä (ks. kuvio 3). Näpistyksistä, jotka kohdentuvat tyypillisesti vähäarvoiseen omaisuuteen, huomattava osa saattaakin jäädä ilmoittamatta poliisille.

Luvatta tunkeutuen tehtyjen varkauksien (joista yleiskielessä käytetään yleensä käsitettä ”murto” tai ”murtovarkaus”) määrä oli enimmillään 1990-luvun keskivaiheilla, jolloin niitä oli miltei puolet kaikista varkausrikoksista. Vuonna 2024 murtoja oli hieman noin viidennes kaikista varkausrikoksista, mikä on sama osuus kuin 1980-luvun puolivälissä.

Pitkällä aikavälillä murroista ovat suhteellisesti eniten vähentyneet liikemurrot. Enimmillään niitä tilastoitiin 25 000 vuonna 1991, josta niiden määrä on pudonnut kymmenesosaan. Moottoriajoneuvoista tehtyjen anastusten määrässä on myös tapahtunut huomattava lasku. Nämä rikokset ovat 2000-luvun alkuun nähden vähentyneet alle viidesosaan. Asuntomurrot ovat vähentyneet 2000-luvulla lähes puoleen. Vapaa-ajan asuntoihin kohdistuneiden murtojen suhteellinen osuus kaikista asuntomurroista

on vaihdellut viime vuosina 20 ja 32 prosentin välillä. Vuonna 2023 näiden osuus oli noin 28 prosenttia.

Luvatta tunkeutuen tehtyjen varkauksien pitkän aikavälin vähenemisen yksi syy lienee omaisuuden parempi suojaus. Suojauskeinoista tiedottaminen ja niiden markkinointi on tehostunut ja yrityksiin ja kotitalouksiin on hankittu enenevästi erilaisia hälytys- ja murronestolaitteita. Myös perinteisten yksinkertaisten suojauskeinojen kuten oven takalukituksen käyttö kotitalouksissa on lisääntynyt (vuosien 2003–2009 kansallisten uhritutkimusten perusaineistot). Yrityksissä ja työpaikoilla on myös tehostettu kulunvalvontaa. Autojen parempi murtosuojaus lienee eräs syy siihen, että myös automurrot ovat viime vuosina vähentyneet.

Varkausrikosten ja erityisesti murtojen vähenemisen taustalla saattaa myös olla varastetun tavaran markkinoiden kutistuminen Suomessa, mikä pienentää varkauksien odotettua rikoshyötyä. Tähän viittaa se, että myös kätkemisrikokset ovat viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana vähentyneet selvästi (kätkemisrikosten määrä on lähes puolittunut 2000-luvun alkupuolesta). Toisaalta kotimaisten rikoksentekijöiden tilalle on tullut ulkomaalaisia rikollisia, joiden varastamat tavarat on tarkoitettu vietäväksi pois maasta. Varkausrikoksien ja murtojen vähenemiseen voi vaikuttaa myös aiemmin mainittu petosrikosten lisääntyminen. Omaisuusrikokset ovat siis siirtynyt yhä enemmän verkkoon.

Rikosvahingot

Kattavaa koko maata koskevaa tietoa omaisuusrikosten vahingoista ei ole koottu. Eri lähteistä saadaan kuitenkin yksittäisiä tietoja rikosvahinkojen suuruudesta. Myös kyselytutkimusten perusteella voidaan karkeasti arvioida rikoksista aiheutuneiden vahinkojen suuruusluokka kyselyn perusjoukossa. Rikosvahingoista laativat omia tilastoja ja selvityksiä myös monet yhteisöt ja liikelaitokset. Muun muassa Kaupan liiton selvityksen mukaan varastelusta aiheutuu kaupoille vuosittain noin miljardin kustannukset, josta puolet koostuu varastetun tavaran arvosta ja puolet varastamisen estämisestä (Kaupan liitto, 2023)

Vuoden 2018 yritysuhritutkimuksen mukaan sekä vähittäiskaupan että majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimialoilla rikoskustannuksia aiheuttivat yleisimmin asiakkaan tekemät varkaudet. Yksittäisten varkauksien toimipaikoille aiheutunut keskikustannus (mediaani) oli kuitenkin melko vähäinen: 60 euroa kaupan alalla ja 40 euroa majoitus- ravitsemistoimialalla. Kaikkiaan kaupan toimialalla rikoskustannuksista 47 prosenttia aiheutui asiakkaan tekemistä varkauksista ja 16 muista varkauksista. Majoitus- ja ravitsemistoimialla suurimmat kustannukset aiheutuivat työntekijän

tekemistä kavalluksista, joiden osuus kaikista rikoskustannuksista oli 57 prosenttia. (Saarikkomäki ym. 2019.) Vuoden 2010 yritysuhritutkimuksen mukaan teollisuudessa suurimmat rikoskustannukset aiheutuivat puolestaan petoksista (Salmi ym. 2011).

Varsinaisten rikosvahinkojen lisäksi myös rikoksilta suojautuminen aiheuttaa kustannuksia toimipaikoille. Vuoden 2010 kyselyn perusteella on arvioitu, että vähittäiskaupan toimipaikoissa käytettiin vuoden aikana lähes 63 miljoonaa euroa rikoksista suojautumiseen. Teollisuudessa rikoksilta suojautumiseen käytettiin puolestaan 106 miljoona euroa. Luvut ovat kuitenkin toimipaikkakohtaisia, eivätkä kuvaa kattavasti konsernitason rikoksilta suojautumisen kustannuksia (Salmi ym. 2011).

Rikosvahinkojen suuruudesta antaa käsityksen myös rikosten johdosta maksettujen vakuutuskorvausten määrä. Vuonna 2023 vakuutusyhtiöt maksoivat muista kuin autoihin kohdistuneista murto- ja varkausvahingoista asiakkaille korvauksina noin 25 miljoonaa euroa. Korvattujen varkaustapausten määrä, samoin kuin korvaussumma, laski miltei yhtäjaksoisesti 1990-luvun puolivälistä, mutta kasvoi välillä 2006–2015. Viime vuosina sekä murtovahinkojen määrä että asiakkaille maksetut korvaukset ovat kääntyneet uudelleen laskuun, joskin vuonna 2023 sekä murtovahinkojen määrä että murtovahingonkorvaukset kääntyivät hienoisesti nousuun vuosista 2021 ja 2022 (Finanssiala ry 2024).

Vuonna 2023 vakuutusyhtiöt korvasivat autovakuutuksen perusteella noin 6 477 vahinkoa, joiden syynä oli ajoneuvoon tai sen vakiovarusteeseen kohdistunut varkaus, luvaton käyttö tai niiden yritys (Liikennevakuutuskeskus 2024). Pitkällä aikavälillä korvaustapausten määrä ja rahallinen arvo ovat vähentyneet. Enimmillään korvaussumma oli 231 miljoonaa markkaa vuonna 1992 (vuoden 2023 rahassa 66,89 miljoonaa euroa), kun esim. vuonna 2018 korvaussumma oli 8,1 miljoonaa euroa (vuoden 2023 rahassa 9,54 miljoonaa euroa) (Finanssiala ry 2019).

Vakuutusyhtiöille koituu menetyksiä myös vakuutuspetoksista, eli tapauksista, joissa vakuutuskorvausta haetaan antamalla vahingosta vääriä tietoja. Tällaisten petosten tuottamaa kokonaisvahinkoa on kuitenkin vaikea arvioida.

Omaisuusrikosten ilmitulo ja selvittäminen

Seuraavassa esitetään tietoja muun muassa rikosten selvittämisestä. Poliisin tietoon tullut rikos katsotaan selvitetyksi silloin, kun teko-olosuhteet, asianosaiset ja muut syytteestä päättämistä sekä oikeudenkäyntiä varten tarvittavat seikat on selvitetty. Termi ”selvitetty rikos” ei tarkoita, että tapaus

olisi ratkaistu, tai että rikoksesta epäillyn syyllisyys olisi näytetty laillisesti toteen.

Varkausrikokset. Varkausrikosten selvitysaste on viime vuodet pysynyt jokseenkin ennallaan. Kaikista vuonna 2024 ilmoitetuista varkausrikoksista selvitettiin vuoden loppuun mennessä 29 prosenttia. Tavallisista varkauksista selvitettiin ilmoitusvuoden aikana 11 prosenttia. Syynä pieneltä tuntuvaan selvitysasteeseen ovat muun muassa yksinkertaiset, mutta tutkinnallisesti vaikeasti selvitettävät poliisille ilmoitetut rikokset (mm. polkupyörävarkaudet). Törkeiden varkauksien selvitysaste on korkeampi. Vuonna 2024 ilmi tulleista törkeistä varkauksista selvitettiin samana vuonna noin yli viidennes (22 %). Selvitysaste voi nousta merkittävästi, jos poliisi onnistuu kyseisenä vuonna selvittämään joitakin laajoja rikossarjoja. Selvitysaste vaihtelee myös varkaustyypin mukaan. Vuonna 2024 liikemurtojen selvitysaste oli 31 ja asuntomurtojen 16 prosenttia. Automurroista selvisi vain noin yhdeksän prosenttia. Myymälävarkauksien ja -näpistysten selvitysaste on korkea, 58 prosenttia vuonna 2024. Tämä johtuu rikosten ilmitulotavasta. Yleensä myymälävarkaus tai -näpistys tulee ilmi vain, jos tekijä jää paikan päällä kiinni, jolloin se samalla voidaan myös kirjata selvitetyksi.

Yritysuhritutkimuksissa on tutkittu piilorikollisuuden osuutta yrityksiin kohdistuvassa rikollisuudessa kysymällä, kuinka suuri osa toimipaikkojen kokemista rikoksista ilmoitetaan poliisille. Tutkimusten perusteella ilmoitusalttius vaihtelee voimakkaasti tekokokonaisuuksittain. Osa rikoksista kuten autoihin liittyvät varkaudet ja murrot – ilmoitetaan lähes aina poliisille. Teon vakavuus, aineellisten vahinkojen suuruus ja vahingonkorvauksen hakeminen vakuutusyhtiöltä näyttäisivät olevan ilmeisiä syitä, jotka vaikuttavat yrityksillä ilmoittamisen todennäköisyyteen. Työntekijöiden ja alihankkijoiden varkauksissa sekä työntekijöiden tekemissä kavalluksissa poliisille ilmoittaminen oli vähäistä. Syynä mainittiin se, että henkilöstön tekemät rikokset selvitettiin sisäisesti eikä poliisille ilmoittamista katsottu tarpeelliseksi. Ylipäätään yleisin syy jättää tapahtuma ilmoittamatta poliisille oli teon arvioiminen vähäpätöiseksi ja ilmoituksen pitäminen siten hyödyttömänä. Poliisille ilmoittamiseen vaikutti myös se, kuinka selkeästä rikostapauksesta oli kysymys ja oliko teon tekijä tiedossa (Salmi ym. 2011; Saarikkomäki ym. 2019).

Rikoksista ilmoittamiseen vaikuttavat myös rikollisuutta koskevat asenteet ja se miten todennäköisenä pidetään, että poliisi kykenee selvittämään rikoksen. Toisaalta kiinnijoutumisen todennäköisyys riippuu valvonnasta. Sen tehostuminen ennaltaehkäisee myymälävarkauksia, mutta samalla lisää ilmi tulevia rikoksia. Myös rikoksesta ilmoittamisen helppous voi vaikuttaa tilastoidun rikollisuuden määrään. Muun muassa polkupyörien ja matkapuhelimien anastuksista, joiden tutkinnassa ei välittömästi tarvita poliisia paikalle, on mahdollista tehdä ilmoitus internetin kautta. Vuoden

2023 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan noin 40 prosenttia omaisuusrikoksen uhreiksi joutuneista ilmoitti rikoksesta poliisille.

Petosrikokset. Tietotekniikan kehittyminen on luonut uusia mahdollisuuksia petoksiin ja muuhun rikolliseen toimintaan. Tilastoitu petosrikollisuus riippuu kuitenkin myös siitä, miten herkästi petoksen kohteeksi joutuneet ilmoittavat tapauksista poliisille. Piiloon jäävien rikosten osuus saattaa olla melko suuri.

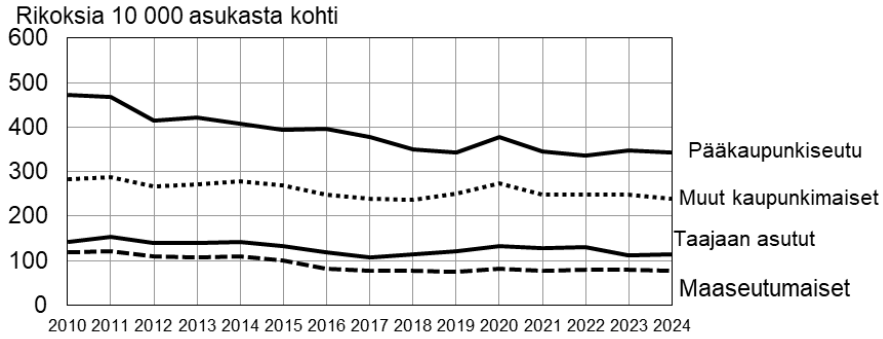
Poliisin tietoon tulleiden petosten selvitysaste on laskenut kymmenen vuoden tarkastelujaksolla noin neljänneksellä. Vuonna 2024 petoksista ja lievistä petoksista selvitettiin noin neljännes (24 %), törkeistä petoksista noin 9 prosenttia. Maksuvälinepetoksia selvitettiin noin prosentti, törkeistä maksuvälinepetoksista taas noin 4 prosenttia.

Moottoriajoneuvon anastukset, käyttövarkaudet ja luvattomat käytöt. Ajoneuvorikosten selvitysprosentti vaihtelee huomattavasti rikostarkoituksen ja suunnitelmallisuuden mukaan. Luvattomat käytöt selvitetään useimmin. Vuonna 2024 kirjatuista moottoriajoneuvojen anastuksista oli vuoden loppuun mennessä selvitetty noin 9 prosenttia, käyttövarkauksista 18 prosenttia ja luvattomista käytöistä 22 prosenttia. Osuudet olivat pitkälti samanlaisia vuonna 2023.

Vahingonteot. Vahingontekojen ja lievien vahingontekojen selvitysprosentti on melko alhainen eikä ole mainittavasti muuttunut viimeisten kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2024 poliisi selvitti 11 prosenttia vuoden aikana tietoon tulleista rikoksista.

5.3 Varkausrikosten alueellinen jakautuminen

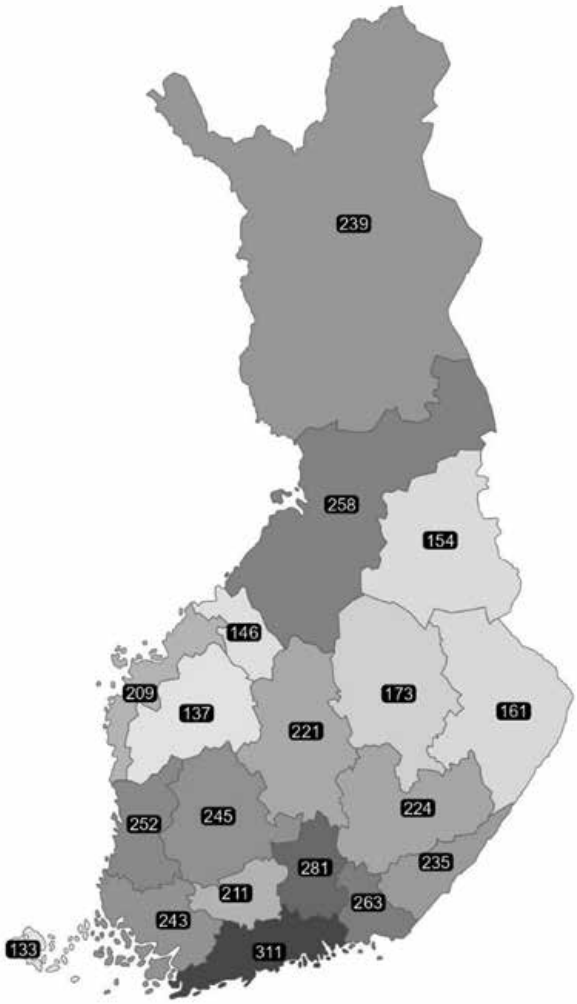
Varkausrikokset kuuluvat rikoksiin, joiden taso vaihtelee huomattavasti kuntatyypin mukaan. Varkausrikollisuuden alueellisia eroja ja kehitystä kuvataan kuviossa 15.

Kuvio 15 Varkausrikokset 10 000 asukasta kohti kuntatyypin mukaan vuosina 2010–2025 *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c)

Pääkaupunkiseutu ja muut kaupunkimaiset kunnat erottuvat rikostasoltaan selvästi muista kunnista. Asukaslukuun nähden omaisuusrikoksia on vähiten maaseutumaisissa kunnissa. Pääkaupunkiseudulla on yli nelinkertainen määrä varkausrikoksia maaseutumaisiin kuntiin verrattuna ja kolminkertainen määrä taajaan asuttuihin kuntiin nähden. Muissa kaupunkimaisissa kunnissa rikostaso on matalampi kuin pääkaupunkiseudulla, mutta korkeampi kuin muissa kuntatyypeissä. Varkausrikosten määrä on kymmenen vuoden seuranta-aikana laskenut melko tasaisesti kaikissa kuntatyypeissä: vuosina 2010–2019 varkausrikosten määrä on vähentynyt eri kuntatyypeissä 12–30 prosenttia. Vuonna 2020 rikosten määrät kääntyivät varsin merkittävään nousuun, mutta ovat tästä seuraavina vuosina laskeneet.

Kuviossa 16 on karttaesitys varkausrikosten esiintyvyydestä maakunnittain 10 000 asukasta kohti vuonna 2024. Varkausrikokset olivat selvästi yleisimpiä Uudellamaalla, jossa varkausrikosten taso oli 311 varkausrikosta 10 000 asukasta kohti. Seuraavaksi korkein varkausrikosten taso oli Päijät-Hämeessä ja Kymenlaaksossa, jossa vastaavat luvut olivat 281 ja 263. Myös Pohjois-Pohjanmaa (258), Pirkanmaa (245) ja Varsinais-Suomi (243) erottautui korkean varkausrikollisuuden alueena. Väestöön suhteutettu varkausrikosten taso oli matalin Etelä-Pohjanmaalla (137) ja Ahvenanmaalla (133) Kaikkiaan on ilmeistä, että rikosten esiintyvyys heijastelee voimakkaasti maakunnan kaupunkimaisuutta.

Kuvio 16 Varkausrikokset (RL 28:1–3) maakunnittain 10 000 asukasta kohti vuonna 2024. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c).

Lähteet

Aaltonen, Mikko. 2013. *Socioeconomic Differences in Crime and Victimization*. OPTL:n tutkimuksia 263. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152463.

Brottsförebyggande rådet. 2017. *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*. Rapport 2017:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. 2022. *Brottsutvecklingen till och med 2021*. Kortanalys 2022:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Finanssiala ry. 2019. Vahinkotilasto. Helsinki: Finanssiala ry.

Finanssiala ry. 2024b. *Vahinkokorvaukset*. Helsinki: Finanssiala ry. https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2024/06/palo-murto-vuoto_2023.pptx (viitattu 22.9.2024).

Finanssiala ry. 2025. https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2025/03/polkupyoravarkaudet_fa_1994_2024.pptx/ (viitattu 18.9.2025).

Finanssiala ry. 2021. *Vahinkokorvaukset*. Helsinki: Finanssiala ry. https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2022/04/Polkupyoravarkaudet-FA-2012-2021.pptx (viitattu 19.9.2022).

Danielsson, Petri & Matti Näsi. 2019. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2018*. Katsauksia 35/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

HE 52/2021: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 37 luvun muuttamisesta.

HE 66/1988: Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

von Hofer, Hanns, Tapio Lappi-Seppälä & Lars Westfelt. 2012. *Nordic Criminal Statistics 1950–2010*. Rapport 2012:2. Stockholm: Stockholm universitet.

Kaupan liitto. 2023. Varastelu aiheuttaa kaupoille vuosittain jopa miljardilaskun. https://kauppa.fi/uutishuone/2023/11/22/varastelu-aiheuttaa-kaupoille-vuosittain-jopa-miljardilaskun/ (viitattu 11.08.2025).

KKO 2019:46

Kolttola, Ilari & Matti Näsi. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 51 / 2022. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Lehti, Martti, Elsa Saarikkomäki & Petri Danielsson. 2019. ”Yritykset rikosten kohteena.” Teoksessa *Rikollisuustilanne 2018*, toimittaja Petri Danielsson, 201–218. Katsauksia 36/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0667-4.

Liikennevakuutuskeskus. 2024. *Autovahingot 2023*. Helsinki: Liikennevakuutuskeskus. https://www.lvk.fi/liikennevakuutuskeskus/lvkn-tilastot-ja-raportit/autovahingot/ (viitattu 20.9.2024).

Näsi, Matti & Petri Danielsson. 2018. ”Naiset rikosten tekijöinä ja uhreina.” Teoksessa *Rikollisuustilanne 2017*, toimittaja Hannu Niemi, 221–230. Katsauksia 29/2018. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0654-4.

RL 1990/769. Rikoslaki. Viitattu 1.11.2023.

Saarikkomäki, Elsa, Martti Lehti & Janne Kivivuori. 2019. *Vähittäiskauppaan ja majoitus- ja ravintola-alaan kohdistuvat rikokset*. Katsauksia 33/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/298436.

Salmi, Venla, Martti Lehti & Anssi Keinänen. 2011. *Kauppa ja teollisuus rikosten kohteena. Vuoden 2010 yritysuhritutkimuksen tuloksia*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 254. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152422.

Sirén, Reino. 2008. *Omaisuusrikosten kohteeksi joutuminen 2006: yleisyys, piirteet ja muutokset*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 4/2008. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152598.

Tanttari, Sonja & Markus Alanko (2017) Petosrikollisuus ja sen ehkäisy. Rikoksentorjuntakatsaus 2017. Helsinki: Oikeusministeriö.

Tilastokeskus. 2025a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tilasto/rpk.

6 Talousrikokset

Anna Raeste & Ilari Kolttola

Tiivistelmä

- Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tuli 3 331 vero-, kirjanpito- ja velallisen rikosta, mikä oli 3 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Mainittujen rikosten määrä näyttää jatkavan edellisten vuosien nousujohteisella suunnalla ja vuosien 2020 ja 2021 laskun jälkeen nousseen jälleen lähelle vuoden 2019 huippulukuja.
- Yleisimpiä talousrikoksia olivat aiempien vuosien kaltaisesti verorikokset. Vuonna 2024 verorikosten määrä kuitenkin jopa laski edeltävistä vuosista, kirjanpito- ja velallisrikosten saavuttaessa puolestaan kymmenvuotiskauden korkeimmat luvut. Vuonna 2024 törkeiden veropetosten osuus kaikista verorikoksista oli 57 prosenttia.
- Poliisin kirjaamat arvopaperimarkkinarikokset ovat vuositasolla harvinaisia. Kymmenen vuoden aikana epäilyjä on ollut keskimäärin seitsemän kappaletta vuosittain. Vuosina 2015–2024 Finanssivalvonta käsitteli kaikkiaan 1 379 valvontatapausta. Poliisille tehtiin tutkintapyyntö 65 tapauksesta.
- Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtiin vuonna 2024 yhteensä 53 482 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Kyseessä on selkeä lasku edeltävistä kolmesta vuodesta, jolloin erityisesti maksujenvälitystä tarjoavat ilmoitusvelvolliset nostivat ilmoitusmäärät poikkeuksellisen korkealle. Selvittelykeskukseen tehdyt ilmoitukset ovat keskittyneet finanssisektorin ilmoitusvelvollisten tekemiin riskiperustaisiin ilmoituksiin ja poispäin epäilyttävää liiketoimea koskevista ilmoituksista.
- Talousrikoksista epäiltyjen henkilöiden ikärakenne ja sosioekonominen rakenne poikkeaa muista rikostyypeistä. Talousrikoksista epäillyt ovat keskimäärin vanhempia ja heidän sosioekonominen asemansa on jonkin verran korkeampi kuin muista rikoslajeista epäillyillä. Toisaalta myös talousrikoksissa henkilöt, joilla on matala sosioekonominen asema tai jotka ovat pienituloisia, ovat yliedustettuina epäiltyjen joukossa.
- Viranomaisten tietoon tullut talousrikollisuus näyttäisi palanneen 2010-luvun lopun tasolle. On todennäköistä, että ainakin osa ilmi tulleen talousrikollisuuden viime vuosien noususta selittyy valvonnan painopistealueiden muutoksilla.

Tässä luvussa tarkastellaan talousrikoksia, joista keskeisimpinä ovat verorikokset, velallisen rikokset ja kirjanpitorikokset. Muita luvussa käsiteltäviä talousrikoksia ovat arvopaperimarkkinarikokset sekä rahanpesu. Käsittelyn ala ei kata kaikkia talousrikoksia, joita ovat edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi julkishallinnon korruptio, osa petosrikoksista, sekä ympäristö- ja työrikokset.[7] Ajankohtaista tietoa ympäristörikosten yleisyydestä ja piirteistä on saatavilla Suomen kansallisen ympäristörikosseurantaryhmän Ympäristörikoskatsauksesta (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2024). Työrikoksia koskevista tutkimuksista voidaan mainita Työterveyslaitoksen ja Turun yliopiston toteuttama tutkimus (Alvesalo-Kuusi ym. 2017), jossa tarkasteltiin oikeushenkilön rangaistusvastuun toteutumista työturvallisuusrikoksissa.

6.1 Rikollisuuden kehitys

Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikokset

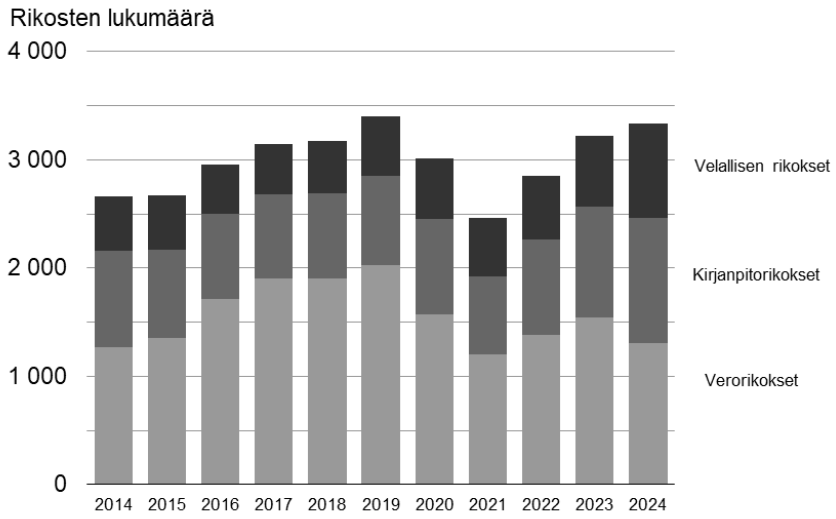
Seuraavassa tarkastelussa ovat vero- (RL 29:1–4), kirjanpito- (RL 30:9–10) ja velallisen rikokset (RL 39:1–6), jotka ovat lukumääräisesti yleisimpiä talousrikoksia. Verorikoksissa kyse on ensisijaisesti rikoksista julkista taloutta vastaan, kun taas kirjanpitorikokset kohdistuvat esimerkiksi osakkaiden ja osakkeenomistajien intresseihin. Velallisen rikoksia koskevilla säännöksillä puolestaan on pyritty suojaamaan velkojien asema ja tasapuolinen kohtelu velallisen maksukyvyttömyystilanteessa. Käytännössä kaikki edellä mainitut rikoslajit liittyvät usein toisiinsa.

Talousrikollisuuden määrällisestä kehityksestä ja rakenteellisista muutoksista on saatavissa tietoja lähinnä viranomaistilastoista. Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto sisältää poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset. Muita tärkeitä tiedonlähteitä ovat Verohallinnon, Finanssivalvonnan ja Rahanpesun selvittelykeskuksen julkaisemat tilastot ja

7 Viranomaisten käyttämän yleismääritelmän mukaan ”talousrikoksella tarkoitetaan yrityksen, julkishallinnon tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tapahtuvaa, huomattavaan välittömään tai välilliseen taloudelliseen hyötyyn tähtäävää rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä. Yrityksen tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tapahtuneet verorikokset (RL 29 luku), kirjanpitorikokset (RL 30 luku), velallisen rikokset (RL 39 luku), arvopaperimarkkinarikokset (RL 51 luku) ja osakeyhtiörikokset (OYL 16 luku) ovat aina talousrikoksia. Yrityksen tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tehdyllä teolla tai laiminlyönnillä tarkoitetaan, joko tosiasiallista tai tällaiseksi naamioitua yritystoimintaa, mutta ei kuitenkaan sellaista toimintaa, jossa teossa ainoastaan käytetään yrityksen tai yhteisön nimeä ellei toiminta tähtää huomattavaan välittömään tai välilliseen hyötyyn. Talousrikoksella tarkoitetaan myös muunlaista huomattavaan taloudelliseen hyötyyn tähtäävää suunnitelmallista, rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä.” (SM-2006-02150/Ri-0.)

vuosikertomukset. Mainitut lähteet kertovat viranomaisten tietoon tulleesta rikollisuudesta. Kokonaisrikollisuudesta on talousrikollisuuden osalta saatavissa tietoa lähinnä erillistutkimuksista, joissa aiheena on tavallisesti jokin talousrikollisuuden erityismuoto. Kattavia talousrikollisuutta koskevia kansallisia kyselytutkimuksia ei Suomessa ole toistaiseksi tehty. Yrityksiin kohdistuvaa rikollisuutta, mukaan lukien talousrikokset, on tarkasteltu vuosina 2010 ja 2018 toteutetussa Yritysuhritutkimuksessa (Salmi, Lehti & Keinänen 2011; Saarikkomäki, Lehti & Kivivuori 2019). Kyselyn painopiste ei kuitenkaan ole ollut talousrikollisuudessa. Sekä palkansaajien että elinkeinoelämän etujärjestöjen parissa on tehty joitakin jäsenistöön suunnattuja kyselytutkimuksia, joilla on pyritty selvittämään muun ohessa myös talousrikollisuuden ilmiöiden yleisyyttä toimialakohtaisesti.

Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tuli 3 331 vero-, kirjanpito- ja velallisen rikosta, mikä oli 3 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Rikosten kokonaismäärä näyttää täten jatkavan edellisten vuosien nousujohteisella suunnalla ja nousseen hyvin lähelle vuoden 2019 huippua (kuvio 1). Kasvu oli kuitenkin hyvin pientä verrattuna edelliseen vuoteen. Rikosten määrän muutokset ovat johtuneet pitkällä aikavälillä pääasiassa verorikoksista, joiden määrä kaksinkertaistui vuosina 2010–2019 ja on lisääntynyt jälleen viime vuosina vuoden 2021 merkittävän laskun jälkeen. Vuonna 2024 verorikosten määrä kuitenkin jopa laski, kirjanpito- ja velallisrikosten saavuttaessa puolestaan kymmenvuotiskauden korkeimmat luvut. Ilmiö heijastelee todennäköisesti ainakin osittain viime vuosien heikkoa taloustilannetta. Verorikoksissa lasku on tapahtunut pääasiassa perusmuotoisissa ja lievemmissä tekomuodoissa. Yli puolet verorikoksista oli tekomuodoiltaan törkeitä, kun taas kirjanpitorikoksissa törkeiden tekomuotojen osuus oli 74 prosenttia. Velallisen rikoksissa erityisesti petokset olivat lisääntyneet.

Kuvio 1 Viranomaisten tietoon tulleet vero-, kirjanpito- ja verorikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025b).

Ilmi tulevan verorikollisuuden määrät ovat kytköksissä sekä rikosten tosiasiallisessa esiintyvyydessä tapahtuviin muutoksiin että viranomaisvalvonnan aktiivisuuteen. Viranomaisten tietoon tulleiden verorikosten määrä ja muutokset mukailevat normaalisti Verohallinnon tekemien rikosilmoitusten määrää, sillä huomattava osa verorikoksista tulee poliisin tietoon Verohallinnon kautta. Verorikosten kokonaismäärään vaikuttaa niin ikään Tullin ja Rajavartiolaitoksen tutkimien rikosten määrä.

Viranomaisen tarkastustoiminta vaikuttanee kuitenkin havaittujen verorikosten määriin. Tarkastustoiminnan painopisteiden vaihtelu voi heijastua verorikoksista epäiltyjen määriin, etenkin mikäli tutkinnoissa priorisoidaan suuria, korkean rikoshyödyn tapauksia. Kuten verorikollisuus, myös ilmi tuleva kirjanpitorikollisuus on suurelta osin yhteydessä kontrollin tasoon, sillä kirjanpitorikokset paljastuvat yleensä vero- tai velallisen rikoksen yhteydessä. Rikoksista huomattava osa tulee ilmi verotarkastuksissa.

Taulukko 1 Verohallinnossa tehdyt rikosilmoitukset vuosina 2015–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rikosilmoitukset	550	796	1001	740	920	930	960	1093	1210	1149
Lainkohdat	957	1175	1414	978	1147	1238	1165	1359	1500	1364

Lähde: Verohallinto (Verohallinto 2016; 2019; 2020; 2024;2025)

Verohallinnon tekemien rikosilmoitusten määrä kasvoi vuosien 2015–2017 välisenä aikana sekä rikosilmoitusten että lainkohtien määrällä laskien (taulukko 1). Vuonna 2018 rikosilmoitusten määrä laski selvästi, mutta vuodesta 2019 eteenpäin sekä rikosilmoitusten että rikosilmoitusten lainkohtien määrä on noussut taas huomattavasti. Huomionarvoista on, että törkeiden tekomuotojen osuus kaikista viranomaisten tietoon tulleista verorikoksista on kasvanut tasaisesti vuodesta 2019. Törkeiden tekomuotojen osuus oli vuonna 2024 noin puolet kaikista verorikoksista, kun vastaava osuus oli vielä vuonna 2019 alle kolmannes. Tämä muutos onkin todennäköisesti seurausta viranomaisten tarkastustoiminnan suunnitelmallisesta painottumisesta vakavan talousrikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan, joka voidaan todeta myös törkeiden tekomuotojen osuudesta verohallinnon tekemissä rikosilmoituksissa.

Velallisten rikosten vuotuisen määrän vaihtelu on pitkään ollut kytköksissä konkurssien vaihteluun. Konkurssin yhteydessä kirjattujen velallisrikosten osuus kaikista velallisten rikoksista on ollut viime vuosina laskusuuntaista, mutta vuonna 2024 havaittiin jälleen muutaman prosenttiyksikön kasvua nykyisen osuuden ollessa noin yhdeksän prosenttia velallisen rikoksista. Konkurssien yhteydessä kirjattujen velallisten rikosten määrä ei näyttäisi kuitenkaan seuraavan täysin kaikkien vireillä olleiden konkurssien määrää. Vaikka vuosina 2023–2024 konkurssien määrä on noussut Suomessa kymmenvuotiskauden huippuunsa, konkurssin yhteydessä tehtyjen velallisrikosten määrä jää vielä yli 15 prosenttiyksikön päähän kuluneen kymmenen vuoden korkeimmista rikosluvuista. (Tilastokeskus 2025a; Tilastokeskus 2025b.)

Arvioiden mukaan pääosa talousrikollisuudesta jää viranomaisilta piiloon. Yritysten on kansainvälisesti katsottu ilmoittavan poliisille keskimäärin alle kymmenyksen havaitsemistaan yritykseen kohdistuvista talousrikoksista (Gottschalk & Tcherni-Buzzeo 2017; ks. myös Salmi, Lehti & Keinänen 2011). On myös huomioitava, että merkittävä osa rikoksista jää yleensä paljastumatta ja yritykseen kohdistuvat talousrikokset havaitaankin usein sattumalta (Gottschalk & Tcherni-Buzzeo 2017). Koska rikostyyppi ja rikosvahingon laajuus vaikuttaa rikosten paljastumiseen ja ilmoitusalttiuteen, viranomaisten tietoon tulleiden talousrikosvahinkojen osuus kaikista talousrikoksilla aiheutetuista vahingoista on kuitenkin luultavasti suurempi kuin tietoon tulleiden tekojen osuus kaikista teoista.

Kaiken kaikkiaan piilorikollisuuden laajuudesta talousrikollisuudessa (sen enempää kuin kontrollitoimien vaikutuksesta piilorikollisuuteen) ei Suomessa ole toistaiseksi tehty luotettavia selvityksiä. Viranomaisten tilastoiman talousrikollisuuden perusteella ei siten voi tehdä kovin luotettavia päätelmiä kokonaistalousrikollisuuden kehityksestä. On mahdollista, että talousrikollisuuden määrälliseen kehitykseen vaikuttavat ensisijaisesti

viranomaiskontrollin kohdentuminen sekä tutkintaan ja valvontaan kohdistettavat resurssit. Toisaalta, vaikka viranomaisten tietoon tulleiden rikosten määrällinen kehitys ei kuvaisi kokonaisrikollisuuden tasoa, vaikuttaa tilastoitu rikollisuus joka tapauksessa viranomaisten toimintaympäristöön ja resurssien käyttöön.

Arvopaperimarkkinarikokset

Viranomaisten kirjaamien arvopaperimarkkinarikosten määrä on perinteisesti ollut hyvin vähäinen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana rikosepäilyjä on ollut keskimäärin seitsemän kappaletta vuosittain. Vuonna 2024 viranomaiset kirjasivat kuitenkin poikkeukselliset 19 rikosepäilyä. Kasvu johtui lähes täysin sisäpiirintiedon väärinkäytöistä, jotka kattoivat yli 60 prosenttia koko vuoden arvopaperimarkkinarikoksista (Tilastokeskus 2025b). Seuraavassa tarkastelun kohteena on viranomaisten kirjaamien rikosepäilyjen sijasta Finanssivalvonnan käsittelemien valvontatapauksien määriä.

Vuosina 2015–2024 Finanssivalvonta on käsitellyt kaikkiaan 1 379 valvontatapausta ja poliisille tehtiin tutkintapyyntö 65 tapauksesta (taulukko 2). Pääosa viime vuosina käsitellyistä valvontatapauksista on koskenut sisäpiiritiedon väärinkäyttöä ja markkinoiden manipulaatioepäilyjä. Vuonna 2024 tutkittuja ja päättyneitä tapauksia oli 207, joista noin kolme neljännestä koski sisäpiiritiedon väärinkäyttöä. Finanssivalvonnan käsittelemien valvontatapausten määrä on muodostanut viime vuosina seurantajakson selkeän huipun, lukumäärän noustessa edelleen vuonna 2024 korkeammalle kuin kertaakaan kymmeneen vuoteen (Finanssivalvonta 2025a).

Vuonna 2024 tehtiin jopa 18 tutkintapyyntöä poliisille sekä määrättiin yhdeksän seuraamusmaksua. Julkisia varoituksia tai rikemaksuja ei annettu. Seuraamusmaksut koskivat muun muassa johtohenkilöiden liiketoimi-ilmoitusten viivästymisiä, laiminlyöntejä rahanpesun estämisen sääntelyn noudattamisessa sekä liiketoimikiellon rikkomista. (Finanssivalvonta 2025b).

Taulukko 2 Finanssivalvonnan käsittelemät arvopaperimarkkinoiden kaupankäyntiin ja tiedonantovelvollisuuteen liittyvät valvontatapaukset 2015–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sisäpiiritiedon väärinkäyttö	57	48	58	71	83	105	65	88	145	156
Markkinoiden manipulointi	40	31	24	23	50	39	41	21	31	37
Tiedonanto-velvollisuus	24	23	12	12	15	9	6	13	11	4
Muu	6	2	1	2	2	2	3	5	4	10
Yhteensä	127	104	95	108	150	155	115	127	191	207
Tutkintapyyntö poliisille	5	2	6	5	2	6	8	5	8	18
Julkinen varoitus	-	2	5	3	1	1	1	2	1	-
Rikemaksu	19	2	3	-	-	1	-	2	1	-
Seuraamusmaksu	-	3	4	3	5	2	2	3	-	9

Lähde: Finanssivalvonta: sanktiot, tutkintapyynnöt ja arvopaperimarkkinoiden tutkintatapaukset (Finanssivalvonta 2025a).

Rahanpesurikokset (RL 32:6–10)

Rikoslain mukaan rahanpesusta tulee rangaista sitä, joka ottaa vastaan tai muutoin puuttuu rikoksella hankittuun omaisuuteen, rikoksen tuottamaan hyötyyn tai niiden tilalle tulleeseen omaisuuteen tarkoituksenaan peittää tai hävittää sen laiton alkuperä tai avustaa rikoksentekijää välttämään rikoksensa oikeudelliset seuraamukset. Myös rahanpesun avustaminen ja yritys, mukaan lukien omaisuuden hallussapito, ovat rangaistavia. Vuonna 2017 tuli voimaan uudistunut laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017), jonka mukaan eräiden yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien, muun muassa luottolaitosten ja rahapeliyhteisöjen, on laissa mainituissa tapauksissa tehtävä ilmoitus Rahanpesun selvittelykeskukselle. Vuodesta 2019 alkaen ilmoitusvelvollisuus on koskenut myös virtuaalivaluuttapalvelujen tarjoajia.

Viranomaisten tietoon tuli hieman vajaa 1500 rahanpesurikosta vuoden 2024 aikana, määrän noustua edellisestä vuodesta. (Tilastokeskus 2025b). Viime vuosien tapausmäärien kasvu voi selittyä paitsi yritysten talousvaikeuksilla ja konkurssien lisääntymisellä, myös erinäisillä poliisin tietoon tulleilla suuremmilla rikoskokonaisuuksilla ja viranomaistahojen toimenpiteillä. Muun muassa Keskusrikospoliisissa ilmoitusten käsittelyä ja henkilöstöresursseja on tehostanut vuoden 2023 loppupuolelta alkaen EU:n rahoittaman sisäisen turvallisuuden rahaston (ISF) rahoitus pakotteiden

kiertämisen paljastamiseen keskittyvälle toiminnolle (Keskusrikospoliisi 2025). Sisä-Suomen poliisilaitokselle vuonna 2024 perustettu tietoverkkoavusteisten rikosten torjunnan yksikkö on hyvin todennäköisesti myös tehostanut TVA-rikosten havaitsemista ja torjuntaa. Näiden lisäksi kryptovaluuttapalveluiden ilmoittamisvelvollisuutta tiukentava EU:n niin kutsutun MiCA-asetuksen (2023/1114) voimaan astuminen tulee todennäköisesti näkymään rahanpesurikoksissa tulevina vuosina.

Yleisimpiä rahanpesurikosten esirikoksia ovat olleet petokset; erityisesti vuonna 2024 korostuivat valesivuja, huijauslinkkejä ja huijaussoittoja hyödyntäneet tietojenkalastelurikokset, jotka kattoivat yli puolet Rahanpesun selvittelykeskukselle ilmoitetuista petoksista. Huomattava osa kaikesta ilmi tulleesta rahanpesurikollisuudesta liittyykin myös laajemmin petoksiin: törkeät petokset ja maksuvälinepetokset kattavat liki puolet tapauksista, joihin Rahanpesun selvittelykeskuksen tietoja luovutettiin vuonna 2024. Osuus on kasvanut selkeästi viime vuosina. (Keskusrikospoliisi 2025.)

Taulukko 3 Epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset (tuhatta) ja tapahtumien määrä (miljoonaa) 2015–2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	2022	2023	2024
Ilmoitukset (tuhatta)	37,7	31,2	48,3	39,2	66,5	62,04	3692,6	230,2	347,0	53,5
Tapahtumien määrä (milj.)	0,9	1,0	1,6	1,3	1,3	2,4	6,9	1,6	1,9	1,0

* Vuoden 2021 poikkeuksellinen piikki johtui virtuaalivaluuttapalvelujen tarjoajien merkittävistä ilmoitusmääristä, jotka olivat seurausta v. 2019 lopussa voimaan astuneesta ilmoitusvelvollisuudesta. Muiden kuin virtuaalivaluuttapalvelujen tarjoajien toimesta ilmoituksia tehtiin 60 852 ja tapahtumia oli noin 1,9 miljoonaa.

Lähteet: Keskusrikospoliisi, Rahanpesun selvittelykeskus (Keskusrikospoliisi 2015; 2017; 2019; 2020; 2021; 2022a; 2023; 2025)

Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtiin vuonna 2024 yhteensä 53 482 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista tai terrorismin rahoittamisesta (taulukko 3). Kyseessä on selkeä lasku edeltävistä kolmesta vuodesta, jolloin erityisesti maksujenvälitystä tarjoavat ilmoitusvelvolliset nostivat ilmoitusmäärät poikkeuksellisen korkealle. Ilmoitusmäärän lasku johtuikin Rahanpesun selvittelykeskuksen (2025) mukaan etenkin maksunvälittäjien ilmoituksista. Samanaikaisesti erityisesti pankit kasvattivat ilmoitusmääriään entisestään vuonna 2024. Tietyiltä osin ilmoitusmääriin vaikutti myös yksittäisen huolehtimisvelvoitteen piirissä olevan viranomaisen ilmoitusaktiivisuuden lisääntyminen.

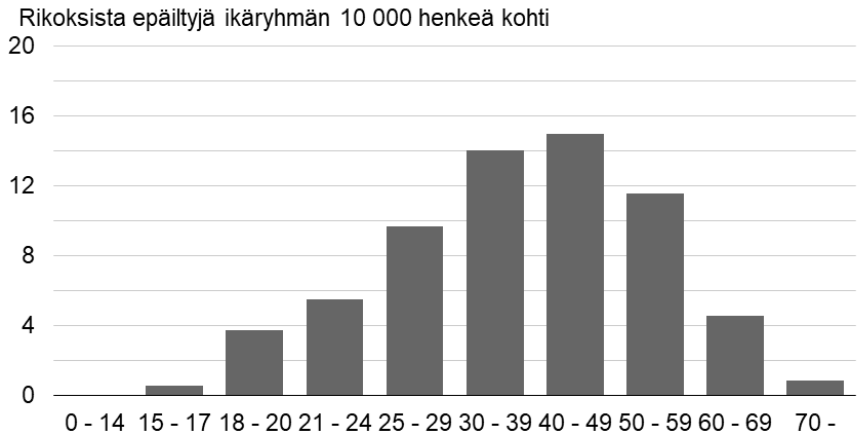
Rahanpesurekisteriin kirjattiin vuoden aikana lähes miljoona tapahtumaa (joista noin 26 000 virtuaalivaluuttatransaktioita), joiden yhteisarvo oli noin 3,1 miljardia euroa (virtuaalivaluuttatransaktioiden osuus noin 36

miljoonaa euroa). Suomesta ulkomaille kohdistuneissa ei-virtuaalivarojen transaktioissa merkittävimpiä kohdemaita olivat Liettua ja Espanja, kun ulkomailta Suomeen kohdistuneiden vastaavien transaktioiden lähtömaita olivat erityisesti Montenegro ja Venäjä. Lähtö- tai kohdemaa, tai molemmat, olivat valtaosassa virtuaalivaluuttatransaktioita tunnistamattomia. Tehdyistä ilmoituksista käynnistettiin vuoden 2024 aikana 1 347 selvittelykokonaisuutta, joista 1 301 liittyi rahanpesun selvittelyyn ja 46 mahdolliseen terrorismin rahoittamiseen. Avatuista selvittelykokonaisuuksista 23 perusteella kirjattiin uusi rikosilmoitus. Tiedonluovutuksia tehtiin kaikkiaan 1 651. (Keskusrikospoliisi 2025.)

6.2 Talousrikosten piirteitä

Talousrikosten katsotaan usein muodostavan oman rikoskäyttäytymisen kategorian, joka poikkeaa ominaispiirteiltään muusta rikollisuudesta (ks. laajemmin Kivivuori ym. 2018). Tutkimuskirjallisuudessa talousrikollisuudesta käytetäänkin toisinaan myös termiä valkokaulusrikollisuus. Terminologia alleviivaa käsitystä, että talousrikoksiin syyllistyneet ovat keskimäärin paremmin toimeentulevia kuin muihin rikoksiin, kuten pahoinpitely- ja varkausrikoksiin syyllistyneet henkilöt. Seuraavassa tarkastellaan talousrikoksiin syylliseksi epäiltyjen henkilöiden ikä- ja sukupuolirakennetta sekä sosioekonomista asemaa poliisin tietoon tulleen rikollisuuden osalta. Tarkastelun kohteena ovat vero- (RL 29:1–4), kirjanpito- (RL 30:9–10) ja velallisen rikokset (RL 39:1–6).

Ikä ja sukupuoli. Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden ikärakenne poikkeaa olennaisesti niin kutsuttuihin massarikoksiin syyllistyneiden ikärakenteesta. Esimerkiksi pahoinpitelyrikoksissa ja varkausrikoksissa ikärakenne on painottunut voimakkaasti nuorempiin ikäryhmiin (ks. luku 5), kun taas talousrikoksissa vanhemmat ikäryhmät ovat yliedustettuna (kuvio 2). Vuonna 2024 rikostaso oli korkein 40–49-vuotiailla, joiden osalta epäiltyjä oli 15 henkilöä ikäryhmän 10 000 henkilöä kohti. Alle 30-vuotiaiden osuus rikoksista epäillyistä oli varkausrikoksissa 42 prosenttia ja pahoinpitelyrikoksissa 48 prosenttia, mutta talousrikoksissa vain 16 prosenttia

Kuvio 2 Vero-, kirjanpito- tai velallisen rikoksista epäillyt ikäryhmän 10 000 henkilöä kohden vuonna 2024. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025b); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025d).

Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksista epäiltyjen sukupuolirakenne vastaa kuitenkin ns. massarikollisuudessa esiintyvää sukupuolirakennetta. Vuonna 2024 edellä mainituista talousrikoksista epäillyistä 80 prosenttia oli miehiä, kun osuus pahoinpitelyrikoksissa oli 79 prosenttia ja varkausrikoksissa 72 prosenttia. Kuten massarikoksissa, myös talousrikoksissa miehet ovat siis selkeästi yliedustettuna rikoksista epäillyistä.

Sosioekonominen asema. Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden sosioekonomisen aseman rakenne poikkeaa massarikoksiin syyllistyneiden sosioekonomisesta asemasta joiltakin osin. Esimerkiksi varkaus- ja petosrikoksissa korostuvat opiskelijat ja työvoiman ulkopuolella olevat (ks. luku 5), mainituissa talousrikoksissa puolestaan yrittäjät sekä muut tarkemmin määrittämättömät sosioekonomiset ryhmät (taulukko 4).

Taulukko 4 Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksista epäillyt sosioekonomisen aseman mukaan 2023

Sosioekonominen asema	Osuus epäillyistä (%)	Rikosten määrä / 10 000 henk.
Ylemmät toimihenkilöt	5,8	1,8
Alemmat toimihenkilöt	8,6	2,2
Työntekijät	12,6	4,2
Yrittäjät	35,9	29,0
Opiskelijat	3,0	2,1
Eläkeläiset (60- v.)	6,1	1,3
Eläkeläiset (alle 60 v.)	2,6	7,3
Muut (pitkäaikaistyöttömät, asevelvolliset, yms.)	9,4	7,2
Tuntematon	16,0	-

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025b); Tilastokeskus, työssäkäynti (Tilastokeskus 2025c). Sosioekonomista asemaa kuvaavat väestötiedot ovat vuodelta 2023.

Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksissa väestöön suhteutettu rikostaso oli selkeästi korkein yrittäjillä (29,0 rikosta 10 000 henkilöä kohti). Huomionarvoinen on myös väestöön suhteutettu rikostaso muut-ryhmään kuuluvilla (7,2), joka sisältää muun muassa pitkäaikaistyöttömät, sekä alle 60-vuotiailla eläkeläisillä (7,3). Yrittäjien korkeaa talousrikostasoa selittänee yrittäjyyteen (elinkeinotoimintaan) liittyvä tilaisuusrakenne. Yrittäjällä ei aina ole työnantajan kaltaista, aktiivisesti toimintaa ohjaavaa tahoa, vaan arkipäivän toiminta voi tarjota herkemmin sopivan kohteen, valvomattoman tilan sekä toisaalta motivaation erilaisten verorikosten tekemiseen (ks. Cohen & Felson 1979). Merkittävää on kuitenkin se, että myös talousrikoksissa, kuten muissakin rikoslajeissa, toimihenkilöiden rikostaso on varsin matala. Tasoero muihin sosioekonomisiin ryhmiin nähden oli kuitenkin tasaisempi kuin esimerkiksi varkausrikoksissa, joissa ero toimihenkilöiden ja korkeimpien rikostasojen ryhmien välillä oli monikymmenkertainen. Rikoksista epäiltyjen rikostason tarkastelussa ryhmän 10 000 henkilöä kohden tulee kuitenkin huomioida talousrikosten viime vuosina pidentyneet tutkinta-ajat, joka vaikuttanee myös epäiltyjen määrän mahdollisiin muutoksiin (Kietäväinen ym. 2022).

Tulot. Taulukossa 5 kysymystä epäiltyjen sosioekonomisesta rakenteesta eri rikoslajien osalta on tarkasteltu tulokymmenyksittäin. Tarkastelun perusteella havaitaan, että varakkaimpiin tuloluokkiin kuuluvien epäiltyjen osuus on huomattavasti korkeampi talousrikoksissa kuin pahoinpitelyissä, petoksissa tai varkausrikoksissa. Vuonna 2024 vero-, kirjanpito- tai velallisen rikoksista epäillyistä 7 prosenttia kuului korkeimpaan tulokymmenykseen, kun osuus pahoinpitelyrikoksissa oli neljä prosenttia, petoksissa

kaksi prosenttia ja varkausrikoksissa prosentin. Toisaalta voidaan kuitenkin havaita, että myös talousrikoksissa vähävaraisin tulokymmenys on yliedustettuna rikoksista epäillyistä: mainituissa talousrikoksissa osuus epäillyistä oli 21 prosenttia, kun osuudet muissa rikostyypeissä vaihtelivat 24 ja 33 prosentin välillä.

Taulukko 5 Eräistä rikoksista epäillyt henkilöt tulokymmenyksen mukaan vuonna 2024

Tulokymmenys	Osuus epäillyistä* (%)			
	Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikokset	Pahoinpitelyt	Petokset	Varkausrikokset
I (vähävaraisin 10 %)	21	33	24	31
II	14	20	28	32
III	7	11	13	16
IV	7	7	8	7
V	10	4	2	1
VI	11	2	7	6
VII	8	7	10	4
VIII	7	6	4	2
IX	7	6	2	2
X (varakkain 10 %)	7	4	2	1

* Osuus on laskettu vain niistä, joiden tulokymmenys voitiin määritellä.

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2024b)

Kokonaisuutena tarkastellen on selvää, että keskeisistä talousrikoksista epäillyt ovat keskimäärin parempituloisia ja keskimäärin paremmassa sosioekonomisessa asemassa kuin muista rikostyypeistä epäillyt henkilöt. Epäillyt ovat myös pääsääntöisesti vanhempia kuin muissa rikostyypeissä. Toisaalta myös talousrikoksissa, kuten muussa rikollisuudessa, heikommin toimeentulevat ovat yliedustettuna epäiltyjen joukossa. Havainto on täysin linjassa kansainvälisen tutkimusnäytön kanssa, jonka mukaan talousrikoksiin syyllistyneet ovat keskimäärin parempiosaisia kuin muissa rikostyypeissä, mutta talousrikollisuudella on myös yhtymäkohtia niin kutsuttuun massarikollisuuteen (ks. Kivivuori ym. 2018; myös Apel & Paternoster 2009).

Monimutkaisissa talousrikoksissa rikoksen tutkintaan käytettävä aika voi olla hyvinkin pitkä. Esimerkiksi osa verorikoksista on luonteeltaan rajat ylittävää rikollisuutta, joissa voi olla kymmeniä, ellei satoja asianosaisia. Tässä julkaisussa selvitysaste kuvaa *samana tilastointivuonna* selvitettyjä rikoksia, mikä on otettava huomioon lukujen tulkinnassa. Tosiasiallisesti rikosten lopullinen selvitysaste on korkeampi.

Vuonna 2024 vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksista 16 prosenttia selvitettiin saman tilastovuoden aikana (Tilastokeskus 2025b). Taso kasvoi pitkään melko tasaisesti vuoteen 2019 saakka, huolimatta rikosten samanaikaisesta lisääntymisestä, jonka jälkeen se on laskenut viidessä vuodessa lähes 30 prosenttiyksikköä huipustaan. Tilastointivuonna kirjattujen ja selvitettyjen (riippumatta alkuperäisestä kirjausvuodesta) rikosten suhde on olennaisesti korkeampi, joskin hieman laskusuuntainen: luku on vaihdellut viime vuosina 63–96 prosentin välillä. Mahdollisia syitä saman tilastovuoden aikana selvitettyjen rikosten määrän laskuun ovat esimerkiksi virtuaalivaluutoista tehtyjen ilmoitusten merkittävä kasvu, identiteettivarkauksien lisääntyminen sekä globaalit, paljon aikaa ja resursseja vaativat rikosvyyhdet erityisesti Venäjän hyökkäyssodan, pakotteiden ja globaalisti epävakaan tilan aikana.

Lähteet

Asetus (EU) 2023/1114. Eurooppalainen kryptovarojen sääntely (MiCA-asetus). https://eur-lex.europa.eu/FI/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html

Alvesalo-Kuusi, Anne, Liisa Lähteenmäki, Minna Janhonen, Jussi Tapani & Tuula Räsänen. 2017. *Yhteisövastuu, turvallisuus ja työturvallisuusrikos muuttuvan työelämän ja lainsäädännön käytännöissä*. Helsinki: Työterveyslaitos. http://urn.fi/URN:ISBN 978-952-261-687-6

Apel, Robert & Raymond Paternoster. 2009. ”Understanding “Criminogenic” Corporate Culture: What White-Collar Crime Researchers Can Learn from Studies of the Adolescent Employment–Crime Relationship.” Teoksessa *The Criminology of White-Collar Crime*, toimittajat Sally S. Simpson & David Weisburd, 15–33. New York: Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-09502-8_2.

Cohen, Lawrence E. & Marcus Felson (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review* 44: 4, 588–608.

Finanssivalvonta. 2025a. ”Sanktiot, tutkintapyynnöt ja arvopaperimarkkinoiden tutkintatapaukset.” Helsinki: Finanssivalvonta. https://www.finanssivalvonta.fi/tilastot/sanktiot-tutkintapyynnot-ja-arvopaperimarkkinoiden-tutkintatapaukset/ (viitattu 23.9.2025).

Finanssivalvonta. 2025b. Tiedotteet ja julkaisut: Lehdistötiedotteet. https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2024/ (viitattu 29.9.2025).

Gottschalk, Petter & Maria Tcherni-Buzzeo. 2017. “Reasons for Gaps in Crime Reporting: The Case of White-Collar Criminals Investigated by Private Fraud Examiners in Norway.” *Deviant Behavior* 38(3): 267–281. https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1196993

Keskusrikospoliisi. 2015. *Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2014*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2017. *Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2016*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2019. *Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2018*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2020. *Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2019*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2021. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2020*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2022a. *Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä – Törkeät rahanpesutuomiot Helsingin hovioikeudessa 2019–6/2022*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2022b. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2021*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2023. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2022*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Keskusrikospoliisi. 2025. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2024*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

Kivivuori, Janne, Mikko Aaltonen, Matti Näsi, Karoliina Suonpää & Petri Danielsson. 2018. *Kriminologia – Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Saarikkomäki, Elsa, Martti Lehti & Janne Kivivuori. 2019. *Vähittäiskauppaan ja majoitus- ja ravintola-alaan kohdistuvat rikokset*. Katsauksia 33/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/298436.

Salmi, Venla, Martti Lehti & Anssi Keinänen. 2011. *Kauppa ja teollisuus rikosten kohteena*. OPTL:n tutkimuksia 254. http://hdl.handle.net/10138/152422.

SM-2006-02150/Ri-0. ”Talousrikollisuuteen liittyvä tutkimus. Sisäasiainministeriön kirje yliopistoille, korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille 28.8.2006.”

Suomen kansallinen ympäristörikosseurantatyöryhmä. 2024. *Ympäristörikoskatsaus 2024*. Helsinki: Poliisihallitus.

Tilastokeskus. 2025a. *Konkurssit*. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/tilasto/kony.

Tilastokeskus. 2025b. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/til/rpk.

Tilastokeskus. 2025c. *Työssäkäynti*. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/tyokay.

Tilastokeskus. 2025d. *Väestörakenne*. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/vaerak.

Verohallinto. 2016. *Harmaa talous, valvontatilastoja 2015*. Helsinki: Verohallinto.

Verohallinto. 2019. ”Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus.” https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/verotus (viitattu 28.8.2019).

Verohallinto. 2020. ”Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus.” https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/verotus (viitattu 4.6.2020).

Verohallinto. 2024. ”Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus.” https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/torjuntatilastot/verotus (viitattu 26.9.2025).

7 Kyberrikollisuus

Matti Näsi

Tiivistelmä

- Kyberrikollisuudella tarkoitetaan tässä verkossa tapahtuvaa ja verkkovälitteistä rikollisuutta. Kyberrikollisuus jakautuu karkeasti ottaen kahteen luokkaan: tietotekniikkaan kohdistuviin rikoksiin ja tietokoneavusteisiin rikoksiin.

- Tietotekniikkaan kohdistuvien rikosten osalta on tarjolla kattavammin viranomaistilastoja. Yleisimpiä rikoksia kyberrikollisuuden osalta ovat tietomurrot, tietoliikenteen häirintä, tietojärjestelmän häirintä, sekä näistä yleisin, identiteettivarkaudet.

- Viranomaistilastojen perusteella vuonna 2024 etenkin tietoliikenteen ja tietoverkkojen häirintään liittyvät rikokset lisääntyivät, kun taas perusmuotoisia tietomurtoja tuli viranomaisten tietoon hieman edellisiä vuosia vähemmän. Myös identiteettivarkauksien määrä on pysynyt korkealla.

- Kokonaisrikollisuustilastojen valossa haittaohjelmat sekä verkossa tapahtuvan häirinnän eri muodot (seksuaalinen häirintä, muu häirintä) ovat yleisimpiä verkossa tapahtuvia uhrikokemuksia. Yli puolet 15–74-vuotiaista suomalaisista on joutunut verkkorikoksen uhriksi vähintään kerran elämänsä aikana.

- Vuoden 2018 yritysuhritutkimuksen perusteella seitsemän prosenttia kaupan alan yrityksistä ja kuusi prosenttia majoitus- ja ravintola-alan toimipaikoista oli kokenut tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä.

Tässä luvussa tarkastellaan kyberrikollisuutta. Kyberrikollisuus ei ole rikosoikeudellinen nimike, vaan kriminologisessa empiirisessä tutkimuksessa usein käytetty kattotermi kaikelle verkkovälitteiselle rikollisuudelle ja rikoskäyttäytymiselle. Kyberrikollisuus, tai tietotekniikkarikollisuus, voidaan jakaa karkeasti ottaen kahteen luokkaan: tietotekniikkaan ja tietoverkkoihin kohdistuviin rikoksiin, sekä tietotekniikkaa ja tietoverkkoja hyväksi käyttäen tehtäviin rikoksiin (Poliisi, 2019). Toisin sanoen kyse on *tietotekniikkaan kohdistuvista rikoksista* ja *tietokoneavusteisista rikoksista*. Tätä määritelmää on mahdollista laajentaa vielä sen pohjalta, keihin nämä teot yleensä kohdistetaan. Nämä voidaan jaotella karkeasti kolmeen eri ryhmään, eli 1) henkilöihin, 2) omaisuuteen ja 3) yrityksiin sekä julkishallinnon toimijoihin kohdistuviin rikoksiin.

Tietotekniikkaan kohdistuvat rikokset ja tietokoneavusteiset rikokset eroavat toisistaan siten, että tietotekniikkaan kohdistuvat rikokset ovat lähtökohtaisesti infrastruktuurin ja sähköisiin järjestelmiin kohdistuvia. Poliisin määrittelyn mukaan tietokoneavusteiset rikokset sen sijaan peilaavat pitkälti perinteisempiä rikollisuuden muotoja, ne vain toteutetaan sähköisesti, eli tietokoneavusteisesti (Poliisi, 2019).

Kyberrikoksiin liittyy usein keskeisenä elementtinä kansainvälisyys ja anonyymiys. Kansainvälisyydellä tarkoitetaan sitä, että verkossa tapahtuvat rikokset ovat monesti kansalliset rajat ylittäviä, sillä verkossa ei ole samanlaisia fyysisiä rajoitteita, kuin monilla perinteisillä rikoksilla. Näin ollen rikosten tekijöiden ja uhrien fyysisellä sijainnilla ja etäisyydellä ei ole periaatteessa merkitystä. Tähän samaan liittyy myös anonyymiys, sillä kyberrikosten osalta uhrilla ei useimmissa tapauksissa ole tietoa siitä, kuka varsinainen tekijä on.

Tässä luvussa luomme yleiskuvaa kyberrikollisuudesta ja sen keskeisimmistä muodoista. Viranomaistilastoihin perustuvat tiedot kyberrikollisuuden osalta pohjautuvat pitemmän aikavälin osalta tieto- ja viestintärikosten poliisitilastoihin, joiden painopiste on ollut sähköisiin järjestelmiin ja verkostoihin kohdistuvissa teoissa. Vuoden 2015 alussa kriminalisoitiin myös uusia kyberrikollisuustyyppejä, kuten identiteettivarkaus sekä datavahinkorikos.

Iso osa kyberrikollisuudesta pohjautuu niin sanottuihin perinteisiin rikostyyppeihin ja häiriökäyttäytymisen muotoihin, kuten petoksiin, uhkauksiin, kiusaamiseen ja seksuaaliseen häirintään, sillä erotuksella, että kyseinen teko on tapahtunut verkkoympäristössä, tai muuten tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen. Rikostilastojen kannalta huomionarvoista kuitenkin on, että moni tämän tyyppisistä rikoksista tallentuu tilastoissa perinteisten rikosnimikkeiden alaisuuteen, eikä rikostilastoissa automaattisesti eritellä rikoksia sen perusteella, tapahtuiko teko verkossa vai kasvotusten. Tämän vuoksi poliisin tietoon tulleet rikokset kyberrikollisuuden osalta

kertovat ainoastaan sen erityisistä muodoista. Laajempaa kuvaa selvitellessä joudumme tukeutumaan olemassa olemaan tutkimukseen ja sen tarjoamiin tietoihin ja arvioihin verkkorikollisuuden yleisyydestä.

7.1 Tietolähteet

Tärkeimmät kyberrikollisuutta koskevat tietolähteet ovat:

A. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Poliisin tietoon tuleva kyberrikollisuus pohjautuu pitkälti tietotekniikkarikoksiin, joissa kohteena on tietoliikenne tai tietojärjestelmä. Näistä säädetään pääasiallisesti rikoslain tieto- ja viestintärikoksia koskevassa 38. luvussa. Yleisemmät tekomuodot tilastojen valossa ovat tietoliikenteen häirintä (RL 38:5), tietojärjestelmän häirintä (RL 38:7a) ja tietomurto (RL 38:8.1–2). Näiden osalta tarkastelemme vuosien 2015–2024 välisiä tilastoja. Vuonna 2015 tuli rikoslain osalta voimaan muutamia uusia kyberrikosmuotoja, näitä ovat identiteettivarkaus (RL 38:9a) ja datavahingonteko (RL 35:3a). Rikoslain osalta on myös muutamia muita kyberrikollisuuden alle luokiteltavia rikostyyppejä, kuten vaaran aiheuttaminen tietojenkäsittelylle (RL 34:9a), tietoverkkorikosvälineen hallussapito (RL 34:9b), tietokoneohjelman suojauksen poistovälineen luvaton levittäminen (tekijänoikeuslaki 56c §), sekä sähköisen viestinnän tietosuojarikkomus (sähköisen viestinnän tietosuojalaki 42 §). Kyseiset rikostyypit ovat kuitenkin tilastojen valossa varsin harvinaisia.

B. *Kokonaisrikollisuustutkimus*. Kotimaisten tietolähteiden osalta Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (Krimo) keräämässä vuoden 2018 Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa tarkasteltiin ensimmäistä kertaa myös nimenomaisesti verkkoympäristössä tapahtuneita rikoksia. Vuodesta 2021 eteenpäin verkkorikoksia koskeva tiedonkeruu on mukana pysyvänä osana kyselyä. Krimon vuonna 2018 tekemä yritysuhritutkimus kartoittaa muuan muassa yrityksiin kohdistuneita sähköisiä rikoksia. Lisäksi Krimon vuonna keräämät nuorisorikollisuuskyselyt kartoittavat 9-luokkalaisten tekemää ja kokemaa sähköistä kiusaamista, jota käsittelee myös 13–18-vuotiaille suunnattu Mannerheimin lastensuojeluliiton tekemä nettikiusaamiskysely. Kattavia kokonaisrikollisuustutkimuksen lähteitä on erityisesti sähköisen rikoskäyttäytymisen osalta kuitenkin toistaiseksi vähän. Näiden tietojen lisäksi tässä luvussa nostetaan esiin Kyberturvallisuuskeskuksen keräämiä tilastoja heille tulleiden ilmoitusten osalta, sekä Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen toteuttaman kouluterveyskyselyn tuloksia, joissa sivutaan nuorten verkossa kokemaa häirintää.

7.2 Poliisin tietoon tullut rikollisuus

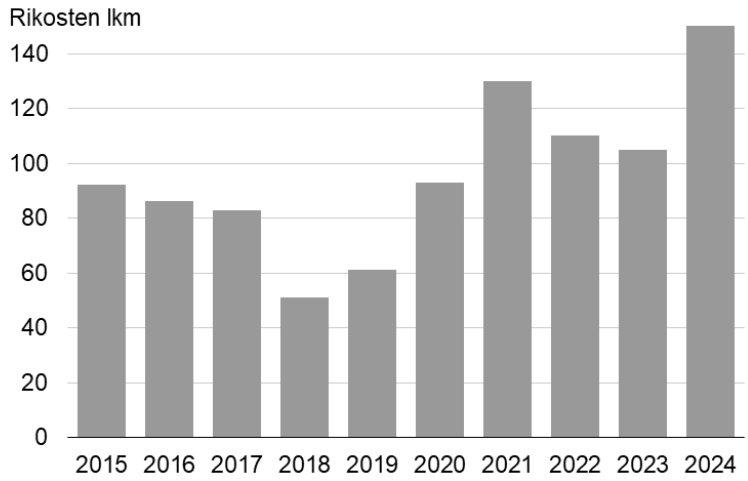
Tässä jaksossa tarkastelemme tietotekniikkaan kohdistuvia kyberrikollisuuden muotoja poliisin tietoon tulleen tilastoidun rikollisuuden näkökulmasta. Tarkastelemme seuraavia rikosnimikkeitä vuosien 2015–2024 osalta: tietoliikenteen häirintä, tietojärjestelmän häirintä ja tietomurto. Lisäksi vuodesta 2015 eteenpäin on tilastoitu myös kokonaan uudentyyppisiä kyberrikollisuuden muotoja, kuten datavahingonteot ja identiteettivarkaudet.

Tietoliikenteen häirinnällä tarkoitetaan puhelin-, tele-, radio- tai muun tietoviestinnän häirintää. Yksi kenties yleisimmistä tietoliikenteen häirinnän muodoista on niin sanottujen roskapostien lähettäminen sähköpostitse. Tässä nousee esiin myös se, että roskapostin tyyppiset tietoliikennehäiriöt ovat usein kansainvälisten toimijoiden aiheuttamaa häiriökäyttäytymistä (Spamlaws.com, 2016). Moni näistä teoista kohdistuukin eritoten yksityisten käyttäjien toimintaan, toki myös yritykset saavat osansa tämän tyyppisestä häirinnästä.

Tietojärjestelmien häirinnällä tarkoitetaan rikoslain mukaan tekoa, jolla aiheutetaan ”toiselle haittaa tai taloudellista vahinkoa dataa syöttämällä, siirtämällä, vahingoittamalla, muuttamalla tai poistamalla taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla oikeudettomasti estää tietojärjestelmän toiminnan tai aiheuttaa sille vakavaa häiriötä” (RL 38:7a–7b). Toisin sanoen kyseessä ovat teot, joilla hankaloitetaan tietojärjestelmän käytettävyyttä. Esimerkkinä tästä ovat muun muassa palvelunestohyökkäykset.

Tietomurtojen osalta rikoksen tunnusmerkit täyttyvät, kun tekijä luvatta käyttää toisen henkilön käyttäjätunnusta tai salasanaa (RL 38:8–8a). Törkeän teon tunnuspiirteet täyttyvät yleensä tapauksissa, jossa murtaudutaan palvelintasoisiin koneisiin ja järjestelmiin. Vaaran aiheuttamisella tietojenkäsittelylle tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että tekijä levittää ohjelmia, joiden tarkoituksena on vaarantaa tai vahingoittaa tietojenkäsittelyä tai tieto- ja viestintäjärjestelmien toimintaa.

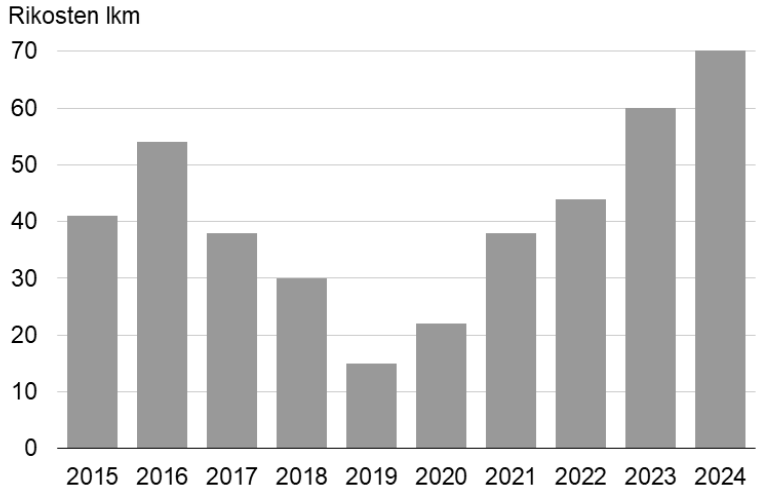
Kuviossa 1 esitetään kaikki viranomaisten tietoon tulleet tietoliikenteen häirinnän alaisuuteen kuuluvat teot yhdistettynä (näitä ovat tietoliikenteen häirintä, tietoliikenteen häirinnän yritys, törkeä tietoliikenteen häirintä, tietoliikenteen törkeän häirinnän yritys, lievä tietoliikenteen häirintä, tietoliikenteen lievän häirinnän yritys), ja niiden kokonaistilaston kehitys vuosien 2015–2024 välisenä aikana.

Kuvio 1 Tietoliikenteen häirinnän alaisuuteen kuuluvat epäilyt, 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025)

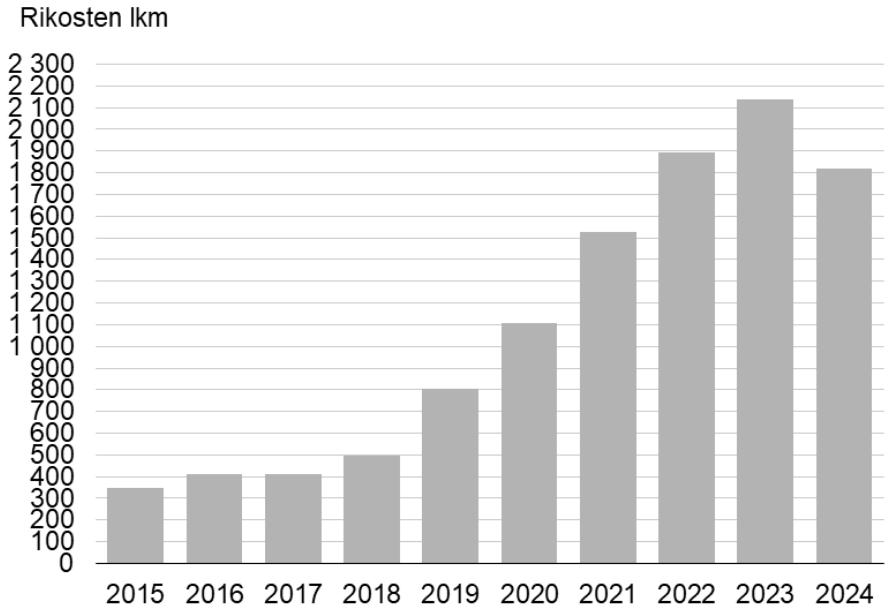
Tilastojen perusteella havaitaan, että poliisin tietoon tulleet tietoliikenteen häirintätapausten määrä vaihtelee vuosittain. Edellisten vuosien trendiä seuraten yleisin epäilyn kohde vuonna 2024 on perusmuotoinen tietoliikenteen häirintä, joiden epäilyjä oli 126 kappaletta.

Kuviossa 2 esitetään kaikki poliisin tietoon tulleet tietotekniikan häirinnän alaisuuteen kuuluvat teot yhdistettynä (näitä ovat tietojärjestelmän häirintä, tietojärjestelmän häirinnän yritys, törkeä tietojärjestelmän häirintä, tietojärjestelmän törkeä häirinnän yritys), ja niiden kokonaistilastojen kehitys vuosien 2015–2024 välisenä aikana. Tilastojen perusteella yleisin epäilyn kohde on perusmuotoinen tietojärjestelmän häirintä, joiden epäilyjä oli 72 kappaletta vuonna 2024, samalla kun törkeitä tietojärjestelmän häirintöjen epäilyjä viranomaisten tietoon tuli 4 kappaletta.

Kuvio 2 Tietojärjestelmän häirinnän alaisuuteen kuuluvat epäilyt, 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025)

Viimeisten vuosien aikana poliisin tietoon on tullut varsin vaihteleva määrä tietomurtojen tapauksia. Kuviossa 3 esitetään viranomaisten tietoon tulleet perusmuotoiset tietomurrot ja niiden kehitys vuosien 2015–2024 välisenä aikana. Vaikka kehitys on kokonaisuudessaan ollut vuodesta 2015 lähtien kasvusuuntainen, vuodesta 2019 eteenpäin tapaukset ovat lisääntyneet huomattavasti aiempaa nopeammin. Vuosi 2024 näyttäytyykin tilastoissa poikkeuksellisina, sillä perusmuotoisia tietomurtoja tuli viranomaisten tietoon 1817, mikä on hieman vähemmän kuin edellisinä vuosina.

Kuvio 3 Perusmuotoinen tietomurto, poliisitilastot 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025).

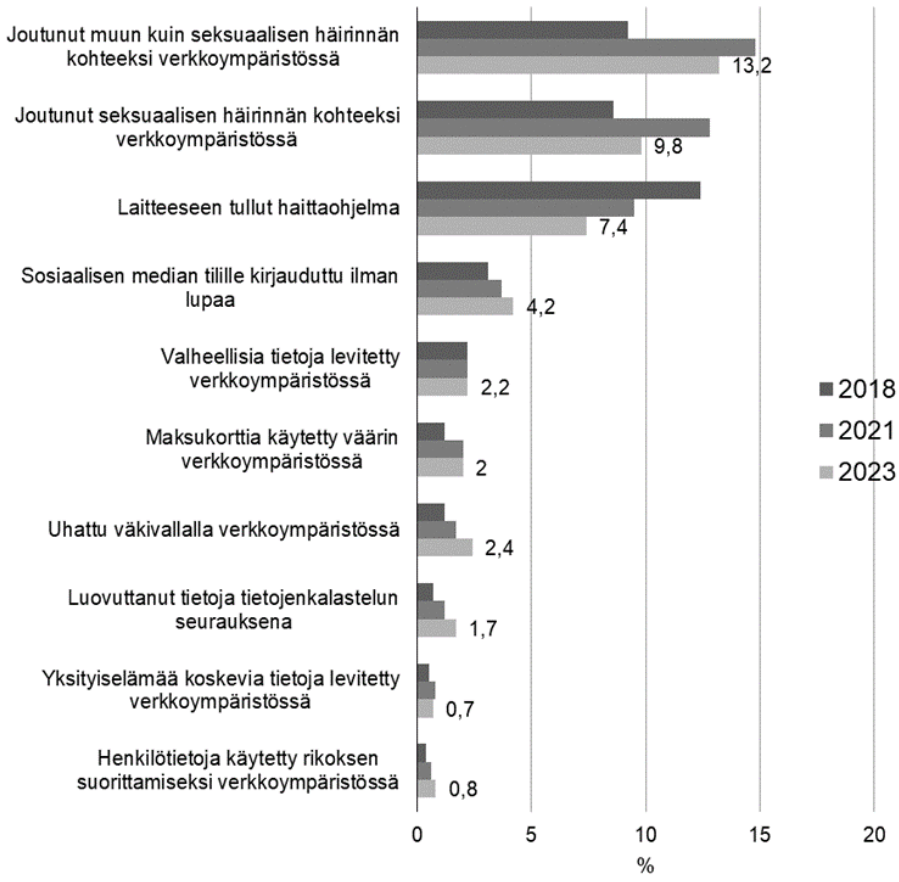
Muita viranomaisten tietoon tulleita kyberrikoksia on varsin vähän. Poikkeuksena tähän on tyypillisesti erilaisiin maksuvälinepetoksiin liittyvä identiteettivarkaus, joka tuli rangaistavaksi vuonna 2015. Heti ensimmäisenä vuonna 2015 tilastoitiin 518 tapausta, ja identiteettivarkaus näyttäytyi määrällisesti vuoden yleisimpänä kyberrikollisuuden muotona. Viimeisten vuosien aikana määrä on moninkertaistunut, ja vuonna 2024 tietoon tuli 3467 tapausta.

Jos tarkastellaan kyberrikollisuutta poliisin tilastojen osalta kuluneen kymmenen vuoden ajalta, voidaan todeta, että selkeitä trendejä ei ole havaittavissa ainakaan siinä mielessä, että voitaisiin erottaa tekojen tilastoitumisen ja todellisen rikoskäyttäytymisen komponentit. Tekojen määrän vaihtelu voi olla varsin suurta eri vuosien välillä, joten samantyyppisiä trendejä kuin monien perinteisten rikosten osalta ei ole havaittavissa. Toki poliisin

tietoon tulleet tietomurrot ja identiteettivarkaudet ovat lisääntyneet varsin tasaiseen tahtiin, mutta niiden perusteella on hankala vetää kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä ilmiön laajemmasta kehityksestä. Tilastoidun kyberrikollisuuden kehitykseen vaikuttavat todennäköisesti keskeisesti tilaisuusrakenteen kehitys, uhrien alttius ilmoittaa rikoksista viranomaisille sekä mahdollisesti yksittäisten tekosarjojen ilmitulo. Kokonaisrikollisuuden tutkimukseen perustuvia seurantatietoja on vähän, joten todellisen rikoskäyttäytymisen kehitystä on vaikea arvioida, varsinkin, kun osaa rikoksista uhri ei välttämättä edes havaitse.

7.3 Kyberrikollisuus kokonaisrikollisuuslähteiden valossa

Tiedot kyberrikollisuuden yleisyydestä eritoten tietokoneavusteisten rikosten osalta pohjautuvat pitkälti kyselyperustaiseen kokonaisrikollisuustutkimukseen sekä eräisiin muihin lähteisiin, kuten yritysten omiin selvityksiin. Olemassa olevia, kyberrikosten osalta kattavia kyselyjärjestelmiä ei kuitenkaan ole juurikaan ollut. Tätä puutetta pyrittiin korjaamaan Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin vuoden 2018 Kansallisen rikosuhritutkimuksen avulla, kun kyselyyn sisällytettiin ensimmäistä kertaa kyberrikosten uhrikokemuksiin keskittynyt kyselypatteri. Tiedonkeruu toistettiin vuonna 2021 ja vuonna 2023. Näiden tietojen lisäksi nostamme esiin tutkimustietoa yksittäisten rikoslajien osalta olemassa olevien kyselyjärjestelmien, kuten vuoden 2024 Nuorisorikollisuuskysely (NRK-2024) pohjalta. Lisäksi yrityksiin kohdistuneiden kyberrikosten osalta tietoa on saatavilla sekä vuoden 2010 että 2018 Yritysuhritutkimuksen pohjalta. Seuraavassa esitämme tietoja kyberrikollisuudesta kokonaisrikollisuustutkimuksen valossa. Tässä luvussa tarkastellaan viimeisen 12 kuukauden aikana tapahtuneita rikoksia vuosina 2018, 2021 ja 2023. Kyselyssä oli mukana 10 eri rikoslajia tai normirikkomusta. Kysytyt tekomuodot ja niiden yleisyys on esitetty kuviossa 4.

Kuvio 4 Verkkorikosten kohteeksi 12 kuukauden joutuneet vuosina 2018, 2021 ja 2023 (% 15–74-vuotiaista). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Beuker & Näsi 2024).

Kyselyssä yleisimmät verkkorikosten muodot vuonna 2023 olivat seksuaalinen sekä muu verkossa tapahtuva häirintä. Vuonna 2023 muuta kuin seksuaalista häirintää verkossa oli kokenut noin 13 prosenttia vastaajista ja seksuaalista häirintää noin 10 prosenttia. Häirintäkokemusten jälkeen yleisimpiä verkkorikoksia olivat erilaiset laitteeseen tulleet haittaohjelmat. Noin seitsemän prosenttia ilmoitti joutuneensa haittaohjelman kohteeksi viimeisen vuoden aikana. Kuvion perusteella havaitaan, että vuonna 2023 verkon häirintäkokemuksista raportoi aiempaa pienempi osuus vastaajista, jos verrataan vuoden 2021 tilannekuvaan. Haittaohjelman osalta uhrien osuus jatkoi laskuaan verrattuna aiempiin mittauskertoihin. Harvinaisimpia tekoja olivat tietojen, esimerkiksi käyttäjätunnuksen, salasana tai maksukortin tietojen luovuttaminen tietojenkalastelun seurauksena, yksityiselämää koskevien tietojen levittäminen internetissä sekä henkilötietojen väärinkäyttö

tarkoituksena rikoksen suorittaminen. Muutokset harvinaisempien tekojen osalta vuosien 2018, 2021 ja 2023 välillä ovat olleet varsin maltilliset.

Vuonna 2023 sukupuolittaisia eroja verkkorikosten uhriksi joutumisessa havaittiin vain muutaman tekotyypin osalta. Miehet olivat joutuneet naisia useammin haittaohjelman kohteeksi. Naiset olivat puolestaan joutuneet miehiä useammin verkossa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja muun häirinnän kohteeksi. Muiden harvinaisempien tekojen osalta erot naisten ja miesten välillä olivat varsin maltilliset. Näin ollen erot painottuvat erityisesti häirintäkokemuksiin (Beuker & Näsi, 2024).

Yritysten ja julkisen sektorin tietomurrot

Yrityksiin kohdistuvien tietomurtojen osalta on olemassa niukasti kokonaisrikollisuuden tietolähteitä tai muuta tilastointia. Yhtenä syynä tähän on se, että monesti tietoon tulleita tapauksia ei raportoida viranomaisille, tai ylipäätään yrityksen ulkopuolelle. Yhtenä keskeisenä syynä tähän on se, että julkiseen tietoon tullessaan tietomurtojen julkisuus saattaa vaikuttaa negatiivisesti yrityksen osake, tai markkina-arvoon. Tietynlaisena poikkeuksena tästä ovat pankit, joihin kohdistuu runsaasti palvelunestohyökkäyksiä, sekä pankin asiakkaisiin kohdistettuja verkkourkintoja. Näin ollen niiden on välttämätöntä raportoida kyseisistä tapauksista.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin vuosina 2010 ja 2018 toteuttama yritysuhritutkimus on toistaiseksi ainoa Suomessa toteutettu kansallisesti edustava kyselytutkimus yritysten uhrikokemuksista. Vuoden 2010 tutkimuksen mukaan kaupan toimipaikoista 6 % oli kokenut tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä, kun taas teollisuuden toimipaikojen osalta vastaava luku oli 8 %. Molemmilla toimialoilla kolmasosa hyökkäyksistä oli sellaisia, että ne oli kohdistettu juuri kyseiseen yritykseen tai toimipisteeseen. Keskimääräinen tietojärjestelmiin kohdistunut hyökkäys aiheutti tutkimuksen mukaan kaupan alalla kustannuksia 450 € ja teollisuuden alalla 880 € (Salmi ym., 2011).

Vuoden 2018 yritysuhritutkimuksessa tarkasteltiin kaupan alan ja majoitus- ja ravintola-alan yrityksiä. Tutkimuksen mukaan 7 prosenttia kaupan alan yrityksistä ja 6 prosenttia majoitus- ja ravintola-alan yrityksistä raportoi tietojärjestelmiin kohdistuneista hyökkäyksistä. Keskimääräinen tietojärjestelmiin kohdistunut hyökkäys aiheutti tutkimuksen mukaan kaupan alalla kustannuksia 1 000 € ja majoitus- ja ravintola-alalla 500 € (Saarikkomäki ym., 2019).

Yritysten lisäksi kyberrikoksia kohdistuu myös valtionhallintoon ja muihin julkisen sektorin toimijoihin, kuten terveydenhuoltoon, finanssialan toimijoihin ja kriittiseen infrastruktuuriin. Kyberturvallisuuskeskuksen

vuosiraportin mukaan etenkin palvelunestohyökkäykset ovat yleistyneet viime vuosina, ja vuonna 2024 niitä havaittiin runsaasti kaikilla sektoreilla (Traficom, 2025). Lisäksi keväällä 2024 Helsingin kaupunki joutui etenkin kasvatuksen ja koulutuksen toimialaan kohdistuneen tietomurron uhriksi. Murron arvioidaan koskeneen noin 150 000 oppijaa ja heidän huoltajaansa, 38 000 kaupungin työntekijää, ja sisältäneen esimerkiksi henkilötietoja ja tietoa tahoista, jotka olivat asioineet Helsingin kaupungin kanssa (Onnettomuustutkintakeskus, 2025). Kyseessä on yksi Suomen suurimmista tietoon tulleista tietomurroista.

Nuorten häirintä ja kiusaaminen

Sosiaalisen median ja internetin rooli on kasvanut myös nuoren keskuudessa, mikä näkyy esimerkiksi väkivaltatilanteiden kuvaamisena, julkaisemisena ja jakamisena, ikävänä kommentointina sekä päihteiden välittämisenä (Sutela, 2024). Vaikka kiusaaminen itsessään ei ole rikos, voi kiusaaminen pahimmillaan täyttää rikoksen tunnusmerkit. Vuoden 2024 Nuorisorikollisuuskyselyyn vastanneista 15–16-vuotiaista 9 % raportoi syyllistyneensä verkkokiusaamiseen edellisen 12 kuukauden aikana. Pojista noin 12 % raportoi syyllistyneensä tekoon ainakin kerran viimeisen vuoden aikana, kun tyttöjen kohdalla vastaava osuus oli 6 %. Kyselyyn osallistuneista 16 % ilmoitti kokeneensa sähköistä kiusaamista viimeisen vuoden aikana, tyttöjen (18 %) raportoidessa joutuneensa uhriksi hieman useammin kuin pojat (13 %). Lisäksi yli puolet raportoi nähneensä kiusaamista, pahoinpitelyä tai nöyryyttämistä sisältävän videon sosiaalisessa mediassa itselleen tuntemattomasta nuoresta, kun taas noin viidesosa vastasi nähneensä vastaavan videon oman koulunsa oppilaasta. 4 % ilmoitti joutuneensa itse kiusaamis- tai väkivaltavideon kuvauksen kohteeksi, ja 3 % ilmoitti nähneensä itsestään kuvatun videon sosiaalisessa mediassa (Suonpää ym., 2024).

Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös muissa kyselytutkimuksissa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton vuonna 2025 toteuttaman kyselytutkimuksen mukaan verkkokiusaaminen on lisääntynyt 13–18-vuotiaiden nuorten keskuudessa viimeisen kolmen vuoden aikana, ja iän myötä nuoret altistuvat entistä monipuolisemmille ja vakavammille verkkokiusaamisen muodoille. Yleisimmin kiusaaminen näyttäytyy epäsuorana ilkeilynä, viesteihin vastaamatta jättämisenä tai huumoriksi naamioituna pilkkaamisena. Nuorista 13 % kertoi joutuneensa epäsuoran ilkeilyn kohteeksi edellisen vuoden aikana. 44 % vastaajista vastasi joutuneensa itseen kohdistuvan loukkaavan kommentoinnin kohteeksi ainakin joskus, samalla kun 7 % raportoi kommentoinnin olevan viikoittaista. 18-vuotiaista vastaajista lähes puolet raportoi nähneensä sosiaalisessa mediassa kuvia tai videoita

vakavasta väkivallasta, kuten potkimisesta, hakkaamisesta ja lyömisestä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2025). Vielä huolestuttavampia lukuja tarjoaa Tampereen yliopiston vuonna 2022 keräämä lapsiuhritutkimus, jonka mukaan kuluneen vuoden aikana kuudesluokkalaisista sähköistä kiusaamista oli kokenut 22 % ja yhdeksäsluokkalaisista 21 % (Mielityinen ym., 2023).

Kiusaamisen lisäksi nuoret altistuvat verkossa myös seksuaaliselle häirinnälle. Edellä mainitun lapsiuhritutkimukseen vastanneiden yhdeksäsluokkalaisten tyttöjen osalta 37 % ja pojista 6 % oli kohdannut seksuaalista häirintää kuluneen vuoden aikana (Mielityinen ym., 2023). Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen tuottaman vuoden 2023 kouluterveyskyselyyn vastanneista kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista lähes neljäsosa (24 %) ilmoitti kokeneensa seksuaalista häirintää puhelimessa tai internetissä kuluneen vuoden aikana. Prosenttiosuudet ovat suurin piirtein samoja myös lukiolaisten (24 %) ja ammatillisen oppilaitoksen vastaajien kohdalla (22 %). Erityisen alttiita häirinnälle ovat tytöt, joista noin 40 % kaikissa tutkituissa ikäryhmissä ilmoitti altistuneensa puhelimessa tai verkossa tapahtuneelle häirinnälle viimeisen kahdentoista kuukauden aikana (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2023).

Laiton nettilataaminen

Yksi yleisimmistä kyberrikollisuuden muodoista on laiton nettilataaminen tai nettipiratismi, jolla tarkoitetaan tekijänoikeuksien rikkomista esimerkiksi lataamalla musiikkia tai elokuvia laittomasti internetistä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana tekoon syyllistyneiden määrä on kuitenkin vähentynyt merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tämä käy ilmi Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin toteuttamasta valtakunnallisesta Nuorisorikollisuuskyselystä, jossa laitonta nettilataamista on kartoitettu vuodesta 2008 lähtein. Lukemat olivat huipussaan 2010-luvun alussa, kun vuoden 2012 kyselyyn vastanneista edellisen vuoden aikana tekoon syyllistyneiden osuus oli 71 % (ks. myös Aaltonen & Salmi, 2013). Vuonna 2020 tekijöiden prosenttiosuus oli pudonnut 25 prosenttiin, ja vuonna 2024 enää vain 24 prosenttia vastaajista raportoi syyllistyneensä laittomaan nettilataamiseen. Keskeisin syy isolle pudotukselle on erilaisten suoratoistopalveluiden yleistyminen, mikä vähentää tarvetta laittomalle lataamiselle (Suonpää, ym., 2024).

Yhteenvetona todeta, että yleisellä tasolla kyberrikollisuuden eri muodot ovat laajat, ja vaikutukset voivat olla pahimmillaan hyvinkin kattavat. Yhä useampien palveluiden ja järjestelmien siirtyessä verkkoon, riski kyberrikollisuudelle kasvaa. Näihin järjestelmiin hyökätessä voidaan tehdä vahinkoa,

joka pahimmillaan lamauttaa yhteiskunnan perustoiminnot. Jos verrataan tätä suhteessa perinteiseen rikollisuuteen, yksittäisten tekijöiden mahdollinen vahingollisuus on monessa tapauksessa huomattavan mittavaa.

Lähteet

Aaltonen, Mikko & Venla Salmi. 2013. "Versatile delinquents or specialized pirates? A comparison of correlates of illegal downloading and traditional juvenile crime." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 14(2): 188–195. https://doi.org/10.1080/14043858.2013.837267.

Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. (2023). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164616

Danielsson, Petri & Matti Näsi. 2019. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2018 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 35/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0666-7.

Kessel Schneider, Shari, Lydia O'Donnell & Erin Smith. 2015. "Trends in Cyberbullying and School Bullying Victimization in a Regional Census of High School Students, 2006–2012." *Journal of School Health* 85(9): 611–620. https://doi.org/10.1111/josh.12290.

Kivivuori, Janne, Venla Salmi, Mikko Aaltonen & Henrik Elonheimo. 2014. *Kansainvälisen nuorisorikollisuuskyselyn (ISRD-3) mittaukset Suomessa 2013.* OPTL:n verkkokatsauksia 35/2014. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152608.

Kaakinen, Markus & Näsi, Matti (2021) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia 47/2021. https://helda.helsinki.fi/handle/10138/326622.

Kolttola, Ilari & Matti Näsi. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia.* Katsauksia 51 / 2022. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Poliisi. 2019. "Kyberrikollisuus." https://www.poliisi.fi/rikokset/kyberrikollisuus (viitattu 13.6.2019).

Saarikkomäki, Elsa, Martti Lehti & Janne Kivivuori. 2019. *Vähittäiskauppaan ja majoitus- ja ravintola-alaan kohdistuvat rikokset.* Katsauksia 33/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/298436.

Salmi, Venla. 2007. *Helsingin nuoret rikosten tekijöinä 2006.* OPTL:n tutkimustiedonantoja 73. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152544.

Salmi, Venla, Martti Lehti & Anssi Keinänen. 2011. *Kauppa ja teollisuus rikosten kohteena. Vuoden 2010 yritysuhritutkimuksen tuloksia.* Oikeuspoliittisen

tutkimuslaitoksen tutkimuksia 254. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152422.

Spamlaws.com. 2016. “Spam Statistics and Facts.” http://www.spamlaws.com/spam-stats.html (viitattu 13.5.2016).

Suonpää, Karoliina, Raeste, Anna & Saartenoja, Kaisla (2024) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Tilastokeskus. 2023. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/til/rpk.

8 Liikennerikokset

Mika Sutela

Tiivistelmä

- Lähes neljännes poliisin tietoon tulevista rikoksista on liikennerikoksia. Vuonna 2024 kirjattiin yhteensä 118 276 liikennerikosta.

- Törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisrikoksia kirjattiin vuonna 2024 yhteensä 4 858 kappaletta, mikä on 0,7 prosenttia edellisvuotta enemmän.

- Rattijuopumusten määrä on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2024 rattijuopumusrikoksia kirjattiin 14 472 kappaletta.

- Törkeiden rattijuopumusten osuus rattijuopumusrikoksista oli vuonna 2024 noin 39 prosenttia. Osuus on ollut lievässä kasvussa viime vuosina.

- Huumetapausten osuus rattijuopumusrikoksista on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2024 alkoholitapausten osuus kaikista rattijuopumusrikoksista oli noin 59 prosenttia. Perusmuotoista rattijuopumuksista osuus oli 54 prosenttia ja törkeistä 89 prosenttia.

- Vuonna 2024 tilastoitiin noin 23 100 eri liikennerikoksesta epäiltyä nuorta 15–24-vuotiasta henkilöä. Miesten osuus näistä nuorista oli 83 prosenttia.

- Rikosepäilyissä törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen osalta nuorten osuus oli vuonna 2024 noin 49 prosenttia. Näistä nuorten rikosepäilyistä 91 prosenttia kohdistui miehiin.

- Vuonna 2024 poliisi määräsi noin 179 000 liikennevirhemaksua erinäisistä rikkomuksista liikenteessä. Suurin osa (94 %) näistä oli tieliikennelain vastaisia liikennerikkomuksia.

8.1 Johdanto

Tässä liikennerikoksia käsittelevässä luvussa tarkastellaan liikennerikollisuuden yleistä kehitystä sekä erikseen törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisrikosten ja rattijuopumusrikosten osalta. Päihteet ja ajonopeudet kuuluvat poliisin liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuustyön keskeisiin vaikuttavuuskohteisiin, mutta myös nuoret ovat tärkeä poliisin liikenneturvallisuustyön kohde (Poliisi 2022). Päihteiden vaikutuksen alaiset ajoneuvojen kuljettajat ovat uhka muille tienkäyttäjille ja he myös usein itse kärsivät päihteidenkäytön muista haitallisista seurauksista.

Liikennerikosten osalta tärkeimmät tietolähteet ovat Tilastokeskuksen ylläpitämä rikos- ja pakkokeinotilasto, joka sisältää tietoja poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Tilasto kuvastaa siis viranomaisten tietoon tulleita rikoksia ja on siten yhteydessä viranomaisten harjoittamaan valvontaan. Katsauksessa keskitytään tarkastelemaan lähtökohtaisesti rikoslain (jälj. RL) 23 luvun (545/1999) mukaisia liikennerikoksia. Eräistä liikennerikkomuksista seuraa 1.6.2020 voimaan tulleen tieliikennelain (729/2018) myötä sakkomääräyksen sijaan hallinnollisena seuraamuksena liikennevirhemaksu, mikä vaikuttaa nykyisin huomattavasti liikennerikkomusten määrään tilastoissa.

8.2 Liikennerikollisuuden kehitys

Vuonna 2024 liikennerikoksia kirjattiin 118 276 kappaletta. Laskua vuoteen 2023 verrattuna oli 1,1 prosenttia. Liikennerikokset muodostivat vuonna 2024 lähes neljänneksen (23 %) kaikista rikoslakirikoksista. Liikennerikoksista lähes puolet (45 %) liittyi ylinopeudella ajamiseen (Poliisi 2025b).

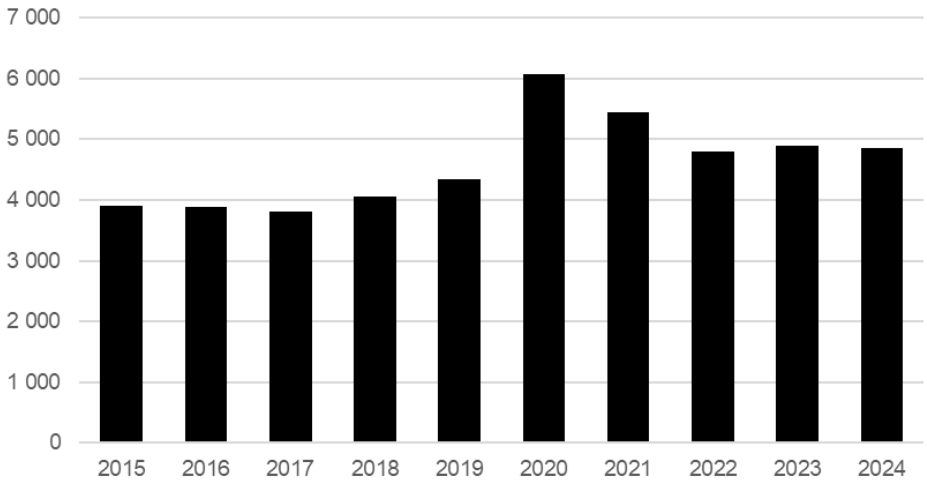
Poliisin tietoon tulleiden liikennerikosten määrä on vahvasti yhteydessä poliisin suorittamaan liikennevalvontaan. Poliisi käytti liikennevalvontaan viime vuonna 423,9 henkilötyövuotta (HTV), mikä oli 2,6 prosenttia enemmän kuin vuonna 2023. Ilman automaattista liikennevalvontaa vastaava luku vuonna 2024 oli 372,2 (2023: 364,7). Vuonna 2024 automaattivalvonnan osuus oli noin 12 prosenttia kaikesta liikennevalvontaan käytetystä resurssista. (Poliisi 2025b.)

Törkeät liikenteen vaarantamisrikokset

Suomen pääteillä keskinopeus kesällä 2024 oli 93,9 km/h, ja talvella 2024–2025 hieman alhaisempi 87,2 km/h. Keskinopeus pysyi jotakuinkin samana kuin edellisenä vuonna niin kesällä kuin myös talvella. Pääteillä ajavista

autoista tien nopeusrajoituksen ylitti kesällä 44 prosenttia ja talvella 53 prosenttia. Yli 10 km/h ylinopeutta ajoi kesällä 10 prosenttia ja talvella 13 prosenttia autoista. Tiedot perustuvat Fintrafficin LAM-pisteisiin. (Traficom 2025.)

Liikenneturvallisuuden vaarantamisen törkeän tekomuodon eli törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen (RL 23:2) tunnusmerkistön täyttää useimmiten moottorikäyttöisen ajoneuvon tai raitiovaunun kuljettaminen nopeudella, joka ylittää huomattavasti sallitun enimmäisnopeuden. Käytännössä rajana pidetään noin 50 km/h vallitsevan nopeusrajoituksen ylitystä. Rikosten määrä on viime vuosina ollut aiempaa korkeammalla tasolla, mutta on kuitenkin vähentynyt vuoden 2020 huippulukemista. Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tuli 4 858 törkeää liikenneturvallisuuden vaarantamista, mikä oli 0,7 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2023 (kuvio 1).

Kuvio 1 Viranomaisten tietoon tulleet törkeät liikenneturvallisuuden vaarantamiset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus 2024a.

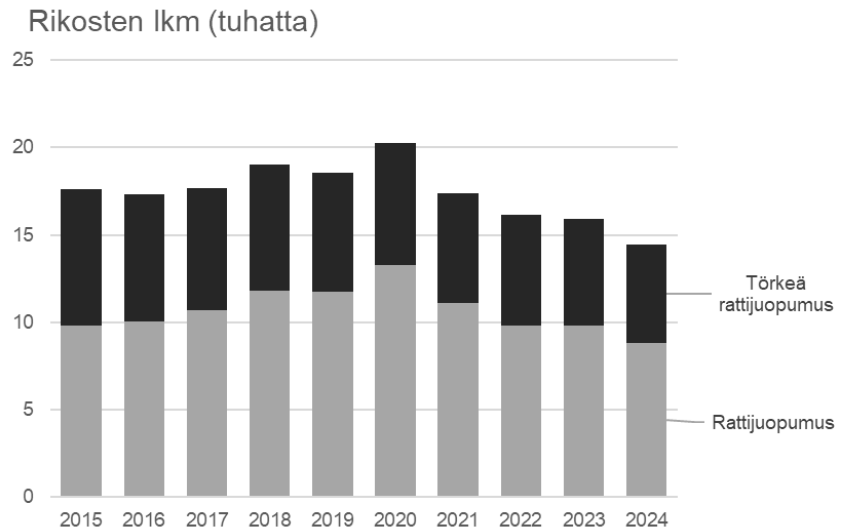
Alueellisesti vuonna 2023 törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisten (nopeusrajoitusten rikkomisten) taso oli selvästi korkein Satakunnassa (90 rikosta 100 000 asukasta kohti) (kuvio 2). Matalimmat tasot olivat Keski-Pohjanmaalla (34) ja Pohjanmaalla (29).

Rattijuopumusrikokset

Säännökset rattijuopumuksesta, sen törkeästä tekomuodosta, vesi-, ilma- ja junaliikennejuopumuksesta sisältyvät RL 23 lukuun. Moottoriajoneuvon tai raitiovaunun kuljettaja tuomitaan rattijuopumuksesta, jos hänen verensä

alkoholipitoisuus ajon aikana tai sen jälkeen on vähintään 0,5 promillea tai että hänellä tällöin on vähintään 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa. Rattijuopumuksesta tuomitaan myös silloin, jos kuljettajan veressään on ajon aikana tai sen jälkeen huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Törkeän rattijuopumuksen osalta vaaditaan lisäksi, että kuljettajan kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti heikentynyt ja olosuhteet ovat sellaiset, että rikos on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle (RL 23:8) ja liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla (RL 23:9) ovat myös rangaistavia.

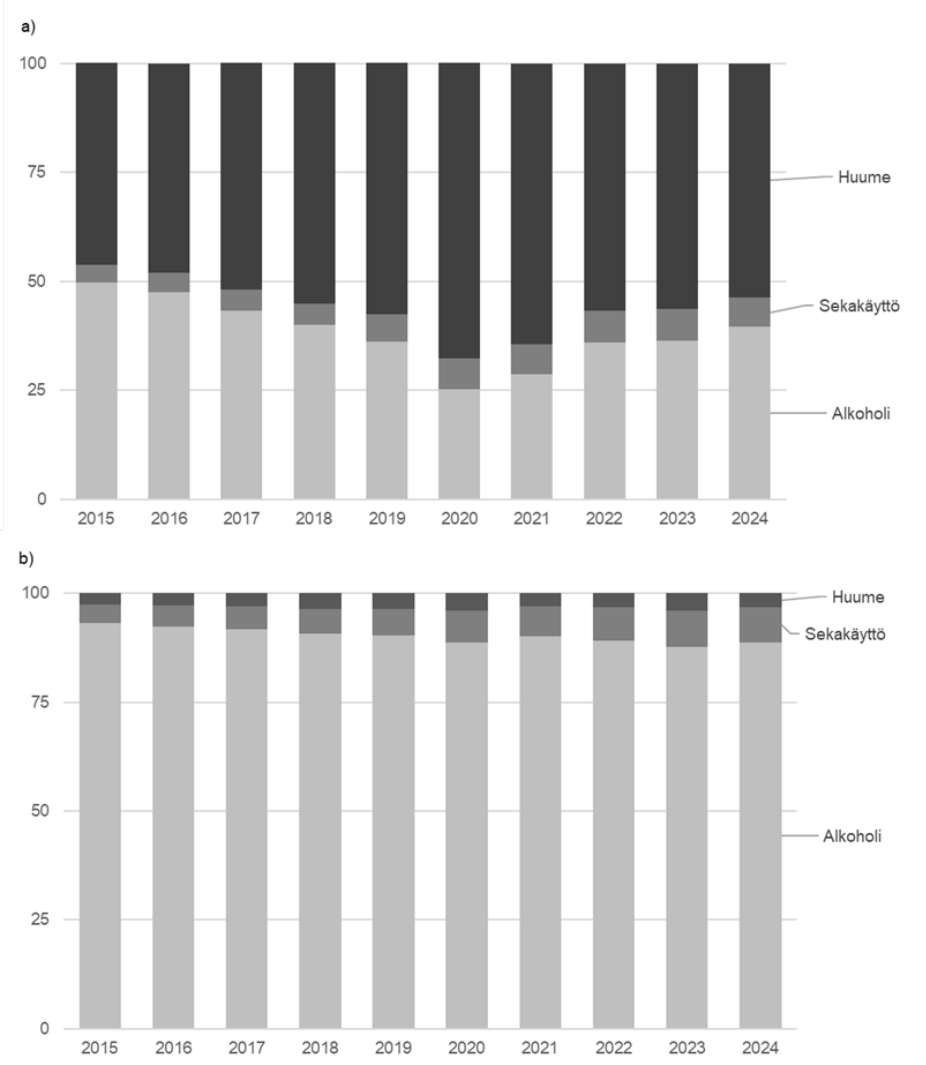
Vuonna 2024 rattijuopumusrikoksia (RL 23:3–4) kirjattiin 14 472 kappaletta, mikä oli 9,1 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna (kuvio 2). Rattijuopumusrikosten määrä on jatkanut jo edeltävinä vuosina havaittua vähenevää kehityskulkua. Viranomaisten kirjaamista rattijuopumusrikoksista törkeiden rattijuopumusten osuus väheni tasaisesti vuosina 2015–2020, mutta on sen jälkeen jälleen hieman kasvanut ollen vuonna 2024 noin 39 prosenttia.

Kuvio 2 Viranomaisten tietoon tulleet rattijuopumusrikokset vuosina 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus 2025a.

Vuodesta 2003 alkaen poliisi on kirjannut rattijuopumustapauksista erikseen alkoholi- ja huumetapaukset sekä tapaukset, joissa nämä molemmat (sekakäyttötapaukset) ovat rattijuopumuksen perusteena. Vuonna 2024 alkoholitapausten osuus kaikista rattijuopumusrikoksista oli noin 59 prosenttia. Rattijuopumusrikollisuuden määrään vaikuttavat muun muassa päihteiden kulutus ja käyttötavat väestössä.

Vuonna 2024 huumetapauksien osuus perusmuotoisissa rattijuopumuksissa oli 54 prosenttia, alkoholitapauksia oli 40 prosenttia ja sekakäyttötapauksia 7 prosenttia (kuvio 3a). Vastaavasti törkeissä rattijuopumuksissa alkoholitapausten osuus oli 89 prosenttia, huumetapauksia oli 3 prosenttia ja sekakäyttötapauksia 8 prosenttia (kuvio 3b). Perusmuotoisissa rattijuopumuksissa huumetapausten osuus on vähentynyt vuoden 2020 jälkeen 14 prosenttiyksikköä. Törkeissä rattijuopumuksissa alkoholitapauksia on yhä yhdeksän kymmenestä, vaikka alkoholin ja huumausaineiden sekakäyttötapausten osuus on viime vuosina lisääntynyt.

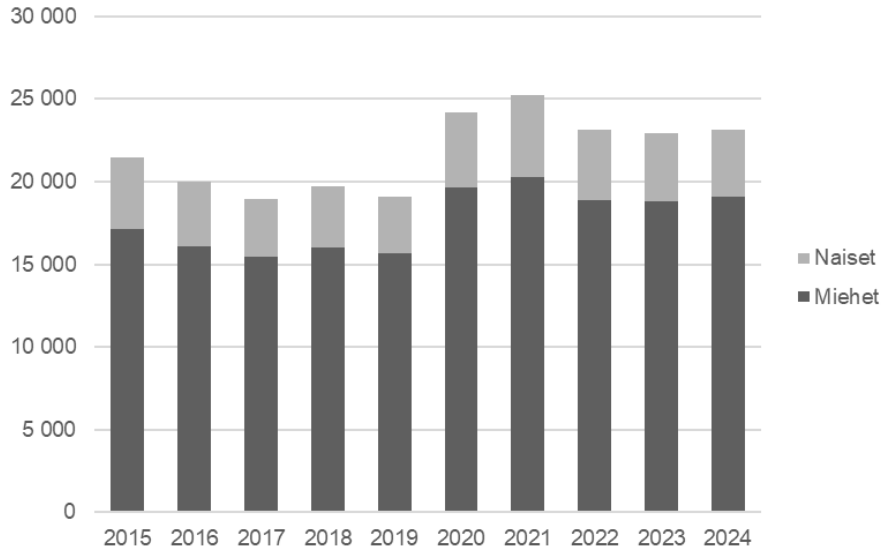
Kuvio 3 Tilastoitujen a) rattijuopumusten ja b) törkeiden rattijuopumusten alkoholi-, huume- ja sekakäyttötapausten prosenttiosuudet vuosina 2015–2024.
Lähde: Tilastokeskus 2025a.

Keskusrikospoliisin (2025) tilastojen perusteella rikosteknisen laboratorion huumaus- ja lääkeainetutkimuksissa huumerattijuopumuksesta epäillyn verestä löytyi keskimäärin kolmea eri huumaus- tai lääkeainetta. Yleisin verinäytteissä todettu yksittäinen huumausaine oli amfetamiini, mutta tapausten määrä jäi kuitenkin vuonna 2024 aiempia vuosia alhaisemmalle tasolle. Yleisimmin todetut lääkeaineet kuuluivat bentsodiatsepiinien ryhmään. Tähän ryhmään kuuluvia aineita todettiin yhteensä 6 193 kpl. Myös bentsodiatsepiinien määrä oli alhaisempi kuin aiempina vuosina.

8.3 Nuoret liikennerikoksista epäiltyinä

Valtaosa nuorista pyrkii käyttäytymään liikenteessä turvallisesti ja välttämään turhaa riskinottoa, mutta joukkoon mahtuu myös riskikuljettajia. Nuoria riskikuljettajia on eri tutkimusten mukaan arvioitu olevan 10–17 prosenttia kaikista nuorista. Riskialttiille ajotavalle ovat ominaista esimerkiksi liikennesäännöistä piittaamattomuus, ajaminen humalassa ja ilman turvavyötä. Nuoren kuljettajan onnettomuusriski kasvaa usein silloin, kun kuljettajalla on kyydissä kavereita. Tällöin myös halu näyttää ja tarve kilpailla lisäävät riskejä.

Liikennerikollisuus painottuu nuoruuteen ja liikenneonnettomuuksissa nuoret ovat yliedustettuina. Vuonna 2024 tilastoitiin noin 23 100 eri liikennerikoksesta epäiltyä nuorta 15–24-vuotiasta henkilöä, kun huomioon otetaan vuoden sisällä kaikkein ”vakavin rikos” (kuvio 4). Miesten osuus näistä nuorista henkilöistä oli 83 prosenttia.

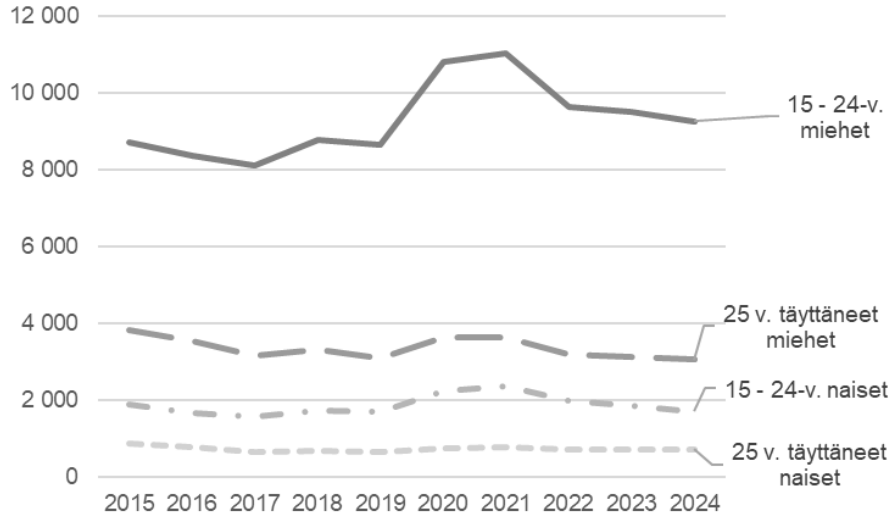

Kuvio 4 Liikennerikoksista epäillyt nuoret (15–24-v.) henkilöt sukupuolen mukaan vuosina 2015–2024. *Lähde:* Poliisi 2024.

Analysoitaessa rikosepäilyjen määrää, jolloin samakin henkilö voi olla rikoksesta epäiltynä tilastossa useampaankin kertaan yhden vuoden aikana, vuonna 2024 kaikista liikennerikosepäilyistä nuorten osuus oli noin 31 prosenttia. Törkeissä liikenneturvallisuuden vaarantamisissa vastaava luku oli noin 49 prosenttia.

Suurin osa (N = 22 706, 65 %) nuorten liikennerikosepäilyistä oli liikenneturvallisuuden vaarantamisia. Törkeitä liikenneturvallisuuden vaarantamisia oli noin joka kymmenes nuoren liikennerikosepäily (N = 2 286, 6 %). Miesten osuus nuorten liikennerikosepäillyistä oli 85 prosenttia. Törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisten osalta vastaava luku 91 prosenttia.

Liikennerikosepäilyt miesten ja naisten osalta suhteessa 100 000 väestöryhmään kuuluvaa kohti on hyvin eriytynyttä. Miehillä liikennerikosepäilyjä oli vuonna 2024 niin nuorilla kuin 25 vuotta täyttäneillä noin 4–5-kertaisesti naisiin verrattuna (kuvio 5).

Kuvio 5 Liikennerikosepäilyt 15–24-vuotiaissa ja 25 vuotta täyttäneissä ikäryhmissä sukupuolen mukaan 10 000 väestöryhmään kuuluvaa kohti vuosina 2015–2024. *Lähteet:* Poliisi 2025b; Tilastokeskus 2025b.

8.4 Liikennevirhemaksuun johtaneet rikkomukset

Poliisin määräämä liikennevirhemaksu on hallinnollinen maksuseuraamus lainvastaisesta menettelystä, ei siis sakko. Maksujen suuruudet määritellään rikkomuksia koskevissa laeissa. Maksut yksittäisistä rikkomuksista vaihtelevat 20–200 euron välillä. (Poliisi 2025a.) Vuonna 2024 poliisi määräsi noin 179 000 liikennevirhemaksua erinäisistä rikkomuksista liikenteessä. Suurin osa (N = 168 050; 94 %) oli tieliikennelain vastaisia liikennerikkomuksia. Näistä valtaosa (N = 130 000; 78 %) havaittiin automaattivalvonnassa. Yleisimpiä liikennerikkomuksia olivatkin ylinopeuksiin liittyvät rikkomukset (taulukko 1). Muita yleisimpiä liikennerikkomuksia olivat turvavyön käyttämättä jättäminen sekä STOP-merkin noudattamatta jättäminen.

Taulukko 1 Tieliikennelain vastaiset liikennerikkomukset vuonna 2024. *Lähde:* Poliisi 2025b.

Liikennerikkomus	N
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ylitti liikenteenohjauslaitteella osoitetun suurimman sallitun nopeuden 1–10 kilometrillä tunnissa alueella, jonka nopeusrajoitus on 20–60 km/h	64 491
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ylitti liikenteenohjauslaitteella osoitetun suurimman sallitun nopeuden 11–15 kilometrillä tunnissa alueella, jonka nopeusrajoitus on 20–60 km/h	27 713
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ylitti liikenteenohjauslaitteella osoitetun suurimman sallitun nopeuden 1–10 kilometrillä tunnissa alueella, jonka nopeusrajoitus on 70–120 km/h	18 396
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ylitti liikenteenohjauslaitteella osoitetun suurimman sallitun nopeuden 16–20 kilometrillä tunnissa alueella, jonka nopeusrajoitus on 20–60 km/h	15 775
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ylitti liikenteenohjauslaitteella osoitetun suurimman sallitun nopeuden 11–15 kilometrillä tunnissa alueella, jonka nopeusrajoitus on 70–120 km/h	9 453
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ylitti liikenteenohjauslaitteella osoitetun suurimman sallitun nopeuden 16–20 kilometrillä tunnissa alueella, jonka nopeusrajoitus on 70–120 km/h	7 360
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja käytti viestintävälinettä ajon aikana siten, että piti sitä kädessään	6 712
Ajoneuvon kuljettaja ei käyttänyt ajon aikana turvavyötä	3 583
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajana ei noudattanut pakollinen pysäyttäminen -liikennemerkkiä	2 422
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ei noudattanut kiinteää punaista liikennevaloa	2 047
Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajana ei noudattanut moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajo kielletty -liikennemerkkiä	1 662
Muut liikennerikkomukset yhteensä	8 436
Kaikki liikennerikkomukset yhteensä	**168 050**

Muita liikennerikkomuksia olivat esimerkiksi erilaiset ajoneuvolain (82/2021) vastaiset ajoneuvolakirikkomukset (N = 9 597; 5,4 %) ja vesiliikennelain (782/2019) vastaiset vesiliikennerikkomukset (N = 688; 0,4 %). Ajoneuvolakirikkomuksiin lukeutuvat tyypillisimpinä rikkomuksina esimerkiksi se, jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajana käyttää liikenteessä joko ajoneuvoa, joka on määräaikaiskatsastamattomuuden vuoksi käyttökiellossa tai jos liikenteessä käyttää ajoneuvoa, joka on kunnoltaan, rakenteeltaan tai varusteiltaan määräysten vastainen. Vesiliikennerikkomuksiin sisältyy esimerkiksi se, että vesiliikennemerkillä osoitettua nopeusrajoitusta ei ole noudatettu tai että vesikulkuneuvon päällikkö ei ole huolehtinut, että vesikulkuneuvossa on käsisammutin.

Lähteet

Fintraffic.2024. Ajonopeudet maanteillä 2023, julkaistu 10.6.2024. https://www.fintraffic.fi/fi/uutiset/ajonopeudet-maanteilla-2023-raportti-nopeudet-paateilla-edellisvuosien-tasolla

Keskusrikospoliisi. 2024. Liikennejuopumustilastot 2023. Rikostekninen laboratorio 19.3.2024. Vantaa: Keskusrikospoliisi. https://poliisi.fi/-/liikennejuopumustilastot-2023-huumausainerattijuopumuksia-eniten-nuorten-aikuisten-ikaryhmassa

Liikenneturva. 2022. Nuoret liikenteessä. https://www.liikenneturva.fi/liikenteessa/nuoret-liikenteessa/

Poliisi. 2022. Poliisin liikennevalvonnan ja -turvallisuuden toiminta- ja kehittämissuunnitelma 2022–2030. Poliisihallituksen julkaisusarja 1/2022. Espoo: Poliisihallitus. https://poliisi.fi/julkaisut/-/asset_publisher/Ga8MkKWl5ss3/content/poliisin-liikennevalvonnan-ja-turvallisuuden-toiminta-ja-kehittamissuunnitelma-2022-2030?_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_Ga8MkKWl5ss3_assetEntryId=126364310

Poliisi. 2024. Tulostietojärjestelmä PolStat.

Tilastokeskus. 2024a. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/rpk/index.html

Tilastokeskus. 2024b. Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html

B Rikollisuuden piirteitä

1 Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus

Ilari Kolttola, Aaro Beuker ja Outi Turunen

Tiivistelmä

- Ulkomaan kansalaisten osuus poliisin tietoon tulleista muista kuin liikennerikoksista oli 16 prosenttia vuonna 2024. Liikennerikoksista ja -rikkomuksista epäillyistä noin 13 prosenttia oli ulkomaan kansalaisia.
- Ulkomaalaistaustaisten ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajien osuus muista rikoksista kuin liikennerikoksista epäillyistä oli 19 prosenttia ja liikennerikoksista ja -rikkomuksista epäillyistä 17 prosenttia.
- Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden (ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajien) rikostaso oli pitkään laskusuuntainen. Viimeisten vuosien aikana rikostaso on kääntynyt kuitenkin nousuun joidenkin rikoslajien osalta.
- Varkausrikosten taso vuonna 2024 ulkomaalaistausten osalta oli vuoden 2015 tasolla. Vuonna 2024 ulkomaalaistaustaisten ikävakioitu varkausrikosten taso oli matalampi kuin suomalaistaustaisilla.
- Pahoinpitelyjen rikostaso laski pitkään sekä ulkomaalaistaustaisten että suomalaistaustaisten osalta, kunnes kääntyi kasvuun vuoden 2020 jälkeen. Vuonna 2024 rikostaso kääntyi jälleen laskuun molemmissa ryhmissä. Pahoinpitelyrikoksissa ulkomaalaistaustaisten ikävakioitu rikostaso on lähes 1,7-kertainen suomalaistaustaisiin nähden.
- Seksuaalirikosten osalta ulkomaalaistaustaisten rikostaso on yli puolitoista kertainen suomalaistaustaisiin verrattuna. Seksuaalirikosten osalta ikävakioitu rikostaso on noussut selvästi molemmissa ryhmissä. Suomalaistaustaisten rikokset ovat kasvaneet hieman ulkomaalaistaustaisia enemmän ja rikostason ero on kaventunut viime vuosina.
- Vuonna 2024 tarkastelluista rikoksista ulkomaalaistaustaisten osuus oli korkein salakuljetusrikoksissa (32 prosenttia), Raiskausrikoksissa (32 prosenttia) ja verorikoksissa (30 prosenttia).
- Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden rikostasossa on suurta vaihtelua taustamaiden mukaan.
- Ulkomaalaistaustaisen väestön kasvaessa myös heidän uhrikokemusten osuus on kasvanut. Esimerkiksi noin 15 prosentissa pahoinpitelyistä uhri on ulkomaalaistaustainen.

1.1 Johdanto

Luku käsittelee ulkomaan kansalaisten ja Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön rikollisuutta ja rikosten uhriksi joutumista. Teema on ajankohtainen, sillä ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on viime vuosikymmeninä lisääntynyt olennaisesti. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuoden 2024 lopussa 623 949 ulkomaalaistaustaista henkilöä, noin 11 prosenttia väestöstä, kun vielä vuonna 1990 ulkomaalaistaustaisen väestön osuus oli alle prosentin (Tilastokeskus 2025c). Rikollisuuden kokonaiskuvan kannalta on merkityksellistä, että ulkomaalaistaustaisten henkilöiden riski syyllistyä rikokseen ja joutua rikoksen uhriksi on muuta väestöä korkeampi (Lehti ym. 2014b).

Seuraavissa tarkasteluissa ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisen väestön rikollisuutta kuvataan erilaisten määritelmien valossa. Keskeisinä erottelukriteereinä käytetään kansalaisuutta ja syntyperää. Ulkomaan kansalaisilla tarkoitetaan Suomessa pysyvästi tai väliaikaisesti oleskelevia ulkomaan kansalaisia. Ensin mainittu ryhmä käsittää muun muassa oleskeluluvan saaneet ulkomaan kansalaiset sekä oleskelunsa rekisteröineet EU-maiden ja Pohjoismaiden kansalaiset. Väliaikaisesti Suomessa oleskelevia ulkomaalaisia taas ovat esimerkiksi turistit, työkomennuksella tai sukulaisvierailulla olevat henkilöt, oleskelulupaa odottavat turvapaikanhakijat ja myös ammattirikolliset, joiden maassaolon syy on rikosten tekeminen. On huomionarvoista, että tässä luokittelussa ulkomaalaistaustaiset henkilöt, joilla on Suomen kansalaisuus, kuuluvat Suomen kansalaisten ryhmään. Edelleen on huomattava, että kansalaisuus ei rikollisuutta tutkittaessa ole paras mahdollinen maahanmuuttajuuden määrittelyperuste, sillä rikostuomiot ovat yleensä este asuinmaan kansalaisuuden saamiselle. Tämän vuoksi maassa vakituisesti asuvien ulkomaan kansalaisten ryhmään kasaantuvat eniten rikoksia tekevät maahanmuuttajat.

Suomessa asuva ulkomaalaistaustainen väestö käsittää puolestaan Suomessa asuvat maahanmuuttajat ja heidän Suomessa syntyneet lapsensa. Ulkomaalaistausta voidaan määritellä esimerkiksi kansalaisuuden, syntymämaan ja äidinkielen perusteella. Tilastokeskus on käyttänyt vuodesta 2012 alkaen syntyperäluokitusta, jossa ulkomaalaistaustaiseksi määritellään henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla, sekä ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa väestötietojärjestelmässä.

Vuonna 2024 Suomen ulkomaalaistaustaisesta väestöstä selvästi suurimman ryhmän – kaikkiaan noin viidenneksen – muodostivat henkilöt, joiden taustamaa oli entinen Neuvostoliitto tai Venäjä. Virolaiset, irakilaiset, somalialaiset ja ukrainalaiset muodostivat seuraavaksi suurimmat ryhmät. Noin puolet (49 %) ulkomaalaistaustaisesta väestöstä oli taustaltaan

eurooppalaisia ja noin kolmasosa aasialaisia. Ulkomaalaistaustaisista 18 prosenttia oli Suomessa syntyneitä eli toisen polven maahanmuuttajia. (Tilastokeskus 2025c.)

Ulkomaalaistaustaisen väestön ikärakenne poikkeaa selvästi suomalaistaustaisten ikärakenteesta. Ulkomaalaistaustaisesta väestöstä 25–34-vuotiaita oli vuoden 2024 lopussa 20 prosenttia, kun ikäryhmän osuus suomalaistaustaisessa väestössä oli 12 prosenttia. Vastaavasti suomalaistaustaisessa väestössä yli neljännes oli yli 65-vuotiaita, kun ulkomaalaistaustaisessa väestössä heitä oli vain 6 prosenttia. Toisaalta myös maahanmuuttajaryhmien välillä on huomattavia eroja niin ikä- kuin sukupuolirakenteessakin. (Tilastokeskus 2025c). Kaikkiaan väestöryhmien ikärakenteella on olennainen merkitys rikollisuutta koskevissa tarkasteluissa, koska väkivalta- ja omaisuusrikoksista valtaosa painottuu nuorimpiin ikäryhmiin. Osa suomalaisten ja maahanmuuttajaväestön välisistä eroista rikollisuudessa selittyykin väestöryhmien erilaisella ikärakenteella (Lehti ym. 2014b).

Tässä luvussa nojaudutaan pitkälti viranomaisten tuottamaan tietoon rikollisuudesta. Kyselytutkimusten mukaan väestöryhmien väliset erot kokonaisrikollisuudessa ovat kuitenkin samansuuntaisia kuin viranomaisten tietoon tulleessa rikollisuudessa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen (nyk. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti) vuonna 2014 julkaisemassa maahanmuuttajien rikollisuutta koskevassa tutkimuksessa ei ilmennyt viitteitä siitä, että ilmirikollisuudesta kertovat viranomaistilastot antaisivat olennaisesti toisenlaisen kuvan väestöryhmien välisistä rikollisuustasoeroista tai rikoksen uhriksi joutumisriskieroista kuin kokonaisrikollisuutta kuvaavista kyselytutkimuksista saatavat tiedot (Lehti ym. 2014b).

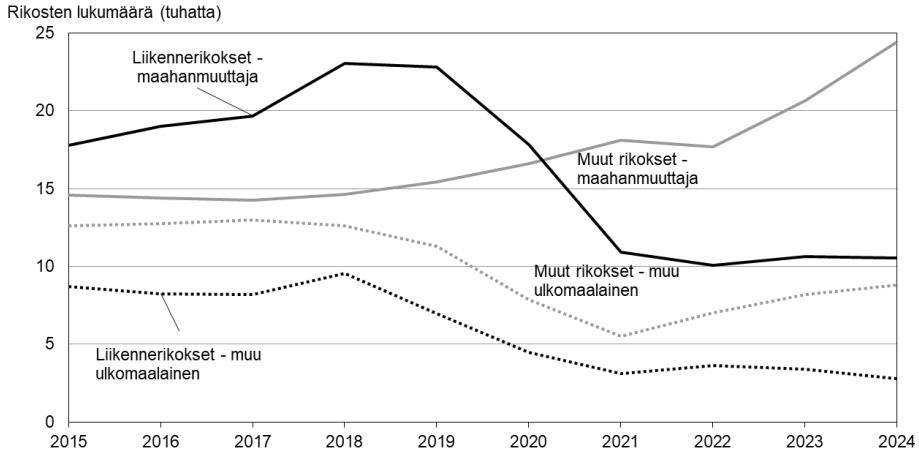
Seuraavassa käsitellään ulkomaan kansalaisten ja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden Suomessa tekemien rikosten määrää ja luonnetta viime vuosina. Sen jälkeen tarkastellaan maahanmuuttajien rikollisuutta selittäviä tekijöitä sekä maahanmuuttajia rikosten uhreina Suomessa.

1.2 Ulkomaalaistaustaisten rikollisuus 2015–2024

Tässä jaksossa tarkastelun kohteena on ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisten rikollisuus Suomessa vuosina 2015–2024. Tarkastelussa hyödynnetään sekä kansalaisuuteen että syntyperään pohjautuvia luokitteluja. Kansalaisuuden osalta luokittelu mahdollistaa jaottelun maassa pysyvästi asuviin ulkomaan kansalaisiin (maahanmuuttajat) sekä vain väliaikaisesti maassa oleskeleviin ulkomaan kansalaisiin. Syntyperään pohjautuva jaottelu puolestaan mahdollistaa erittelyn ulkomaalaistaustaiseen väestöön, mukaan lukien ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajat, sekä suomalaistaustaiseen väestöön.

Sekä Suomessa asuvien että täällä väliaikaisesti oleskelevien ulkomaan kansalaisten tekemien liikennerikosten määrät ovat alentuneet selvästi vuodesta 2015. Suurimpana tekijä on vuoden 2020 tieliikennelain (729/2018) muutos, jolloin lievimmät liikennerikkomukset siirtyivät pois rikosoikeudellisesta järjestelmästä. Näistä rikkomuksista seuraa nykyjään liikennevirhemaksu sakon sijaista. Vuoden 2020 jälkeen liikennerikosten taso on pysynyt pitkälti ennallaan.

Ulkomaalaisten tekemien muiden kuin liikennerikosten vuotuinen määrä on noussut viimeisten vuosien aikana. Rikosten määrä on kasvanut etenkin maahanmuuttajien osalta: vuodesta 2015 rikokset ovat nousseet lähes 70 prosenttia. Erityisesti vuosina 2023 ja 2024 on tapahtunut merkittävää nousua. Rikoslajien osalta kasvua on tapahtunut melko tasaisesti kaikissa tyypillisimmissä rikoslajeissa, kuten varkausrikoksissa (lisääntynyt 40 %) ja pahoinpitelyrikoksissa (lisääntynyt 50 %). Isolta osaltaan maahanmuuttajien rikollisuuden kasvu selittyy maahanmuuttajataustaisen väestön kasvulla. Suhteellisesti kasvu ei ole ollutkaan lähelläkään yhtä voimakasta (ks. kuvio 2). Muiden (ei vakituisesti Suomessa asuvien) ulkomaalaisten osalta rikostaso on laskenut vuodesta 2015 noin 30 prosenttia, vaikka onkin kääntynyt viime vuosina lievään nousuun koronavuoden 2020 pohjasta. Näissä rikosmäärissä näkyy mm. matkailun yleisyys.

Kuvio 1 Liikennerikoksiin ja muihin rikoksiin syyllisiksi epäiltyjen maahanmuuttajien (Suomessa asuvat ulkomaan kansalaiset) ja muiden ulkomaalaisten (ei kotipaikkaa Suomessa) määrä vuosina 2010–2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Maahanmuuttajastatuksen määrittelyssä kansalaisuus ei kuitenkaan ole kaikilta osin paras mahdollinen indikaattori. Seuraavan tarkastelun perustana on käytetty Tilastokeskuksen syntyperäluokitusta, joka pohjautuu vanhempien syntymävaltioon. Luokituksessa ulkomaalaistaustaisiksi katsotaan henkilöt, joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla (tarkemmin ks. Tilastokeskus 2022b).

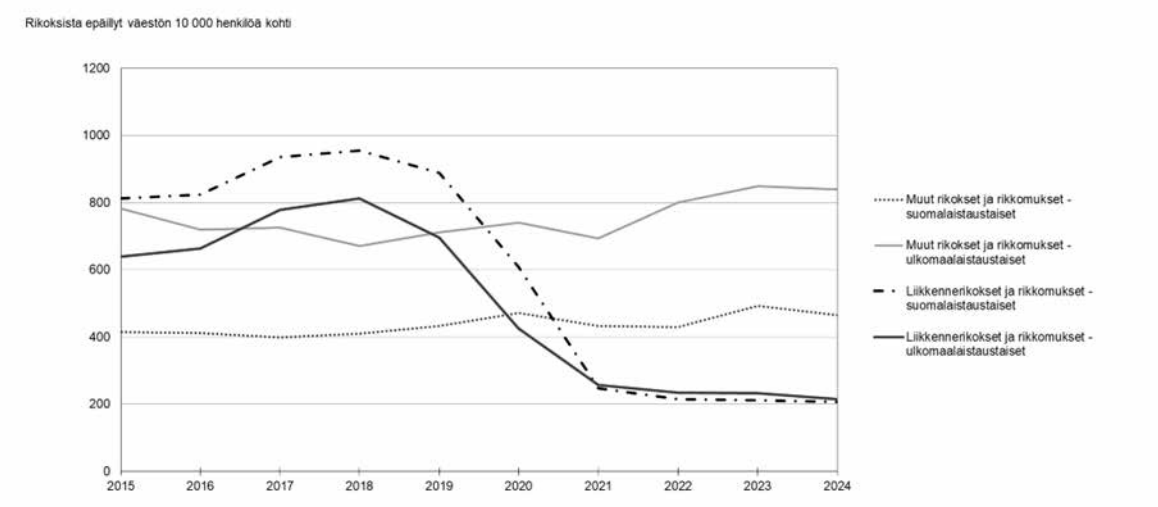
Seuraavissa tarkasteluissa esitetään tietoja Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön rikollisuudesta vuosina 2015–2024. Tiedot on esitetty suhteutettuna tarkasteltavan väestön kokoon kunkin vuoden lopussa. Vertailun vuoksi vastaavat tiedot esitetään myös suomalaistaustaisen väestön osalta. Koska ulkomaalaistaustainen väestö eroaa erityisesti ikärakenteen suhteen suomalaisväestöstä, tiedot esitetään ikävakioituina. Ikävakiointi on tehty suorana ikävakiointina hyödyntäen Eurostatin Euroopan vakioväestöä (Eurostat 2013). Ikävakioidut luvut perustuvat ikäryhmittäisiin rikostasoihin, joiden perusteella lasketaan rikostaso vakioväestössä. Näin lasketut luvut osoittavat, mikä eri väestöryhmien rikostaso olisi, jos niissä olisi sama ikärakenne. Ikävakioinnilla voidaan huomioida myös väestön ikärakenteen muutoksen aiheuttama vaikutus, mikä on erityisen suuri nimenomaan suomalaistaustaisessa väestössä. Käytännössä ikävakiointi Euroopan vakioväestöllä nostaa rikostasoa viime vuosien osalta joillakin prosenteilla väestön vanhentumisen vuoksi.[8] Ikävakiointi puolestaan laskee ulkomaalaistaustaisten rikostasoa 10–25 prosentilla, koska ulkomaalaisväestön ikäjakauma painottuu voimakkaasti nuoriin ikäryhmiin, jotka tyypillisesti ovat vanhempia rikosaktiivisempia.

Kuviossa 2 on esitetty ulkomaalais- ja suomalaistaustaisen väestön rikosepäilyjen määriä ikävakioituna ja suhtautettuna kummankin väestön kokoon. Tarkastelun kohteena ovat liikennerikokset ja -rikkomukset sekä muut rikokset- ja rikkomukset. Kuviosta havaitaan, että liikennerikosten osalta sekä Suomessa asuvan maahanmuuttajataustaisen väestön että kantaväestön rikostaso liikennerikosten osalta on käytännössä romahtanut vuoden 2020 jälkeen, johon vaikuttaa jo aiemmin mainittu on vuoden 2020 tieliikennelain muutos.

Muiden rikosten osalta suomalaistaustaisten rikostaso on pysynyt hyvin vakaana koko tarkastelun ajan. Ulkomaalaistaustaisten rikostaso on pitkän laskun jälkeen viime vuosien aikana kääntynyt nousuun. Vuonna 2024 ulkomaalaistaustaisen väestön ikävakioitu rikostaso muiden kuin liikennerikosten osalta oli 839 rikosta ja suomalaistaustaisen väestön 465 rikosta 10 000 asukasta kohti, Edellisvuoteen verrattuna rikostaso oli hieman alhaisempi kuin molemmissa ryhmissä. Muiden kuin liikennerikosten osalta

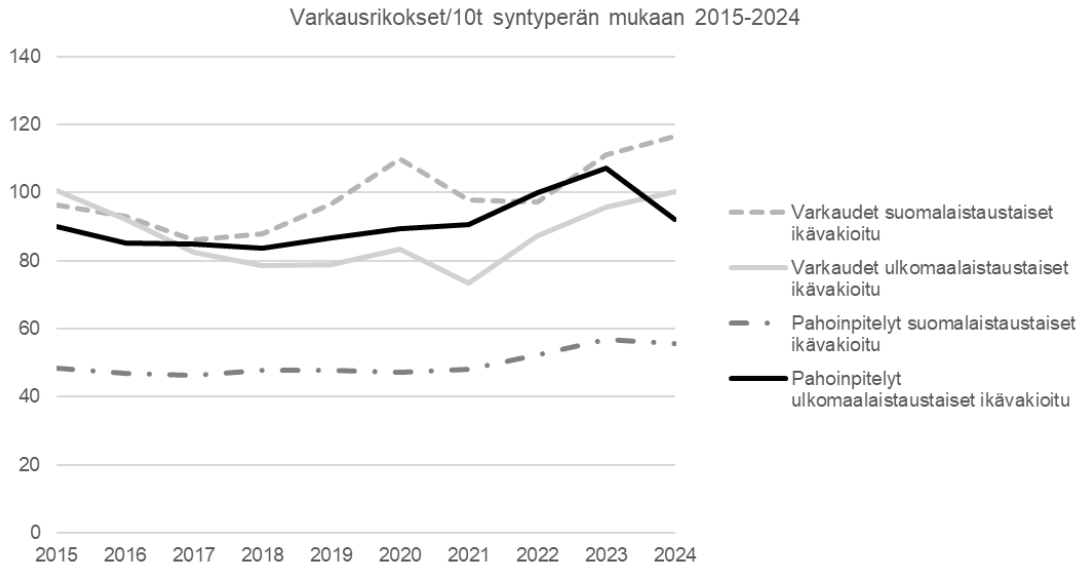
8 Ikävakioituna esitettävät kuviot ja tiedot ovat käytännössä samat kuin jos vakioväestönä olisi käytetty suomalaistaustaista väestöä vuonna 2010.

ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten rikosepäiltyjen määrä on lähes samalla tasolla kuin vuonna 2012. Vuoteen 2015 verrattuna ulkomaalaistaustaisten ikävakioitu rikostaso on noussut noin 7 prosenttia kun taas suomalaistaustaisten osalta nousua on 12 prosenttia. Liikennerikoksissa molempien väestöryhmien rikostason kehitys on ollut hyvin samanlainen. Vuosina 2020 ja 2021 liikennerikoksista epäiltyjen määrä vähentyi huomattavasti molemmissa väestöryhmissä. Liikennerikosten osalta suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten rikostaso on käytännössä sama.

Kuvio 2 Liikennerikoksista ja muista rikoksista epäillyt ulkomaalaistaustaiset ja suomalaistaustaiset henkilöt väestön 10 000 asukasta kohti (ikävakioitu) vuosina 2015–2024. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c)

Kuviossa 3 on esitetty Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön ja suomalaistaustaisen väestön ikävakioidut rikostasot varkausrikosten ja pahoinpitelyrikosten osalta vuosina 2015–2024. Ulkomaalaistaustaisten varkausrikokset ovat vähenivät tasaisesti vuoteen 2021 asti, jonka jälkeen varkausrikokset ovat nousseet melko tasaisesti. Suomalaistaustaisen väestön osalta varkausrikollisuuden trendi on ollut lähes samakaltainen. Varkausrikosten osalta suomalaistaustaisten ikävakioidut ovat hieman suuremmat kuin ulkomaalaistaustaisten ikävakioidut varkausrikokset.

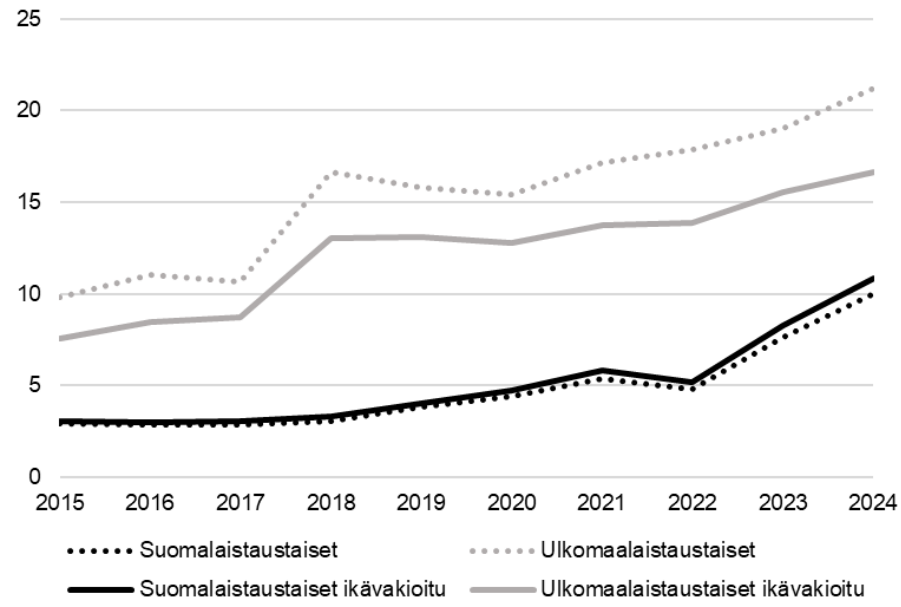

Kuvio 3 Varkausrikoksista ja pahoinpitelyrikoksista epäillyt ulkomaalaistaustaiset ja suomalaistaustaiset henkilöt väestön 10 000 asukasta kohti **(ikävakioitu)** vuosina 2015–2024. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c)

Myös pahoinpitelyrikoksissa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisen väestön rikollisuustasot ovat kehittyneet pääpirteissään samalla tavalla. Vuosina 2021 rikollistaso kääntyi sekä suomalaistaustaisilla että ulkomaalaistaustaisilla kasvuun. Ulkomaalaistaustaisilla kasvu on ollut voimakkaampaa. Vuonna 2024 rikollisuustaso on kuitenkin laskenut vuoden 2023 huipusta, varsinkin ulkomaalaistaustaisen väestön osalta. Ulkomaalaistaustaisten ikävakioitu rikostaso on pahoinpitelyrikoksissa edelleen olennaisesti korkeampi kuin suomalaistaustaisella väestöllä: vuonna 2024 ulkomaalaistaustaisilla ikävakioitu rikosepäilyjen määrä oli suomalaistaustaiseen väestöön nähden noin 70 prosenttia korkeampi. Viimeisen kymmenen vuoden aikana ulkomaalaistaustaisten kohdalla nähtävissä on etenkin nuorten

henkirikollisuusepäilyjen nousu, samalla kun heidän osuutensa rikosepäillyistä on kasvanut (Heiskanen & Purhonen, 2025, 20).

Kuviossa 4 esitetty Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön ja suomalaistaustaisen väestön ikävakioidut rikostasot seksuaalirikosten osalta vuosina 2015–2024. Sekä suomalaistaustaisten että ulkomaalaistaustaisten seksuaalirikosten taso on kasvanut. Suomalaistaustaisissa kasvua ajoittuu samaan hetkeen vuoden 2022 lainmuutosten kanssa. Ulkomaalaistaustaisen väestön osalta kasvu alkoi jo vuonna 2018 joskin vuoden 2022 lainmuutos näkyy myös ulkomaalaistaustaisen väestön osalta. Vaikka erot ikävakioitujen suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten tekemien seksuaalirikosten välillä ovat kaventuneet viime vuosina, on ulkomaalaistaustaisten ikävakioitu rikostaso seksuaalirikoksissa edelleen korkeampi kuin suomalaistaustaisella väestöllä: vuonna 2024 ulkomaalaistaustaisilla ikävakioitu rikosepäilyjen määrä oli yli puolitoistakertainen suomalaistaustaiseen väestöön nähden. Suomalaistaustaisten tekemien seksuaalirikosten nousu ajoittuu seksuaalirikoslainsäädännön uudistuksen vuosille, kun ulkomaalaistaustaisten kohdalla nousu on maltillisempaa. On mahdollista, että suostumusperustaisuuden tuominen lainsäädäntöön ja matalampi ilmoittamiskynnys näkyy erityisesti suomalaistaustaisten tekemien seksuaalirikosten nousuna.

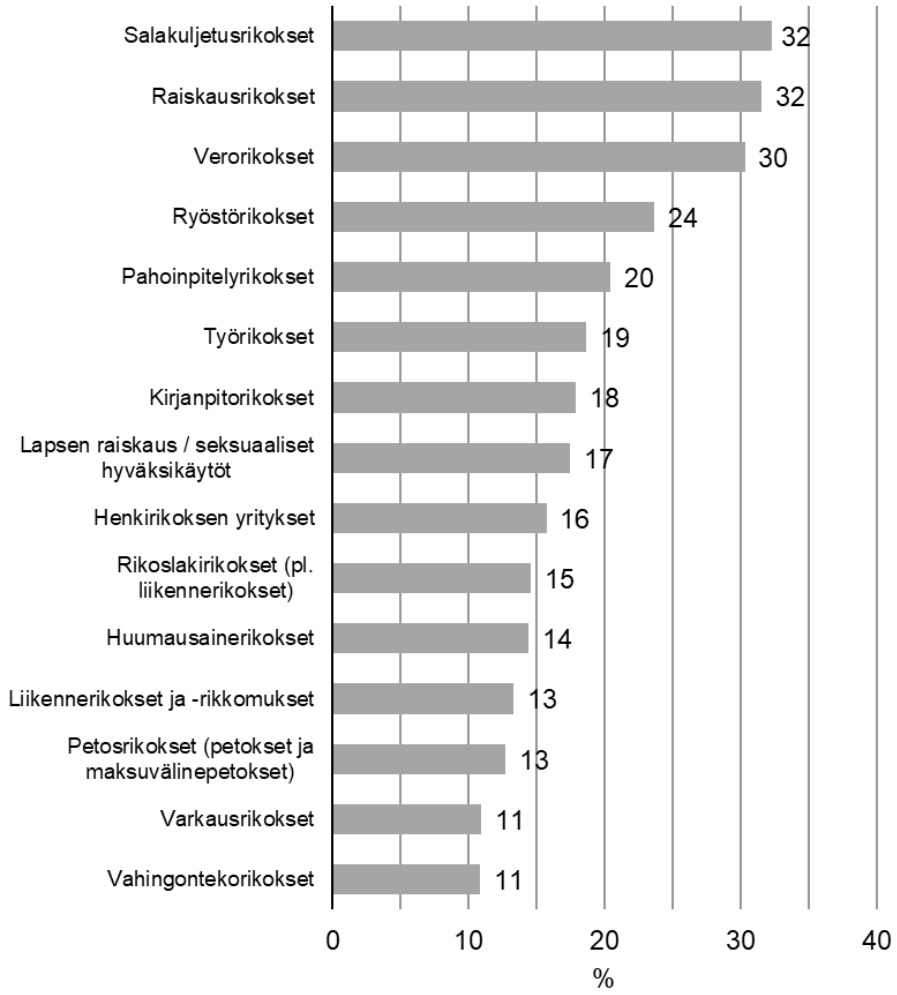
Kuvio 4 Seksuaalirikoksista epäillyt ulkomaalaistaustaiset ja suomalaistaustaiset henkilöt väestön 10 000 asukasta kohti (ikävakioitu) vuosina 2010–2024.
Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2025c)

1.3 Ulkomaalaistaustaisten rikollisuuden piirteitä

Tässä osiossa tarkastellaan ulkomaalaistaustaisten henkilöiden rikollisuuden piirteitä. Kuten edellä, tarkastelussa hyödynnetään sekä syntyperään että kansalaisuuteen pohjautuvia luokitteluja. Pääosin aineisto koskee vuonna 2024 viranomaisten kirjaamia rikosepäilyjä. Aiempina vuosina tässä luvussa tarkasteltiin myös Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemään erillistutkimukseen maahanmuuttajien rikollisuudesta, jonka aineistona olivat vuosina 2010–2011 poliisin tietoon tulleet väkivalta-, seksuaali- ja omaisuusrikokset (Lehti ym. 2014b). Kyseisen tutkimuksen tilastolliset tiedot ovat kuitenkin jo kymmenen vuotta vanhoja, joten sen tarjoama tilastokuva alkaa olemaan rikollisuustilannekatsauksen kannalta hieman vanhentunut. Kyseisen selvityksen tuloksia on näin ollen jätetty tästä luvusta pois.

Ulkomaalaistaustaisten osuus eri rikoslajeissa

Kuviossa 5 on tarkasteltu Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisen henkilöiden osuutta rikoksista epäillyistä henkilöistä eräiden keskeisten rikoslajien osalta vuonna 2024. Luvut pitävät sisällään myös Suomessa väliaikaisesti oleskelevia ulkomaalaisia. Tarkastelun perusteella ilmenee, että ulkomaalaistaustaisten (pl. liikennerikokset ja -rikkomukset) epäillyistä oli noin 15 prosenttia. Liikennerikoksissa osuus oli noin 13 prosenttia. Tarkastelluista rikoksista ulkomaalaistaustaisten osuus oli korkein salakuljetusrikoksissa, joissa ulkomaalaistaustaisten osuus oli 32 prosenttia, Raiskausrikoksissa osuus oli 32 prosenttia ja verorikoksissa 30 prosenttia.

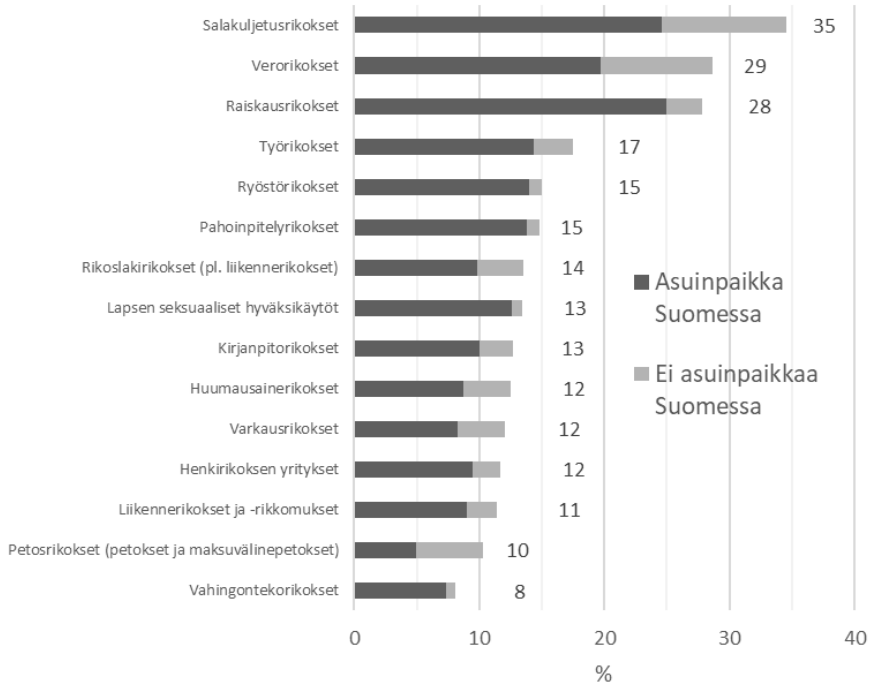

Kuvio 5 Ulkomaalaistaustaisten epäiltyjen osuus eräistä rikoslajeista epäillyistä vuonna 2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Kuviossa 6 vastaava tarkastelu on toteutettu ulkomaan kansalaisten osalta, eritellen epäillyt, joilla on vakituinen asuinpaikka Suomessa ja ne, joiden oleskelu Suomessa on väliaikaista. Kokonaiskuva muuttuu hieman syntyperään perustavasta tarkastelusta (kuvio 5).

Vuonna 2024 viranomaisten tietoon tulleissa rikoksissa (pl. rikoslain 23 luvun liikennerikokset) syyllisiksi epäillyistä henkilöistä noin 13 prosenttia oli ulkomaan kansalaisia. Muista kuin liikennerikoksista epäillyistä ulkomaan kansalaisista miltei 70 prosentilla oli vakituinen asuinpaikka Suomessa, muiden ollessa Suomessa vain väliaikaisesti. Noin kaksi kymmenestä

verorikoksesta epäillystä oli ulkomaan kansalaisia, ja näistä noin kolmanneksella oli vakituinen asuinpaikka muualla kuin Suomessa. Raiskausrikosten osalta noin kymmenellä prosentilla oli asuinpaikka muualla kuin Suomessa, kun taas ulkomaan kansalaisten osuus yleisesti raiskausrikoksista oli yli neljännes.

Kuvio 6 Ulkomaiden kansalaisten osuus asuinpaikan mukaan rikoksista epäillyistä eräissä rikoslajeissa vuonna 2024. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2025a)

Varkausrikoksista epäillyistä ulkomaan kansalaisista noin kolmanneksella ei ollut pysyvää asuinpaikkaa Suomessa, mikä voi joiltakin osin kuvastaa omaisuusrikollisuuteen liittyvää ammattimaista rikollista toimintaa. Erityisen korkea ulkomailla asuvien osuus oli luontaisesti salakuljetusrikoksissa. Ulkomailla asuvien osuus ulkomaalaistaustaisista epäillyistä oli verraten suuri myös petosrikoksissa. Kaikkiaan ulkomaan kansalaisten osuus rikoksista epäillyistä oli vähäinen petosrikoksissa ja vahingontekorikoksissa. Tarkastetuista rikoksista ulkomailla asuvien osuus oli matalin vahingontekojen, lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten, pahoinpitelyiden ja ryöstörikosten osalta.

Ulkomaalaistaustaiset uhreina

Taulukossa 1 on esitetty tiettyjen rikosten osalta ulkomaalaistaustaisten uhrien osuuksia ja lukumääriä tapauskertojen mukaan laskettuna vuodelta 2024. Taulukossa ei esitetä rikoksia, joissa ulkomaalaistaustaisia uhreja oli alle 10. Vuosina 2015–2024 poliisin tietoon tulleissa rikoksissa on kirjattu yhteensä yli 77 000 ulkomaalaistaustaista uhria. Määrä on kasvanut huomattavasti tarkastelujakson aikana: vuonna 2015 heitä oli noin 5 400, kun vuonna 2024 määrä nousi yli 11 000. Koko kymmenvuotiskauden keskiarvon perusteella ulkomaalaistaustaiset henkilöt muodostavat noin 14 prosenttia kaikista poliisin rekisteröimistä rikosuhrista. Rikostyypeittäin tarkasteltuna suurin osa ulkomaalaistaustaisten uhrien tapauksista liittyy väkivalta- ja uhkailurikoksiin. Pahoinpitelyrikoksissa ulkomaalaistaustaisten osuus on ollut keskimäärin 15 prosenttia, ja vastaava osuus laittomissa uhkauksissa on niin ikään 15 prosenttia. Näiden rikosten uhrimäärät ovat kasvaneet vuosien 2015–2024 aikana tasaisesti.

Vainoamistapauksissa ulkomaalaistaustaisten osuus on ollut noin 15 prosenttia, ryöstörikoksissa sekä raiskausrikoksissa 12 prosenttia. Sen sijaan kiristyksissä ja törkeissä kiristyksissä ulkomaalaistaustaisten osuus jääpienemmäksi, noin viiteen prosenttiin.

Kokonaisuutena tarkastelujakson tulokset osoittavat, että ulkomaalaistaustaisten uhrien määrä on kasvanut useimmissa rikosryhmissä, ja heidän osuutensa on suurin väkivalta- ja uhkailurikoksissa. Määrällinen kasvu heijastelee osaltaan sekä väestörakenteen muutoksia että ilmoitusalttiuden nousua. On kuitenkin syytä huomioida, että luvut kuvaavat poliisin tietoon tulleita tapauksia, eivätkä siten välttämättä kerro kaikkea koko rikosilmiöstä.

Taulukko 1. Ulkomaalaistaustaisten uhrien lukumääriä ja osuuksia tapauskertojen mukaan laskettuna vuodelta 2024.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Suhteellinen osuus % 2015–2024
Yhteensä	5 418	5 614	6 252	6 614	7 254	8 400	8 203	9 262	10 885	11 439	14 %
Pahoinpitelyrikokset yhteensä	3 856	3 913	4 332	4 460	4 853	5 304	5 445	6 267	7 340	7 500	15 %
Laiton uhkaus	1 080	1 191	1 260	1 333	1 435	1 521	1 665	1 832	2 086	2247	15 %
Ryöstörikokset	146	161	169	179	192	270	234	344	390	453	12 %
Kiristys, törkeä kiristys	44	37	42	80	109	576	116	103	129	185	5 %
Lapsen seks.hyväksikäyttö, törkeä lapsen seks. hyväksikäyttö, törkeä lapsenraiskaus, 20:6–7 (–2022)	61	62	70	126	146	195	197	181	61	61	8 %
Raiskaus, törkeä raiskaus	60	63	80	146	133	107	147	147	197	208	12 %
Vainoaminen	28	42	93	93	84	104	89	99	126	111	15 %
Muut seks.rikokset 20:4–5,5a, 8–9 (–2022)	36	46	56	61	108	92	115	83	19	6	7 %
Tapon, murhan tai surman yritys	25	27	49	41	63	54	48	73	55	95	12 %
Vammantuottamus	34	35	41	52	42	57	51	35	37	76	7 %
Vapaudenriisto	22	12	27	15	53	50	45	38	67	49	10 %
Seks. kajoaminen lapseen, lapsen seks. hyväksikäyttö, korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seks. teosta, lapsen houkutteleminen seks. tarkoituksiin 20:14–20:16, 20:18§	..	..	..	..	..	..	..	..	130	142	9 %

Ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien rikollisuus taustamaan mukaan

Suomessa maahanmuuttaja – ja ulkomaalaisryhmät ovat keskenään hyvinkin heterogeenisiä ja eri maahanmuuttaja- ja ulkomaalaisryhmien edustus rikoksista epäillyistä vaihteleekin runsaasti. Osaltaan tämä heijastaa luonnollisesti eri väestöryhmien osuutta Suomen väestöstä sekä muun muassa turistien ja muiden väliaikaisesti Suomessa olevien ulkomaalaisten kansallisuuksia. Toisaalta on kuitenkin huomattava, että myös väestön määrään suhteutetut rikosepäilyt vaihtelevat eri ulkomaalais- ja maahanmuuttajaryhmien välillä. Vaihtelua rikosten määrässä on mm. eri rikoslajien mukaan.

Rikollisuuden tarkastelu maahanmuuttajien taustamaiden perusteella on usein haasteellista. Taustamaaryhmät eivät ole yhtenäisiä, niiden koot vaihtelevat suuresti ja mittaustuloksiin vaikuttavat rakenteelliset tekijät, kuten väestörakenne ja sosioekonominen asema. Lisäksi mikäli käytetään rikollisuuden ns. bruttolukuja voi yksi epäilty lukuisina rikoksina nostaa koko ryhmän keskiarvoa merkittävästi, etenkin jos ryhmä on kooltaan melko pieni (ks. esim. Haapakangas 2023). Riskinä onkin, että taustamaata rikosta selittävänä tekijä liioitellaan. Lukuja tarkasteltaessa on syytä pitää mielessä, että rikollisuus, varsinkin vakavampien rikosten osalta, on hyvin harvinaista kaikissa väestöryhmissä. Lisäksi on syytä muistaa, että rikostentekotarkoituksissa myös matkustetaan Suomeen (esim. huumausainerikollisuus). Nämä väliaikaisesti maassa olevat näkyvät ulkomaisina rikoksentekijöinä. Tämä ryhmä kuitenkin eroaa monelta osin maassa vakituisesti asuvista ulkomaalaistaustaisista.

Taulukossa 2 esitetään niin sanotun ”rikosaktiivisimman aikuisväestön”, eli 18–29-vuotiaiden miesten, rikollisuustasot väestöpainottamattomien kymmenen vuoden (2015–2024) keskiarvon perusteella. Taulukossa kuvataan rikollisuustasoja taustamaan perusteella. Pitkän aikavälin keskiarvojen tarkastelu vähentää yksittäisten rikostapausten vaikutusta kokonaiskuvaan. Esimerkiksi vuonna 2023 tapahtunut ns. Vastaamo-tapaus tuhansine uhreineen nosti suomalaistaustaisten nuorten miesten omaisuusrikosten tasoa huomattavasti. Pienemmissä väestöryhmissä yksittäisetkin tapaukset voivat vaikuttaa vielä selvemmin koko ryhmän rikollisuustasoon.

Tulosten tulkinnassa on kuitenkin syytä noudattaa varovaisuutta. Taulukossa ei ole huomioitu väestöpohjan muutoksia tarkastelujakson aikana, ja etenkin seksuaalirikoksissa tapausmäärät ovat monissa taustamaaryhmissä absoluuttisesti hyvin pieniä. Osalla ryhmistä seksuaalirikoksista epäiltyjä on ollut keskimäärin vain muutamia vuodessa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tällöin yksikin tapaus voi muuttaa ryhmän rikollisuustasoa merkittävästi.

Taulukossa 2 havaitaan, että matalimmat omaisuusrikostasot ovat itäaasialaistaustaisilla nuorilla miehillä, kun taas korkeimmat omaisuusrikostasot esiintyvät pohjoisafrikkalaistaustaisilla nuorilla miehillä. Sama havaitaan myös henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten osalta. Seksuaalirikoksissa matalimmat tasot havaitaan itäaasialaistaustaisilla, erityisen korkeita tasot ovat Saharan eteläpuolista Afrikkaa edustavilla ja länsiaasialaistaustaisilla nuorilla miehillä. Liikennerikoksissa erot taustamaiden välillä ovat yleisesti ottaen verrattain pienet, kuitenkin niin että länsiaasialaistaustaisilla miehillä liikennerikosten taso nousee selvästi muita ryhmiä korkeammaksi.

Taulukko 2. 18–29-vuotiaiden miesten rikollisuustaso eri taustamaittain (Epäillyt väestön 10 000 henk.) ja epäiltyjen määrät (N) 10v. keskiarvon mukaan (vuodet 2015–2024).

18–29 v. miehet		Omaisuus-rikokset	Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	Seksuaali-rikokset	Liikenne-rikokset	Rikoslaki-rikokset
Yhteensä	Epäillyt väestön 10 000 henk.	774	176	28	862	2455
	N (v. ka.)	41756	8836	1144	42399	123308
Suomalaistaustaiset	Epäillyt väestön 10 000 henk.	748	155	21	816	2327
	N (v. ka)	36367	7108	786	36295	105555
Pohjois-Afrikka	Epäillyt väestön 10 000 henk.	1131	779	48	854	2141
	N (v. ka.)	112	77	5	818	2127
Saharan etelä-puolinen Afrikka	Epäillyt väestön 10 000 henk.	1229	458	97	1057	4061
	N (v. ka)	748	306	53	619	2441
Amerikka	Epäillyt väestön 10 000 henk.	177	171	48	275	2141
	N (v. ka)	32	23	5	37	2127
Itä-Eurooppa	Epäillyt väestön 10 000 henk.	579	177	27	854	2141
	N (v. ka)	632	179	24	818	2127
Pohjois-Eurooppa (ilman Suomea)	Epäillyt väestön 10 000 henk.	1008	224	15	1346	3311
	N (v. ka)	725	147	8	865	2179
Etelä-Eurooppa	Epäillyt väestön 10 000 henk.	359	256	20	1189	2308
	N (v. ka)	124	75	6	357	700
Länsi-Eurooppa	Epäillyt väestön 10 000 henk.	276	191	62	616	1478
	N (v. ka)	290	178	54	567	1387
Itä-Aasia	Epäillyt väestön 10 000 henk.	56	28	8	110	239
	N (v. ka)	13	5	1	19	47
Länsi-Aasia	Epäillyt väestön 10 000 henk.	820	548	149	1598	4057
	N (v. ka)	527	332	88	971	2488
Kaakkois-Aasia ja Oseania	Epäillyt väestön 10 000 henk.	199	86	38	324	829
	N (v. ka)	128	41	15	143	408

Lähteet

Eurostat. 2013. *Revision of the European Standard Population. Report of Eurostat's task force*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Haapakangas, Kimmo. 2023. Yhden rikos leimaa 99 nuorta. Tilastokeskus. https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2023/yhden-rikos-leimaa-99-nuorta

Heiskanen, L., & Purhonen, M. (2025). Nuorten henkirikollisuus – Poliisin tietoon tulleiden henkirikosten ja niiden yritysten piirteet vuosina 2015–2023. Keskusrikospoliisi. https://poliisi.fi/documents/25235045/59586767/Nuorten%20henkirikollisuus.pdf/60544121-173b-013a-947f-5a721b8ea984/Nuorten%20henkirikollisuus.pdf?t=1740574742176

Lehti, Martti, Mikko Aaltonen, Ville Hinkkanen & Marianne Oksanen. 2014a. Ulkomaalaisten rikollisuus Suomessa vuosina 2009–2012. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 38/2014. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152588.

Lehti, Martti, Venla Salmi, Mikko Aaltonen, Petri Danielsson, Ville Hinkkanen, Hannu Niemi, Reino Sirén & Karoliina Suonpää. 2014. *Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä*. OPTL:n tutkimuksia 265 Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. http://hdl.handle.net/10138/152441.

Niemi, Hannu & Lehti, Martti. 2018. "Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus." Teoksessa *Rikollisuustilanne 2018. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Katsauksia 29/2018, toim. Hannu Niemi, 231–265. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. http://hdl.handle.net/10138/239656.

Tilastokeskus 2017. *Viranomaisten tietoon tullut rikollisuus 2016*. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/rpk/2016/13/rpk_2016_13_2017-03-23_tie_001_fi.html.

Tilastokeskus. 2019. *Ulkomaalaiset suomalaisia useammin epäiltynä rikoksista*. https://stat.fi/til/rpk/2018/13/rpk_2018_13_2019-05-16_tie_001_fi.html.

Tilastokeskus. 2025a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/tilasto/rpk

Tilastokeskus. 2025b. *Maahanmuuttajat väestössä*. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html

Tilastokeskus. 2025c. *Väestörakenne*. https://stat.fi/tilasto/vaerak

2 Naiset rikoksen tekijöinä ja uhreina

Tea Hatunen & Outi Turunen

Tiivistelmä

- Vuonna 2024 noin joka viides (21 %) rikoksesta epäilty henkilö oli nainen.
- Naisten osuus rikoksista epäillyistä on jonkin verran lisääntynyt viime vuosikymmeninä.
- Nuorisorikollisuuskyselyt osoittavat, että humalajuominen on yleisempää 15–16-vuotiaiden tyttöjen kuin poikien keskuudessa. Väkivallan tekeminen on kuitenkin tytöille poikia harvinaisempaa.
- Kyselytutkimusten perusteella naiset kokevat väkivaltaa ja uhkailua nykyisin hiukan useammin kuin miehet. Vakavimmat väkivallan muodot (henkirikokset, niiden yritykset ja törkeät pahoinpitelyt) kohdistuvat kuitenkin useammin miehiin.
- Vuonna 2024 poliisin tietoon tulleista lähisuhdeväkivallan uhreista noin 70 prosenttia oli naisia. Erityisesti parisuhteissa tapahtuva väkivalta kohdistui merkittävän usein naisiin, mutta lähisukulaisten tekemässä väkivallassa uhrien sukupuolijakauma oli tasaisempi.
- Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan naiset kohtaavat tyypillisimmin väkivaltaa kotonaan ja työpaikoillaan. Miehet kokevat yleisimmin väkivaltaa julkisilla paikoilla, ravintoloissa sekä naisten tapaan työpaikoillaan.
- Nuorten uhrikokemukset ovat lisääntyneet viimeisen vuosikymmenen aikana etenkin tyttöjen osalta. Vuonna 2024 tytöille yleisimpiä uhrikokemuksia olivat verkkokiusaaminen, uhkailu ja nuorten tekemä seksuaalinen häirintä. Pojat taas kokivat eniten uhkailua, omaisuuden vahingoittamista ja varastamista.

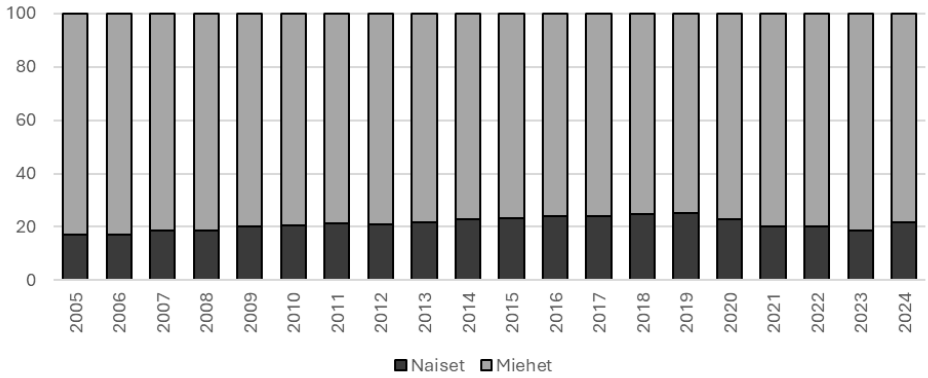
2.1 Johdanto

Tässä luvussa tarkastellaan naisten ja tyttöjen tekemää ja kokemaa rikollisuutta. Naisiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa taas tarkastellaan seksuaalirikoksia käsittelevässä luvussa. Pääasiallisena lähteenä käytetään Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastoja poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta. Sukupuolen mukainen erittely on saatavissa mm. selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyistä. Eräiden väkivaltarikosten uhreista on myös saatavissa sukupuolieritelty tieto vuodesta 2009 lähtien. Nämä tiedot koskevat siis vain poliisin selvittämiä rikoksia, eivät kaikkia poliisin tietoon tulleita tapauksia. Tässä luvussa epäiltyjen määrää koskevat tiedot ovat bruttolukuja, eli sama henkilö voi sisältyä vuoden lukuun useita kertoja. Uhrien kohdalla viranomaistiedot tilastoidaan vakavimman rikosnimikkeen mukaan, jolloin rikoksen uhriksi joutuneet esiintyvät vuositason tilastossa ainoastaan kerran.

Viranomaistilastoihin liittyvien rajoitteiden vuoksi rikollisuuden määrän ja piirteiden tarkastelussa hyödynnetään myös kyselypohjaisia tietolähteitä. Tässä luvussa tietolähteinä käytetään Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin toteuttamaa Kansallista rikosuhritutkimusta, 1980–2009 toteutettuja kansallisia uhritutkimuksia sekä vuoden 2024 Nuorisorikollisuuskyselyä.

2.2 Naiset rikoksen tekijöinä

Viranomaistietojen perusteella rikoksista epäillyt ovat valtaosin miehiä. Kuvio 1 kuvaa poliisin tietoon tulleisiin rikoksiin syylliseksi epäiltyjen naisten ja miesten suhteellista kehitystä vuodesta 2005 vuoteen 2024. Naisten osuus on pysynyt tarkasteluajanjaksolla melko vakaana. Vuonna 2024 selvitetystä rikoksesta tai rikkomuksesta epäiltyjä henkilöitä oli yhteensä 346 378: heistä noin 22 prosenttia oli naisia. Vuonna 2005 vastaava osuus oli noin 17 prosenttia.

Kuvio 1 Selvitettyihin rikoksiin ja rikkomuksiin syylliseksi epäiltyjen naisten ja miesten osuuksien (%) kehitys 2005–2024. Lähde: Tilastokeskus (2025), Rikos- ja pakkokeinotilasto

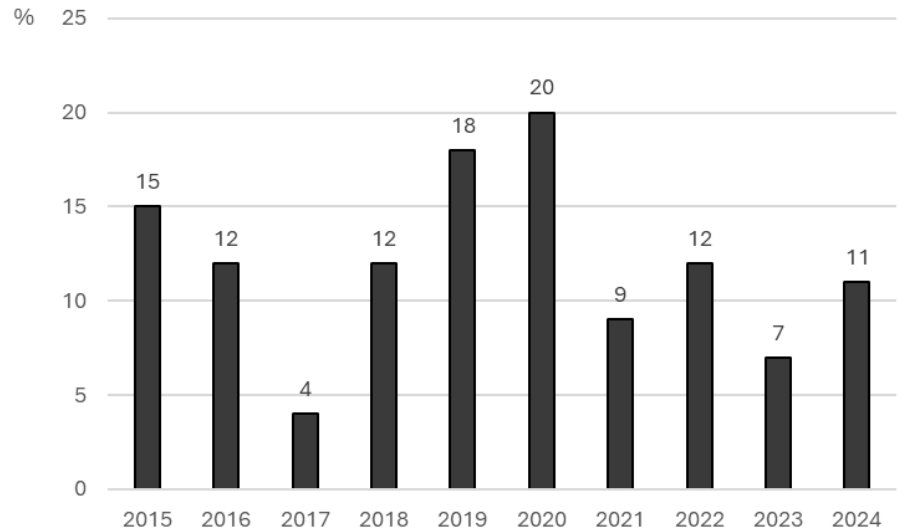
Taulukossa 1 on esitetty naisten osuudet eräisiin poliisin tietoon tulleisiin rikoksiin syyllisiksi epäillyistä vuonna 2024, kun epäiltyjä on ollut yhteensä vähintään 100. Taulukkoon on listattu 15 rikostyyppiä, joissa naiset esiintyvät suhteellisesti useimmin, ja 15 rikosta, joita naiset tekevät vähiten. Suurimmillaan naisten osuus oli petos- ja kavallusrikoksissa sekä virkarikoksissa. Erityisen yleisenä näyttäytyivät törkeät kavallukset, joiden osalta naiset muodostivat noin 42 % epäillyistä. Myös väärennyksissä naisten osuus oli suhteellisen korkea (37 %), kun taas näpistyksissä naiset muodostivat noin kolmasosan epäillyistä. Rikoksia, joissa osuudet olivat pienimmillään, olivat muun muassa seksuaalirikokset, törkeät liikenneturvallisuuden vaarantamiset sekä ryöstöt.

Taulukko 1 Naisten osuus eräisiin selvitettyihin rikoksiin ja rikkomuksiin syylliseksi epäillyistä vuonna 2024, kun epäiltyjä yhteensä yli 100. Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

	Kaikki	Naiset	Naiset %
Naisten osuus epäillyistä suurin			
Törkeä kavallus 28:5	292	122	42
Petos, lievä petos 36:1,3	26 257	10 353	39
Virkarikokset ja julkisyhteisön työntekijän rikokset 40	297	115	39
Väärennys, lievä väärennys, väärennysaineiston hallussapito 33:1,3,4	1 024	378	37
Kavallus, lievä kavallus 28:4,6	975	337	35
Näpistys 28:3	42 008	13 634	32
Törkeä kätkemisrikos, törkeä rahanpesu 32:2,7,8	418	134	32
Alkoholirikkomus (1102/2017)	766	243	32
Maksuvälinerikos, lievä maksuvälinerikos 37:12, 14	125	38	30
Kätkemisrikos, tuottamuksellinen kätkemisrikos, kätkemisrikkomus, rahanpesu 32:1,4,5,6,9,10	1 507	458	30
Kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle 23:8	264	79	30
Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen 24;34a	5 897	1 740	30
Väärän henkilötiedon antaminen 16:5	812	233	29
Törkeä petos 36:2	3 218	884	27
Lievä pahoinpitely 21:7	5 635	1 485	26
Naisten osuus epäillyistä pienin			
Ryöstö 31:1	2 004	221	11
Liikennerikkomus, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkominen, ajoneuvorikkomus TLL 103, 105a	4 914	517	11
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen 23:2	4 377	420	10
Ympäristörikokset 48, 34a	263	25	10
Törkeä maksuvälinepetos 37:9	1 140	82	7
Lapsenraiskaus, törkeä lapsenraiskaus 20:12–13§	287	15	5
Vesi-, ilma- tai junaliikennejuopumus 23:5–7	223	10	4
Raiskaus, törkeä raiskaus, raiskaus (3 mom.) 20:1–2 (-2022)	559	24	4
Seksuaalinen kajoaminen lapseen, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta, lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin 20:14-20:16, 20:18§	737	28	4
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsenraiskaus 20:6–7, 7b (-2022)	798	30	4
Seksuaalinen ahdistelu 20:6§	536	17	3
Muut seksuaalirikokset 20:4–5,5a, 8–9 (-2022)	411	12	3
Raiskaus, törkeä raiskaus 20:1–2§	893	18	2
Seksuaalinen kajoaminen, törkeä seksuaalinen kajoaminen, seksuaalinen hyväksikäyttö 20:3–5§	177	3	2
Sotilasrikokset 45	135	0	0

Lähde: Tilastokeskus (2025), Rikos- ja pakkokeinotilasto

Myös henkirikosten kohdalla miehet ovat yliedustettuina. Vuonna 2024 henkirikoksesta (murha, tappo tai surma) epäiltyjä naisia oli 11, mikä vastaa noin 13 prosenttia selvitettyjen rikosten epäillyistä. Vaikka henkirikoksesta epäiltyjen naisten määrä on vaihdellut merkittävästi eri vuosina (kuvio 2), heidän osuutensa on pysynyt kohtalaisen matalana vuodesta 2020 lähtien. Suurimmillaan naiset ovat muodostaneet noin viidesosan epäillyistä. Kokonaisuutena tarkastellen henkirikollisuus onkin pääosin miesten keskinäistä väkivaltaa. Vuosina 2013–2023 miesten väliset henkirikokset muodostivat yhteensä noin 60 prosenttia kaikista tapauksista. Samalla ajanjaksolla noin 28 prosentissa tapauksia miehen uhrina oli nainen ja noin kymmenessä naisen tekemän henkirikoksen uhrina oli mies. Naisten välisestä väkivallasta oli sen sijaan kyse noin kolmessa prosentissa henkirikoksia (Törölä & Raeste 2025, 10). Naisten tekemien henkirikosten uhri oli yleisimmin joko tekijän puoliso, entinen tai nykyinen seurustelukumppani tai tekijän lapsi (Törölä & Raeste 2025, 11). Tyypillisimmät motiivit olivat parisuhteeseen liittyvät ongelmat, halu lopettaa itseen kohdistunut väkivalta, sekä mielenterveyden häiriöistä johtuva todellisuuden vääristyminen (Törölä & Raeste 2025, 15).

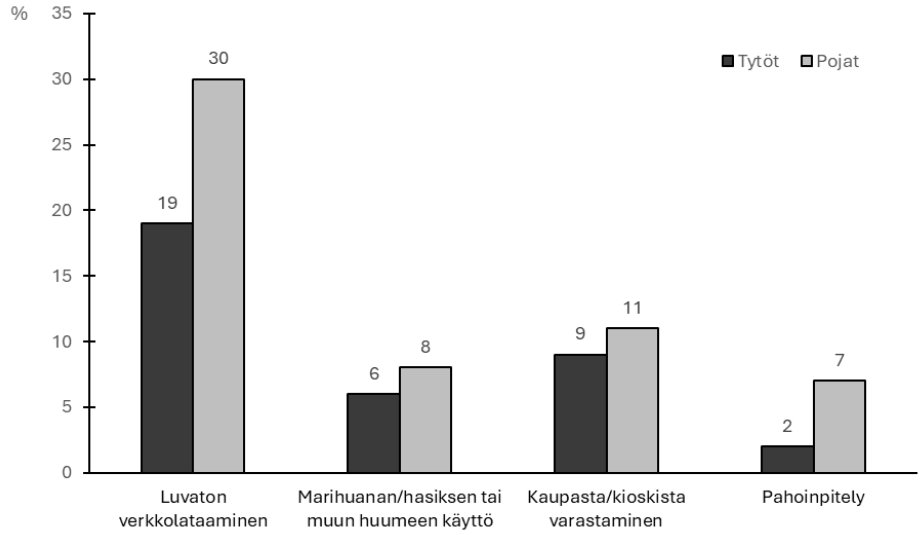
Kuvio 2 Naisten tekemät henkirikokset 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus (2025), Rikos- ja pakkokeinotilasto

Suomalaiset henkirikokset liittyvät läheisesti alkoholin käyttöön ja alkoholinkäyttötilanteisiin. Henkirikoksen tehneistä naisista 58 prosenttia oli tekohetkellä humalassa, kun miehillä vastaava osuus oli 61 prosenttia (Törölä & Raeste 2025, 17). Merkittävällä osalla henkirikoksiin syyllistyneistä naisista ja miehistä tiedetään olleen aiempaa väkivalta- ja rikostaustaa. Henkirikoksiin syyllistyneistä naisista puolet oli tuomittu aiemmin vähintään

kerran rikoslakirikoksesta rangaistukseen ja 15 prosenttia oli aiemmin suorittanut ehdotonta vankeustuomiota. (Törölä & Raeste 2025, s. 12).

Nuorten tyttöjen rikollisuus

Kyselytutkimusten avulla pystytään mittaamaan myös viranomaistilastojen ulkopuolelle jäävää rikollisuutta. Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa ja Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutissa on tutkittu 15–16-vuotiaiden nuorten tekemien rikosten ja kiellettyjen tekojen yleisyyttä ja piirteitä kouluissa tehtyjen kyselyjen avulla kymmenen kertaa vuosien 1995–2024 aikana. Vuoden 2024 nuorisorikollisuuskyselyn valossa rikoskäyttäytyminen kokonaisuudessaan on yleisempää poikien kuin tyttöjen keskuudessa. Ainoastaan alkoholijuomien käyttö näyttäytyy hieman yleisempänä tytöillä kuin pojilla, samalla kun luvattomat poissaolot, seiniin piirtely ja muiden huumausaineiden käyttö ovat yhtä yleisiä molempien sukupuolten kohdalla. Sen sijaan väkivalta, kuten tappeluihin osallistuminen ja pahoinpitely, ovat huomattavasti harvinaisempia tyttöjen keskuudessa (Suonpää ym. 2024, 11; ks. myös Heiskanen & Purhonen 2025).

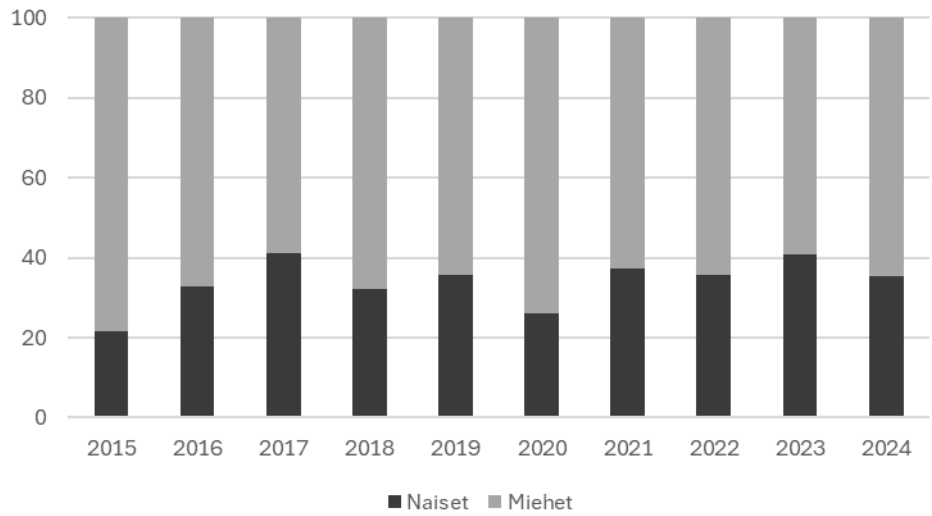

Kuvio 3 Kuluneen vuoden aikana rikoksia tehneiden tyttöjen ja poikien osuus (%).
Lähde: Nuorisorikollisuukysely (Suonpää, Raeste & Saartenoja 2024)

2.3 Naiset väkivallan uhreina

Henkirikokset

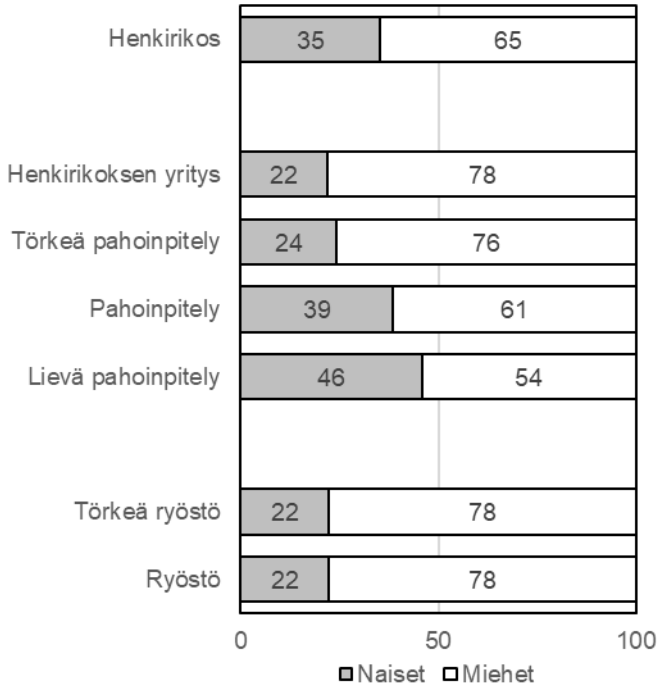
Rikos- ja pakkokeinotilastojen mukaan vuonna 2023 surmattiin 25 naista (kuvio 4). Surmatut naiset ovat tyypillisesti keski-ikäisiä; vuosina 2018–2023 henkirikoksen kohteeksi joutuneet naiset olivat keskimäärin 46-vuotiaita (Törölä & Raeste 2025, 22). Merkittävä osa naisiin kohdistuvista henkirikoksista tapahtuu parisuhteessa. Vuosina 2013–2023 tehdyistä naisiin kohdistuneista henkirikoksista 57,3 prosentissa tekijänä oli surmatun puoliso, seurustelukumppani tai entinen kumppani ja 14,1 prosentissa surmaaja oli uhrin oma vanhempi tai lapsi. Ystävien tai tuttavien surmaamaksi oli joutunut noin 11 prosenttia naisuhreista. 8,6 prosentissa tapauksista tekijänä oli uhrille ennalta tuntematon henkilö. Vastaavasti miehiin kohdistuneissa henkirikoksissa kumppanien ja lähiomaisten rooli on merkittävästi pienempi, noin yhdeksän prosenttia. Tekijöitä ovat huomattavasti useammin ystäviä, tuttuja ja tuntemattomia. (Törölä & Raeste 2025, 29.)

Kuvio 4 Naisten ja miesten osuudet (%) henkirikosten uhreista 2015–2024. *Lähde:* Tilastokeskus (2025), Rikos- ja pakkokeinotilasto

Naisten osuus poliisin tietoon tulleista väkivallan uhreista

Kuviossa 5 on esitetty väkivaltarikosten uhrien sukupuolijakauma vuonna 2024. Vertailun vuoksi kuviossa on annettu vastaava tieto myös henkirikoksista. Miesten osuus uhreista oli merkittävästi suurempi vakavammissa väkivaltarikoksissa sekä ryöstön tekomuodoissa, mutta ero on pienempi henkirikosten sekä perusmuotoisten ja lievien pahoinpitelyjen kohdalla. Henkirikoksissa ja perusmuotoisissa pahoinpitelyissä noin joka kolmas uhri oli nainen, kun taas lievissä pahoinpitelyissä lähes puolet uhreista olivat naisia.

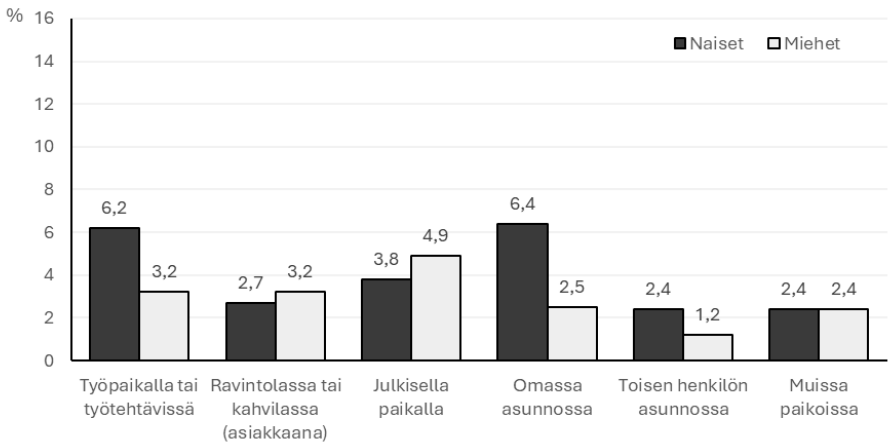
Kuvio 5 Väkivaltarikosten uhrien sukupuolijakauma (%). *Lähde:* Tilastokeskus (2025), Rikos- ja pakkokeinotilasto

Naisiin kohdistuva väkivalta kyselytutkimusten valossa

Uhritutkimukset ovat kansallisesti edustavaan väestöotokseen perustuvia kyselytutkimuksia. Niiden avulla voidaan kontrolliviranomaisista riippumattomalla tavalla selvittää väkivallan ja muiden rikosten yleisyyttä sekä teonpiirteitä. Suomessa on toteutettu miehet ja naiset käsittävää

uhritutkimusta (esim. Heiskanen & Ruuskanen 2010), vuosina 1980–2009 systemaattisesti kerättyä kansallista uhritutkimusta (esim. Sirén ym. 2010), sekä vuodesta 2012 alkaen kansallisen uhritutkimuksen linjaa jatkavaa kansallista rikosuhritutkimusta (esim. Beuker & Näsi 2024). Uhritutkimusten lisäksi naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu Tilastokeskuksen toimesta osana Euroopan unionin sukupuolistunutta väkivaltaa ja lähisuhdeväkivaltaa tutkivaa Gender Based Violence -tutkimushanketta (Attila ym. 2023). Kansainvälistä vertailua naisten kokemasta väkivallasta löytyy myös Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA), Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) ja Eurostatin selvityksestä (FRA, EIGE & Eurostat 2024) ja kansainvälisistä uhritutkimuksista (kts. esim. ICVS).

Kuviossa 6 on tarkasteltu vuonna 2024 tehdyn Kansallisen rikosuhritutkimuksen tietoja 15–74-vuotiaiden miesten ja naisten joutumisesta väkivallan ja uhkailun kohteeksi eri ympäristöissä. Naiset ilmoittivat väkivaltakokemusten tapahtuneen yleisimmin omassa asunnossa ja työpaikalla tai työtehtävien yhteydessä. Miehet kohtasivat tyypillisimmin väkivaltaa julkisilla paikoilla, ravintoloissa ja työpaikalla tai työtehtävissä (Beuker & Näsi 2024.)

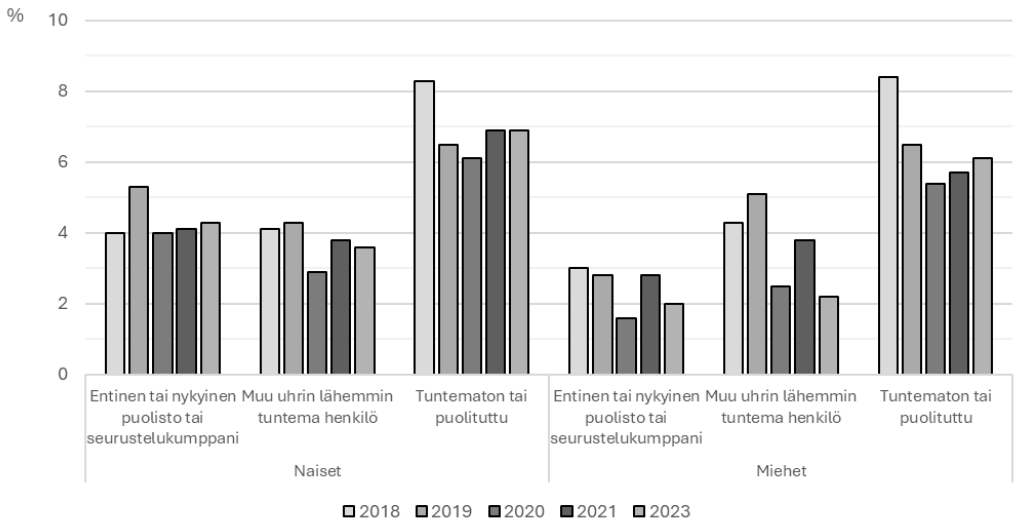

Kuvio 6 Eri ympäristöissä väkivallan ja uhkailun kohteeksi joutuneita naisia ja miehiä (% vastaajista) Lähde: Kansallinen rikosuhritutkimus (Beuker & Näsi 2024)

Kansallisessa uhritutkimuksessa on tarkasteltu väkivallan kokemista myös väkivallan tekijän mukaan. Kuviosta 7 ilmenee niiden vastaajien osuus, jotka ovat vuoden aikana joutuneet puolison, puolitutun tai tuntemattoman henkilön tekemän fyysisen väkivallan kohteeksi vuosien 2018–2023 kyselyissä. Sekä naisiin että miehiin kohdistuneessa väkivallassa tyypillisin tekijä on ollut tuntematon tai puolituttu henkilö kaikkina mittausvuosina. Naisiin on kuitenkin kohdistunut huomattavasti useammin väkivaltaa nykyisen tai

entisen parisuhdekumppanin taholta ja vuonna 2024 naiset kokivat fyysistä väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppanin toimesta yli kaksi kertaa miehiä enemmän. (Beuker & Näsi 2024.)

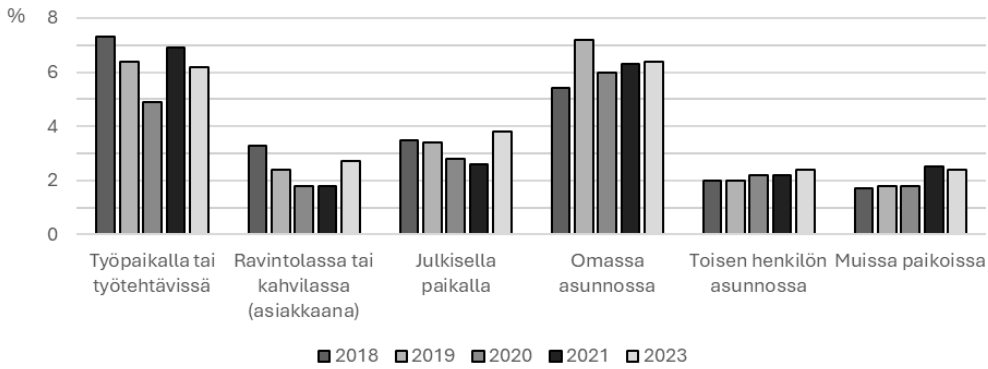
Vuonna 2023 naiset kokivat hieman miehiä enemmän fyysistä väkivaltaa, ja sukupuolten välinen ero on pysynyt melko tasaisena viime vuosina. Kuitenkin vähintään läimäisyn käsittävässä fyysisessä väkivallassa naisten ja miesten välinen ero on kasvanut hieman vuodesta 2018. Vuonna 2024 väkivaltaa ilmoittaneista vastaajista naiset ilmoittivat noin kaksi kertaa useammin fyysisestä vammasta väkivallan seurauksena; naisvastaajista noin 5 prosenttia ilmoitti saaneensa väkivallasta fyysisen vamman, miesvastaajista noin 2 prosenttia. (Beuker & Näsi 2024.) Ero on kasvanut viiden vuoden aikana; miesvastaajat ilmoittivat vähemmän fyysisiä vammoja vuonna 2024 verrattuna vuoteen 2018, kun taas naisvastaajat ilmoittivat enemmän.

Kuvio 7 Vuoden aikana fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneet sukupuolen ja väkivallan tekijän mukaan vuosina 2018–2023 (%). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Beuker & Näsi 2024)

Viimeisen viiden uhritutkimuskierroksen tulosten perusteella naiset kokevat tyypillisimmin väkivaltaa omassa kodissaan tai työpaikallaan. Paikat ovat muuten merkittävän tasaiset uhrikokemuksissa, mutta koronapandemian vaikutus on havaittavissa aikasarjassa; vuonna 2020 työpaikalla koettu väkivalta väheni merkittävästi. Vuonna 2021 työpaikkaväkivalta nousi kuitenkin tarkastelujakson toiseksi korkeimmalle tasolle. Vuonna 2023 oma asunto nousi takaisin yleisimmäksi paikaksi naisten kokemalle väkivallalle (kuvio 8).

Oikeusministeriö julkaisi vuonna 2025 tilastoselvityksen naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten etenemisestä rikosprosessissa. Selvitys tukee kansallisessa rikosuhritutkimuksessa ilmenevää yksityisasunnon roolia väkivallan paikkana. Erityisesti parisuhde- ja lähisuhdeväkivallassa tapahtumapaikkana oli yksityinen asunto tai uhrin oma koti yli 90 prosentissa tapauksista vuosina 2019–2022. Sukupuolten välillä ei ollut juuri eroa tapahtumapaikan osalta näissä tapauksissa. Muiden toimesta tehdyssä väkivallassa paikkana oli myös naisuhrien kohdalla useimmiten yksityinen asunto, mutta miesuhrien kohdalla väkivalta ulottui huomattavasti useammin kotien ulkopuolelle. (Haapakangas & Lipasti 2025.)

Kuvio 8 Väkivallan ja uhkailun kohteeksi viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana joutuneet naiset vuosina 2018–2023 (% kyselyihin vastanneista). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Beuker & Näsi 2024)

Tytöt rikosten uhreina

Nuorisorikollisuuskyselyissä mitataan rikoskäyttäytymisen lisäksi nuorten joutumista rikosten uhreiksi (Suonpää ym. 2024). Tyypillisimpiä uhrikokemuksia yhdeksäsluokkalaisille tytöille olivat verkkokiusaaminen ja väkivallalla uhkailu. Vuoden 2024 kyselyssä 18 prosenttia tytöistä ilmoitti joutuneensa verkkokiusaamisen kohteeksi ja 17 prosenttia oli kokenut väkivallan uhkaa. Pojilla vastaavat osuudet olivat 13 ja 21 prosenttia. Tytöt kokivat ylipäätään poikia vähemmän uhkaamalla varastamista sekä väkivaltaa ja sillä uhkailua. Tytöistä 8 prosenttia ja pojista 21 prosenttia oli vuoden aikana kokenut fyysistä väkivaltaa. (Suonpää ym. 2024, 17.)

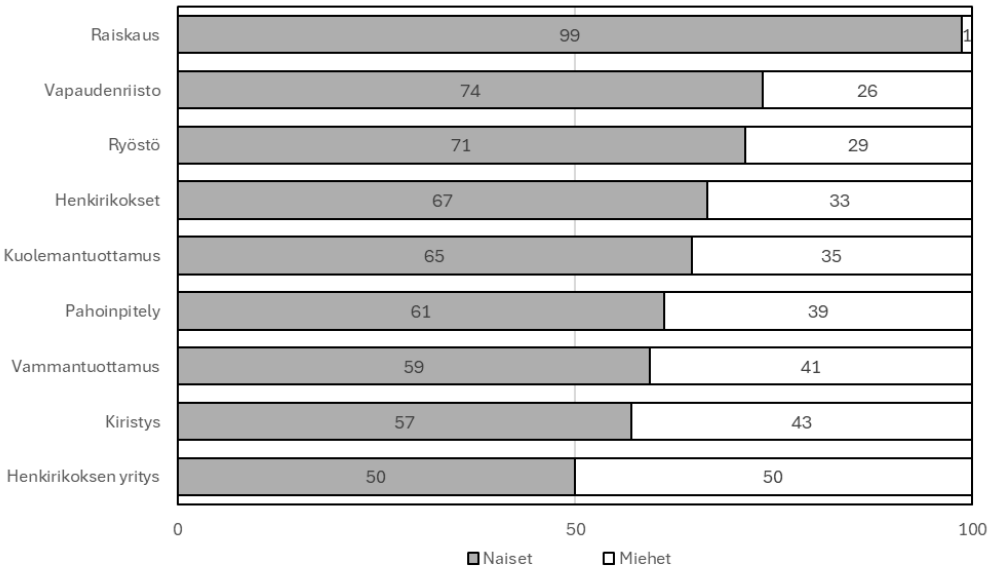
Tytöt kokivat vuoden aikana poikia enemmän vanhempien kuritusväkivaltaa sekä nuorten ja huomattavasti enemmän aikuisten tekemää seksuaalista häirintää. Kaikki kolme ovat myös lisääntyneet vuodesta 2020, ja nuorten tekemä seksuaalinen häirintä on ollut nousujohteisesta vuodesta 2016.

Yhtä yleistä tytöille ja pojille oli varkauden ja etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuvan väkivallan ja uhkailun kokeminen. (Suonpää ym. 2024, 44.) Uhrikokemusten kehitykset ovat olleen tytöillä ja pojilla varsin samansuuntaiset vuosien 1998–2024 aikana. On kuitenkin huomion arvoista, että seksuaalisten häirintäkokemusten lisääminen kyselyyn vuosina 2012 (aikuisten tekemänä) ja 2016 (nuorten tekemänä) johtivat tyttöjen osalta uhrikokemusten ilmoittamisen huomattavaan kasvuun. Poikien osalta vastaavaa vaikutusta ei lisäyksillä ollut. Kokonaisuutena tarkastellen nuorten uhrikokemukset ovat lisääntyneet viimeisen kahden mittauksen välillä etenkin tyttöjen osalta (Suonpää ym. 2024, 44).

Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivaltaa voidaan tarkastella Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston kautta erikseen parisuhteessa ja sukulaissuhteessa tehtyinä muotoina sekä yhteensä. Tässä kappaleessa Tilastokeskuksen luvuista tarkastellaan lähisuhteessa tehtyä väkivaltaa yhteensä, kun tekijänä on kumppani tai sukulainen. Vuonna 2024 naiset muodostivat noin 67 prosenttia viranomaisten tietoon tulleista lähisuhdeväkivallan uhreista. Kuviossa 9 esitetään uhrien sukupuolijakaumaa lähisuhdeväkivallassa. Kuviosta huomataan, että lähisuhteissa tapahtuneissa raiskauksissa uhrit olivat vuonna 2024 lähes poikkeuksetta naisia, ja vapaudenriistoissa neljä viidestä uhrista olivat naisia. Henkirikoksista ja kuolemantuottamuksissa kaksi kolmasosaa uhreista olivat myös naisia. Tasaisin sukupuolijakauma oli henkirikoksen yrityksissä, jossa puolet uhreista olivat naisia ja puolet miehiä. Myös kiristyksissä ja vammantuottamuksissa uhrien sukupuolet jakautuivat melko tasaisesti.

Parisuhdeosapuolten välisissä rikoksissa naiset muodostavat huomattavan enemmistön uhreista, ainoana poikkeuksena henkirikoksen yritys, jossa noin puolet uhreista ovat naisia. Parisuhteessa tehtynä erityisesti raiskausrikokset, vapaudenriistot ja henkirikokset ovat naisuhripainotteisia. Vuonna 2024 näiden rikosten uhreista yli 90 prosenttia olivat naisia. Tilastokeskuksen tuottamasta Euroopan Unionin GBV- hankkeen Suomen loppuraportista huomataan samansuuntaisia linjoja; naisvastaajista fyysistä väkivaltaa parisuhteessa oli kokenut joka neljäs, miehistä taas noin 13 prosenttia (Attila ym. 2023). On kuitenkin huomattava, että Tilastokeskuksen selvityksessä naisvastaajia on nelinkertainen määrä miesvastaajiin nähden.

Kuvio 9 Miesten ja naisten osuus (%) vuonna 2024 poliisin tietoon tulleista lähisuhdeväkivallan[9] uhreista. *Lähde:* Tilastokeskus (2025), Rikos- ja pakkokeinotilasto

Naisiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa on tarkasteltu myös kansainvälisellä mittarilla. Eurostat, Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) ja Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) toteuttivat vuosina 2020–2024 Euroopan Unionin laajuisen kyselyn (edellä mainittu Euroopan Unionin GBV-hanke) kartoittamaan naisten kohtaamaa väkivaltaa ja Istanbulin sopimuksen toteutumista. Suomi sijoittui raportoidussa lähisuhdeväkivallassa korkealle: parisuhteessa kyselyä edeltäneen vuoden aikana parisuhdeväkivaltaa oli kokenut 12 prosenttia Suomen vastaajista (EU:n keskiarvo 5,3 %), kun taas koko aikuisiällä parisuhteessa väkivaltaa olivat kokeneet hieman yli puolet vastaajista, kun EU:ssa keskiarvo oli hieman alle kolmanneksen. Lähisuhteessa koettua väkivaltaa ilmoitettiin huomattavasti vähemmän: kuluneen vuoden aikana väkivaltaa oli kokenut hieman alle 3 prosenttia vastaajista ja koko aikuisiällä noin 36 prosenttia. Vuoden aikana koetussa väkivallassa Suomi ei juuri erotu EU:n keskiarvosta, mutta koko aikuisiän aikana koetussa väkivallassa ero on huomattava (EU:n keskiarvo 19 %). (Eurostat 2025.) Luvuista on kuitenkin tärkeää huomioida, että ne eivät erottele väkivaltatyyppejä toisistaan, vaan ne sisältävät sekä fyysisen, henkisen, että

9 Yhteenlaskettuna nykyisten ja entisten kumppanien sekä sukulaisten tekemä väkivalta.

seksuaalisen väkivallan. Pelkkää fyysistä väkivaltaa[10] on kuitenkin mahdollista tarkastella, mutta tällöin väkivallan ajankohtaa ei voida tarkentaa. Kun tyypeistä eritellään vain fyysinen väkivalta, raportoi parisuhteessa koettua väkivaltaa noin 18 prosenttia vastaajista ja lähisuhteessa koettua väkivaltaa noin 20 prosenttia suomalaisvastaajista. Fyysisen väkivallan erottelun jälkeen Suomessa raportoitu väkivalta oli huomattavasti EU:n keskitasoa korkeampaa sekä parisuhteessa (17 %) että lähisuhteessa koetun väkivallan osalta (11 %) (Eurostat 2025.)

Maiden väliseen vertailuun tulee suhtautua kriittisesti. Ilmoitettu väkivallan taso voi osin selittyä maiden välisillä eroilla erityisesti kulttuurisissa tekijöissä. Korkeamman sukupuolten välisen tasa-arvon maissa väkivallan tunnistaminen voi olla helpompaa ja kynnys toiminnan nimeämiselle väkivallaksi voi olla matalampi, aiheuttaen näennäisesti korkeamman väkivallan tason (niin kutsuttu ”Nordic Paradox”, kts. esimerkiksi Humbert, Strid, Hearn, & Balkmar 2021). Erot ilmoitetuissa väkivallan määrissä selittynevät myös osin aineistonkeruuseen liittyvien tekijöiden kautta. Koska aineistonkeruu toteutettiin pitkällä aikavälillä, vaikuttivat alkaneet koronarajoitukset osaan maita eri tasoilla. Toiseksi menetelmät vaihtelivat myös haastattelujen, kyselyjen ja niiden yhdistelmien välillä vaikuttaen mahdollisesti halukkuuteen kertoa koetusta väkivallasta. Kolmanneksi maiden välillä oli huomattavia eroja vastaajamäärissä ja vastausprosenteissa, jolloin joidenkin maiden kohdalla väkivaltakokemukset ovat voineet jäädä aliedustetuiksi. Myös eroavaisuudet maiden kyselyiden välillä ovat mahdollisia, sillä 27:stä EU-maasta vain 18 toteutti kyselyn samalla instrumentilla ja puuttuvien maiden data kerättiin joko olemassa olevan kansallisen kyselyn pohjalta tai se teetettiin Eurostatin kyselyn pohjalta erillisellä otannalla muiden EU:n toimijoiden toimesta. (FRA, Eurostat, & EIGE 2025.)

Lähisuhteessa ja etenkin parisuhteessa tapahtuva väkivalta tulee kuitenkin harvoin esiin. Attilan ym. (2023) raportista ilmenee, että vuonna 2021 parisuhteessa tehdystä väkivallasta kerrottiin eniten läheisille; noin puolet naisvastaajista ja kaksi kolmesta miesvastaajasta oli kertonut kokemastaan parisuhdeväkivallasta läheiselle ihmiselle. Muille tahoille kertominen oli merkittävästi harvinaisempaa: naisvastaajista 20 prosenttia oli kertonut terveyspalveluissa kokemuksestaan, kun taas tukipalveluihin hakeutui 10 prosenttia vastaajista ja poliisille ilmoitti 11 prosenttia. Yhteensä naisvastaajista vain hieman yli puolet oli kertonut kokemastaan parisuhdeväkivallasta.

10 Tässä fyysisen väkivallan määritelmä kattaa toiminnan, jolla aiheutetaan fyysistä vahinkoa ja pelkoa, kuten esimerkiksi töniminen, hiusten repiminen, läimäisy, tavaroilla heittäminen, lyöminen ja potkiminen, polttaminen, kuristaminen, sekä terävällä esineellä, aseella tai muulla merkittävän vaaran aiheuttavalla esineellä uhkaaminen tai sen käyttäminen (Eurostat 2025).

Lähteet

Attila, Henna, Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J., & Haapakangas, K. (2023). Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Helsinki: Tilastokeskus.

Beuker, Aaro & Näsi, M. 2024. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 61 / 2024. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Euroopan komissio, Eurostat. 2025. Gender-based Violence Database. Luxemburg: Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/web/gender-based-violence/database

FRA, EIGE, Eurostat. (2024), EU gender-based violence survey – Key results. Experiences of women in the EU-27. Publications Office of the European Union. Luxemburg: European Union.

Haapakangas, Kimmo & Lipasti, L. (2025). Naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten eteneminen rikosprosessissa: Tilastoselvitys. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2025:1. Helsinki: Oikeusministeriö.

Heiskanen, Laura & Purhonen, M. (2025). Nuorten henkirikollisuus – Poliisin tietoon tulleiden henkirikosten ja niiden yritysten piirteet vuosina 2015–2023. Keskusrikospoliisi.

Humbert, Anne Laure, Strid, S., Hearn, J., & Balkmar, D. (2021). Undoing the 'Nordic Paradox': Factors affecting rates of disclosed violence against women across the EU. PLoS ONE 16(5). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0249693

Suonpää, Karoliina, Raeste, A., & Saartenoja, K. 2024. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin katsauksia 64/2024 Helsingin yliopisto. Helsinki.

Tilastokeskus 2025. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. https://stat.fi/tilasto/rpk

Törölä, Miisa & Raeste, A. (2025). Henkirikoskatsaus 2025. Katsauksia 74/2025. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

3 Miten rikoksia tilastoidaan Suomessa

Kimmo Haapakangas

Tilastokeskus tuottaa tilastotietoa rikoksista, niihin epäillyistä sekä rikosten uhreista ja Tilastokeskus tuottaa tilastotietoa rikoksista, niihin epäillyistä sekä rikosten uhreista ja asianomistajista. Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto on osa Suomen virallista tilastoa (SVT). Suomen virallisen tilaston laatua ja julkaisemista ohjataan Suomen virallisen tilaston neuvottelukunnan antamien suositusten[11] avulla. Euroopan laajuisesti tilastointia ohjeistavat Eurostatin laatimat Euroopan tilastojen käytännesäännöt[12], joita myös SVT laatukriteerit noudattavat ja määrittelevät. Käytännesäännöissä ohjeistetaan, millaisia asioita tilastotuotteiden laadussa tulee ottaa huomioon.

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston dokumentaatiosta[13] löytyvät SVT-tilaston vaatimat tiedot sekä tietoa merkittävimmistä aikasarjoja koskevista muutoksista. Lisäksi rikosten ja epäiltyjen laskentakäytänteitä on käsitelty blogitekstissä[14].

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston dokumentaatiosta löytyvät SVT-tilaston vaatimat tiedot sekä tietoa merkittävimmistä aikasarjoja koskevista muutoksista. Lisäksi rikosten ja epäiltyjen laskentakäytänteitä on käsitelty blogitekstissä.

Rikos- ja pakkokeinotilasto perustuu poliisin Patja-järjestelmästä saataviin tietoihin. Lähtökohtaisesti Tilastokeskus ei tee suuria muutoksia poliisilta tulevaan aineistoon, sillä ilman tapahtumaselosteita on mahdotonta päätellä, onko ilmoitusta tehdessä tullut esimerkiksi näppäilyvirhe. Poliisi puolestaan noudattaa rikoksia kirjattaessa rikoksen tapahtumahetkellä voimassa ollutta lainsäädäntöä. Tästä syystä tilastoissa on kaksi eri luokkaa raiskausrikoksille: vanhan lain mukainen sekä uuden 2023 voimaan tulleen lain mukainen. Tilastokeskus tilastoi rikokset ilmoitusvuoden mukaan ja selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt puolestaan rikoksen selvitysvuoden mukaan. Voikin ajatella, että näin kuvataan samalla poliisin toimintaa mm rikosilmoitusten määrä ja tutkinnan etenemisen osalta. Samoin

11 https://stat.fi/fi/tietoa-meista/yhteistyo/suomen-virallinen-tilasto/svt-neuvottelukunnan-suositukset

12 https://stat.fi/fi/tietoa-meista/tutustu-tilastokeskukseen/toimintaperiaatteet/euroopan-tilastojen-kaytannesaannot

13 https://stat.fi/tilasto/dokumentaatio/rpk

14 https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2021/yksi-rikos-monta-osatekoa-miten-rikoksia-tilastoidaan

esimerkiksi toinen Tilastokeskuksen rikostilasto syytetyt, tuomitut ja rangaistukset[15] tehdään tuomiovuoden mukaan.

Patjaan kirjataan kaikki rikosilmoitukset, mutta joskus samasta asiasta tehdään useampi rikosilmoitus. Tällaisissa tilanteissa poliisi merkitsee toisteiset tapaukset koodilla ”Asiasta on jo ilmoitus”. Tällaisia tapauksia ei lasketa mukaan Tilastokeskuksen tilastoon. Rikosten tilastointi riippuu lopulta hyvin paljon siitä, miten poliisi tallentaa tiedot järjestelmään. Kuten myöhemmistä esimerkeistäkin selviää, saman asian voi lopulta kirjata eri tavoin ja tilastointisäännöillä pyritään huomioimaan eri kirjaustavat.

Tässä tekstissä käydään lyhyesti läpi, miten Tilastokeskus laskee ja tilastoi tietoon tulleita rikoksia, niihin epäiltyjä sekä rikosten uhreja ja asianomistajia. Lopuksi esitellään myös kansainvälisiä ohjeita ja luokituksia rikostilastojen laadintaan sekä verrataan näitä ohjeita Tilastokeskuksen tapoihin.

3.1 Uhri vai asianomistaja

Rikostilastossa rikoksen asianomistaja ei välttämättä ole rikoksen uhri. Esimerkiksi varkausrikoksissa varastetun omaisuuden omistaja merkitään asianomistajaksi. Mikäli kyseinen omaisuus, esimerkiksi auto on hankittu rahoituksella, rahoituslaitos on kyseisen auton omistaja ja siten asianomistaja. Yleensä tällaisissa tapauksissa myös ajoneuvon haltija merkitään asianomistajaksi.

Rikoksen uhri erotetaan asianomistajasta seksuaalirikoksissa, rikoslain 21 luvun väkivaltarikoksissa, ryöstö- ja kiristysrikoksissa sekä joissain rikoslain 25 luvun rikoksissa. Näidenkin rikosten yhteydessä alaikäisen rikoksen uhrin lisäksi asianomistajaksi saatetaan kirjata alaikäisen uhrin huoltaja.

3.2 Tilastokeskuksen tilastointiperiaatteet

Tilastoinnin kannalta selkein tapaus on rikos, jossa on yksi tekijä eli epäilty ja yksi asianomistaja. Tilastoaineistossa tämän voi ajatella yhtenä rivinä ja tilastoissa tämä on yksi rikos. Tilanteessa, jossa on useampaan ajankohtaan sijoittunut saman tekijän samaan asianomistajaan kohdistuma rikos eli ns. jatkettu rikos, vaikkapa viisi pahoinpitelyä viikon, kuukauden tai vuoden sisällä, pyritään rikosilmoitukseen kirjaamaan näiden rikosten tapahtumamäärä eli ns. osarikosten määrä. Tällöin tilastoaineistossa on yksi rivi, mutta osarikosten määränä on 5. Tämä näkyy puolestaan valmiissa tilastossa

15 https://stat.fi/tilasto/syyttr

viitenä pahoinpitelynä ja viitenä epäiltynä kun tämä osarikosten määrä huomioidaan.

Toisaalta, mikäli yllä olevan pahoinpitelyesimerkin kaikki tapahtumapäivät ovat tiedossa, voi olla, että näistä jokaisesta kirjataan oma tapauksensa, jolloin tilastoaineistossa olisikin viisi riviä aiemman yhden sijaan. Alla olevat taulukot 1. ja 2. hahmottavat tätä kirjaustapojen eroa raiskausrikoksessa. Tavan 1 kirjauksessa ei eritellä tarkkoja tekopäiviä, joten aineistoon tulee yksi rivi. Tavalla 2 kirjattuna jokainen tekopäivä on eritelty ja aineistoon tulee kolme riviä. Kummassakin esimerkissä oletetaan uhrin ja tekijän olevan samoja henkilöitä.

Taulukko 1 Rikosilmoituksen kirjaustavat

Juttu	tapausid	rikos	aikaisin mahdollinen tapahtumapäivä	myöhäisin mahdollinen tapahtumapäivä	osa-rikosten lukumäärä	Juttu
Tapa 1	A	123	raiskaus	1.2.2023	3.3.2024	3
Tapa 2	B	123	raiskaus	1.2.2023		1
	B	234	raiskaus	8.8.2023		1
	B	456	raiskaus	3.3.2024		1

Taulukko 2 Rikosten yhteismäärä eri tavoilla

	rikosnimikkeiden mukaan	tapauskertojen mukaan
Tapa 1	1	3
Tapa 2	3	3

Seuraavassa esimerkissä epäilty on kohdistanut eri ajankohtina samaan uhriin kolme pahoinpitelyä, yhden lievän pahoinpitelyn sekä yhden raiskauksen. Tällaisessa tapauksessa tilastoaineistossa on kolme riviä: yksi pahoinpitelylle ja siinä osatapahtumien kohdalla luku 3, toinen lievälle pahoinpitelylle ja kolmas rivi raiskaukselle. Mikäli pahoinpitelyrikoksen jokainen tapahtumapäivä on eritelty, olisi aineistossa siinä tapauksessa kolme riviä pahoinpitelylle, yksi lievälle pahoinpitelylle ja yksi raiskaukselle. Mikäli tilastoinnissa huomioidaan osarikosten lukumäärä. tilastossa olisi siten yhteensä viisi rikosta: kolme pahoinpitelyä, yksi lievä pahoinpitely ja yksi raiskaus. Epäiltyjä on myös viisi. Jos laskettaisiin vain rikosnimikkeet eli ei huomioida osarikosten lukumäärää, olisi tässä tapauksessa kolme rikosta ja kolme epäiltyä.

Kun yksi henkilö pahoinpitelee samassa tilanteessa kolme eri henkilöä, näkyy tilastoissa kolme pahoinpitelyrikosta ja kolme epäiltyä. Jos epäillyt pahoinpitelyt olisivat tapahtuneet ajallisesti ja tapahtumapaikan

mukaan erillään, tulisi tilastoihin samoin kolme pahoinpitelyrikosta ja kolme epäiltyä.

Jos puolestaan kaksi henkilöä pahoinpitelee yhden uhrin, kirjataan tästäkin kaksi riviä tilastoaineistoon. Rikoksia laskettaessa tämä näkyy kuitenkin yhtenä ilmoitettuna rikoksena, jossa on kaksi epäiltyä. Usean epäillyn ja usean uhrin tapauksessa tilastoihin tulee yksi rikos, jossa on useampi epäilty ja uhri. Rikoksen uhrit lasketaan samoin kuin rikoksiin epäillyt.

Rikoksia laskettaessa on myös poikkeuksia, sillä osaa rikoksista käsitellään tapahtumakertarikoksina. Esimerkiksi kavalluksissa osarikosten lukumäärä on aina yksi, ja tapahtumakertojen määrä lasketaan omaksi muuttujakseen. Tämän tyyppisissä rikoksissa myös mahdollinen tuomio tulisi kavalletun omaisuuden kokonaisarvon mukaan.

Toinen esimerkki tapahtumakertarikoksesta on tietomurto. Yksi henkilö voi käyttää salasanojen murtotyökalua jonkin yrityksen tietokantaan. Murtotyökalu kokeilee nettiin vuodettuja salasanoja ja käyttäjätunnuksia yrityksen järjestelmään. Näin tapahtumakertoja voi tulla helposti tuhansia, mutta kyseessä on varsinaisesti yksi rikostapahtuma. Eräissä tapauksissa jutun tutkinnanjohtaja on kuitenkin voinut päättää, että kyseessä on ollut useampi erillinen rikos. Tästä syystä Tilastokeskuksen tilastoissa vuodelle 2023 on kirjattu miltei 14 200 törkeää tietomurtoa kun yleensä näitä rikoksia kirjataan vajaat 20 vuosittain.

Rikoksia sarjoitettaessa tuomio voi lopulta tulla törkeästä tekomuodosta, vaikka yksittäiset teot erikseen tarkasteltuna olisivat lieviä tai perusmuotoisia. Näin ollen on tärkeää huomioida tekosarjat myös rikosilmoitustilastoissa.

Henkilöiden kokonaismäärä

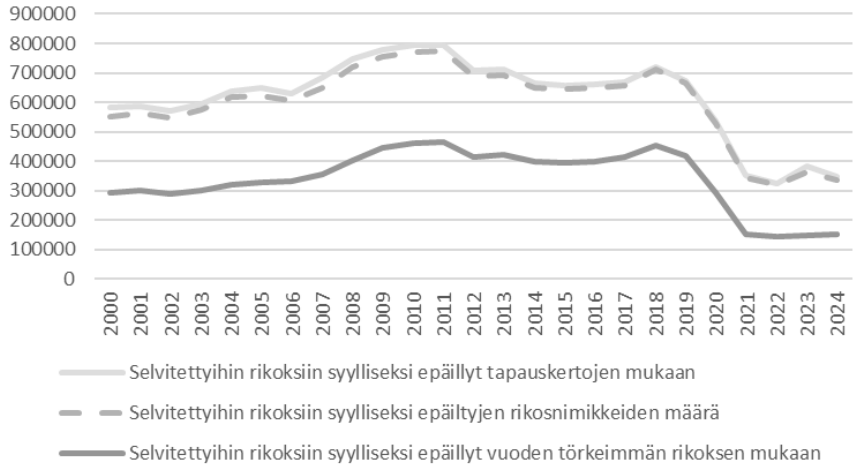
Päärikossääntöä käytetään, kun halutaan tarkastella epäiltyjen henkilöiden nettomäärää, eli vaikkapa sitä, kuinka suurta osuutta väestöstä ylipäätään epäillään rikoksesta.

Tällöin huomioidaan vain kunkin epäillyn törkein rikos vuoden aikana. Esimerkiksi, jos henkilöä epäillään sekä törkeästä raiskauksesta että törkeästä pahoinpitelystä, tulee tilastoissa näkymään vain törkeä raiskaus. Näin siksi, että törkeän raiskauksen minimirangaistus on 2 vuotta vankeutta, kun törkeän pahoinpitelyssä minimi on 1 vuosi. Molempien maksimirangaistus on 10 vuotta.

Tilanteessa, jossa henkilöä epäillään sekä törkeästä raiskauksesta että taposta, tulee tilastoissa näkymään vain tappo, sillä sen rangaistusasteikko on ankarampi. Kummassakaan tapauksessa ei ole väliä sillä, onko teko kohdistunut samaan vai eri henkilöön. Myöskään tekojen ajallisella yhteydellä ei ole merkitystä, kun lasketaan selvitettyihin rikoksiin epäiltyjä henkilöitä.

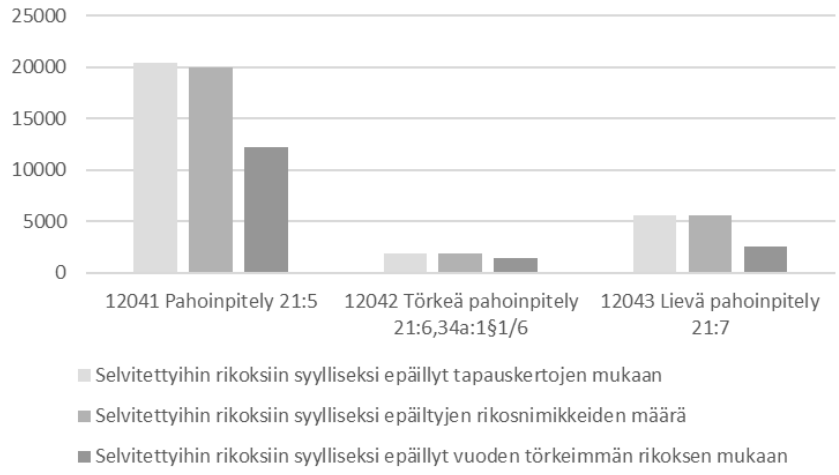
Myös rikosten asianomistajien ja uhrien osalta tilastossa esitetään lukumäärät vakavimman/törkeimmän rikoksen mukaan. Tällöin ei ole väliä sillä, onko asianomistajaan kohdistunut useampi teko saman tai eri henkilön taholta. Ainoastaan rikoksen ilmoitusvuodella on väliä.

Laskentatapojen eroja havainnollistetaan kuviolla 1. Päärikossäännöllä osa rikoksista jää puuttumaan tilastoista. Toisaalta nimikkeiden määrän mukaan laskettaessa saadaan vain tieto tilastoriveistä, ei todellisesta määrästä.

Kuva 1 Selvitettyihin rikoksiin ja rikkomuksiin syylliseksi epäillyt eri laskentatavoilla, lähde Tilastokeskus: rikos- ja pakkokeinotilasto.

Kuviossa 2. havainnollistetaan epäiltyjen määrän laskemisen eroa pahoinpitelyrikosten kohdalla. Tapauskertojen ja rikosnimikkeiden määrän mukaan laskettuna epäiltyjen määrät eivät juurikaan eroa toisistaan. Lievien pahoinpitelyjen kohdalla rikosnimikkeiden mukainen luku on lähes 99 prosenttia tapauskertojen määrästä. Törkeimmän rikoksen mukaisesti laskettaessa lieviin pahoinpitelyihin epäiltyjen määrä on enää noin 45 prosenttia tapauskertojen määrästä. Eli puolet lieviin pahoinpitelyihin epäillyistä on epäiltynä myös jostain vakavammasta rikoksesta.

Kuva 2 Vuonna 2024 selvitettyihin pahoinpitelyihin epäillyt eri laskentatavoilla

Kansainväliset ohjeistukset

Monien tilastojen taustalla on kansainvälisesti sovitut luokitukset, esim. tautiluokitus ICD-10 tai laajat ohjeet kuten kansantalouden tilinpidossa[16]. Rikostilastojen osalta tällaisia sitovia kansainvälisiä ohjeita ja velvoitteita ei juurikaan ole. Keskeisin syy tähän on, että monien maiden, mukaan lukien Suomen, kansallinen rikostilastointi perustuu rangaistavaksi säädettyihin lainkohtiin. Erot maiden lainsäädännössä ja tietyn rikoksen tunnusmerkistön määrittelyssä hankaloittavat maavertailuja. Jokin teko voi olla säädetty rangaistavaksi yhdessä maassa, mutta ei toisessa. Lisäksi teko voi olla yhdessä maassa rikosoikeuden piirissä ja toisessa hallinnollisen prosessin piirissä.

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) huumeiden ja rikollisuuden vastainen toimisto (UNODC) julkaisi vuonna 2025 kansainvälisen rikosluokituksen, International Classification of Crimes for Statistical Purposes [17](ICCS). Luokitus on vähitellen tullut käyttöön useissa kansainvälisissä rikostiedonkeruissa kuten UN-CTS (United Nations Crime Trend Survey). ICCS-luokitus perustuu tekojen määrittelyyn lainkohtien sijaan. Myös Eurostat käyttää ICCS-luokitusta suurimmassa osassa tiedonkeruitaan. Osa EU-direktiivien jäsenvaltioita velvoittavista tiedonkeruista kuitenkin noudattavat direktiiveillä rangaistavaksi määriteltyjen tekojen määrittelyitä, eivät ICCS-luokitusta.

16 https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/SNAUpdate/2025/2025_SNA_Combined.pdf

17 https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/statistics/iccs.html

ICCS-luokituksessa ja etenkin UN-CTS kyselyssä on ohjeita siitä, miten rikokset ja epäillyt olisi hyvä laskea, jotta kansainvälinen vertailu onnistuisi. Monet näistä ohjeista ovat sellaisia, joita Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston muodostamisessakin käytetään.

Esimerkiksi CTS-tiedonkeruussa ohjeistetaan laskemaan epäillyt kahdella eri tavalla: yksittäiset henkilöt sekä epäillyt rikosta kohti.

Yksittäiset henkilöt lasketaan päärikossäännön avulla ja sarjarikokset lasketaan yhtenä tekona. Useista eri rikoksista vuoden aikana epäilty tulisi laskea vain kerran. Näin saadaan epäiltyjen eri henkilöiden määrä.

Epäillyt rikosta kohti (persons in reference to an offence) puolestaan lasketaan siten, että sarjarikoksista epäillyt lasketaan useampana kuin yhtenä henkilönä. Samoin useasta eri rikoksesta vuoden aikana epäillyt lasketaan useana henkilönä. (Taulukko 1) Näin saadaan epäiltyjen kokonaismäärä.

Taulukko 3. Epäiltyjen laskentaperiaatteet kansainvälisessä rikosluokituksessa

	Päärikossääntö	Sarjarikokset	Useita eri rikoksia vuodessa
Yksittäiset henkilöt	Kyllä	Yksi epäilty	Yksi epäilty
Henkilöt rikosta kohti	Ei	Monta epäiltyä	Monta epäiltyä

Eroja ICCS luokituksen ja kansallisen luokituksen välillä

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston tietokantataulukoista löytyy omat taulukot rikosilmoitusten määrille, uhreille, asianomistajille sekä rikoksista epäillyille myös ICCS-rikosluokituksella. Kansallisen rikosluokitus muodostuu rikoslain osalta tarkimmalla tasolla luvusta, pykälästä ja momentista. Näin ollen vaikkapa törkeän ryöstön valmistelu on oma rikosnimikkeensä. Monissa rikos- ja pakkokeinotilaston taulukoissa on käytössä karkeistettu luokittelu. Esimerkiksi törkeän ryöstön valmistelu (RL 31:2a§1/1-3) lasketaan törkeäksi ryöstöksi. ICCS-rikosluokituksessa kuitenkin rikoksen valmistelut ohjeistetaan laskemaan luokkaan 08064 salahanke (Conspiracy). Törkeän ryöstön valmistelun 1. momentin 1 kohta, jossa viitataan ampuma-aseen tai teräaseen hallussapitoon kuuluisi oikeastaan ICCS luokkaan 08063 rikoksen valmistelu (Criminal intent), mutta valitettavasti tilastointitarkkuus ei ulotu momentin kohtiin.

Kansallista luokitusta ja ICCS-luokitusta vertailtaessa onkin syytä katsoa tarkkaan, mitä ohjeistetaan kuuluvan mihinkin luokkaan. Myös ICCS-luokan nimi saattaa erota merkittävästi kansallisen luokan nimestä kuten törkeän ryöstön valmistelun esimerkistä selviää. Kunkin ICCS-luokan sisältö

selviää esimerkiksi ICCS-luokituksen ohjeesta. Tilastokeskus on myös julkistanut kyseisen luokituksen suomennetun version[18].

Esimerkiksi ICCS luokka 0101 Tahallinen henkirikos sisältää määritelmän mukaan Suomen rikoslain tapon, murhan ja surman sekä pahoinpitelyn yhteydessä tapahtuneen kuolemantuottamuksen. Tähän ei kuitenkaan kuuluisi huomioida poliisin, sotilaan tai muun virkahenkilön virantoimituksessa, esimerkiksi pidätyksen yhteydessä aiheuttamaa kuolemaa, kun voimankäyttö on ollut perusteltavissa. Itsemurhassa avustamista ei pitäisi laskea tähän kohtaan, vaan sitä varten on oma luokkansa.

18 https://stat.fi/fi/luokitukset/rikokset/rikokset_23_20250101

HELSINGIN YLIOPISTO

ISBN 978-951-51-0732-9 (PDF)
ISSN 2342-7779 (PDF)
UNIGRAFIA
HELSINKI 2026